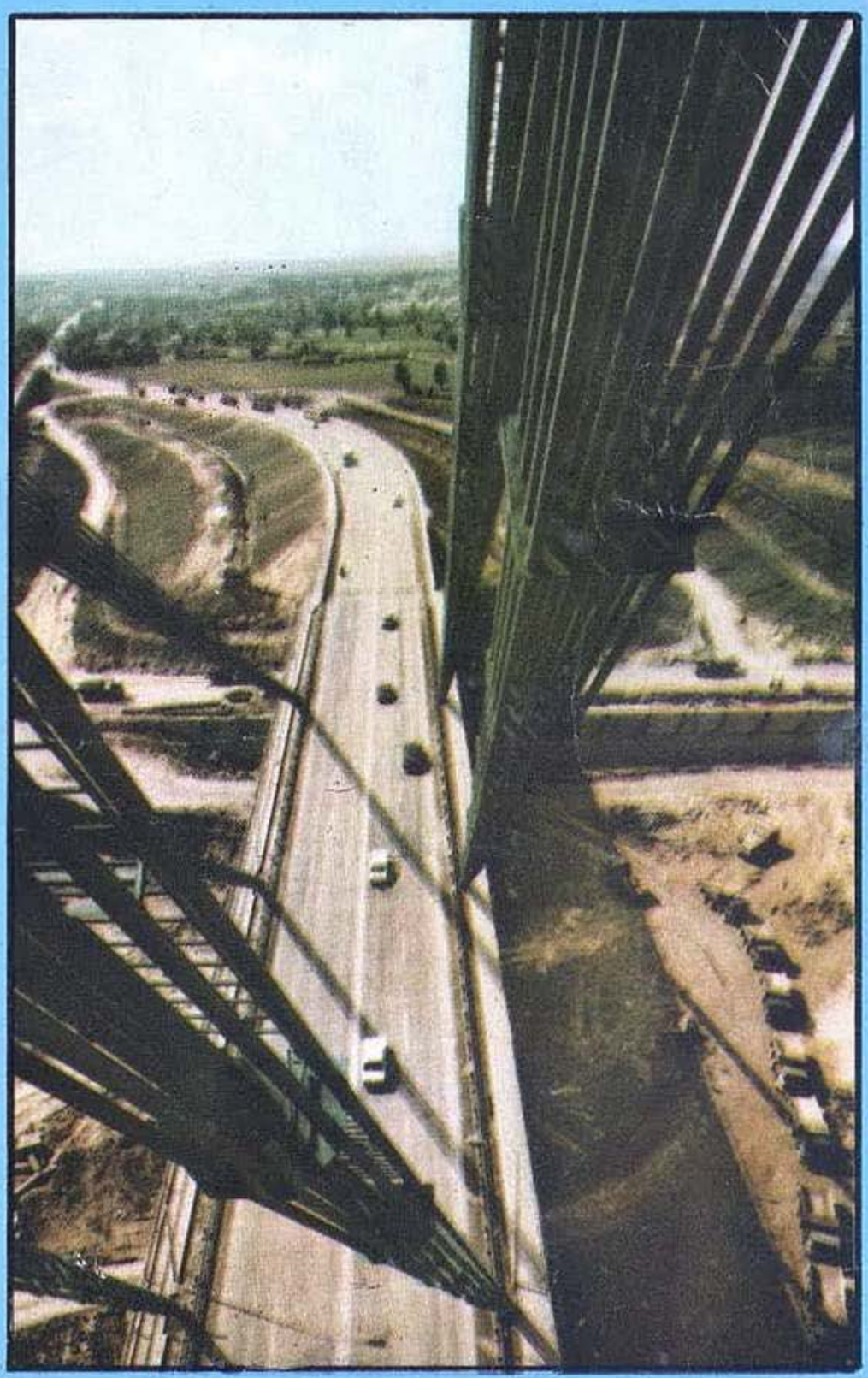
Simion Tavitian

CRONICĂ DOBROGEANĂ

EDITURA POLITICĂ

www.ziuaconstanta.ro

Simion Tavitian

CRONICĂ DOBROGEANĂ

Tov. Petrescu, ne
face cu căldură plăcere
o dăruire mea!
Tavitian
22 IV 1984

1984

EDITURA POLITICĂ
București

www.ziuaconstanta.ro

Cuvînt înainte

De cîte ori m-am apropiat de Dobrogea, de oamenii ei, de cîte ori am avut prilejul să cunosc înnoirile ce se săvîrșesc aici, întinerindu-i mereu înfățișarea, de cîte ori m-am apropiat de Mare, am fost stăpînit de o adîncă emoție. Și aceasta nu numai datorită firii mele emotive de poet, ci pentru că pe aceste locuri am văzut lumina zilei, aici mi-am petrecut copilăria, aici am crescut, am învățat, am iubit, aici am intrat în mișcarea revoluționară și am devenit membru devotat al partidului nostru, cînd eram foarte tînăr, în anii ilegalității. De altfel, am relatat, alături de alți tovarăși, o parte din întîmplările acelor ani, la invitația lui Șimion Tavitian, *în cartea* „Mărturii peste timp", *apărută la Editura politică.*

Eu am descoperit lumea privind-o prin fereastra mirifică dintre Dunăre și Marea Neagră, ea a pătruns în ființa mea și circulă odată cu sîngele și tot ce am scris și tot ce am visat e legat de orizontul nesfîrșit al acestei nelipsite prezențe.

Eu am cunoscut Dobrogea de altădată ca nimeni altul, am cunoscut splendoarea ei naturală, dar și mizeria ei socială, am cunoscut condițiile vitrege în care trăiau oamenii. Ce mare deosebire între condiția umană de atunci și cea de acum! Ce deosebire între peisajul vechi și cel nou al Dobrogei socialiste de azi!

Cu fruntea sus, ridicată demn spre arcul semeț al Carpaților, dobrogenii au devenit, odată cu țara, meșteri mari, calfe și zidari ai celui mai solid edificiu peste timp, aureolat de istoria acestor patru decenii de viață

www.ziuaconstanta.ro

nouă, socialistă, prosperă și înfloritoare. Acest proces este cu atît mai edificator aici, cu cît Dobrogea de odinioară pornea de la nivelul celei mai slab dezvoltate regiuni.

Acum, în anii victorioși ai socialismului, a cunoscut Dobrogea adevărata cale a înfloririi sale economice, sociale și spirituale. Pe acest drum al împlinirilor a pornit odată cu țara, ca parte integrantă a țării, beneficiară a aceluiași adînc proces revoluționar conceput și desăvîrșit sub înțeleapta conducere a partidului.

Poporul nostru muncitor a dovedit și dovedește, prin faptele sale, prin splendoarea faptelor sale, că înțelege și participă la schimbările care se produc în viața individului și a societății în care trăiește. Există — aici și pretutindeni în țară — un permanent efort colectiv, lucid, conștient, în lupta pentru ceea ce este nou, înaintat, progresist, pentru a ridica România pe cele mai înalte trepte ale civilizației materiale și spirituale.

Întreaga politică a partidului nostru comunist, oglindită în Programul adoptat la cel de-al XI-lea Congres, în documentele Plenarelor Comitetului Central, ale Conferințelor Naționale, în inițiativele strălucite ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este magistral întruchipată în înfăptuiri demne de epoca pe care o trăim, de era pe care o pregătim pentru generațiile comunismului.

Măturiile adunate în această carte înfățișează, cu dovezi de necontestat, procesul înnoitor prin care trece acest străvechi pămînt românesc al Dobrogei. Găsim aici fața nouă a Dobrogei care, în anii socialismului și mai ales în ultimele aproape două decenii a făcut salturi uriașe — de nevisat altădată — în domeniul industriei, al agriculturii, al urbanizării, al cercetării științifice, al creșterii nivelului material și cultural al locuitorilor ei.

Citindu-le, parcă simți clocotul necontenit al noului care țîșnește în zecile de uzine, în șantierele unde se construiesc uriașele nave ce străbat mările și oceanele, în eforturile acelora care au deschis un nou drum al Dunării spre Mare. Străbătînd ogoarele udate de ploaia fertilizatoare a păienjenișului irigațiilor, constați că imaginea Dobrogei marcată de pecinginea secetei a rămas undeva, departe în vreme, pentru că pretutindeni ești întîmpinat azi de întinse și mîndre lanuri, de grădini roditoare, de vii în care strugurii parcă adună dulceața

www.ziuaconstanta.ro

razelor soarelui și dulceața acestui pămînt ce se dovedește atît de generos.

S-a schimbat — pînă a nu o mai recunoaște — fața orașelor și satelor. Iar litoralul ne arată azi o imagine pe care n-a avut-o niciodată. Scormonind adîncurile pentru a scoate la lumină comorile pămîntului, dobrogenii au descoperit dovezile milenarei dăinuiri pe aceste locuri a poporului nostru.

Dobrogea noastră s-a înnoit și dezvoltat și în toate celelalte domenii : al comerțului, al sănătății, al artei și culturii. Magazine moderne, așezăminte spitalicești înzestrate cu cea mai modernă tehnică aplicată de specialiști vestiți și peste hotare, muzee, teatre, școli, institute de învățămînt superior îmbogățesc harta realizărilor minunaților oameni de pe aceste locuri conduși de partidul nostru comunist.

Ca și „mărturiile" din celălalt volum, aceste mărturii despre faptele mărețe ale unor ani de strălucite împliniri reprezintă un capitol nou, luminos, dintr-o cronică la care zi de zi oamenii muncii adaugă paginile noilor înfăptuiri ce vor fi desigur înscrise în alte și alte capitole ale istoriei edificării de către poporul nostru a societății socialiste multilateral dezvoltate, ale istoriei marșului impetuos spre comunism.

Virgil Teodorescu

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

Pe drumul prefacerilor revoluționare

— Stimate tovarășe Vasile Vîlcu, vă numărați printre militanții partidului care din primele zile ale memorabilului august fierbinte 1944 ați participat la marile înfăptuiri revoluționare, ale grandioasei epopei de edificare a României socialiste.

Trimis de partid în regiunea Oltenia, în septembrie 1944, sînteți numit secretar al Comitetului județean Dolj al Partidului Comunist Român. Era perioada afirmării viguroase a maselor populare, a forțelor democratice în viața politică a țării, au fost ani grei de luptă și de muncă care, nu de puține ori, au cerut sacrificii, privațiuni de tot felul. Dar, așa cum menționa marele arheolog român Vasile Pârvan: „Fericiți cei care nu-și irosesc viața, căci o alta nu e". Memoria unui soldat al partidului ce și-a consacrat o viață de om idealului nobil — socialismul și comunismul — ce ne poate împărtăși despre acele începuturi — simbioză între datorie și romantism revoluționar?

— Pârvan a mai spus ceva: „Să muncim în libertate, să creăm în libertate e să cîntăm vieții cel mai frumos imn pe care l-ar putea sufletul nostru cuprinde în adîncurile lui. Munca e ritmul vieții. Ea dă, ca și libertatea, tărie și frumusețe și caracter propriu ființei noastre". Libertatea am dobîndit-o odată cu inaugurarea unei epoci noi în milenara noastră istorie, care a deschis drumul profundelor metamorfoze social-economice și politice. Era începutul unui imn măreț pe care îl cream și interpretam, prefigurînd dimensiuni noi ritmului și

www.ziuaconstanta.ro

sensului vieții. Participam cu dăruire, elan revoluționar, cu romantism, la edificarea unei lumi noi, a dreptății și fericirii, pe care în șirul unor ani petrecuți în spatele gratiilor am văzut-o mereu și în care nu am pierdut nici o clipă speranța.

Împotriva acestei lumi, însă, s-au ridicat, de la început, forțele retrograde ale moșierimii și burgheziei. Interpretînd evenimentele de la 23 August ca avînd menirea de a reface pozițiile zdruncinate ale regimului social-politic burghez, de a apăra și consolida propriile poziții, aceste cercuri grupate în jurul monarhiei și al partidelor așa-zise „istorice" încercau să limiteze prefacerile politice interne, care să nu afecteze bazele rînduielilor existente.

Reacțiunea și monarhia considerau actul de la 23 August ca act final al luptei populare, urmînd ca treptat, potrivit dorințelor lor, lucrurile să reintre pe făgașul anterior și totul să rămînă așa cum fusese în trecut. Dimpotrivă, pentru forțele democratice, revoluționare, pentru masele populare, constituia doar începutul luptei pentru înfăptuirea unor adînci prefaceri revoluționare, care să lichideze definitiv vechile stări de lucruri și să ducă la făurirea unei noi orînduiri sociale — orînduirea socialistă.

În aceste condiții și pe meleagurile doljene s-a trecut la constituirea și consolidarea organizațiilor de partid în mari întreprinderi ca : Fabrica de stofe „Oltenia", întreprinderea poligrafică „Scrisul românesc", C.F.R., Atelierul metalurgic Brătășeanu și altele. Totodată, s-a trecut la organizarea sindicatelor și U.T.C.-ului, organizației de femei și la înființarea comitetelor sătești. S-a purces la înlăturarea primarilor antonescieni. Din însărcinarea conducerii de partid în pofida împotrivirii guvernului Sănătescu, se punea la ordinea zilei înfăptuirea reformei agrare. Ședința de pregătire a avut loc la sediul sindicatelor de pe Calea Unirii și au participat membrii F.U.M. Discuțiile au fost foarte aprinse. Un colonel în rezervă, în cuvîntul său s-a opus, avertizîndu-ne : „Ce vreți să faceți, în afara legii, și fără lege, va fi un nou 1907".

Am hotărît să începem bătălia. În fruntea colectivului F.U.M. a fost numit Bică Ion, născut și crescut în comuna Cetate. Iubit de oamenii de aici, vechi membru de partid, dornic să înfăptuiască reforma agrară în

www.ziuaconstanta.ro

această parte a județului Dolj. Am ales pentru început comuna Cetate. Aici activa, încă din ilegalitate, o puternică organizație de partid și aveam convingerea fermă că vom reuși. Nu ne-am înșelat. Cei cîțiva moșieri cunoscuți, ca Pleșa, șeful P.N.L., Druga, Belizarie Cîncea, s-au numărat printre primii expropriați. Ecoul acțiunii a fost imens. Alarmat, prefectul, colonel Ilie Dumitriu, s-a deplasat la fața locului pentru a împiedica extinderea acestui proces ce insuflase noi speranțe țărănimii, care nu mai înțelegea să dea înapoi.

Informat de acest lucru am indicat să fie convocați la primărie toți locuitorii comunei, urmînd ca imediat să vin și eu acolo.

Sosit la fața locului, prefectul a început să profereze amenințări la adresa țăranilor prezenți, acuzîndu-i de încălcarea ordinii, deoarece nu există lege de a se lua pămîntul. „Legea o face poporul", i-au răspuns într-un glas cei prezenți. Freamătul de indignare, de nemulțumire pusese stăpînire pe mulțimea care nu înțelegea să mai dea înapoi. În fața furtunii, prevestitoare de uragan, prefectul și-a luat tălpășița și a plecat, cum se spune în popor, „cu coada între picioare".

În drum spre Cetate, în pădurea Radovan, am dat de colonelul Ilie Dumitriu și cîțiva jandarmi care ne-au făcut semn să oprim mașina sub pretextul că li s-a terminat benzina. Apoi încruntat s-a răstit la mine : „O să dați foc județului cu reforma agrară pe care o faceți fără lege. O să te arestez !" Ordinul a fost emis, dar nu a mai apucat să-l ducă la îndeplinire.

Primele titluri de împroprietărire au fost înmînate la 9 iunie 1945, la Marea adunare populară de la Craiova, de către dr. Petru Groza, țăranilor din plasa Bîrca, județul Dolj. Au fost împroprietăriți 39 547 țărani dolj eni cărora le-au fost atribuite 41 302,50 ha pămînt ; 459 moșii cu o suprafață de 90 699 ha au fost expropriate.

— Ați amintit de ordinul de arestare. Din ce motive nu a fost executat ?

— Prefectura județului Dolj am cucerit-o la 17 februarie 1945 și l-am instalat ca prefect pe inginerul Celac Nicolae ; însă lipsa de experiență și-a spus cuvîntul. După instalare, l-am lăsat cu un mic grup de oameni și am plecat. După noi, a venit armata, i-a arestat și i-a dus la Chestură. Pentru recucerirea acestei citadele a

www.ziuaconstanta.ro

reacțiunii din Oltenia, la 24 februarie 1945, a trebuit să mobilizăm forțe și din alte județe. Între 17—24 februarie colonelul Dumitriu Ilie a luat măsuri de fortificare în stil militar a tuturor intrărilor în incinta Prefecturii. În sprijinul nostru au venit forțe din județele Rîmnicu-Vîlcea, Turnu-Severin și muncitorii din București, de la Griviția Roșie. Pus la curent cu atmosfera ostilă guvernului reacționar și evoluția situației la Craiova, generalul Rădescu a emis la 23 februarie un ordin către Corpul 7 Teritorial Craiova, cu următorul conținut: „Corpul 7 Teritorial Craiova, nr. 73 144 din 23 februarie 1945. Dacă manifestanții încearcă să ocupe cu forța instituțiile publice, se vor face somațiuni legale, după care se va trage o primă salvă în aer; dacă nu se retrag și continuă a încerca să ocupe instituțiile, armata își va face datoria: va trage. Președintele Consiliului de Miniștri general de corp de armată, adjutant, semnat N. Rădescu".

Desigur, dacă garnizoana ar fi dat ascultare ordinelor lui Rădescu, pavajul pieții din fața Prefecturii și al străzilor laterale ar fi fost acoperit cu sute și mii de cadavre de muncitori, țărani, intelectuali. Dar ostașii puși să ocupe Prefectura, nu mai erau, ca pe vremuri, o unealtă docilă în mîna reacțiunii. În climatul furtunos al revoluției populare, soldații — fii de muncitori și țărani — au văzut mai clar de partea cui este dreptatea, cine li-e frate și cine dușman. Cînd detașamentul nostru de șoc, trecînd la asalt, a urnit din loc obstacolul de sîrmă ghimpată de la intrarea principală, comandantul grupei de mitraliori, sergentul-major Craioveanu, primind ordinul de deschidere a focului în plin, a aruncat la o parte arma automată și a strigat tare, să-l audă toți ostașii: „Domnule căpitan, nu pot trage în frații mei!".

De fapt, acesta a fost gîndul fiecărui ostaș și acesta a fost semnalul nesupunerii la ordinul comandanților de a trage. Chiar sub amenințarea trimiterii în fața plutonului de execuție, ostașii au trecut de partea poporului. Cu forțe unite am reușit să recucerim prefectura. În acest scop a fost organizat un comandament condus de primul secretar al regiunii de partid Oltenia, Mihai Roșianu.

Luptele care s-au dat au durat mai multe ore. A curs și sînge. În subsolul prefecturii un ofițer l-a împușcat mortal pe Tomescu, muncitor zidar.

www.ziuaconstanta.ro

În ciuda manevrelor reacțiunii de a stăvili avîntul maselor, revoluția a continuat să se amplifice. Principala dominantă a confruntărilor de clasă din perioada cuprinsă între sfîrșitul lunii ianuarie și 6 martie 1945 a constituit-o sporirea combativității.

La luptele politice, care literalmente au zguduit și afectat pozițiile reacțiunii, a participat un număr mai mare de doljeni decît la acțiunile politice anterioare. Se realiza astfel mult mai rapid și mai eficient izolarea cercurilor ostile democratizării vieții și atragerea de partea Frontului Național Democratic a unor mase din ce în ce mai mari.

Considerînd refacerea economică drept veriga principală în dezvoltarea revoluției populare, Partidul Comunist Român și guvernul democratic instalat la 6 martie 1945 au inițiat o serie de măsuri menite să introducă ordine în economia națională, să sporească rolul statului, al maselor populare în controlul și dirijarea vieții economice.

Să nu uităm că starea economică grea a fost agravată, pe lîngă sabotajul vîrfurilor reacționare și de seceta din vara anului 1945. În afara consecințelor ei dezastruoase, seceta a creat un cadru propice pentru activitatea elementelor sabotoare, contrarevoluționare, care urmăreau și exploatau înrăutățirea situației economice și adîncirea mizeriei și suferinței maselor.

În fața acestei situații, au fost intensificate eforturile pentru mobilizarea tuturor energiilor, a tuturor rezervelor umane și materiale. Îmi stăruie și astăzi în memorie acele zile, luni și ani, cînd proletariatul doljean s-a avîntat în luptă pentru a înfrînge reacțiunea și pe terenul luptei economice. Dovedind un eroism fără seamăn și învingînd greutăți inimaginabile, numeroase colective au obținut importante succese în producție. Angajați în întrecerea patriotică, ei au refăcut utilajele distruse, au repus în funcțiune fondul de mașini-unelte al întreprinderilor. Cum pot fi date uitării acele entuziaste bătălii cînd, din proprie inițiativă, sute, mii de muncitori lucrau cîte 10—12—14 ore pe zi flămînzi, desculți, în ploaie și frig.

Era dovada cea mai grăitoare a înaltei conștiințe de clasă a proletariatului român, a faptului că întărirea pe toate planurile a pozițiilor forțelor democratice, a puterii populare, era considerată de clasa muncitoare ca

www.ziuaconstanta.ro

o cauză proprie, o cauză a întregului popor. Iată, expresia concludentă a spiritului revoluționar, a romantismului revoluționar, despre care îmi amintesc de fiecare dată cu plăcere.

— Tovarășe Vîlcu, în a doua jumătate a anului 1946, vă întîlnim în conducerea regionalei Dobrogea. Erați membru în biroul regional și prim-secretar al Comitetului județean Tulcea al P.C.R. Este anul care a pus problema alegerilor parlamentare în discuția publică, oficială, ca o perspectivă și sarcina politică nemijlocită. Ne aflam, așadar, în fața unui elocvent mod democratic de consultare a voinței populare, care, în condițiile unei reale democrații, urma să ateste încă o dată, opțiunea poporului român pentru regimul politic și social care să corespundă propriilor lui aspirații și năzuințe.

— Da. Societatea românească era chemată să se pronunțe prin vot pentru o cale sau alta de dezvoltare. Pregătirea pentru această consultare se va desfășura pe planuri foarte diverse, iar confruntarea politică dintre forțele democratice și reacțiune se va manifesta chiar din momentul cînd hotărîrea de a efectua alegerile parlamentare a devenit de notorietate publică.

Elaborîndu-și propria tactică în alegeri, partidul comunist a ținut seama de împrejurările concret-istorice, de formele specifice de manifestare a luptei de clasă, dovedind din nou o mare capacitate de înțelegere a imperativelor vremii și de adaptare la cerințele acesteia.

Conținutul programului Blocului Partidelor Democrate — platforma B.P.D. — constituia o dovadă grăitoare a importanței pe care forțele componente au acordat-o programului cu care urmau să se prezinte în fața corpului electoral.

Partidul Comunist Român, mobilizatorul maselor populare, al forțelor înaintate, progresiste ale României, și-a sporit eforturile pentru a ridica pe noi trepte activitatea sa politică, pentru a contribui la creșterea conștiinței poporului privind semnificația momentului 19 noiembrie 1946.

Organizațiile locale ale partidului constatau, spre sfîrșitul campaniei electorale, că masele muncitoare de la orașe și sate făcuseră cotitura hotărîtoare către forțele democratice, către P.C.R. În Dobrogea, influența partidului nostru era mare, întrucît lumea săracă vedea în el apărătorul ei. Raportul de forțe între B.P.D. și reac-

www.ziuaconstanta.ro

țiune era net în favoarea Blocului. Masele populare fiind alături de noi, reacțiunea pierdea mult. Rezultatul uriașei munci politice desfășurate în campania electorală se materializa în faptul că masele urmau hotărît partidul comunist și celelalte partide democratice, că între mase și democrație se făurise acea legătură de nezdruncinat care se va oglindi în victoria hotărîtoare de la 19 noiembrie 1946.

Pentru a evita acest deznodămînt, cercurile reacționare, dînd expresie ultimelor zvîrcoliri din ziua alegerilor, au întreprins numeroase acte teroriste. Au fost tăiate firele telefonice între unele comune ; au atacat două secții de votare ; au doborît un avion care împrăștia manifeste democratice ; au fost înjunghiați un jandarm și un comandant al gărzii militare de la secțiile de vot. În comuna Nicolae Bălcescu, județul Tulcea, au fost folosite brandurile.

Dar toate manevrele reacțiunii au fost sortite eșecului. Măsurile luate de organele de partid și de stat, vigilența maselor populare au constituit factori care au zădărnicit tentativele reacțiunii, asigurînd ca alegerile de la 19 noiembrie 1946 să se desfășoare în deplină libertate. Pentru prima dată în istoria noastră milenară, masele cele mai largi de la orașe și sate și-au dat libere și nestingherite votul. Ziua alegerilor s-a transformat într-o mare sărbătoare, iar rezultatele într-o victorie strălucită a forțelor democratice. Astfel, în județul Constanța, numărul alegătorilor înscriși pe listă era de 140 807, numărul voturilor exprimate 136 844 pentru candidații B.P.D. au votat 120 704, iar la Tulcea, din 79 744 voturi exprimate, pentru cei 6 candidați ai B.P.D. au votat 68 756.

— Adunarea deputaților aleși la 19 noiembrie exprima hotărîrea poporului român de a continua lupta pentru făurirea unor noi rînduieli social-economice și politice în interesul celor ce muncesc. Între cei 376 de deputați, aparținînd forțelor democratice, vă numărați și dumneavoastră, tovarășe Vîlcu, ca deputat din partea B.P.D.

— Însemnătatea istorică a alegerilor parlamentare din 1946 constă și în aceea că ele au consacrat înfrîngerea zdrobitoare a partidelor burghezo-moșierești, marcînd izolarea lor completă de mase.

— Tovarășe Vîlcu, despre Dobrogea se vorbea în trecut ca despre o provincie, care nu ar avea prea multe de oferit din punct de vedere economic, cultural. Singura ei

www.ziuaconstanta.ro

mîndrie o reprezentau doar relicvele arheologice, scoase pe parcursul vremii la lumină, ca cele mai certe semne ale unei milenare civilizații pe aceste străvechi meleaguri românești.

— Într-adevăr, tabloul economic, în primele decenii ale secolului XX, atestă acest lucru : o fabrică de ciment și una de șuruburi, la Cernavodă, la Constanța, una de textile, unități alimentare, care se rezumau la cîteva mori, o fabrică de ulei și de rahat, „Bela gusta", cîteva ateliere. Nici o localitate rurală electrificată. Ba da, Cobadin, după cum pretindeau statisticile vremii. În realitate, lumina electrică pătrundea numai în casa primarului și în cele două cîrciumi ale sale alimentate de la un generator.

Trezirea orașelor și satelor la o viață civilizată n-a fost posibilă în Dobrogea decît în anii edificării socialismului, în urma înfăptuirii politicii de industralizare a partidului, ce avea în vedere, între altele, lichidarea înapoierii în care se găseau unele regiuni. Provinciile Moldova, Dobrogea și Oltenia, în care locuiau 38 la sută din populația țării, dețineau laolaltă abia 12 la sută din ponderea producției industriale.

Dobrogea, pe baza politicii științifice a partidului cu privire la dezvoltarea armonioasă a tuturor zonelor, a cunoscut profunde înnoiri.

— Mulți ani ați lucrat în conducerea regiunii, ați participat efectiv la aceste prefaceri, care au transformat-o într-o puternică, dinamică și complexă economie, cu o viață creatoare efervescentă, cu cel mai mare port al țării, reședința constructorilor celor mai mari nave, întinselor și mănoaselor cîmpii, brăzdate de fîntîni artificiale, cetatea petrochimiei și a unui litoral care figurează în toate pliantele mapamondului.

— Doresc să subliniez că după 23 August dar, în mod deosebit, după Congresul al IX-lea, această străveche vatră cu oameni de omenie, demni urmași ai geto-dacilor imortalizați pe metopele monumentului triumfal de la Adamclisi — mărturie a existenței și continuității noastre, a cunoscut, ca de altfel întreaga țară, o dezvoltare impetuoasă. Se cuvine să amintim cu aleasă prețuire și deosebită recunoștință că aceste realizări se datoresc P.C.R., sprijinului direct, îndrumărilor, indicațiilor pe care le-a primit organizația de partid Dobrogea din partea tovarășului Nicolae Ceaușescu, prilejuite de nume-

www.ziuaconstanta.ro

roasele vizite de lucru efectuate pe aceste meleaguri. De fapt, marile obiective înălțate, cîndva șantiere — azi obiective de importanță națională — au fost amplasate aici și au crescut după Congresul al IX-lea al P.C.R.

Socialismul a devenit definitoriu pe aceste meleaguri prin capacitatea de metamorfoză adîncă a materiei, a condiției profesionale și morale a omului. Locuri pustii, tîrguri pierdute, așezări pescărești își schimbă miraculos fizionomia, căci industria aduce orașe noi, cultură, sănătate și urbanism.

Priviți Medgidia — odinioară bîlci și tîrg de vite, cu case în majoritate din chirpici sau paiantă, cu străzi învolburate vara de praf și iarna bălțind în noroaie, lipsit de apă potabilă, și vai, și aceasta adusă cu sacale trase de măgărușI, cu cîteva ateliere meșteșugărești. Majoritatea locuitorilor se îndeletniceau cu creșterea oilor, cultura orzului.

Medgidia de azi. Pe locul unde s-a ridicat Întreprinderea Metalurgică de Utilaj era cîmp pustiu și mărăcini, ca și dealurile golașe pe umerii cărora s-au construit coșurile înalte ale Combinatului de lianți și azbociment, rețele de apă și electrice, cartiere noi de locuințe, spital cu 520 de paturi, policlinică, o bază sportivă, cu care se poate mîndri orice capitală de județ, un port prin darea în folosință a magistralei albastre ce curge la poalele orașului : Canalul Dunăre-Marea Neagră.

De numele așezării rurale Năvodari, un minuscul punct pescăresc, se leagă apariția pe harta economică a României a unuia din cele mai importante obiective de început ale industriei chimice socialiste, ramură inexistentă în trecut în Dobrogea, Uzina de superfosfați și acid sulfuric, devenit ulterior Combinatul de îngrășăminte chimice ; s-a construit apoi Întreprinderea mecanică pentru agricultură și industria alimentară. Aici, la indicația tovarășului Nicolae Ceaușescu, s-a pus temelia unui obiectiv de importanță națională, Combinatul petrochimic Midia, a unui port la Capul Midia și legarea acestuia cu o arteră secundară a Canalului Dunăre-Marea Neagră, înscriind astfel vechiul sat de pescari în constelația cetăților chimiei românești.

Mangalia, renumita stațiune balneară, a cunoscut mari împliniri. Pe baza hotărîrii partidului, s-a trecut la construcția unui șantier naval destinat să realizeze vapoare de 55 000—60 000 tdw. Cernavodă — cunoscută

www.ziuaconstanta.ro

prin fosta fabrică de ciment și cea de șuruburi — azi centru industrial — poarta de intrare pe magistrala Canalului spre Agigea, locul unde se înalță prima centrală atomolectrică a țării.

Pe țărmul mării, în locul unor ateliere insalubre și al unor barăci de lemn, s-a înălțat șantierul naval Constanța. De la micile reparații de nave care se executau aici, șantierul a trecut la construirea navelor de 55 000—150 000 tdw, la realizarea programului privind forajul în platforma continentală a Mării Negre, valorificarea complexă a zăcămintelor de titan și zirconiu din Dobrogea.

Pe platforma industrială Palas, se concentrează unități noi ca : Întreprinderea de prefabricate și materiale de construcții, Întreprinderea integrată de lînă, Combinatul de mobilă, Întreprinderea de morărit, panificație și produse făinoase, Centrala electrică de termoficare Palas—Constanța, Întreprinderea mecanică navală, Fabrica de beton celular autoclavizat, Fabrica de ulei și bere ș.a.

În anii socialismului Tulcea devine un oraș modern, în continuă înflorire și dezvoltare, asigurînd condiții de viață din ce în ce mai bune locuitorilor săi. Tulcea, oraș metalurgic și port-bază a flotei de pescuit oceanic ; mai dispune de o fabrică de prelucrare a marmorei și a pietrei de construcții, antrepozite frigorifice, întreprinderea de industrializare a peștelui, întreprinderea de prelucrare și industrializare a legumelor și fructelor, șantierul de reparații și construcții navale, întreprinderea de utilaj chimic și metalurgic etc.

Au fost puse în valoare străvechile resurse de materie primă, bauxită și sulfurite complexe de la Somova, calcarul siderurgic și dolomita de la Mahmudia, cuarțita de la Cerna. Alături de aceste exploatări miniere ce se întind de la Măcin la Jurilofca au fost descoperite noi valențe calcarului marmorean de la Parcheș și Agighiol, granitului de Greci și Turcoaia, caolinului de la Măcin, calcarului de la Zebil, Babadag sau Slava Rusă.

Alte două ramuri de activitate care dau o notă aparte de originalitate economiei tulcene sînt sectoarele piscicole și stuficole.

Simpla enumerare a uzinelor și fabricilor este, desigur, suficientă pentru a ne edifica asupra dezvoltării pe care a cunoscut-o industria Dobrogei în anii socialis-

www.ziuaconstanta.ro

mului. Este vorba însă în același timp de schimbări calitative, de îmbunătățirea proceselor tehnologice, de extinderea mecanizării și automatizării, ridicarea nivelului de calificare a cadrelor, creșterea numărului muncitorilor.

O atenție deosebită au acordat-o partidul și statul dezvoltării și modernizării portului Constanța. Se cuvine să amintim că prin poarta maritimă a țării, stăpînii hrăpăreți ai României burghezo-moșierești exportau cereale, cherestea, sîngele negru al subsolului și alte produse. În schimbul bunurilor înstrăinate se întorceau în țară dantele fine, parfumuri, farduri, stofe scoțiene, șampanie franțuzească. Evident, nu pentru muncitori și țărani. În ce privește capacitatea vaselor sub pavilion românesc, aceasta era infimă, transporturile se realizau cu nave aparținînd companiilor străine pentru care se plăteau sume fabuloase.

Construcția portului modern, concesionată la început unei companii engleze, este apoi răscumpărată și încredințată inginerului român Anghel Saligny — care înalță și importantul pod feroviar peste Dunăre, la Cernavodă.

În 1938, portul Constanța avea o suprafață de înmagazinare de 20 380 mp dar înzestrarea tehnică cu utilaje era foarte slabă (4 macarale portal electrice, 4 macarale semiportal de 3 tone și o macara plutitoare de 40 tone).

În anii socialismului s-a trecut la organizarea și modernizarea portului. La terminarea lucrărilor noului port Constanța-Sud Agigea, pe lîngă extinderea capacității totale de trafic, va spori și tonajul navelor intrate în port de la 25 000 tdw la 60 000—90 000 tdw pentru mineraliere și, respectiv, de la 36 000 la 80 000—150 000 tdw pentru cele petroliere.

Dezvoltarea deosebită a transportului maritim a fost determinată de extinderea relațiilor economice ale țării noastre. Darea în exploatare a unor nave de mare tonaj a dus la sporirea distanțelor de transport, ele ancorînd în peste 100 de porturi ale lumii.

Cum ponderea industriei constructoare de mașini în comerțul exterior a crescut, este și firesc ca printre produsele care iau drumul mapamondului să se numere la loc de cinste cele aparținînd acestei ramuri : cunoscutele instalații de foraj realizate de Uzinele 1 Mai Ploiești, puternice tractoare, autocamioane construite la Brașov, strungurile moderne, material rulant de la Arad, locomo-

www.ziuaconstanta.ro

tive de la Craiova, autoturisme „Aro", produsele industriei chimice și altele.

Dobrogea a fost din vechime o regiune a răscrucilor de drumuri. Pe Argeș, pe Ialomița, pe Buzău, pe Siret și Prut, ca pe tot atîtea drumuri naturale, au coborît în decursul veacurilor păstori și plugari de sub Carpați, spre același pămînt al Dobrogei. Majoritatea drumurilor din inima Dobrogei erau însă drumuri „negre", drumuri de pămînt. Ele nu cunoșteau o animație deosebită decît pe distanțele care despărțeau satele de moară. Drumuri scurte ca niște piriiașe. În ce privește drumurile de fier, Dobrogea nu era cel mai urgisit ținut din țară. Prima linie de fier pe distanța Cernavodă—Constanța, apoi construirea podului peste Dunăre, legau Dobrogea de restul țării prin calea ferată. Progresul general care s-a realizat în anii socialismului în Dobrogea, dezvoltarea armonioasă a economiei, a creat condiții și pentru dezvoltarea transporturilor. Drumurile, modernizate, prin intermediul cărora se face simțit tot mai puternic pulsul vieții economice, leagă unele de altele, ca niște artere, întreprinderile industriale din orașele Dobrogei. Toate localitățile rurale, cu marile lor unități agricole socialiste, au intrat în circuitul larg al economiei.

A dispărut izolarea în care vegetau satele și orașele dobrogene acum patruzeci de ani. Dacă în 1956 existau în Dobrogea numai 169 de km drumuri modernizate, în anul 1983 ele au ajuns la peste 512 km. De la 328 km înainte de eliberare, s-a ajuns la 377 km cale ferată în 1983 din care 65 km electrificată. Dezvoltarea turismului a dus la crearea unei linii aeriene internaționale, care leagă litoralul cu zeci de orașe ale lumii. În fiecare an, mii de iubitori ai curei heliomarine sosesc pe aeroportul internațional Mihail Kogălniceau, poarta aeriană spre capitala estivală a României.

O șosea națională leagă Constanța de capitală, alunecînd peste arcul de fier și beton înălțat peste Dunăre, la Vadu Oii-Giurgeni. Vechiul deziderat privind legarea apelor fluviale de cele maritime printr-o cale modernă de navigație au prins viață prin darea în exploatare a Complexului hidro-energetic și de transport Dunăre—Marea Neagră.

Baza materială a acestei politici s-a realizat prin volumul fără precedent al investițiilor. Județul Constanța

www.ziuaconstanta.ro

a beneficiat an de an de importante fonduri de investiții a căror valoare în perioada 1951—1983 se ridică la 185 miliarde lei, din care 170 miliarde lei în perioada 1966—1983. Volumul producției industriale în 1983 a crescut față de 1950 de 52,2 ori și de 6 ori față de anul 1965. Ponderea industriilor constructoare de mașini și chimică în totalul producției industriale a sporit de la 20 la sută în 1950 la 27 la sută în 1965 și la 33,5 la sută în anul 1982. Ritmul de creștere a producției industriale în perioada 1951—1983 a fost de 12,8 la sută.

— Tovarășe Vîlcu, Congresul partidului care a avut loc în 1955, a precizat că sarcina fundamentală a celui de-al doilea plan cincinal este ca pe baza dezvoltării continue a noii industrii să se asigure în ritm rapid transformarea socialistă a agriculturii, astfel, ca în anul 1960, sectorul socialist să fie preponderent, atît ca suprafață cît și ca producție marfă. Se atrăgea atenția că a încerca să rupi, în mod artificial, lupta pentru creșterea producției și productivității muncii în agricultură de problemele luptei pentru transformarea socialistă a acestei foarte importante ramuri, nu poate decît să dăuneze economiei naționale și construcției socialismului. Prin urmare, planul de cooperativizare a agriculturii adoptat la Plenara C.C. al P.C.R. din martie 1949, se impunea a fi înfăptuit numai pe baza liberului consimțămînt și în Dobrogea, unde, la 24 ianuarie 1956 ați fost instalat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe atunci membru al Biroului politic, secretar al Comitetului Central al Partidului, ca prim-secretar al regionalei Dobrogea a partidului.

Ați participat implicit la acest proces revoluționar care a schimbat din temelii înfățișarea satelor și agriculturii dobrogene. Cum s-a produs această transformare la baza căreia a stat munca tenace, convingătoare, ca și rezultatele țăranilor cooperatori, care au pășit pe un drum nou, al belșugului și bunăstării?

— Am să încep prin a evoca condițiile vitrege de muncă și de viață ale țăranului dobrogean. La începutul secolului al XX-lea, un sfert din micile gospodării individuale din Dobrogea erau lipsite de un petec de pămînt, mai mult de două treimi erau lipsite de boi și cai. Rămasă în faza plugului cu grindei de lemn și a treieratului în arman cu tăvălugul de piatră și sania cu cremene, fărîmițată în mii de ogoare mici, lipsite de preo-

www.ziuaconstanta.ro

cupare și sprijin al statului, în perioada 1934—1938, în fostul județ Constanța producția de grîu le hectar a fost în medie 400—500 kg, iar în fostul județ Tulcea — de 380 kg. În aceeași perioadă, producția medie de porumb a fost de 700—800 kg și, respectiv, 770 kg. Nici un inginer mecanic, un inginer agronom la 40 de mii de hectare. Ceea ce însemna că întreaga suprafață cultivată cu grîu în fostele județe Constanța și Tulcea era „supravegheată" nici mai mult, nici mai puțin, decît de „un inginer și ceva".

Pe ogoarele moșierești existau însă 119 tractoare și 124 batoze și acestea uzate și insuficiente în comparație cu suprafața agricolă. Dar era mai rentabil pentru marii proprietari de pămînturi să folosească brațe de muncă foarte ieftine, care creșteau pe măsura dijmuirilor și confiscărilor în dauna țăranilor săraci. Despre asta vorbeau și versurile rapsodului popular :

Frunză veștejită-n ram,
Sărac, doamne, mai eram !
N-aveam palmă de pămînt
Și nici plug cu ce s-o-mplînt.
N-aveam vacă, nici juncan,
Numai braț de rob sărman.

În anul 1935, 6 700 de famili de moșieri și chiaburi dețineau 350 000 de ha teren arabil, în timp ce 64 000 de familii de țărani muncitori stăpîneau 335 000 ha, 15 000 de familii aveau sub 0,50 ha. În fostul județ Constanța, numărul țăranilor săraci era cu 20 la sută mai mare decît media pe țară.

Peste această realitate s-au făcut auzite din nou, după eliberarea patriei, cuvintele partidului : Pămînt țăranilor! Truditorii ogoarelor au văzut din nou în partidul comuniștilor singurul lor călăuzitor și apărător. În Dobrogea, ca și pretutindeni în țară, sătenii din Lanurile, Mangalia, Limanu, Cumpăna, Independența, Negru Vodă și alte sate au trecut peste capul moșierilor și jandarmilor la îndeplinirea îndemnurilor partidului, măsurînd și împărțind loturile. „Scînteia" din februarie 1945 scria că în județul Constanța au fost confiscate 3 000 hectare și împărțite țăranilor îndreptățiți. În final, se consfințea prin lege, în martie 1945, înfăptuirea pe calea revoluționară a

www.ziuaconstanta.ro

exproprierii moșierilor și împroprietăririi țăranilor fără pămînt sau cu pămînt puțin.

Aceasta constituia un pas înainte, în sensul că țărănimea de acum înainte dispunea de mijlocul de bază al obținerii pîinii de toate zilele — pămîntul. Dar, singuri, muncind cu unelte rudimentare, oamenii nu puteau realiza prea mult. Se simțea nevoia unor mijloace mai puternice decît plugurile cu grindei de lemn și perechile de cai costelivi pe care le aveau sau nu le aveau noii stăpîni ai pămîntului. Se simțea nevoia practicării unei agriculturi bazate pe cuceririle agrotehnicii moderne.

Posibilitățile existente în Dobrogea în dezvoltarea multilaterală a agriculturii puteau fi dovedite prin folosirea unor mijloace moderne. În acest scop, gospodăriile agricole de stat au fost înzestrate cu tractoare și mașini agricole, al căror număr a ajuns treptat de la 595 în 1950, la circa 2500 în 1963.

Practicînd o agricultură intensivă, bazată pe mijloace tehnice moderne și reguli înaintate de lucrare a pămîntului, gospodăriile de stat obțineau producții tot mai mari de cereale. Realizările unităților de stat au avut o influență hotărîtoare asupra țăranilor. Ei vedeau limpede că holdele lor răvășite pe peticele de pămînt muncite cu îndîrjire erau mai mărunte și mai rare în spic decît holdele puternice ale celor de stat. Ce miracol, ce întîmplare ca între holdele despărțite uneori numai de o palmă, pămîntul să se dovedească mai plin de neastîmpăr și mai bogat în seve ?

Cei mai mulți au găsit repede explicația : cheia miracolului era agrotehnica. De aceea au privit cu emoție înființarea primelor stațiuni de mașini și tractoare. Deși în anul 1948 nu dispuneau decît de 271 de tractoare, cele 30 de S.M.T.-uri s-au dezvoltat treptat, mărindu-și zestrea cu mașini agricole moderne, pe măsura dezvoltării tinerei industrii constructoare de mașini românești.

— Dar pentru ca această bază materială să fie cu eficiență folosită, se impunea ca țărănimea să pună capăt lucrării individuale și pe parcele fărîmițate a pămîntului. Care sînt, după părerea dumneavoastră, cauzele principale care au dus la acest rezultat, cu caracter de cotitură radicală în viața țărănimii muncitoare din regiunea Constanța ?

— Desigur, izolată și neputincioasă în fața naturii, era în puterea ei de a-și aduna laolaltă pămîntul și bra-

www.ziuaconstanta.ro

țele, de a folosi împreună mașinile moderne, agrotehnica înaintată, pentru a smulge prin muncă unită roade bogate.

După exproprierea moșierilor și împărțirea a 70 000 de ha pămînt țăranilor fără pămînt sau cu pămînt puțin, partidul și guvernul au luat măsuri să înzestreze agricultura cu mașini și tractoare pentru a se putea face lucrări mecanizate, deci la un nivel superior, pe suprafețe din ce în ce mai mari. Astfel au luat ființă în regiune S.M.T. care posedau tractoare, semănători, combine de cereale și alte sute de mașini agricole cu care a fost sprijinită țărănimea muncitoare să-și lucreze mai bine pămîntul și să obțină producții tot mai mari la hectar. Faptul că lucrările agricole se executau în mai bune codiții pe suprafețe mari a fost un prim factor deosebit de important care a contribuit la convingerea țărănimii muncitoare să-și unească parcelele individuale în gospodării colective.

O a doua condiție a fost faptul că organele și organizațiile de partid au dus o muncă susținută de lămurire cu țărănimea muncitoare și au reușit să creeze în aproape toate satele gospodării agricole colective. Acestea au fost ajutate să se dezvolte, marea lor majoritate devenind centre de atracție pentru țăranii muncitori individuali prin producția superioară obținută și prin veniturile realizate de colectiviști.

A treia condiție, care a fost hotărîtoare în accelerarea ritmului de transformare socialistă a agriculturii în Dobrogea, a fost munca politică de masă al cărei centru a fost la sate.

În Dobrogea, ca și în celelalte regiuni ale țării, procesul de convingere și de îndrumare a țărănimii pe calea arătată de partid a avut un caracter continuu, s-a bazat pe o analiză atentă a condițiilor concrete din fiecare sat și a urmărit respectarea cu strictețe a liberului consimțămînt.

Activitatea de îndrumare și de antrenare a țărănimii către gospodăriile colective trebuia dusă de activul de partid și de cei care-l sprijineau, pe baza unei profunde și temeinice cunoașteri a problemelor curente și a condițiilor specifice fiecărei comune, căci numai o asemenea muncă putea fi convingătoare.

În fosta regiune Dobrogea își desfășurau activitatea aproape 30 000 de agitatori. Prin gazete de perete, pa-

www.ziuaconstanta.ro

nouri grafice, lozinci, afișe se popularizau permanent rezultatele economice obținute de unitățile fruntașe. Zilnic, la panourile din sat apăreau numele țăranilor care se înscriau în gospodăria colectivă. Așezămintele culturale au fost transformate în adevărate centre de propagandă în favoarea cooperativizării.

Organizațiile de partid au inițiat periodic vizite la diferite unități agricole fruntașe, la expoziții agricole, țăranii erau invitați la adunările generale ale cooperativelor de producție la repartizarea veniturilor. Mulți țărani se duceau și din proprie inițiativă în comunele învecinate, unde se constituiseră cooperative, interesîndu-se la rude și cunoștințe despre aspecte ale muncii și vieții țăranilor cooperatori. Cine s-ar fi aflat pe atunci în preajma morilor comunale unde oamenii își așteptau rîndul, ori ar fi trecut în zilele de tîrg prin comune cum sînt Cogealac, Independența, Oltina, Negru Vodă, Cobadin, ar fi fost martori ai discuțiilor aprinse purtate pe tema cooperativizării agriculturii între țăranii cooperatori deveniți ad-hoc agitatori și țăranii individuali. Acțiunile organizate ca și cele datorate inițiativei oamenilor au constituit un însemnat factor de accelerare a convingerii țărănimii.

Una dintre ideile importante care ne-au animat a fost aceea că socialismul transformă pe țărani în mari cultivatori și crescători de animale de rasă, că noua agricultură cere întinderi mari de pămînt, unelte mecanizate, semințe selecționate, animale din rasă superioară, îngrășăminte chimice, cadre de specialiști.

Conducerea de partid ne-a recomandat că cel mai util și eficient mijloc de convingere a țărănimii muncitoare asupra multiplelor avantaje ale cooperativizării este să le arătăm rezultatele practice ale agriculturii socialiste, să organizăm vizite în gospodăriile de stat și în unitățile agricole cooperatiste fruntașe, existente deja în regiune.

În același timp, statul democrat-popular a continuat să dezvolte condițiile care asigurau succesul unirii de bunăvoie a familiilor de țărani în întovărășiri agricole și în gospodării agricole colective.

Pentru a spori mijloacele puse la dispoziție tinerelor unități, s-au făcut investiții importante. Este edificator să amintim că numai în perioada 1956—1958, pentru dezvoltarea agriculturii în Dobrogea au fost alocate fonduri

www.ziuaconstanta.ro

în valoare de 1019 milioane lei. Pentru ca în perioada 1960—1962, sumele destinate în același scop să ajungă la peste 1532 milioane lei.

Încet-încet, ca un dezgheț primăvăratec, de la un capăt la altul al Dobrogei, au început să apară, înlăturînd îndoieli și deprinderi vechi, primele unități cooperatiste. La 31 iulie 1949, 63 de familii de țărani din Ceamurlia de Jos se unesc într-o singură familie : gospodăria agricolă colectivă, intitulată simbolic „Răsăritul". La 15 august, alte 41 de familii din Ion Corvin s-au unit în cea de a doua gospodărie colectivă și a treia la Făcăieni. La un an de la istorica Rezoluție a Plenarei Comitetului Central al Partidului din martie 1949, peste 6 000 de familii se unesc în mai mult de 100 gospodării colective.

La indicația partidului, s-a acordat o mare atenție întăririi economice a gospodăriilor agricole colective. Avînd sprijinul statului, lucrînd pămîntul cu mijloace moderne, după toate regulile științei agrotehnice, ele au început să constituie un exemplu, să obțină producții cu mult mai mari decît cele ale țăranilor individuali, convingîndu-i de superioritatea muncii unite.

Un astfel de exemplu a fost gospodăria agricolă colectivă Cobadin, care a luat ființă în 1951. În trecut se știa că pe pămînturile Cobadinului se realiza la grîu și porumb o producție medie de 800 kg grîu, dar producțiile obținute în 1952 au fost de 1 100 kg, iar în 1953 de 1 280 kg la grîu și 1 800 kg la porumb.

Țăranii individuali au fost îndrumați de comuniștii din comună să viziteze în grupuri colectiva, pentru a se convinge cu propriii lor ochi de avantajele ei. Rezultatul a fost că în 1954, gospodăria s-a mărit cu încă 62 de familii.

Edificator era și traiul îmbelșugat al cooperatorilor. Cînd un grup de țărani individuali din Sîmbăta Nouă, județul Tulcea, sfătuiți de organizația de partid din comună, au făcut o vizită acasă la cooperatorul Ion Drugă, au avut de ce să se convingă. Ei îl cunoșteau pe Ion Drugă încă înainte de a intra în colectivă, ca pe un om nevoiaș, cu o casă de copii. Și acum îi făceau o vizită într-o casă nouă, mobilată frumos, unde erau invitați la un pahar de vin. Se întîmplase un miracol ? Nu. Munca în colectivă, a răspuns Ion Drugă. Întorși în comuna

www.ziuaconstanta.ro

lor, toți cei care l-au vizitat pe consăteanul lor Ion Drugă au depus cereri de înscriere în cooperativă.

— S-au comis și greșeli ?

— Cu toate recomandările făcute organizațiilor de partid de a veghea la respectarea cu cea mai mare strictețe a liniei politice a partidului în domeniul transformării socialiste a agriculturii, nu am fost feriți de greșeli. Au fost cazuri în care unele cooperative, după constituire, au fost lăsate să se descurce singure, cum or putea ; elementele dușmănoase au speculat greutățile începutului, încercînd să compromită ideea în sine a cooperativizării. Pripeala din unele locuri, promisiunile ce nu-și aveau acoperire imediată, în alte locuri, sau chiar cazurile de încălcare a liberului consimțămînt au condus la situații contrare intențiilor, în cîteva localități : Sinoie, Vulturu, Tariverde — ritmul de cooperativizare nu numai că nu s-a accentuat, ba dimpotrivă, pentru o perioadă de timp, a bătut pasul pe loc. Au fost necesare eforturi susținute pentru a repara greșelile și a reda țărănimii încrederea. Asemenea situații au constituit excepții, după 1956 ele nu s-au mai repetat.

Caracteristica anilor de cooperativizare o constituie munca făcută cu simț de răspundere, în spiritul indicațiilor partidului. Ce cuvinte pot oglindi toată măreția muncii miilor de agitatori și încrederea cu care țăranii muncitori au urmat îndemnul partidului, terminînd primii dín țară așezarea agriculturii pe baze noi, pe de-a-ntregul socialiste. S-a muncit extraordinar de mult. Au muncit, cu pricepere și rezultate țăranii cooperatori. Care dintre ei n-a fost agitator ? Dacă am numi pe vreunul pe motiv că n-a mers cu echipele pe la casele celor ce ezitau să intre în gospodării, am greși. Da, am greși, pentru că belșugul a fost argumentul principal în munca de lămurire. Și belșugul s-a făurit din munca tuturor cooperatorilor.

Intrarea în gospodăria colectivă a ultimelor familii din Chilia Veche a însemnat încheierea, la 19 octombrie 1957, a colectivizării agriculturii dobrogene. O sută patru mii de familii de țărani, stăpîne ale celor circa 500 000 hectare de care dispuneau tinerele gospodării colective, porniseră pline de încredere pe drumul arătat de partid. Pe toată întinderea regiunii dintre Dunăre și Marea Neagră, pentru prima oară în istoria ei, nu mai exista nici un țăran care să se războiască în marea lui singu-

www.ziuaconstanta.ro

rătate cu ariditatea pămîntului, într-o luptă inegală, fără sorți de izbîndă. Meleagurile **Dobrogei deveniseră meleagurile unei singure și mari familii.**

Cu acest prilej unii activiști de partid, președinți de cooperative agricole de producție s-au remarcat în această uriașă bătălie de sfărîmare a haturilor, pentru a face cunoscut în rîndurile zecilor de mii de țărani muncitori exemplul unităților socialiste fruntașe și a-i ajuta să treacă pe calea socialismului : Teodor Coman, Constantin Mândreanu, Barbu Popescu, Gheorghe Anghel, Dumitrescu Mihai, Pîrvu Chiriac, Filișan Gheorghe, Gheorghe Trandafir, Constantin Stoinescu, Mircea Lefter, Muslim Cherim, Gheorghe Apostol, Geană Vasile, Nariță Gavrilă, Toma Gheorghe, Nicolae Popovici, Ion Cazacu, Nicolae Gaidagiu, Nicolae Hudițeanu, Paraschiv Banciu, Constantin Dofin, Marin Purcărea, Dima Dobrița, Sadi Menat, Simion Gheorghiță, Aurel Moineagu, Vasile Ardeleanu, Gherase Nicolae, Dumitru Dimache, Ion Stoian, Ion Bădulescu și mulți alții.

— Tovarășe Vîlcu, s-au emis păreri potrivit cărora condițiile specifice locale au avut și au un rol determinant în transformarea socialistă a agriculturii dobrogene ?

— Dacă am accepta acest punct de vedere ar însemna să admitem că se poate ajunge la cooperativizarea agriculturii fără desfășurarea unei susținute munci politice și organizatorice de partid. Noi am avut mult de luptat cu asemenea păreri care, prinzînd rădăcini, ne-au pricinuit mult rău. Din păcate asemenea păreri și-au făcut loc și în unele publicații. De pildă, în articolul „Cooperativizarea agriculturii în regiunea Constanța", apărut în revista „Probleme economice", din 1956, se susținea că una din condițiile care a „...favorizat în mod deosebit ritmul de transformare socialistă a agriculturii" ar fi „structura proprietății", „...suprafețe mari pe care le dețineau țăranii muncitori cum și lipsa brațelor de muncă." Faptele infirmă astfel de păreri. Elocvent este următorul exemplu. În comuna Ion Corvin, suprafața medie de pămînt pe cap de familie era de 6,34 ha, iar procentul de familii cooperativizate la acea dată de 49,6% ; în comuna Oltina, unde suprafața medie de pămînt pe cap de familie era numai de 3,64 ha, procentul familiilor cooperativizate era de 68,4%. Nu este lipsit de interes nici faptul că în gospodăria colectivă și întovărășirea agricolă din comuna Oltina s-au înscris în

www.ziuaconstanta.ro

1956 410 familii, pe cînd în comuna Ion Corvin numai 18. Situații asemănătoare erau și în alte localități. Aceasta arată că suprafața mai mare deținută de țăranii muncitori nu este un element determinant.

Faptele răstoarnă de asemenea și acea părere după care cooperativizarea agriculturii în regiunea Constanța s-a înfăptuit mai rapid din cauză că țăranii muncitori ar fi mai puțin legați de pămînt. În fostul raion Negru Vodă marea majoritate a țăranilor sînt băștinași, ei au moștenit pămîntul din tată în fiu, ceea ce ar fi însemnat că aici procesul de cooperativizare a agriculturii să se fi înfăptuit mai greoi, mai lent. Or lucrurile nu s-au întîmplat așa. În urma muncii politice desfășurate de organizațiile de partid în rîndul țăranilor muncitori, cooperativizarea agriculturii s-a încheiat în primăvara anului 1956. În schimb, în fostul raion Istria unde majoritatea țăranilor muncitori erau de numai 15—16 ani proprietari de pămînt procentul de familii cooperativizate a ajuns abia la 69%. Care este cauza ? Munca politică și organizatorică de partid nu s-a desfășurat în acest raion la nivelul celei din raionul Negru Vodă.

Desigur, nu se poate nega totalmente și o oarecare influență a condițiilor locale. Aici a intervenit priceperea organizațiilor de partid care au știut să folosească corespunzător în munca lor politico-organizatorică condițiile locale.

— Tovarășe Vasile Vîlcu, într-o convorbire publicată în revista „Luceafărul", în 1959, ați evocat modul în care literatura a ajutat muncii de transformare socialistă a agriculturii.

— Da. Îmi amintesc. În lupta pentru transformarea socialistă a agriculturii o contribuție de seamă a adus și propagarea la sate a culturii și literaturii, a operelor de artă și literatură care oglindeau efortul oamenilor muncii pe acest tărîm. Lucrări ale scriitorilor români au fost citite de mii de țărani cooperatori, au fost prezentate recenzii în cadrul serilor literare organizate în acest scop. Nuvele și romane constituiau pe atunci cărți de căpătîi și ele pot fi găsite și azi în casele țăranilor cooperatori. Romanul „Setea" de Titus Popovici, „Victoria de la Oltina" de Paul Anghel, nuvela ca „Desfășurarea" de Marin Preda, reportaje precum „Dobrogea în Marș" de Petru Vintilă și multe, multe altele. În ultimul timp au apărut multe și valoroase opere consacrate fenomenului

www.ziuaconstanta.ro

social-politic al luptei pentru transformarea socialistă a agriculturii, luat din diferite regiuni ale țării, nu-i mai puțin adevărat că desfășurarea acestei revoluții în regiunea Dobrogea nu este oglindită însă corespunzător în literatură. Reflectarea ei sub multiple și complexe ipostaze ar fi bine venită. Iată de ce consider că scriitorii noștri pot găsi în realitățile agriculturii scăldate de ambele țărmuri de Dunăre și Mare, oameni noi care făuresc o viață nouă, socialistă, pe aceste milenare plaiuri românești.

— Tovarășe Vilcu, situația agriculturii dobrogene s-a schimbat complet în anii construcției socialiste, cînd pe vastele ogoare ale unităților de stat și cooperatiste s-a putut practica o agricultură multilaterală și intensivă, bazată pe cele mai noi cuceriri ale științei. Aceasta a făcut ca Dobrogea, unde, după cum spunea poetul anonim „bătea vîntul și creștea piatra" să părăsească definitiv ultimul loc pe care-l ocupa în țară și să aspire la locuri fruntașe, alături de zone cu condiții naturale superioare.

— Desigur, clima Dobrogei nu s-a schimbat. Hazardul a cedat locul științei și tehnicii. O contribuție de seamă la răspîndirea metodelor agrotehnice și zootehnice înaintate, aducînd-o stațiunea centrală pentru creșterea ovinelor, stațiunea de cercetări viticole Murfatlar, stațiunea pentru culturi irigate Valul lui Traian.

Irigațiile, chimizarea, mecanizarea au devenit direcții importante ale progresului contemporan. Roadele activității organizate se văd și în amploarea pe care a luat-o zootehnia în Dobrogea, în creșterea efectivelor de animale și îmbunătățirea rasei lor. Dobrogea ocupă un loc fruntaș în ce privește numărul oilor cu lînă fină și semifină, deținînd unul din primele locuri și în privința cantității de lînă obținută.

Unitățile agricole socialiste au ogoare și lanuri imense, turme de oi și cirezi de vaci. Bălțile și cîmpiile secetoase au fost schimbate în pămînturi roditoare ; diguri întinse pe zeci de kilometri, însumînd mii de hectare, la Gîrliciu și Dăieni, la Beștepe și Oltina, au fost ridicate în fața revărsărilor pustiitoare ale apelor. O luptă încordată, o luptă care nu s-a sfîrșit, s-a pornit împotriva secetei. În Dobrogea au apărut aspersoarele, care răspîndesc din abundență peste ogoare ploaia artificială.

www.ziuaconstanta.ro

Dealurile Dobrogei au fost trezite din somnul lor geologic la o viață impresionantă. Au fost amenajate terase care se desfășoară ca adevărate amfiteatre, plantate cu vii și livezi. Dobrogea a devenit regiunea viilor și a livezilor de piersici și de caiși.

Aceasta este noua imagine a agriculturii din Dobrogea.

Trebuie spus că marșul țărănimii spre socialism n-a fost ușor. Lipsa de experiență, tributul ce se mai plătea încă mentalității generate de proprietatea privată, erau greutăți care au făcut începutul de drum anevoios dar care, în același timp, au călit oamenii. Ceea ce s-a dovedit pînă la urmă esențial în transformarea socialistă a satului a fost capacitatea țărănimii de a gospodări incomparabil mai bine pămîntul, orientarea agriculturii, potrivit concepției superioare a P.C.R., ajutorul material permanent al statului socialist.

După 25 de ani de la încheierea cooperativizării numărul tractoarelor ce lucrau pe ogoarele dobrogene crescuse la 8600, deci cu mult mai mult decît în întreaga Românie antebelică ; astfel, urcînd mereu, alcătuiri agricole fără coeziunea materială inițială, cu președinți a căror pregătire nu depășea cîteva clase și care au devenit mari producători de cereale, podgoreni și crescători de animale, cu gospodării rentabile, ferm angajate pe calea înfloririi materiale. Ele au azi în frunte președinți cărora asprimea muncii de pionierat pe ogorul de început al socialismului, frămîntările lăuntrice, autoinstruirea în orele după ziua-lumină, pătrunderea programului partidului, au fost academiile vieții, ale practicii, la care se învăța știința conducerii și a gîndirii economice moderne.

Rezultatele obținute în agricultura județului Constanța în anii socialismului reprezintă o dovadă elocventă a preocupării conducerii partidului, a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru dezvoltarea și modernizarea agriculturii. În perioada 1965—1983, în agricultura județului a fost materializat un vast program de investiții. Urmărindu-se modernizarea și intensificarea producției agricole, în perioada amintită au fost realizate investiții însumînd peste 23 miliarde lei, fapt ce a permis ca în ultimele trei cincinale și jumătate valoarea fondurilor fixe ale unităților agricole de stat și cooperatiste să crească de peste patru ori. Elaborat din inițiativa și sub directa conducere a secretarului general al partidului, programul național de îm-

www.ziuaconstanta.ro

bunătățiri funciare și-a găsit o puternică și eficientă concretizare în județul Constanța, zonă a țării bîntuită de secetă și cu terenuri dintre cele mai aride. Suprafața arabilă amenajată pentru irigat a sporit de la 9000 de hectare în 1965 la 380 000 în anul 1983.

Acestui efort deosebit i s-a răspuns de către toți lucrătorii ogoarelor cu o creștere continuă a producției agricole.

Așa au ajuns oamenii care, în 1945, strîngeau îndurerați un sac de boabe dintr-un hectar, să obțină peste 25 de ani producții medii la hectar de 3 730 kg grîu, 4600 kg de orz, aproape 6000 kg de porumb, 1450 de fasole și peste 12000 kg de struguri.

Însă, mai presus de toate au crescut oamenii. Îmi amintesc, era prin 1974, apele Dunării au ieșit din matcă — urmare a ploilor și zăpezilor căzute din abundență —, amenințînd culturile, vitele. Era noapte. Cooperatorii veniseră cu mic cu mare să salveze casele și avuția cooperativei. În prima seară lupta cu apele s-a dat fără odihnă. Să fi văzut „diguri" alcătuite de corpuri omenești. Apele învolburate le puneau în pericol viața, dar nimeni nu se dădea înapoi. Apoi, oamenii s-au rînduit. După cîteva zile surîdeau liniștiți. Semănăturile, animalele, casele, nu au mai fost inundate. Dunărea, tulbure și furioasă a bătut în retragere în fața hărniciei oamenilor și puterii lor de dăruire, puterea lor de a gîndi viața nu prin pasiunea lui „al meu", ci prin cea care se sintetizează în cuvintele „al nostru".

Bătălia, după cum vedeți, a fost nu numai pentru desființarea haturilor — pentru că de acest lucru țărănimea muncitoare era convinsă — dar și pentru a uni eforturile și conștiințele la aceeași nobilă idee, izvorîtă din tactica și strategia partidului nostru. Era, de fapt, ofensiva împotriva vechiului și triumful noului la școala aspră în care fiecare trebuie învățat să trăiască și să muncească în comun, să trăiască, să gîndească și să muncească în spirit comunist. Și, ceea ce s-a înfăptuit atunci, în Dobrogea, ceea ce se înfăptuiește astăzi în județul Constanța, ca de altfel în întreaga țară, sînt concludente și grăitoare, fără să mai necesite argumente în plus.

De pildă, în prezent județul Constanța realizează 10,1 la sută din producția națională de floarea soarelui, 7,3

www.ziuaconstanta.ro

la sută din producția de struguri, 6 la sută din producția de cereale.

Agricultura dispune de un puternic sector zootehnic care numără 163 mii bovine, peste 1 milion ovine, 500 mii porcine, 4,2 milioane păsări.

În spiritul sarcinilor, orientărilor și indicațiilor date de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de la C.C. al P.C.R. pe probleme de agricultură, oamenii muncii de pe ogoarele constănțene și-au propus în 1984 să realizeze, în condiții de irigare, producții de 5100 kg grîu, 6000 kg orz, 10000 kg porumb boabe, 3000 kg floarea soarelui, 40 tone sfeclă de zahăr la ha, iar pe loturile record de 20 tone de porumb, 8 tone grîu, 60 tone sfeclă de zahăr, 40 tone cartofi, 50 tone tomate la ha.

Potrivit programelor de măsuri stabilite de Comitetul județean de partid, în acest an în sectorul creșterii animalelor urmează să se realizeze un efectiv de peste 200 mii capete bovine, 530 mii porcine, 1 milion ovine și caprine, 1 800 000 păsări matcă, precum și a unor producții mari de carne, lapte, ouă și alte produse alimentare.

Așezată pe temelia trainică a proprietății socialiste și înzestrată cu o bază tehnică-materială avansată, 8691 tractoare, 5400 combine de recoltat cereale și furaje, peste 7 000 de alte mașini agricole, dispunînd de o puternică bază de cercetare științifică și de producție, de mari cantități de îngrășăminte chimice și organice, de semințe de calitate superioară, obținerea unor producții record este pe deplin realizabilă, ea constituind o înaltă îndatorire patriotică a fiecărui lucrător de pe ogoarele dobrogene.

— Tovarășe Vîlcu, o premisă esențială o constituia, în primul rînd, în acea perioadă, dezvoltarea proprietății socialiste ?

— Desigur. Progresul întregii agriculturi, atingerea unor niveluri superioare de producție și eficiență, în măsură să asigure satisfacerea cerințelor întregii societăți, sînt organic legate și determinate de dezvoltarea și de structura proprietății socialiste de stat și cooperatiste. La fel ca și în orice altă ramură a producției de bunuri materiale și în agricultură se manifestă cu pregnanță interacțiunea dialectică dintre dezvoltarea forțelor de producție și perfecționarea relațiilor socialiste de producție, determinînd ritmul și calitatea evo-

www.ziuaconstanta.ro

luției întregii agriculturi. Ridicarea gradului de mecanizare, extinderea chimizării și a irigațiilor, îmbunătățirea tehnologiilor, semințe de calitate, adîncirea diviziunii sociale a muncii, concomitent cu concentrarea și specializarea producției cu perfecționarea sistemului de retribuire, reprezintă suportul material pe temeiul căruia relațiile socialiste de producție la sate se întăresc continuu.

Evident, dezvoltarea proprietății socialiste în agricultură se caracterizează printr-o problematică vastă. În acest sens este de subliniat importanța creșterii producției agricole și a eficienței acesteia pentru reproducția pe scară lărgită în cadrul proprietății socialiste. Cu cît se produce mai mult și mai ieftin, cu atît mai mare este volumul acumulărilor și deci posibilitatea de a ridica gradul de tehnicizare a producției prin înzestrarea cu mijloace mecanice perfecționate, prin introducerea tehnologiilor și a sistemelor agricole moderne.

Așa cum demonstrează viața, succesul oricărei activități presupune obiective clare, realiste, stabilite pe baza studierii atente a realității, a schimbărilor care au loc în viața satelor. Mai mult, pe temeiul unor obiective clare, întreaga activitate de partid și de stat capătă o viziune largă, de perspectivă, măsurile preconizate vizînd acțiuni unitare pe o perioadă mai îndelungată. Se elimină astfel practica acțiunilor „pe felii", cu un pronunțat caracter pompieristic și cu o viziune îngustă care fragmentează activitatea, reducînd-o de multe ori la lucruri mărunte, neesențiale. Or, procesele agricole de producție sînt organic legate între ele și se desfășoară pe o perioadă de multe luni sau chiar ani, ceea ce presupune ca și activitatea politică de conducere să fie axată pe aceste realități, să aibă un caracter unitar și de perspectivă.

În această ordine de idei țin să subliniez importanța excepțională a obiectivelor cuprinse în directivele partidului, care, prin natura și caracterul lor, asigură o concepție unitară de ansamblu a dezvoltării agriculturii noastre socialiste. Pornind de la aceste linii directoare, comitetul județean de partid, în concordanță cu obiectivele ce decurgeau din planul național unic, a definit, în funcție de condițiile locale, căile concrete de creștere a producției agricole. Stabilirea unor obiective clare, concrete a fost conjugată cu o susținută activitate de îndrumare și

www.ziuaconstanta.ro

control asupra modului în care se aplică hotărîrile luate. După cum este cunoscut, oricît de bună ar fi o hotărîre, ea nu se poate materializa de la sine, ci numai printr-o activitate susținută și bine organizată, pătrunsă de un înalt spirit de exigență și responsabilitate. Este un merit deosebit al conducerii partidului nostru, al tovarășului Nicolae Ceaușescu, de a fi introdus un spirit realist în aprecierea realizărilor obținute, de dezvăluire curajoasă a neajunsurilor manifestate și de mobilizare a oamenilor muncii la înlăturarea acestora. În virtutea acestei rațiuni, Comitetul județean de partid și-a reconsiderat stilul său de muncă, astfel încît el să permită dinamizarea întregii activități prin atragerea oamenilor muncii la actul deciziei și prin ridicarea simțului de răspundere în elaborarea hotărîrilor.

Fiind imprimat pînă „jos", în organizațiile de partid, acest mod de a munci a impulsionat substanțial întreaga activitate, dezvoltînd spiritul de exigență al comuniștilor. Evident, nu treceam cu vederea unele tendințe de formalism care se mai manifestau, tocmai de aceea militam cu hotărîre ca munca să fie apreciată nu după vorbe și rapoarte, ci după rezultate concrete, eliminînd frazeologia goală, tendințele de festivism sau de paradă.

În conducerea activității din agricultură, ca de altfel în toate domeniile, porneam de la convingerea că legătura nemijlocită cu unitățile de producție, cunoașterea permanentă a realității, studierea din timp nu numai a situației la zi, ci și a modului în care va evolua activitatea economică reprezintă cea mai eficientă formă, care asigură obținerea unor rezultate tot mai bune.

— Creșterea competenței, a răspunderii a impus forme superioare de organizare și conducere a agriculturii, această ramură importantă a economiei naționale?

— Înființarea asociațiilor intercooperatiste marchează apariția și dezvoltarea unei forme superioare a proprietății cooperatiste, și anume proprietatea intercooperatistă — proprietatea comună a cooperativelor agricole asociate. Această formă de proprietate reprezintă o nouă treaptă în dezvoltarea relațiilor de producție socialiste în agricultura cooperatistă, cu toate consecințele pozitive care decurg de aici. Deschizînd cîmp larg progresului și modernizării forțelor de producție din agricultura cooperatistă, relațiile intercooperatiste determină, în același timp, ridicarea pe o treaptă superioară a organizării pro-

www.ziuaconstanta.ro

ducției și a muncii, procesele de producție în întreprinderile intercooperatiste îmbrăcînd tot mai mult caracterul producției industriale. Au fost înființate complexe pentru creșterea vacilor, îngrășarea tineretului taurin și îngrășarea porcilor, pentru îngrășarea berbecuților, iar altele pentru creșterea păsărilor ouătoare, unități pentru producerea furajelor și pentru prestații de servicii. Prin înființarea acestor asociații se materializează una dintre cele mai importante prevederi ale programului național de dezvoltare a zootehniei, și anume diversificarea formelor de cooperare în agricultură prin asocierea între cooperativele agricole, între acestea și întreprinderile agricole de stat sau unități ale industriei alimentare.

— Tovarășe Vîlcu, cum ați reușit să biruiți obstacolele, evident nu ușor de biruit, pentru a realiza aceste deziderate ?

— Cu riscul de a mă repeta, aș spune : muncind. Da, învățînd și muncind, militînd activ pentru înfăptuirea politicii științifice și clarvăzătoare a partidului. Este meritul partidului, al conducerii sale de a ne fi înarmat cu arma convingerii comuniste, a faptelor. Întregul activ, întregul efectiv al organizației de partid, fiecare comunist în parte este un agitator și un militant, conștient de înalta misiune politică și istorică ce ne revine.

O asemenea forță care nu cunoaște obstacole a devansat greutățile, generînd inițiative și fapte de muncă pe măsura măreței opere pe care am fost chemați s-o înfăptuim.

— Cum se cîștigă oamenii pentru o bătălie de acest gen ?

— Cu aceleași argumente ale convingerii comuniste, cu dovada de mult verificată că, în politica partidului nostru, între vorbe și fapte nu există nici o contradicție. A-i convinge pe oameni nu trebuie doar să le insufli o idee, fie ea și foarte înălțătoare. Mai trebuie ceva, acea artă de a-i antrena la această operă măreață, întărindu-le convingerea că participă conștient, stimulîndu-le inițiativa și cointeresîndu-i în efortul lor creator, același al întregului popor. Alteori o vorbă bună, un îndemn, o critică aspră și constructivă, la nevoie, sînt tot atîtea mijloace care stau la îndemîna activistului politic, învestit să lucreze cu oamenii, cu aceste minunate colective de producători, beneficiari și proprietari ai patriei noastre socialiste.

www.ziuaconstanta.ro

Luptăm cu ei, luptăm cu noi, dovedind și răbdare și înțelegere, fără a abandona însă exigența revoluționară și principialitatea comunistă. Omul rămîne același factor de progres dintotdeauna.

Tot ce s-a înfăptuit în Dobrogea, în județul Constanța de astăzi, este deopotrivă rodul hărniciei oamenilor acestui colț de țară. Din rîndul muncitorilor și al țăranilor dobrogeni s-au ridicat cadre de nădejde, devenind specialiști reputați sau factori de decizie, la nivelul tuturor eșaloanelor. Avem aici, în județ, Eroi ai Muncii Socialiste, conducători de mari unități, constructori reputați, navigatori cunoscuți în întreaga lume, adevărați maiștri ai recoltelor bogate, oameni devotați cauzei scumpe a întregului popor, legați trup și suflet de aceste meleaguri. Mulți dintre ei se bucură de înalta apreciere a conducerii partidului și statului nostru, devenind adevărate modele pentru generațiile mai tinere.

— Ce au specific dobrogenii ?

— Dobrogenii — ca parte integrantă a acestui popor milenar — au fost dintotdeauna însuflețiți de idealuri de libertate, de progres social, pentru care au luptat veacuri de-a rîndul generații întregi. Mă întrebați ce au ei specific ? Au aceleași trăsături cu ale întregului nostru popor. Poate că ceva îi individualizează și acest „ceva", așa cum l-au subliniat atîția mari călători pe aceste meleaguri, constă tocmai în dezvoltarea lor sub imperiul aspru al unui pămînt arid, calcaros, în lupta cu seceta și cu imobilismul stării de înapoiere, de odinioară, cu vecinătatea mării și a neprevăzutului, într-o istorie zbuciumată, de atîtea ori potrivnică. Și n-au fost numai niște visători, chiar dacă eroul lui George Călinescu din „Scrinul negru", acel arhitect Ioanide, visa atunci un litoral inundat de fîntîni arteziene, de lumină și vegetație, cînd numai pentru florile plantate astăzi în stațiunile de pe litoral se cheltuiesc zeci de milioane de lei. Au fost și au rămas militanți, constructori cu mînecile suflecate, receptivi la nou, gata să răspundă prezent la marile comandamente politice și patriotice ale imperativelor epocii noastre socialiste, căreia Dobrogea și oamenii săi îi datorează prefacerile de astăzi și cele viitoare. Și aș mai adăuga ceva. În Dobrogea locuiesc și muncesc alături de români și cetățeni de alte naționalități. Trebuie însă să subliniez că frăția dintre oamenii muncii, dintre exponenții fideli ai năzuințelor maselor populare, a reprezentat o perma-

www.ziuaconstanta.ro

nență istorică. Ea își are rădăcinile în lupta comună pentru înfăptuirea acelorași mari idealuri umanitare. Este suficient să amintim bătăliile de clasă, procesele înscenate în anii 1936, 1941, 1943 celor care se ridicau împotriva fascismului. În boxă, alături de români întîlnim cetățeni de alte naționalități, solidari cu frații lor de idei, cu care înfruntau deopotrivă același dușman suportînd împreună ani grei de temniță pentru curajul de a fi luptat pentru dreptate, pentru o viață mai bună și mai demnă.

În pofida politicii de dezbinare promovată în trecut de clasele exploatatoare, interesate în semănarea și menținerea discordiei, oamenii simpli dobrogeni trudeau pe ogoare sau în unități industriale în deplină înțelegere și tocmai această impresionantă armonie, ce a răzbătut cu putere, a pus pecetea de neșters asupra legăturilor de puternică solidaritate umană între ei.

Se poate releva ca o trăsătură originală a concepției și practicii partidului nostru în politica națională faptul că, avînd drept temei revoluționarea profundă a relațiilor economice, politice, sociale și culturale, relațiile naționale au fost așezate pe baze noi, umaniste, lichidîndu-se orice discriminare națională și asigurîndu-se în practică drepturi și îndatoriri egale tuturor cetățenilor ca fii ai aceleiași patrii. Deosebit de important este că în județul Constanța, la fel ca în întreaga țară, s-au asigurat condiții pentru manifestarea egalității, înainte de orice, pe tărîmul vieții economice, toți cetățenii, fără deosebire de naționalitate, bucurîndu-se în mod egal de realizările socialismului. De nenumărate ori tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, a subliniat că fără o egalitate a dezvoltării economice nu poate exista o adevărată egalitate națională. Dobrogenii mai vîrstnici își amintesc că în perioada premergătoare eliberării patriei, meleagurile dintre Dunăre și Mare se situau cu mult sub nivelul regiunilor industrializate, deținînd un loc periferic în peisajul industrial al țării.

Suflul înnoitor care a cuprins toate domeniile activității economico-sociale a Constanței, ca de altfel a întregii țări, este indisolubil legat de prodigioasa activitate desfășurată de Partidul Comunist Român în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu. Politica științifică de industrializare, de repartizare rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul patriei s-a făcut simțită puternic și pe

www.ziuaconstanta.ro

milenara vatră românească Dobrogea. Dincolo de crearea a sute și mii de locuri noi de muncă, sîntem beneficiarii morali și ai unei influențe directe pe care noua clasă muncitoare o exercită asupra adîncirii prieteniei și frăției dintre cei ce muncesc. Istoria a dovedit că numai trăind și muncind împreună, ca adevărați frați, oamenii muncii români și de alte naționalități pot asigura înflorirea patriei comune, își pot realiza visurile și aspirațiile. Aceste idei fundamentale ale partidului nostru le sintetiza tovarășul Nicolae Ceaușescu cînd sublinia că „dezvoltarea continuă și perfecționarea democrației noastre socialiste, participarea tot mai activă a tuturor categoriilor de cetățeni la conducerea societății vor contribui la crearea condițiilor ca toți să simtă că nu există nici o deosebire, că într-adevăr societatea noastră socialistă asigură participarea în fapt a întregului popor la făurirea propriilor sale destine, a viitorului său fericit! Aceasta înseamnă rezolvarea cu adevărat marxist-leninistă a problemei naționale."

Și partidul nostru acționează în acest spirit cu consecvență și hotărîre.

— Tovarășe Vîlcu, o splendidă salbă de stațiuni balneare se întinde astăzi de la Năvodari la Mangalia, rivalizînd prin arhitectură, dotări și calități ale plajei cu vestitele riviere de pe coastele Mediteranei și ale Pacificului. Pentru dumneavoastră, sub privirile căruia au fost înălțate aceste splendori, ce impresii produc revederile de fiecare dată cu ele, mereu mai frumoase, mai atrăgătoare ?

— Mai exact pot să spun că le iubesc, că dragostea aceasta se împletește cu mîndria de a fi lucrat aici, în acest județ, care cuprinde cea mai mare parte a litoralului românesc al Mării Negre. Și nu e greu de explicat de ce. M-am născut pe aceste locuri, le-am cunoscut foarte bine înainte și am deci posibilitatea ca, prin comparație, să constat saltul de proporții extraordinare pe care această zonă l-a făcut sub conducerea partidului nostru în ultimele decenii. Nu pot decît să mă bucur văzînd cum, pe zi ce trece, litoralul nostru devine tot mai frumos, tot mai capabil să ofere condiții minunate de odihnă și tratament celor ce vin la noi în ospeție din țară și din atîtea alte țări. Ziceam că sînt mîndru de tot ceea ce s-a realizat aici. Și cum oare n-aș fi, cînd știu că tot ce s-a ridicat pe litoral este opera oamenilor mun-

www.ziuaconstanta.ro

cii de pe aceste vechi meleaguri românești, cărora anii socialismului le-au creat, datorită politicii partidului nostru, condiții minunate de afirmare plenară a talentului, a capacității lor constructive.

Sînt multe elemente care individualizează litoralul românesc față de zone similare din Europa. Iată, de exemplu, peisajul natural caracterizat prin bogăția vegetației, aspect ce nu a „scăpat" vizitatorilor. Alberto Moravia, marele scriitor italian, punea în mare măsură atracția exercitată asupra turiștilor de litoralul românesc tocmai pe seama întîlnirii cu un peisaj nu numai „bine conservat", dar și în permanentă „expansiune". Or, se știe cît de puternică e, pentru omul de azi, tentația de a se afla, măcar pe perioada vacanței, în mijlocul unei naturi neatinse de prejudiciile inerente desfășurării activităților industriale. Să nu uităm însă ambianța arhitectonică. Pe litoralul nostru, prin strădania arhitecților, s-a căutat ca acesta să reflecte spiritul românesc. Construcțiile sînt armonios plasate în spațiu, „aerisite", în general de înălțimea medie, necreînd senzația de „apăsare" specifică marilor aglomerații urbane, deși s-au adoptat soluții moderne, iar unele chiar îndrăznețe ca stil arhitectonic.

Alături de cele arătate mai sus, un soare generos și dătător de sănătate, care arde în lunile de vară, o plajă minunată, al cărei nisip este de o finețe inegalabilă, o mare liniștită și — fapt tot mai rar întîlnit în alte părți și de aceea foarte apreciat — de o limpezime cristalină.

Şi, mai presus de orice, lucrul cel mai de preț cu care se întîlnesc vizitatorii litoralului românesc este ospitalitatea oamenilor locului, însușire proprie, de altfel, întregului nostru popor. Dacă litoralul nostru a ajuns a avea astăzi un renume internațional, dacă numărul vizitatorilor săi cunoaște de la un an la altul creșteri, faptul se datorește în foarte mare măsură căldurii cu care românii știu să-și primească oaspeții, dorinței lor de a ști pe fiecare dintre aceștia pe deplin mulțumit.

— Cunoscînd pasiunea și dragostea pe care o nutriți față de cărăușii mărilor și oceanelor, aș îndrăzni să vă întreb ce fel de oameni sînt marinarii, prin ce trăsături și însușiri pot fi caracterizați ei ?

— Desigur, aș putea aminti aici despre multe însușiri, ca să le zicem așa, profesionale. Nu m-aș opri însă la ele. Pentru simplul motiv că marea, oricît de încrîn-

www.ziuaconstanta.ro

cenată ar fi, nu-i cere omului de la timonă, de la comandă sau de la supravegherea motoarelor, mai multă dexteritate profesională decît îi cere cerul pilotului sau abatajul minerului. În schimb, ca însușiri morale, marinarul are nevoie de mai multă rezistență psihică decît oricare dintre oamenii dedicați altor profesii. Riscul pe care pornește să-l înfrunte marinarul e la fel de mare, dar timpul în care se confruntă cu riscul e infinit mai lung... Au românii, dobrogenii, acest talent, această aplicație pentru navigație ? N-aș vrea să-i laud dar au acest talent și românii în general și dobrogenii în special.

Poate pentru faptul că de pe prispa caselor în care se nasc, se văd, fără nici un efort, două ape : Marea și Dunărea. Poate, în plus, față de toți românii, pentru faptul că se trag din niște înaintași care păzeau Dobrogea romană și Dunărea cu acea teribilă, la timpul ei, Claudia Flavia Moesia... Dovadă... Adăugînd la ele faptul că un român, căpitanul de cursă lungă Liviu Neguț, oltean din Bănia Craiovei, în fruntea unui echipaj de dobrogeni, olteni și transilvăneni, a executat cu o navă cel dintîi înconjur magellanic și totodată românesc al pămîntului. Și cazul nu este singular.

Dintre toate reperele noastre geografice, marea ne reprezintă la modul cel mai fericit. Ne place să ne considerăm fii ai imensității. Cine n-a văzut niciodată o mare despre care știe că-i aparține nu-și poate imagina niciodată nici imensitatea ca spațiu, nici nemurirea ca om. Asta fără nici un gînd de a jigni popoarele dăruite numai cu stepe sau munți. Deși pe uscat nu se poate, de regulă, naviga, dar se călătorește.

Vorbind despre marinari, despre această categorie distinctă de muncitori, cu particularitatea lor profesională, se cuvine să vorbim și despre soțiile de marinari care împart cu soții lor nu numai nostalgia despărțirii dar și răspunderea pentru unitatea familiei, a creșterii și educării copiilor.

Imaginați-vă că un marinar ambarcat pe o navă comercială de linie este doar oaspete acasă, un musafir care vine la cîteva săptămîni sau la cîteva luni o dată. În această situație, e ușor de presupus că întreaga răspundere a familiei o poartă soția. Ea trebuie să fie — și este adesea — deopotrivă și „soț", creîndu-și pentru aceasta o dublă răspundere și o dublă autoritate : de părinte-educator.

www.ziuaconstanta.ro

Să nu uităm, că multe dintre soțiile bravilor noștri marinari sînt muncitoare în fabrici și în întreprinderi, tehniciene sau inginere, cadre didactice sau cadre sanitare, unele îndeplinind munci de răspundere, altele efectuînd numeroase activități obștești, toate însă fiind deopotrivă mame și soții, fiice și surori, cu toate atribuțiile și răspunderile care decurg din această nobilă particularitate.

Așadar, nu putem vorbi despre faptele eroice ale marinarilor, fără să ne amintim de existența altui eșalon, acela al soțiilor de navigatori, eroine prin particularitatea și modul lor de viață, membre egale ale marii noastre obști socialiste.

Dorim ca apele mapamondului să ne poarte din ce în ce mai multe nave. Asta prevede Programul Congresului al XII-lea al P.C.R., ca marea să poarte din ce în ce mai multe nave cu tricolor la catarg. Dar ca oameni ai secolului XX vrem infinit mai mult de la mare. Vrem țiței pentru uzinele noastre în plină geneză și dezvoltare, vrem hrană pentru oamenii anului 2000. Fără să fim mai ambițioși decît alții, ci doar înscriindu-ne într-un climat mondial.

În ce privește figuri marcante de marinari români, aș spune, păstrînd proporțiile, nu ne putem lăuda nici cu un Bartolomeo Diaz, nici cu un Cristofor Columb... Dar avem foarte mulți eroi semianonimi reali pe care se întemeiază trecutul, prezentul și viitorul flotei maritime românești. Mă gîndesc la Maican, la căpitanul de cursă lungă Bădescu și alții, la cei ce învață încă tainele navigației pe băncile Institutului de Marină „Mircea cel Bătrîn".

— Credeți în posibilitățile revoluționare ale oamenilor, în acei oameni de tip nou ?

— Cred în capacitatea oamenilor de a înțelege și de a participa la schimbările care se produc în viața lor, în viața societății în care trăiesc. De altfel, a avea simțul noului înseamnă a cunoaște legile obiective și tendințele lor în mersul evenimentelor, în lupta pentru afirmarea a ceea ce este nou, înaintat, progresist. Întreaga politică a partidului nostru comunist se desfășoară în acest spirit, întruchipat în elaborarea strategiei și tacticii sale, concludent oglindite de istoricele documente ale Congresului al XII-lea al P.C.R.

www.ziuaconstanta.ro

Se știe că lupta dintre vechi și nou este, în ultimă instanță, o lege universală a progresului social. O asemenea luptă se duce și pe planul vieții individului, constituind efortul lui conștient la acțiunea permanentă de autodepășire. Pe acești oameni la care vă referiți — mii, zeci de mii — îi recomandă faptele lor de muncă, atitudinea față de familie și societate, spiritul colectiv, de echipă, înaltele lor sentimente patriotice și comuniste. Am în vedere atitudinea rațională, critică și lucidă, a individului în raport cu interesele generale ale întregului popor.

Omul este perfectibil, se înțelege, dar totdeauna în raport cu procesul obiectiv, legic, al transformării societății, în general. Fiecare dintre noi am cunoscut un asemenea proces al propriei noastre deveniri, al continuei perfecționări. Nici nu este posibil altfel. Obiectivele mari, sarcinile mari pe care le pune partidul, presupun cu necesitate cadre bine pregătite, capabile să găsească rezolvări și soluții în spiritul exigenței și al competitivității, cu care ne confruntăm zilnic.

— Care este stilul, felul dumneavoastră de muncă?

— Acela al unui comunist, al unui activist al partidului, supuse permanent perfecționării continue, la exigențele mereu sporite. Aceasta presupune să fii mereu receptiv la nou, să privești cu încredere în viitor, să ai certitudinea competenței dar și curajul de a te confrunta mereu cu aceste exigențe.

Cum îl văd pe conducătorul ideal? Există un asemenea model în persoana stimatului nostru conducător al partidului și statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Puterea de muncă, omenia și principialitatea revoluționară, înalta grijă pe care o poartă destinelor și viitorului națiunii române, sînt doar cîteva componente ale conducătorului ideal, care constituie un model pentru noi toți.

Este o fericire pentru noi, comuniștii, să avem și în această privință un strălucit model în exemplul personal al secretarului general al Partidului Comunist Român, pentru care țara este masa de lucru, iar modalitatea de a rezolva problemele mari ale edificării orînduirii socialiste dialogul viu cu oamenii, cu întregul popor, cu întregul partid.

— Care sînt perspectivele?

www.ziuaconstanta.ro

Ca pretutindeni pe meleagurile patriei, marile împliniri socialiste ale Dobrogei, perspectivele sale înnoitoare își au sorgintea în politica științifică a Partidului Comunist Român, de dezvoltare în ritm susținut a industriei, de modernizare a agriculturii, de valorificare superioară a potențialului material și uman din această parte a țării. În această direcție, marile obiective ale dezvoltării județelor Constanța și Tulcea constituie tot atîtea fertile și puternice conexiuni în încrengătura de relee economice ale întregii noastre patrii : dezvoltarea construcțiilor navale și a petrochimiei, făurirea unei flote maritime comerciale și de pescuit de mare capacitate, modernizarea și extinderea dotărilor și instalațiilor portuare existente, realizarea altora noi. O puternică dezvoltare cunosc agricultura și ramurile care valorifică materiile prime agricole. Din cele 5 milioane hectare care se vor iriga pe ansamblul țării, a zecea parte vor fi ogoarele dobrogene, de pe care se vor obține recolte de peste 6 000 kg grîu și peste 10 000 kg porumb, la fiecare hectar. Va crește suprafața piscicolă amenajată. „*Prin acordarea acestor înalte decorații* — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Adunarea populară consacrată „Zilei recoltei“ și împlinirii a 25 de ani de la încheierea cooperativizării agriculturii în Dobrogea, cu care prilej județele Constanța și Tulcea au fost distinse cu cel mai înalt ordin al R. S. România, Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România“ clasa I — *dorim să cinstim activitatea tuturor activiștilor de partid și de stat, a întregii țărănimi din Dobrogea, din aceste două județe, care, acum 25 de ani, au încheiat procesul de cooperativizare — ceea ce a reprezentat un moment important și o contribuție însemnată la procesul de cooperativizare a întregii agriculturi în România.*

În același timp, aceasta constituie și o înaltă apreciere a activității depuse pentru sporirea continuă a producției agricole, a rezultatelor obținute și, desigur, un îndemn de a face totul pentru recolte și mai bune în viitor“.

Aprecierilor și îndemnurilor secretarului general al partidului, minunații cooperatori, oameni ai muncii, uniți, acționînd împreună sînt hotărîți să răspundă prin obținerea unor mari producții agricole.

Dimensiunile dezvoltării impresionante a Dobrogei, aidoma întregii țări, sînt prefigurate în istoricele documente ale Congresului al XII-lea. Dincolo de cifre, cu-

www.ziuaconstanta.ro

noscătorul realităților contemporane poate distinge o strategie ce conturează puternic o dezvoltare impetuoasă pe drumul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate a poporului român, stăpîn pe destinele sale și care privește cu încredere în viitor, acolo unde, prin perseverență, abnegație și hărnicie se întrevede confluența dintre belșug, înflorirea spiritului și împlinirea personalității umane.

www.ziuaconstanta.ro

Transformări revoluționare pe meleagurile tulcene

— Stimate tovarășe prim-secretar Ion Anastasiu, cel mai întins județ al țării, Tulcea, a cunoscut în anii socialismului mari prefaceri revoluționare. Care sînt dimensiunile industriale tulcene astăzi ?

— Este un adevăr axiomatic că, în anii regimului burghezo-moșieresc, meleagurile tulcene, mai mult ca în oricare parte a țării erau caracterizate printr-un pronunțat grad de înapoiere economică și socială, industria fiind reprezentată doar de o exploatare minieră, cîteva ateliere meșteșugărești și mici întreprinderi ale industriei ușoare și alimentare, cariere de piatră și cherhanale, în care trudeau din zori și pînă noaptea cca. 1 000 de muncitori, deoarece în toate la un loc forța motrice instalată nu depășea 4000 cp.

După 23 August 1944, județul Tulcea, la fel ca întreaga țară, a început să-și trăiască a doua lui tinerețe — cea făurită de mîna omului descătușat de lanțurile care-i ferecau puterea și inteligența, cutezanța și talentul.

Această uriașă energie umană, a cărei extraordinară forță a fost descătușată și potențată de Partidul Comunist Român și noua orînduire socialistă și-a pus pecetea și asupra prefacerilor industriale înfăptuite în aceste locuri.

Dezvoltarea industriei tulcene în anii care au urmat actului naționalizării principalelor mijloace de producție, de la 11 iunie 1948, s-a corelat cu prospectarea și valorificarea resurselor locale de materii prime. În primele

www.ziuaconstanta.ro

trei cincinale alături de industria materialelor de construcții, prezentă aproape în toate locurile din județ, se dezvoltă industria alimentară, foarte importantă pentru această zonă, reprezentată în principal de Întreprinderea pentru industrializarea peștelui în două fabrici : la Tulcea și Sulina și Întreprinderea de prelucrare și industrializare a legumelor și fructelor „Dunărea" Tulcea, ambele unități înzestrate cu instalații moderne pentru producerea de conserve de pește și carne, de legume și fructe mult apreciate în țară, cît și peste hotare.

În anul 1964, pentru a se da curs satisfacerii cerințelor de consum ale populației, precum și asigurării unor cantități mai mari de materie primă necesară industriei alimentare a fost înființată Întreprinderea de pescuit oceanic, dotată în prezent cu o flotă corespunzătoare de pescuit în oceane, care asigură transportul peștelui și al produselor fabricate la bordul navelor din zonele de pescuit spre porturile românești și cele străine. În prezent în această unitate economică își desfășoară activitatea peste 5 000 angajați și s-a realizat o producție de 225 000 tone pește pescuit (1983).

Industria tulceană a cunoscut o dezvoltare accentuată în perioada de după Congresul al IX-lea al partidului cînd, datorită grijii deosebite acordate de conducerea partidului și statului nostru, personal de tovarășul Nicolae Ceaușescu, județul Tulcea a beneficiat, din plin, de mari investiții. Astfel, în ultimele 4 cincinale au fost alocate pentru dezvoltarea industriei peste 30 miliarde lei. Materializarea acestora în viață a permis punerea în funcțiune a numeroase obiective, fapt ce a marcat crearea de noi ramuri și subramuri industriale, începerea și dezvoltarea fabricației unor produse de complexitate și importanță deosebită pentru economia națională. În această perioadă au fost date în funcțiune 90 de noi obiective și capacități industriale, printre care menționăm : Uzina de alumină Tulcea, Combinatul metalurgic Tulcea, Întreprinderea de construcții nave și utilaje tehnologice, Fabrica de utilaj chimic și metalurgic Tulcea, Șantierul naval Sulina, Întreprinderea de pescuit oceanic, antrepozite frigorifice la Tulcea și Sulina, dezvoltarea capacității la Întreprinderea de industrializare a peștelui la Tulcea, Fabrica de brînzeturi Tulcea, Exploatarea de cuarțită Cerna, Fabrica de mase plastice,

www.ziuaconstanta.ro

Tipografia Tulcea, Fabrica de oxigen, Întreprinderea de confecții, Filatura de bumbac Isaccea, Fabrica de bere Tulcea, Abatorul de păsări Babadag și altele. Pînă la sfîrșitul actualului cincinal urmează să fie puse în funcțiune alte noi capacități industriale : Fabrica de zahăr Babadag, Abatorul Tulcea, Fabrica de pîine ș.a. care vor spori zestrea industrială a județului nostru. Astfel, alături de ramurile industriale tradiționale, cea alimentară și ușoară, pe harta industrială a județului Tulcea au apărut ramuri noi : metalurgia feroasă și neferoasă, construcțiile de mașini și prelucrarea materialelor, chimia, industria textilă etc. Industria tulceană produce astăzi : alumină, feroaliaje, utilaje tehnologice, vapoare, confecții, fire sintetice și alte produse de mare însemnătate pentru economia națională.

Trebuie remarcat că investițiile efectuate au dus nu numai la o creștere cantitativă a fondurilor fixe, ci și la însemnate îmbunătățiri calitative, în sensul dotării capacităților industriale cu utilaje și mașini tot mai perfecționate, cu parametri constructivi și funcționali superiori, care asigură o productivitate ridicată și o calitate superioară a produselor, la nivelul cerințelor tot mai exigente formulate de consumatori.

Perioada anilor 1976—1983 a reprezentat pentru județul Tulcea etapa unei puternice dezvoltări industriale. În cadrul acestei dezvoltări, în scopul concentrării producției și folosirii în comun a utilităților pe teritoriul municipiului Tulcea s-au constituit două mari zone industriale : zona industrială-vest — coordonator Ministerul Industriei Metalurgice, și zona industrială-est — coordonator Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.

Astfel, în zona industrială-vest s-au executat lucrări pentru dezvoltarea Uzinei de alumină, dezvoltarea Uzinei de feroaliaje, realizarea instalației de siliciu metalic cu o capacitate de 2250 t/an, s-a construit Întreprinderea de construcții navale și utilaj tehnologic cu capacitatea de 4 nave pe an, 200 milioane lei/an reparații nave, 3000 t/an utilaj chimic, 3000 t/an utilaj metalurgic și 2000 t/an piese de schimb, creșterea numărului de nave de pescuit oceanic și de transport, dezvoltarea poligonului de prefabricație etc.

În zona industrială-est s-au realizat Fabrica de brînzeturi, Întreprinderea județeană de legume și fructe, ex-

www.ziuaconstanta.ro

tinderea capacității de construcții și reparații nave la Întreprinderea economică de construcții și reparații nave Tulcea, modernizarea liniei de fabricație la I.P.I.L.F. Tulcea, Fabrica de conserve de pește, Fabrica de bere și altele.

Prin concentrarea unităților economice în cele două platforme industriale, se asigură folosirea rațională, în comun, a utilităților existente în fiecare zonă, a bazei social-culturale, concentrarea forței de muncă, precum și utilizarea eficientă a materiilor prime și materialelor, toate acestea asigurînd sporirea eficienței economice.

În următorii ani va avea loc o concentrare puternică a industriei în cadrul celor două platforme industriale, care în anul 1985 vor realiza peste 70 la sută din producția globală industrială a județului. Dezvoltarea, în continuare a celor două zone industriale din municipiul Tulcea, precum și constituirea unor noi platforme industriale în orașele : Babadag, Sulina, Măcin și Isaccea va determina structuri economice și sociale complexe, cu largi influențe asupra dezvoltării acestor orașe, cît și a localităților limitrofe. Aceasta impune, din ce în ce mai mult, luarea unor măsuri de perfecționare a organizării și conducerii activităților economice, social-culturale și edilitare din cadrul platformelor, crearea unor structuri organizatorice corespunzătoare pentru folosirea cu maximă eficiență a potențialului material și uman, buna gospodărire și dezvoltare a patrimoniului unităților din cadrul zonelor respective.

O dezvoltare ascendentă a cunoscut în actualul cincinal industria mică și artizanală, producția acesteia ajungînd la sfîrșitul anului 1983 la peste 960 milioane lei, cu o contribuție însemnată la acoperirea nevoilor de bunuri de larg consum ale populației din județ.

În următorii ani producția mică și de artizanat va cunoaște noi dimensiuni, ea dezvoltîndu-se cu precădere în mediul rural, în scopul valorificării într-o mai mare măsură a resurselor locale, folosirii rationale a forței de muncă și asigurării nevoilor de consum ale populației cît și unele cerințe ale economiei naționale.

— Prezența în repetate rînduri a tovarășului Nicolae Ceaușescu, eveniment istoric memorabil, a stat la temelia unor mari ctitorii ce au schimbat și continuă să schimbe viața economico-socială a întregii Dobroge. Ce

www.ziuaconstanta.ro

realizări s-au obținut în anii ce au urmat, îndeosebi, de la Congresul al IX-lea al partidului în județul Tulcea ?

— Pentru cel care a cunoscut meleagurile tulcene în anii premergători eliberării patriei, cu sate colbuite și orașe adormite, cu ogoare neproductive și întreprinderi conturînd o economie subdezvoltată, peisajele întîlnite azi în orașele și satele județului îi oferă posibilitatea cea mai concretă de a înțelege noțiunea de metamorfoză economico-geografică generată de ceea ce numim revoluție socialistă.

Înainte vreme industria era foarte slab reprezentată în aceste locuri. Majoritatea covîrșitoare a întreprinderilor existente cu un an înainte de naționalizarea principalelor mijloace de producție era formată din unități foarte mici, mai mult de 75 la sută din numărul întreprinderilor avînd sub 10 muncitori și sub 20 cp forță motrică. Agricultura, ramură în care lucra peste 85 la sută din populație era slab dezvoltată, lipsită de mijloace mecanice de muncă, lucrările se efectuau cu unelte primitive din care cauză se înregistrau producții dintre cele mai scăzute. La acest tablou se adăugau condițiile inumane de muncă ce se întîlneau la tot pasul, starea de incultură, lipsa de asistență socială, subalimentația cronică și alte elemente definitoriii ale nivelului scăzut de viață la care erau sortiți oamenii muncii sub regimul burghezo-moșieresc.

În anii construcției socialiste, cu sprijinul neprecupețit al conducerii partidului și statului nostru, s-au produs adînci prefaceri în viața economică și social-spirituală a acestor meleaguri. Oamenii muncii din această parte a țării, sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Român, muncind cu abnegație și entuziasm creator, au schimbat din temelii înfățișarea industriei și agriculturii, au pus în valoare bogățiile naturale, trăiesc o viață liberă și prosperă, demnă de epoca socialismului.

Pornind de la o economie predominant agropiscicolă, în perioada imediat următoare eliberării patriei, eforturile oamenilor muncii tulceni au fost concentrate, pe lîngă dezvoltarea agriculturii, mai ales în direcția dezvoltării industriei, pivotul progresului general al societății, singura în măsură să asigure dinamica și echilibrul dezvoltării economice, înflorirea orașelor și satelor acestor locuri și ridicarea nivelului de trai al maselor. Au fost,

www.ziuaconstanta.ro

astfel, construite și modernizate capacități industriale care să asigure o valorificare superioară a resurselor naturale specifice acestor locuri : produsele agricole și animaliere, peștele, stuful, lemnul și piatra. În acest sens se pot da exemplu : Întreprinderea de industrializare a peștelui, Întreprinderea de prelucrare a legumelor și fructelor „Dunărea", Fabrica de cherestea și secția de mobilă, unitățile de exploatare a stufului din Delta Dunării, Exploatările miniere Altîn-Tepe și Somova, numeroasele cariere de piatră și altele, care au pus bazele ramurilor industriei alimentare, materialelor de construcții, extractive, de prelucrare a lemnului etc.

În agricultură, după încheierea procesului de cooperativizare (1957), județul Tulcea fiind alături de Constanța primul județ cooperativizat din țară, s-a acționat pentru întărirea unităților agricole de stat și cooperatiste nou create, pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale, în acest sector creîndu-se condițiile obținerii unor producții agricole vegetale și animale tot mai ridicate.

Împlinirile cele mai importante în înflorirea economico-socială a acestor plaiuri se consemnează însă în perioada de după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, cînd în fruntea partidului a fost ales ca secretar general tovarășul Nicolae Ceaușescu, eminent militant revoluționar, patriot înflăcărat, personalitate proeminentă a vieții politice internaționale. Înfăptuirea în viață a obiectivelor stabilite de Congresele al IX-lea, al X-lea, al XI-lea și al XII-lea, a Programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism a stat la baza transformărilor adînci, înnoitoare care caracterizează societatea românească și, alături de ea, meleagurile tulcene.

În această perioadă, județul Tulcea, beneficiind — în cadrul politicii partidului de dezvoltare armonioasă și echilibrată a tuturor zonelor țării — de un volum însemnat de investiții (peste 40,5 miliarde lei în ultimele 4 cincinale), de 20 de ori mai mult față de volumul investițiilor alocate în perioada 1951—1965, a asigurat construirea și punerea în funcțiune a unor obiective industriale de mare anvergură printre care menționăm : Uzina de alumină Tulcea, Combinatul metalurgic Tulcea, Întreprinderea de construcții navale și utilaj tehnologic, Întreprinderea de pescuit oceanic, Întreprinderea de con-

www.ziuaconstanta.ro

fecții și altele care au pus bazele unor noi ramuri și subramuri : metalurgia feroasă și neferoasă, construcția de mașini, industria chimică etc.

Acumulările de ordin cantitativ și transformările calitative survenite în baza tehnică a industriei au determinat în perioada ultimilor 18 ani un ritm ridicat de creștere a potențialului productiv. Astfel, producția industrială a crescut în anul 1982 de 51 de ori față de 1950, și de 8,5 ori față de 1965, cu un ritm mediu anual de 13,1 la sută în perioada 1951—1980 și de 16,5 la sută în perioada ultimilor 10 ani.

În cincinalul 1976—1980, ca urmare a hotărîrii adoptate de Congresul al XI-lea al partidului, ca în toate județele să se creeze capacități industriale care să asigure o producție de cel puțin 10 miliarde lei, economia județului Tulcea cunoaște o impetuoasă dezvoltare. S-au construit noi unități industriale sau agroindustriale, au fost modernizate, reutilate și lărgite capacitățile de producție ale întreprinderilor existente, astfel încît se poate aprecia că sarcina trasată de Congresul al XI-lea a fost îndeplinită.

Odată cu apariția noilor obiective economice și dezvoltarea celor existente s-au creat noi locuri de muncă, au apărut noi profesii, s-a creat un puternic detașament al clasei muncitoare. Numărul personalului muncitor din economia județului a ajuns în anul 1982 la 89 197 persoane (la o populație ocupată, pe total județ, de 122 500 persoane) înregistrîndu-se o creștere de 4,1 ori mai mare față de anul 1950 și de aproape 2 ori mai mare față de anul 1965. Din totalul personalului muncitor existent în prezent, 39 046 persoane lucrează în sectoarele industrie și construcții, iar restul în celelalte sectoare de activitate.

O însemnată dezvoltare în anii construcției socialismului a cunoscut și agricultura județului, ca urmare a extinderii și dezvoltării tehnice materiale, a mecanizării lucrărilor, a acțiunilor de îmbunătățiri funciare și irigațiilor, a chimizării și zonării teritoriului. Progresele înregistrate în domeniul agriculturii sînt ilustrate în faptul că producția agricolă globală a crescut în 1982 de 17,2 ori față de 1950 și de 3 ori față de 1965, ritmuri deosebite înregistrînd producția animală care ajunge astăzi să dea 38 la sută din producția agricolă a județului.

www.ziuaconstanta.ro

Și în celelalte ramuri ale activității economice s-au produs mutații calitative. Dintre acestea subliniem, în mod deosebit, pe cele din domeniul comerțului intern și extern), al construcțiilor, transporturilor, telecomunicațiilor și gospodăririi comunale cu influențe deosebit de pozitive în creșterea nivelului de trai al oamenilor muncii.

Astăzi, în cadrul comerțului intern sînt puse la dispoziția populației de 3,8 ori mai multe mărfuri decît în 1965. Totodată, în ultimii zece ani, volumul comerțului exterior a crescut de 4,6 ori cunoscînd un ritm mediu anual de creștere de 33,6 la sută, iar volumul încasărilor valutare din turismul internațional a înregistrat un ritm mediu de creștere de 11,4 la sută.

Corespunzător nevoilor economico-sociale ale județului s-au dezvoltat și celelalte ramuri de activitate : transportul auto, naval și aerian, prin darea în funcțiune a stațiilor C.F.R. de călători și mărfuri din municipiul Tulcea, a porturilor industrial și comercial din Tulcea, a portului industrial din Mahmudia, precum și a aeroportului din Cataloi ; telecomunicațiile prin darea în funcțiune a unor centrale automate în municipiul Tulcea, orașele Măcin, Babadag, Isaccea și Sulina și conectarea acestora la sistemul național al serviciului de telecomunicații.

Se cuvine să menționăm, în acest context, și schimbările esențiale care s-au produs în această perioadă în domeniul vieții culturale și sociale : generalizarea învățămîntului de 10 ani, construirea a numeroase așezăminte și instituții de învățămînt și cultură, îmbunătățirea radicală a stării de sănătate a populației, grija permanentă a partidului și statului pentru creșterea nivelului de trai, a bunăstării tuturor locuitorilor de pe aceste frumoase meleaguri.

Datele prezentate mai sus oferă o imagine elocventă asupra ritmurilor economiei județului Tulcea în anii construcției socialismului, dinamismul deosebit al dezvoltării sale, ca și participarea activă a oamenilor muncii tulceni, conduși de partid, la efortul întregii națiuni de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate,

www.ziuaconstanta.ro

în glorioasa epocă inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului nostru — EPOCA CEAUȘESCU.

— Tovarășe Ion Anastasiu, orașul Tulcea a devenit un însemnat centru metalurgic, al construcțiilor de mașini, al industriei ușoare și alimentare, port-bază al flotei de pescuit oceanic, care își reclădește vatra pe măsura timpului pe care îl trăiește. Care este ponderea acestor ramuri în economia națională și a județului ?

— După cum se știe, municipiul Tulcea este principalul centru politic, administrativ, economic și cultural al județului. Fiind legat organic de rețeaua de localități a județului, printr-un sistem dens de căi de comunicație, Tulcei îi revine un important rol de coordonare și polarizare a potențialului economic, a celui demografic, tehnico-edilitar și social-cultural.

Din punct de vedere economic, funcțiunea principală a municipiului este cea reprezentată de industrie, aflată într-un intens proces de dezvoltare.

Cea mai spectaculoasă dezvoltare a orașului s-a înregistrat după anul 1968, respectiv după reînființarea județului, cînd s-au construit aici puternice platforme industriale. În această perioadă au intrat în producție 16 obiective industriale noi, din care cele mai importante sînt : Combinatul metalurgic, Întreprinderea de construcții navale și utilaj tehnologic, Întreprinderea de alumină, Întreprinderea de pescuit oceanic, cele două porturi — industrial și comercial ș.a.

Noua dimensiune industrială a Tulcei a transformat orașul, așa cum ați menționat, într-un important centru metalurgic, al construcției de mașini, al industriei ușoare și alimentare, port-bază al flotei de pescuit oceanic. Astfel, județul și municipiul Tulcea dețin în prezent locul întîi la producția de alumină calcinată, feroaliaje, pește oceanic și conserve de pește, produce nave de pescuit, utilaje tehnologice, confecții, utilaje și agregate pentru recoltarea stufului, conserve de legume și alte produse de bază necesare economiei naționale, cît și pentru export.

Producția globală industrială a municipiului Tulcea în anul 1982 reprezenta 73,5 la sută din producția industrială a județului din care : 19,4% metalurgia feroasă, 19,2 la sută industria chimică, 10,1 la sută construcțiile de mașini și prelucrarea metalelor, 42,9 la sută industria alimentară și 2,8 la sută industria ușoară.

www.ziuaconstanta.ro

Deplasările care s-au produs în structura industriei, pe principalele ramuri, evidențiază creșterea ponderii metalurgiei feroase și neferoase, a construcțiilor de mașini și prelucrării metalelor, a chimiei și industriei alimentare care contribuie în mod hotărîtor la producția industrială totală a județului și demn de menționat este faptul că aceasta a avut loc în condițiile creșterii însemnate a volumului întregii producții industriale, inclusiv a producției bunurilor de consum.

În spiritul orientărilor și sarcinilor stabilite de Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului din 1982 s-a acționat pe linia îmbunătățirii laturilor calitative ale activității economice. Întreaga activitate a fost orientată spre ridicarea nivelului tehnic și calitativ al tuturor produselor, realizarea unor produse cu consumuri reduse de materii prime și materiale, combustibil și energie, accelerarea procesului de asimilare și înnoire a produselor, promovarea tehnologiilor noi care să ducă la reducerea consumurilor specifice, la creșterea mai accentuată a productivității muncii, a eficienței fondurilor fixe și reducerea cheltuielilor de producție, pentru obținerea unei eficiențe maxime în activitatea economică a fiecărei întreprinderi.

— În anii socialismului Tulcea se înscrie ca un important rezervor de materii prime. De fapt, pe stema județului cele două ciocane de miner simbolizează puterea și capacitatea oamenilor de pe aceste meleaguri de a pune în valoare resursele descoperite. Despre ce resurse este vorba ?

— Într-adevăr, subsolul nord-dobrogean constituie o importantă sursă de materii prime, fapt ce a permis dezvoltarea în această parte a țării, îndeosebi în anii socialismului, a activității de minerit pentru exploatarea și valorificarea cu deosebire a rocilor de construcții utilizate, în principal, la construcția unor clădiri, drumuri și viaducte, la pavatul șoselelor, precum și la ornamentarea unor obiective edilitare.

Din carierele județului Tulcea se extrag numeroase varietăți de granite, porfire, calcare de diferite vîrste, gresii, caolin, cuarțite, calcare marmoreene etc. Granitele foarte rezistente se exploatează în carierele de la Greci, Măcin, Iacobdeal și Luncavița. Porfirele, mai puțin rezistente se găsesc la Turcoaia, Cîrjelari, Dealul Consul și Camena, iar gresiile și conglomeratele se extrag la

www.ziuaconstanta.ro

Denis-Tepe (Dealul Mării), Nalbant și Telița, fiind folosite, mai ales, la pavatul șoselelor.

Calcarele de diferite vîrste prezintă din punct de vedere geologic cele mai variate structuri și sînt exploatate ca piatră de construcție pentru clădiri în carierele de la Tulcea, Somova, Zebil, Isaccea, în podișul Babadag, la Slava Cercheză etc., iar dolomită se exploatează la Mahmudia și Sarinasuf, fiind utilizată cu succes în cadrul Combinatului Siderurgic de la Galați pentru obținerea oțelurilor. În același timp, rezervele de marmoră și calcar marmorean de la Agighiol, Parcheș, Somova, Nicolae Bălcescu, Dealu Pleșuv-Cerna, sînt valorificate superior în cadrul Fabricii de marmoră Tulcea.

Alături de cea mai veche exploatare a piritei cuprifere și a calcopiritei de la Altîn-Tepe, în ultimele decenii în județ s-au pus bazele unei puternice industrii miniere, prin darea în exploatare a unor noi rezerve cu substanțe minerale utile printre care menționăm : zăcămîntul de baritâ din zona Somova-Minieri, dealurile Cortelu și Marca — folosită în industria chimică și petrolieră, zăcămîntul de sulfuri polimetalice din aceeași zonă, precum și cel de cuarțită care se găsește din abundență în zona Cernei și se utilizează în cadrul Combinatului Metalurgic Tulcea pentru obținerea de fero-aliaje (fero-siliciu, fero-mangan etc.) atît pentru economia națională cît și pentru export.

Studiile și cercetările geologice din ultimii ani au evidențiat noi resurse minerale între care menționăm minereurile de fier de la Iulia, ce urmează a fi prelucrate la Combinatul Siderurgic Galați ; nisipurile cu mineralele grele : titan, zircon, rutil, granați de pe litoralul Mării Negre, între brațele Chilia, Sfîntu Gheorghe și Grindul Chituc, cu întrebuințări în electrotehnică, precum și nisipurile cuarțoase de la Caraorman, folosite în metalurgia neferoasă.

Exploatarea în viitorul apropiat a acestor resurse naturale va conduce la dezvoltarea potențialului minier al județului Tulcea, situîndu-l în rîndul zonelor miniere de primă importanță pentru economia națională. Astfel, murmurul greu al cîntecului „Dobroge țară săracă, bate vînt și crește piatră“ rămîne să amintească doar de o geografie sentimentală, pentru împlinirile oamenilor care înfruntă și trezesc la viață bogățiile adîncurilor acestui colț de țară.

www.ziuaconstanta.ro

— Ce mutații revoluționare a cunoscut agricultura socialistă, ramura tradițională specifică a economiei dobrogene ?

— Paralel cu dezvoltarea impetuoasă a industriei tulcene, agricultura continuă să fie o ramură de producție importantă pentru economia județului. Ea deține, față de totalul pe țară, 2,2 la sută din suprafață și 1,9 la sută din producția agricolă.

În perioada 1966—1985, concomitent cu dezvoltarea industriei, aproape 33 la sută din fondurile de investiții au fost și urmează a fi orientate spre modernizarea și diversificarea bazei tehnice a agriculturii, spre intensificarea și industrializarea proceselor de producție agricolă, dezvoltarea zootehniei și creșterea producției animaliere, spre extinderea lucrărilor de irigații, îndiguiri, desecări și combaterea eroziunii solului.

Ca urmare, în prezent, agricultura județului dispune de 4154 tractoare fizice, 1060 cultivatoare mecanice, 1162 semănători mecanice, 983 combine pentru păioase, 467 combine pentru porumb, 317 mașini pentru împrăștiat îngrășăminte chimice, 28 900 tone îngrășăminte chimice aplicate, precum și o suprfață de 121 938 ha amenajate pentru irigații.

Dezvoltarea bazei materiale a agriculturii a condus la creșterea gradului de utilizare rațională a pămîntului prin sporirea suprafeței agricole și ridicarea capacității de producție a fiecărei categorii de folosință. În acest sens, s-a acordat o deosebită atenție extinderii suprafețelor arabile prin punerea în valoare a terenurilor necultivate, desțelenirea pășunilor și fînețelor slab productive, recuperarea terenurilor nisipoase. De asemenea, pentru dezvoltarea patrimoniului viti-pomicol s-au efectuat plantări de noi vii și pomi pe suprafețe mari de teren, concomitent cu defrișarea plantațiilor slab productive și neeconomicoase și efectuarea unor masive completări de goluri.

Aplicînd în viață hotărîrile de partid și de stat cu privire la dezvoltarea agriculturii, cu deosebire a Programului adoptat de Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din iunie 1983, organele județene de partid și de stat au elaborat un program complex ce are în atenție gospodărirea rațională a resurselor de apă, extinderea irigațiilor, îndiguirilor, desecărilor și combaterea eroziunii solului.

www.ziuaconstanta.ro

O atenție deosebită s-a acordat chimizării agriculturii prin extinderea folosirii îngrășămintelor organice și anorganice, a insectofungicidelor și biostimulatorilor, ca una din căile importante de creștere a producției. Drept urmare, în perioada anilor 1965—1982 producția globală agricolă a crescut cu 58,5 la sută, iar în structură ponderea producției vegetale s-a redus cu circa 13,3 la sută și a crescut în mod corespunzător ponderea producției animaliere, ajungînd la 38 la sută în totalul producției agricole. Față de anul 1950, valoarea producției agricole vegetale a crescut de 22 ori, iar a celei animaliere de 13 ori.

Pentru rezultatele remarcabile obținute în această ramură de-a lungul celor 19 ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, organizației județene de partid Tulcea i s-au decernat de trei ori înalte distincții : „Ordinul Muncii" clasa I (1973), „Meritul agricol" clasa a III-a (1981) și „Ordinul Steaua Republicii" clasa I (1982), fapt ce confirmă marile rezerve existente în județ pentru dezvoltarea acestei importante activități economice.

În cursul perioadei 1965—1982 și în special între anii 1975—1982 s-a accentuat procesul de concentrare și specializare a producției agricole, măsură care a contribuit la sporirea producției totale și medii de cereale, plante tehnice, legume și cartofi, fructe și struguri etc. Sînt unități agricole de stat și cooperatiste care au obținut recolte medii de cereale ridicate, cu toate condițiile climatice nefavorabile din ultimii 2—3 ani. Așa de exemplu C.A.P. Agighiol a realizat, în 1983, 4454 kg orz și 4 336 kg grîu la hectar ; C.A.P. Lunca, 5 020 kg orz și 4280 kg grîu ; C.A.P. Beștepe 3840 kg/ha grîu ; I.A.S. Sarinasuf 3670 kg grîu/ha, iar C.A.P. Turcoaia 5080 kg orz la hectar. La cultura porumbului C.A.P. Lunca a obținut 6127 kg la hectar, I.A.S. Sarinasuf 6046 kg/hectar, iar C.A.P. Cerna 4985 kg la hectar.

Creșterea animalelor deține, de asemenea, un loc important în economia județului. Prin măsurile luate pentru concentrarea animalelor în complexe industriale. modernizarea construcțiilor existente, îmbunătățirea condițiilor de producere și administrare a furajelor, acordarea asistenței sanitar-veterinare, mai buna îngrijire și hrănire, efectivele de animale au cunoscut o continuă creștere.

www.ziuaconstanta.ro

Astfel, față de anul 1965, numărul bovinelor a crescut de la 60 800 capete la 72 100 capete, al porcinelor de la 88 600 capete la 242 400 capete, al ovinelor de la 561 800 capete la 595 300 capete, iar al păsărilor de la 555 700 capete la 1 010 700 capete.

Concomitent cu sporirea efectivelor de animale a crescut producția animalieră la principalele produse : la carne — greutate vie de la 18 600 tone în 1965 la 35 800 tone în 1982, la lapte de la 385 300 hl, la 401 500 hl, la lînă de la 1316 tone la 1657 tone, iar la ouă de la 23 milioane bucăți la 77,8 milioane bucăți.

Ca urmare a sprijinului primit din partea statului în perioada 1965—1982 s-au construit și dat în funcțiune un număr important de complexe tip industrial pentru creșterea și îngrășarea porcilor la : Nufăru, Babadag, Ceamurlia de Jos, Isaccea, Turcoaia și Peceneaga ; pentru îngrășarea tineretului taurin la Rîndunica, Dăeni și Horia ; pentru creșterea și îngrășarea ovinelor la Măcin și Somova, un complex pentru vaci de lapte la Beștepe, precum și două complexe de păsări ouătoare la Minieri și pentru carne la Nalbant.

Pentru asigurarea nutrețurilor combinate necesare furajării animalelor s-au construit două fabrici de nutrețuri combinate la Babadag și Cataloi care au realizat la sfîrșitul anului 1982 peste 105 mii tone nutrețuri combinate.

În cincinalul actual în sectorul creșterii animalelor va avea loc o intensificare a procesului de producție prin specializarea și modernizarea producției, prin creșterea numărului și a capacității complexelor de tip industrial.

Aceste măsuri vor determina creșterea aportului unităților agricole la fondul de stat, sporirea contribuției județului nostru la asigurarea materiei prime pentru industria alimentară și export, pentru satisfacerea mereu crescîndă a cerințelor de consum ale populației.

Înfăptuirea neabătută în viață a măsurilor stabilite de Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, a orientărilor și indicațiilor date de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu prilejul numeroaselor vizite făcute în județul Tulcea, precum și a propriilor noastre programe cu privire la înfăptuirea noii revoluții agrare va conduce fără îndoială la sporirea producției agricole, ceea ce va determina creșterea aportului agriculturii tulcene, alături de toate județele țării, la

www.ziuaconstanta.ro

dezvoltarea generală a țării, la ridicarea bunăstării întregului popor.

— V-am ruga să ne vorbiți despre bunăstarea și gradul de civilizație, despre peisajul urbanistic, care se îmbogățește an de an cu noi blocuri de locuințe, spații comerciale, edificii social-culturale care aduc acestui minunat colț de țară o notă de modernitate și confort.

— Succesele obținute în anii construcției socialiste, determinate de îmbunătățirea repartizării pe întreg teritoriul țării a forțelor de producție, au atras după sine și în județul nostru schimbări profunde în modul de viață material și spiritual al populației.

Dezvoltarea complexă a economiei județului și a localităților, creșterea producției industriale și agricole au antrenat sporirea generală a veniturilor reale ale întregii populații care au crescut într-o măsură tot mai însemnată.

La ridicarea nivelului de trai au contribuit, deopotrivă, creșterea retribuției tarifare înfăptuită sistematic de partidul și statul nostru, îmbunătățirea condițiilor de muncă și de locuit ale populației, ca și creșterea gradului de instruire corespunzător cerințelor progresului tehnico-științific, economico-social și cultural, aplicarea unui sistem de măsuri pentru ocrotirea sănătății populației etc.

Corespunzător prevederilor Programului privind aplicarea fermă a principiilor autoconducerii muncitorești și autogestiunii, perfecționării mecanismului economico-financiar, a sistemului de retribuire a muncii și creșterea retribuției în actualul cincinal, în anii 1983—1984 întregul personal muncitor, alături de toți oamenii muncii din țară, va beneficia de noua majorare a retribuției nominale de peste 10 la sută în medie pe economie. Prin înfăptuirea acestei măsuri retribuția tarifară minimă va crește de la 1 425 lei la 1 500 lei.

Desigur, creșterea suplimentară a retribuției personalului muncitor este strîns legată cu atingerea unor ritmuri superioare de sporire a productivității muncii în ramurile producției materiale, folosirea mai eficientă a forței de muncă în toate sectoarele de activitate, în condițiile reducerii treptate a săptămînii de lucru, măsură care s-a materializat în județul nostru în toate unitățile industriale.

www.ziuaconstanta.ro

Pentru țăranii cooperatori creșterea veniturilor are loc pe seama realizării integrale a producțiilor agricole planificate precum și a unor producții suplimentare, prin creșterea mai accentuată a productivității muncii și reducerii cheltuielilor de producție.

O contribuție importantă la ridicarea nivelului de trai o au fondurile din ce în ce mai substanțiale acordate din bugetul de stat pentru acțiuni social-culturale de care beneficiază toți oamenii muncii, precum și majorarea sistematică a alocațiilor pentru copii și a pensiilor.

Dezvoltarea și diversificarea producției și creșterea veniturilor bănești ale populației au contribuit substanțial la sporirea însemnată a volumului desfacerilor de mărfuri cu amănuntul. Aceasta oglindește fără îndoială standardul de viață tot mai ridicat al oamenilor muncii.

Semnificativ în acest sens este faptul că desfacerile de mărfuri cu amănuntul în județul nostru au crescut în anul 1983 față de 1965 de 4,2 ori. În aceeași perioadă, volumul desfacerilor de mărfuri pe un locuitor a crescut de la 2889 lei la 10 363 lei. În structura desfacerilor de mărfuri se remarcă o creștere simțitoare a desfacerilor de mărfuri nealimentare care în 1982 s-au ridicat la 1243,7 milioane lei față de 366,6 milioane lei în 1965.

Ca urmare, la unele produse de folosință îndelungată cantitățile desfăcute sînt mai mari în anul 1982 comparativ cu 1965 : de 2 ori la televizoare, de 1,6 ori la aparate de radio, de 1,5 ori la mașini de cusut, de 4,5 ori la frigidere și de 4,8 ori la mașini de spălat rufe, la autoturisme de 13 ori etc.

De asemenea, concomitent cu creșterea cantitativă a consumului alimentar total, s-a realizat și îmbunătățirea structurii acestuia. Concludentă în această privință este creșterea volumului consumului de lapte, de 2,8 ori, la carne, de 3,7 ori, la preparate din carne de 7,8 ori, la ulei comestibil 1,3 ori, la conserve de pește de 3,8 ori, la zahăr de 1,5 ori, la conserve de legume de 4,1 ori etc.

Desfacerea unui volum sporit de mărfuri a impus dezvoltarea și organizarea unei rețele comerciale în continuă creștere. În anul 1982 numărul unităților comerciale a crescut cu 264 față de 1965, însumînd o suprafață comercială de 91 245 mp față de 32 156 mp.

In același timp, s-a acordat o atenție deosebită și altor aspecte care contribuie la sporirea confortului, la asigurarea condițiilor de viață civilizată. Astfel, s-au

www.ziuaconstanta.ro

dezvoltat și modernizat sute de kilometri de străzi și drumuri. S-a extins rețeaua de distribuire a apei potabile și de canalizare, este în faza de finalizare termoficarea municipiului Tulcea.

Realizarea în mai mare măsură a cerințelor materiale și spirituale ale populației a fost influențată și de diversificarea și dezvoltarea prestărilor de servicii pentru populație. Acestea au sporit în anul 1982 față de anul 1970 de 3,6 ori, revenind pe un locuitor 1 723 lei față de 507 lei.

În anii construcției socialiste, o amploare deosebită au cunoscut construcțiile de locuințe care au schimbat sensibil peisajul urbanistic și configurația așezărilor, cît și confortul populației din județ. Astfel, în perioada 1966—1983 s-au construit 17 143 apartamente, 1608 locuri în cămine de nefamiliști, precum și numeroase locuințe în mediul rural. Îmbunătățirea continuă a structurii acestora, din punct de vedere al spațiului și confortului, contribuie într-o mare măsură la satisfacerea cerințelor mereu sporite ale populației.

Pentru instruirea și educarea tinerei generații în perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea al partidului au fost construite numeroase obiective social-culturale. Avem în județ creșe ce însumează 1000 de locuri, numărul grădinițelor a ajuns la 133 și cuprind circa 11 690 copii. În cele 280 de școli tulcene de toate gradele învață 52 027 elevi. De pregătirea lor profesională și de cultură generală se ocupă peste 2 750 cadre didactice. Totodată, în bibliotecile tulcene existau în 1983 circa 1 403 000 volume, cam 6 cărți pentru fiecare locuitor al județului, față de 551 808 volume în 1965.

O deosebită grijă s-a acordat păstrării sănătății oamenilor. În prezent în județ există o puternică rețea medico-sanitară și de ocrotire a sănătății care cuprinde : 4 spitale, 76 dispensare medicale, 19 farmacii, 1911 paturi în spitale. Asistența medicală este asigurată de 357 medici, 1 182 cadre personal-sanitar și 60 farmaciști. Numărul de locuitori ce revin la 1 medic a scăzut de la 1 820 în 1965 la 737 în 1982.

Înfăptuirea Programului național de sistematizare va contribui la realizarea unuia dintre cele mai importante obiective ale edificării socialiste, dezvoltării și înaintării spre comunism, dispariția treptată a deosebirilor esen-

www.ziuaconstanta.ro

țiale dintre oraș și sat, satisfacerea tot mai sporită a necesităților materiale și spirituale ale cetățenilor din toate localitățile țării, ridicarea generală a gradului de cultură și civilizație.

În județul Tulcea în viitorul apropiat vor lua ființă noi centre urbane agroindustriale ; menționăm în această direcție localitățile : Chilia Veche, Mahmudia, Unirea, Topolog ș.a.

Realizarea obiectivelor prevăzute în actualul cincinal va conduce la creșterea substanțială a potențialului economic al județului, va asigura oamenilor muncii de la orașe și sate condiții superioare de muncă și viață, contribuind la continua înflorire a bunăstării și civilizației socialiste pe aceste străvechi meleaguri românești.

— Tovarășe prim-secretar, Delta Dunării, rezervație naturală unică în Europa, numită și „Împărăția apelor și a păsărilor", ca urmare a aplicării planului elaborat din inițiativa și sub îndrumarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, va cunoaște profunde mutații. În următorii ani va trebui să devină așa cum a cerut secretarul general al partidului „o cîmpie înfloritoare, cu agricultură, cu zootehnie, cu piscicultură, cu industrie modernă și cu oameni harnici care să ducă o viață demnă, tot mai bună". Cum se acționează pentru îndeplinirea acestor obiective ?

— Pentru județul Tulcea, Delta Dunării — regiune geografică unică prin configurația sa în cadrul pămîntului românesc — prezintă o importanță deosebită datorită imenselor resurse naturale pe care le posedă și care au permis dezvoltarea unor ramuri de activitate ce oferă acestei zone un loc particular în economia națională. Este vorba în primul rînd de activitatea piscicolă care deține un loc important în industria tulceană, precum și de activitatea stuficolă, care dă o notă aparte de originalitate economiei din această parte a țării.

Avînd în vedere importanța Deltei Dunării pentru producția de pește, aici s-au concentrat importante lucrări hidrotehnice și hidroameliorative. Începute în pragul secolului nostru, aceste lucrări s-au redus pînă la eliberare la deschiderea unor canale în ostroavele Dranov și Sfîntu Gheorghe. În ultimele decenii, în schimb, s-au săpat numeroase canale pentru asigurarea unei legături lesnicioase între zonele de înmulțire, creștere și iernare a peștilor, s-au înființat mai multe pepiniere pis-

www.ziuaconstanta.ro

cicole la Sarinasuf, Calica, Obretin, Stipoc, Sarica-Ceamurlia, a luat ființă un centru pentru producerea icrelor embrionate de șalău la Enisala, cîteva centre experimentale la Maliuc, Caraorman, crescătorii sistematice furajate la Popina II, Independența etc., care să permită o piscicultură dirijată. Numai în perioada anilor 1960—1982 s-au amenajat în Delta Dunării bazine în suprafață de 46 650 hectare, din care : 5230 hectare pe pepiniere piscicole intensive prevăzute a realiza producții medii de 970 kg/ha puiet de o vară, 18 890 ha crescătorii piscicole intensive prevăzute a realiza producții medii de 1 220 kg/ha pește de consum și 22 530 ha crescătorii piscicole semiintensive de pe care se obțin în medie 357 kg/ha pește de consum. În anul 1980 a intrat în producție Baza pentru selecția și producerea reproducătorilor de pești de la Maliuc, în suprafață de 450 hectare, prima amenajare de acest gen din țara noastră, care își va aduce o contribuție importantă la asigurarea lotului de reproducători de pești de cultură ameliorați necesari unităților productive.

Pentru valorificarea peștelui recoltat de unitățile piscicole din cadrul Centralei „Delta Dunării", la Tulcea funcționează Întreprinderea de industrializare a peștelui care dispune de hale de congelare și sărare a peștelui, de două fabrici de conserve de pește la Tulcea și Sulina, o fabrică de făină de pește, precum și de numeroase puncte piscicole (cherhanale) care împînzesc delta, constituind unul din elementele caracteristice ale peisajului local și un motiv de atracție turistică.

Alături de activitatea piscicolă, exploatarea stufului constituie, așa cum am menționat, o altă ramură importantă a economiei Deltei Dunării. Suprafețele stuficole din Delta Dunării totalizează circa 260 000 hectare, alcătuind cele mai compacte masive stuficole din lume.

Importanța economică a stufului este legată în primul rînd de posibilitatea folosirii lui ca materie primă în industria celulozei și hîrtiei. De aceea prelucrarea sa industrială se realizează mai ales la Combinatul de hîrtie și celuloză de la Chișcani-Brăila. Din stuful Deltei se mai fabrică panouri de stufit la Tulcea.

Pentru exploatarea stufului s-a creat o puternică bază materială : vase de transport, mașini de recoltat, precum și unități specializate pentru repararea și construirea de nave și utilaje destinate acestei activități.

www.ziuaconstanta.ro

În ultimii ani în economia deltei a început să se dezvolte tot mai mult o nouă ramură de activitate — agricultura. În general terenurile cu folosință agricolă sînt puțin extinse. Pentru mărirea suprafețelor agricole au fost alocate, îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, investiții importante, realizîndu-se lucrări de îndiguiri și desecări pe mari suprafețe de teren în incintele : Tătaru din nordul Deltei, Tulcea-Nufăru din lunca Sfîntu Gheorghe, 1 mai (Pardina) ș.a., redîndu-se astfel în circuitul agricol peste 60 000 hectare. Au fost înființate unități economice agricole, I.A.S. Chilia Veche și 1 Mai (Pardina), precum și C.A.P. Chilia Veche, avînd ca obiectiv activitatea de exploatare a suprafețelor de teren puse în circuitul agricol.

În cadrul terenurilor de folosință agricolă, ponderea cea mai mare revine pășunilor și fînețelor, fapt pentru care sînt asigurate condițiile optime dezvoltării zootehniei, creșterii cu precădere a ovinelor, bovinelor și porcinelor. Terenurile arabile sînt cultivate în principal cu cereale : grîu, orz, porumb și legume, în anii 1982—1983 unitățile agricole obținînd producții între 3500—4500 kg grîu la hectar și 4800—7000 kg porumb la hectar. Pentru valorificarea unor terenuri nisipoase s-au extins, mai ales în zona Sfîntu Gheorghe, suprafețele viticole și pomicole care promit să asigure recolte superioare.

Dat fiind importanța deosebită pe care o prezintă Delta Dunării pentru economia națională, în ultimii ani conducerea partidului și statului nostru a manifestat un deosebit interes pentru mai buna valorificare a importantelor sale resurse. A fost elaborat astfel, din inițiativa și sub îndrumarea directă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, un vast program de amenajare și exploatare integrală a Deltei Dunării care prevede extinderea agriculturii, îndeosebi în delta fluvială, de la 60 050 hectare în prezent, la 144 000 hectare, din care arabil 93 635 hectare prin diverse lucrări ameliorative complexe. Paralel cu sporirea producției de cereale, o atenție deosebită se va acorda amenajării de orezării, extinderii pomiculturii și viticulturii, inclusiv organizării plantațiilor de smochini, pentru care există bune condiții pedoclimatice. Creșteri substanțiale sînt prevăzute în domeniul zootehniei, prin sporirea considerabilă, pînă în 1990, a numărului de oi, al păsărilor și, în special, al rațelor și gîștelor. Piscicultura va cunoaște o dezvoltare accentuată

www.ziuaconstanta.ro

prin amenajarea și exploatarea intensivă și semiintensivă a celor 240 000 de hectare bălți și lacuri, astfel încît să se obțină o producție de cel puțin 130 000—150 000 tone pește anual. Se are în vedere, de asemenea, exploatarea mai intensă a biomasei (stuf, papură, rogoz, vegetație acvatică), creșterea fondului forestier prin dezvoltarea plantațiilor de specii repede crescătoare și de mare eficacitate economică, atît din soiurile interne, cît și prin aclimatizare, recoltarea fructelor de pădure și a plantelor medicinale, extinderea vînatului. Programul cuprinde, de asemenea, măsuri pentru trecerea la exploatarea minieră a nisipurilor din deltă și extinderea cercetărilor în aceste domenii, intensificarea, pe baza unor măsuri speciale — a activității de turism. Se are în vedere ca, în raport de dezvoltarea producției agricole și zootehnice, să se treacă la crearea de noi unități ale industriei alimentare, în vederea valorificării complexe, eficiente, a tuturor posibilităților oferite de Delta Dunării. Vor fi efectuate lucrări de sistematizare, dotare și apărare a localităților, de dezvoltare cu pricritate a transporturilor pe apă, îmbunătățirea sistemelor de telecomunicații, de alimentare cu energie electrică.

Această acțiune complexă, de anvergură națională, va duce la înnoirea structurală a Deltei Dunării pe toate planurile — economic, social-cultural și turistic, transformînd-o, asemenea întregii țări, într-o cîmpie înfloritoare.

Pentru îndeplinirea obiectivelor cuprinse în Programul de amenajare și exploatare integrală a Deltei Dunării s-au luat o serie de măsuri, printre care menționăm : reorganizarea unor unități din deltă și înființarea întreprinderilor de exploatare complexă a resurselor naturale din Delta Dunării : Chilia Veche, Sulina, Sfîntu Gheorghe, Independența (Murighiol), Unirea (Jurilovca) și 1 Mai (Pardina) ; Întreprinderea de transporturi navale și auto Delta Dunării ; Secția de condiționare și livrare a peștelui Tulcea și Institutul de cercetare, proiectare și producție „Delta Dunării".

Prin grija Comitetului Executiv al Consiliului popular județean s-a întocmit schița de sistematizare a viitorului oraș agroindustrial Chilia Veche, iar eșalonat pînă la finele anului 1984, se vor realiza schițele de sistematizare pentru toate localitățile mai importante din Deltă.

www.ziuaconstanta.ro

Corespunzător noii schițe de sistematizare a viitorului oraș Chilia Veche, în această localitate urmează să se construiască circa 5 200 apartamente, un liceu agroindustrial cu 16 săli de clasă, o creșă și o grădiniță pentru copii, un internat și o cantină cu 224 locuri, casă de cultură, hotel cu 150 locuri și alte obiective social-culturale. Se va trece, de asemenea, la crearea unor activități industriale : amenajarea portului, construirea unei fabrici de prelucrare a laptelui și brînzeturilor și o alta pentru decorticarea orezului, un complex pentru creșterea porcilor etc. Prin realizarea acestor obiective, Chilia Veche va deveni un frumos oraș agroindustrial, o Chilie care — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — „să fie demnă de anii construcției socialiste, să asigure locuitorilor condiții de muncă, de viață, de învățătură echivalente din toate punctele de vedere cu tot ceea ce se realizează în întreaga patrie a noastră, în România".

Pentru înfăptuirea prevederilor Decretului 92/1983 s-au luat de asemenea unele măsuri : au fost nominalizate obiectivele agroindustriale ale Centralei „Delta Dunării" și Întreprinderii economice de construcții și reparații nave și s-au amplasat în teritoriu ; s-au început studiile de teren pentru amenajările agricole Sireasa (7 300 ha), Carasuhat (3 350 ha), Babina (2 100 ha), Cernovca (1 580 ha), Rusca (1 400 ha) și modernizările amenajărilor piscicole : Ceamurlia, Stipoc, Carasuhat, Chilia etc. care vor însuma circa 63 000 hectare ; se va trece la amenajarea pentru silvicultură a circa 29 000 hectare plantații silvice din specii valoroase, amplasate în zone improprii agriculturii : digmal, zone inundabile, perdele de protecție și în sfîrșit amenajarea pentru agricultură — în zona 1 Mai (Pardina) și alte zone — a peste 93 000 hectare teren arabil pe care se vor cultiva grîu, porumb, orz, legume, plante furajere pentru satisfacerea necesarului de hrană a circa 20 000 capete taurine, 120 000 capete porcine, 350 000 capete ovine, 350 000 păsări palmipede etc.

Astfel de amenajări se vor realiza în zone care să nu influențeze echilibrul ecologic, în Delta Dunării, urmînd să rămînă în regim natural circa 200 000 hectare, care vor constitui o adevărată împărăție a apei și stufului, un veritabil paradis al păsărilor.

www.ziuaconstanta.ro

Desigur, așa cum remarcați, prin aplicarea și realizarea pînă în anul 1990 a acestui îndrăzneț Program de valorificare superioară a bogățiilor Deltei Dunării, delta va deveni așa cum a cerut secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, un colț de țară pe măsura societății pe care o construim — societatea socialistă și comunistă.

— Cum sînt valorificate tradițiile și obiceiurile de viață și muncă ale oamenilor în cadrul generosului Festival național „Cîntarea României".

— În cei 40 de ani care s-au scurs de la mărețul eveniment din August 1944, viața cultural-artistică tulceană a înregistrat realizări remarcabile. Astfel, a fost creată și s-a dezvoltat o puternică bază materială pentru promovarea actului culturii : zeci de cămine culturale la sate, numeroase cluburi muncitorești în întreprinderi și instituții, case de cultură, cinematografe, muzee, case memoriale și biblioteci la activitatea cărora sînt atrași și participă mii de cetățeni, tineri și vîrstnici, muncitori, țărani, intelectuali, elevi și militari etc.

A existat o preocupare permanentă pentru culegerea, valorificarea și introducerea valorilor reale în circuitul artistic al folclorului literar, al celui muzical și coregrafic, prin înființarea și permanentizarea a numeroase formații corale și instrumentale, grupuri vocale, formații de dansuri populare și cu temă, ansambluri folclorice, recitatori, soliști vocali, instrumentiști și rapsozi. Permanentizarea unor manifestări floclorice anuale, prilejuite de sărbătorirea unor obiceiuri și îndeletniciri ale oamenilor de pe aceste meleaguri precum : „Sărbătoarea fiilor satului", „Festivalul cîntecului, dansului și portului popular românesc", „Sărbătoarea pescuitului" ș.a. se constituie de fiecare dată în ample acțiuni cultural-artistice menite să pună în valoare tradițiile de muncă și viață ale oamenilor, continuitatea poporului nostru la Gurile Dunării din cele mai vechi timpuri. Alături de acestea, introducerea în peisajul spiritual al județului a unor manifestări cultural-educative anuale de masă cu conținut nou, printre care menționăm : „Sărbătoarea satului nord-dobrogean", „Iarna tulceană", „Luna culturii tulcene", „Zilele culturale ale municipiului Tulcea" ș.a. asigură cadrul favorabil participării active a cetă-

www.ziuaconstanta.ro

țenilor județului la dezbaterea unor probleme economice, social-politice, științifice și tehnice, cultural-educative și artistice caracteristice etapei pe care o parcurgem. Totodată, acțiunile politico-educative organizate reprezintă o veritabilă tribună de educare patriotică și moral-cetățenească a maselor de oameni ai muncii, de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste, în lumina Programului ideologic al partidului.

Pentru a înțelege mai bine amploarea de masă a fenomenului cultural-artistic ce caracterizează oamenii acestor meleaguri, vom sublinia și faptul că, în etapa de masă a ediției a IV-a Festivalului național „Cîntarea României" — manifestare politică de masă concepută și desfășurată pe scară națională, din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, — în anul 1976, cu prilejul vizitei de lucru în județul Tulcea, s-au înscris peste 30 000 de interpreți și creatori amatori, reprezentînd toate categoriile socio-profesionale din județul nostru : metalurgiști și constructori, aluminiști și mineri, pescari, piscicultori și marinari, lucrători din cooperația meșteșugărească și comerț, țărani cooperatori, intelectuali, elevi și militari, iar după încheierea etapei republicane au fost obținute peste 100 de titluri de laureat. Acest bilanț constituie rezultatul eforturilor și al preocupărilor tuturor factorilor cu atribuții cultural-educative și artistice în direcția valorificării în cadrul festivalului muncii și educației socialiste a tezaurului artistic pe care-l constituie tradițiile și obiceiurile de viață și muncă ale tulcenilor, virtuțile lor interpretative și capacitatea lor de creație.

În esență, prin întreaga activitate pe care o desfășurăm în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României" urmărim, în primul rînd, depistarea valorilor reale ale acestor tradiții și obiceiuri, a celor mai talentați depozitari și interpreți ai acestor acte spirituale, a acelora care în spiritul lor le îmbogățesc și le înnoiesc prin actul de creație, iar în al doilea rînd, valorificarea acestui tezaur, redîndu-l ca produs artistic, pe scenă, în expoziții, tipărituri și în comerț, celor care l-au creat, publicului larg, înnobilat însă cu o mai mare forță educativă. Cîteva exemple au menirea să ilustreze veridicitatea acestor procese. De pildă, țesăturile și cusăturile populare au o bogată și valoroasă tradiție în județul nostru.

www.ziuaconstanta.ro

Ele se realizează în tehnici foarte variate, cunosc o excepțională diversitate de motive și o largă paletă cromatică. Covoarele, cuverturile, carpetele, ștergarele, diversele piese vestimentare ne-au adus în fiecare din edițiile Festivalului un număr însemnat de premii. Dar mai important mi se pare faptul că, din dorința de a stimula dezvoltarea acestei tradiții, de a face ca de virtuțile acestei arte să se bucure mase cît mai largi de oameni ai muncii, am organizat numeroase expoziții în municipiu, cît și în celelalte localități ale județului, am creat puternice centre artizanale — Luncavița, Rachelu, Tulcea etc. — și asemenea produse se găsesc din abundență în toate magazinele cooperației și ale comerțului de stat.

De-a lungul timpului fusese acreditată ideea că Dobrogea și, în speță, județul Tulcea, sînt lipsite de originalitate și autenticitate în folclor. Nu stăm să analizăm cum s-a născut această idee! Important este că, în cadrul generosului Festival național „Cîntarea României", artiștii amatori tulceni au demonstrat netemeinicia acestei idei, s-au afirmat un folclor și o tradiție folclorică unitară cu cele din celelalte zone folclorice ale țării, dar cu particularități proprii pămîntului nord-dobrogean unde au fost create de către oamenii acestor locuri, pe care le-au transmis din tată în fiu.

Astfel, formațiile de dansuri de la Nufăru, Făgărașu Nou, Florești, Isaccea, Turcoaia, Mahmudia, Babadag și Tulcea, formațiile de instrumente populare de la Izvoarele, Peceneaga, Vasile Alecsandri, Măcin, Sabangia, zecile de rapsozi, sutele de soliști vocali și instrumentiști din județ au făcut cunoscut prin intermediul unor turnee și concursuri artistice, la televiziune sau radio, un repertoriu folcloric de excepțională frumusețe, bogăție și sensibilitate artistică, unitar în toată diversitatea sa, contribuind astfel la afirmarea frumuseții și varietății folclorului românesc.

Același lucru se poate spune și despre poezia populară, sau poate, în mod special, despre spectacolele și tradițiile folclorice prilejuite de Anul Nou, în cadrul cărora colindele laice de pe tot lîmesul dunărean al județului ocupă un loc distinct.

www.ziuaconstanta.ro

Prezentînd caracterul complex al preocupărilor de valorificare a tradițiilor și obiceiurilor de viață și muncă ale tulcenilor, credem că este bine să subliniem și grija deosebită a factorilor culturali pentru apărarea și păstrarea autenticității și originalității lor, sau pentru a le smulge „uitării" într-un timp modern, ca acesta pe care-l trăim, cu tentațiile și facilitățile lui firești, cu influențe îndeosebi pentru tînăra generație. În acest scop, s-a imortalizat pe peliculă nunta tradițională, s-au realizat culegeri de folclor literar, muzical și coregrafic editate sub grija Comitetului județean de cultură și educație socialistă. Din acest punct de vedere, cea mai îndrăzneață și rodnică acțiune o constituie redescoperirea costumului popular dobrogean. După cum se știe, la noi acesta dispăruse. De fapt, în multe zone din țară costumul popular nu se mai poartă, însă noi îl consideram pierdut. Specialiști din cadrul Muzeului „Delta Dunării" au identificat însă, în localitățile județului, piese dispărute ale acestuia și, pornind de la acestea, cu sprijinul unor etnografi și folcloriști de prestigiu, a fost reconstituit costumul în integritatea sa, cu variantele sale, iar în prezent îl folosesc sute de artiști amatori și se găsește la orice magazin cu produse artizanale.

Preocupările privind valorificarea superioară a tradițiilor și obiceiurilor de viață și muncă ale oamenilor acestor locuri nu se rezumă numai la ce a existat în trecut. Ele vizează, în aceeași măsură și prezentul, activitatea cotidiană a maselor.

În această ordine de idei, îmbogățirea cadrului tematic al manifestărilor politico-educative și cultural-artistice, organizate în cadrul Festivalului național „Cîntarea României" a dinamizat participarea tuturor oamenilor muncii la activitatea de creație și inovație tehnică, la soluționarea problemelor complexe ce le ridică procesele de producție. Sub genericul „Cincinalul afirmării calității și eficienței economice", în unități economice și așezăminte culturale sînt organizate expuneri, simpozioane, întîlniri cu specialiști, proiecții de filme și diapozitive etc., care se referă la sarcinile actualului cincinal, la contribuția concretă pe care fiecare muncitor sau țăran, inginer sau tehnician trebuie s-o aducă în această amplă acțiune. Panouri, scheme, grafice, vitrine ale calității, expoziții cu produse nou create în industrie sau agroindustriale reflectă sintetic și concret preocupările

www.ziuaconstanta.ro

oamenilor muncii tineri sau vîrstnici pentru creșterea producției și productivității muncii, reducerea cheltuielilor de producție, a consumului de materii prime și materiale, de combustibil și energie electrică, asimilări de noi produse, modernizării acestora, precum și căile concrete de realizare a acestor obiective, între care invenția, inovația și creativitatea, în general, dețin un loc principal.

În felul acesta, activitatea de valorificare a tradițiilor și obiceiurilor trecutului din viața și munca acestor meleaguri, îmbinată cu hărnicia și creativitatea prezentului capătă o adîncă semnificație patriotică și devine un important mijloc în mîna organelor și organizațiilor de partid, a tuturor factorilor de educație comunistă a maselor.

— Tovarășe Ion Anastasiu, mulți scriitori, printre care Geo Bogza, Radu Tudoran, Traian Coșovei, Ștefan Bănulescu și alții, impresionați de frumusețile mirifice ale Deltei, de transformările înfăptuite, i-au consacrat inspirate pagini. Ce reprezintă pentru dumneavoastră acest ținut de legendă, pentru dumneavoastră care alături de minunații săi locuitori participați la redimensionarea acestor meleaguri ?

— Aveți perfectă dreptate. Într-adevăr, de la clasici și pînă la contemporani, nu numai frumoasa Deltă a Dunării, dar și uscatul Dobrogei, pămîntul ei altădată atît de steril, astăzi atît de mănos, a inspirat și continuă să inspire pana multor scriitori români. Puțini știu, de pildă, că Alecsandri a scris o „Horă a Dobrogei", puțini știu că spiritul tutelar al poeziei românești, Mihai Eminescu, s-a aplecat cu adîncă înțelegere asupra problemelor de viață ale populației din nordul Dobrogei în preajma Războiului de Independență. Să mai amintim că pe Hasdeu l-au interesat pentru „Magnum etimologicum" și particularitățile graiului românesc nord-dobrogean și că între chestionarele de anchetă se păstrează și cele care dovedesc receptivitatea înaintașilor noștri față de un atare demers științific ? Să mai amintim, de asemenea, despre locul pe care îl ocupă Dobrogea în periplurile sadoveniene, și mai ales Delta ? Or, de scrierile atîtor și atîtor scriitori dintre care unii sînt și astăzi niște nume doar în tratatele de istoria literaturii ? Ceea ce mi se pare important este faptul că aceste locuri, oamenii care le populează, sînt depozitarii unor frumuseți spirituale și naturale care au avut darul și puterea de a atrage de-a lun-

www.ziuaconstanta.ro

gul vremii nu numai imaginația scriitorilor dar și penelul artiștilor. Este lungă, foarte lungă lista pictorilor care au ținut cu tot dinadinsul să rupă o fărîmă din aceste frumuseți ale noastre, ale tuturor, pentru a le înfățișa, înnobilate de fiorul artei, întregii lumi.

Cît despre contemporani, ce să vă spun ? Îi considerăm, așa cum și sînt, niște truditori care, alături de noi, lasă posterității valoroase mărturii ale procesului despre care amînteați și dumneavoastră, de redimensionare a acestor meleaguri care, în viziunea secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să-și merite pe deplin, pe toate planurile, virtuțile unui tărîm de legendă, dar de legendă contemporană, comunistă.

M-ați întrebat ce reprezintă pentru mine acest ținut de legendă. V-aș răspunde succint : ceea ce reprezintă pentru fiecare dintre locuitorii lui. Adică : posibilitatea de a te afirma ca militant al partidului în slujba celor mai nobile idealuri care au însuflețit vreodată în istorie umanitatea, posibilitatea de a dovedi prin munca ta cotidiană un adevăr cu caracter de lege, acela conform căruia cutezanța comunistă, revoluționară, are în mecanismul ei de afirmare, de împlinire, temeinice și indubitabile principii științifice, printre care acela de a veghea clipă de clipă ca nimic să nu rămînă la voia întîmplării, a hazardului.

Este locul să o spunem, se cuvine să o spunem, acest ținut de legendă reprezintă și pentru mine ca pentru fiecare comunist, de altfel, o șansă pentru viitor. Este singura noastră posibilitate de a dovedi posterității că, la sfîrșitul veacului al douăzecilea, nu am stat nici măcar o clipă cu brațele încrucișate, că fiecare, la locul pe care i l-a încredințat partidul, a înțeles că, în deplină responsabilitate și cunoaștere a forțelor proprii, în indestructibilă conlucrare cu forțele colectivității în care trăim și muncim, să facă nu numai posibilul, ci și imposibilul pentru a transmite urmașilor acest ținut altfel decît l-am primit de la înaintașii noștri, altfel decît îl înfățișează în operele lor, plastice sau literare, contemporanii noștri. Cum anume ? Mai bogat, mai înzestrat, mai mănos și roditor, mai frumos. Și, evident, veți fi de acord cu mine, și cu oameni pe măsura lor. Căci nu este cu nimic mai adevărat decît faptul că munca îl înnobilează pe om. Putem fi, este și firesc să fie așa, trudiți, obosiți, une-

www.ziuaconstanta.ro

ori frînți de muncă, cum se zice. Dar totdeauna vom fi la capătul unei zile de muncă mai bogați, mai buni, mai înțelepți. Și este și aceasta o posibilitate pentru fiecare. Aceea pe care ne-o dăruiește partidul nostru, aceea pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o socotește o datorie a fiecărui comunist român, datoria de a sta cu fruntea sus, ca un adevărat comunist, la întîlnirea generației noastre cu viitorul României comuniste.

Ce reprezintă deci pentru mine acest ținut de legendă? Locul în care, cu pasiune, cu dăruire, alături de sutele de mii de locuitori ai săi, laolaltă, împărtășindu-ne satisfacția, bucuriile, neîmplinirile, greșelile, ne facem datoria de comuniști. Reprezintă, dacă vreți, prin proporțiile sarcinilor încredințate de partid, prin amploarea lor, un loc ideal de muncă. Cu condiția sa intrisecă : să stăpînești temeinic, așa cum în repetate rînduri secretarul general ne-a atras atenția, toate datele idealului căruia îți consacri, pe deplin conștient și întru totul responsabil, munca și viața.

Reprezintă acest ținut al nostru încă ceva, un fel de legămînt, dacă pot să mă exprim astfel. Acela că viitorimea se va declara mulțumită de ceea ce facem noi acum, aici și pretutindeni în țara românească, în acești atît de intensi ani ai epocii pe care oamenii acestor pămînturi, atît de sensibili la prefaceri și atît de sensibili la frumos, au numit-o pe drept cuvînt : „EPOCA CEAUȘESCU".

www.ziuaconstanta.ro

Începutul unei epopei

Trecuseră zilele și nopțile furtunoase de după 23 August, Dobrogea era eliberată, armata hitleristă fusese izgonită și pămîntul patriei dintre Dunăre și Mare era salvat de un pîrjol nimicitor. Datorită prezenței partidului și acțiunilor militare, fuseseră salvate de la distrugere Constanța și Tulcea, cu toate instalațiilor lor, portul Constanța, podul de la Cernavodă, precum și multe alte obiective economice și militare. S-au întors din închisori, lagăre și domicilii obligatorii sute de comuniști și antifasciști, la care s-au adăugat și alte sute de simpatizanți. În Dobrogea și-a început activitatea legală Partidul Comunist Român. Evocînd acele zile fierbinți ce au urmat actului de la 23 August 1944, Victor Dușa, ne-a relatat :

— Numeroase erau problemele care se puneau pentru muncitorime, pentru țărănime, pentru masele largi populare din cele două județe, Constanța și Tulcea. O economie lovită de război, întreprinderile petroliere, atelierele căilor ferate, o parte din porturi distruse de bombardamentele aeriene, flota maritimă și fluvială comercială aproape inexistentă, unități industriale pustiite, strămutate și lipsite de materiile prime necesare. Grelele condiții de aprovizionare, lipsa de combustibil, de pîine, de alimente, în general aprovizionarea populației era lăsată la voia întîmplării de autoritățile antonesciene, iar patronii și negustorii fugiseră, pentru a se pune la adăpost de orice pericol. Mult grîu, porumb și alte produse agricole rămăseseră pe cîmp, moșierii nemainteresîndu-se

www.ziuaconstanta.ro

de acestea, iar o bună parte din ei fugiseră din județ. Lucările de toamnă erau sabotate de moșieri. Criminalii de război vinovați de dezastrul țării, foști agenți ai siguranței și Gestapo-ului, unii legionari sabotau democratizarea țării și refacerea acesteia.

Orașul Constanța rămînea de multe ori fără lumină din lipsă de combustibil, iar de la o zi la alta era tot mai greu să asiguri pîinea pentru cetățeni.

Moșierii și uneltele lor, care ocupau toate locurile în administrațiile județene, orășănești și comunale, căutau să frîneze organizarea țăranilor, să intimideze. Primarii și șefii posturilor de jandarmi îi amenințau. Specula și sabotajul erau în floare. Se ducea o luptă neîntreruptă contra acestor grele situații de către muncitorii și țăranii săraci.

Vă dau un exemplu : la o moșierița din comuna Ovidiu s-a prezentat un grup de muncitori șomeri cu propunerea de a-i strînge cîteva zeci de hectare de grîu expus putrezirii pe cîmp din cauza ploilor de toamnă. Moșierița le-a respins cererea, spunînd : „Prefer să-mi putrezească grîul pe cîmp decît să-l mănînce comuniștii, muncitorii de la orașe".

Războiul era în toi, armata română lupta în Ardeal și mai departe. Frontul antihitlerist trebuia susținut și de populația dobrogeană. Mulți tineri au cerut și au plecat voluntari pe front, pentru a lupta în rîndurile armatei române, pentru eliberarea întregii țări și pînă la victoria finală.

— După cît se știe, Frontul unic muncitoresc, constituit încă înainte de 23 August și în Dobrogea, a asigurat noile condiții unității de luptă a clasei muncitoare.

— La puțin timp după eliberare, s-au constituit comisiile locale sindicale județene și la fel în orașele Medgidia, Mangalia, Cernavodă, Hîrșova, Sulina, Isaccea, Măcin, Babadag, sindicate care erau organe de luptă politică și economică a muncitorimii dobrogene. Sindicatele apărau cu tărie interesele dobrogenilor în fața patronilor pe care îi obligau să se îngrijească de aprovizionarea populației și începuseră o largă activitate politică pentru impunerea la cîrma țării a celor care să reprezinte interesele poporului.

La sate, încă de la 18 septembrie 1944, la chemarea partidului către țărani, aceștia au început să se orga-

www.ziuaconstanta.ro

nizeze în comitete sătești sub lozinca „Locul tuturor țăranilor este în comitetele sătești pentru strîngerea rîndurilor țărânilor, pentru lămurirea scopului luptei noastre, pentru o viață mai bună așa cum muncitorii se organizează în sindicate".

La 30 august 1944 a apărut ziarul „Cuget liber", organ de luptă patriotică al Regionalei Dobrogea a P.C.R., care mai tîrziu, sub numele de „Dobrogea nouă", a susținut cu tărie activitatea acesteia în toate acțiunile sale politice, economice, culturale etc.

Treptat, intelectualii, mica burghezie s-au unit în Uniunea patrioților ; țăranii, împreună cu învățătorii și alți intelectuali ai satelor — în Frontul plugarilor. Astfel că se constituie și în județele Constanța și Tulcea Frontul Național Democrat, la care iau parte organizațiile politice și obștești : P.C.R., Partidul Social-Democrat, sindicatele, Frontul plugarilor, Uniunea patriotică. Liberalii și țărăniștii din cele două județe au refuzat să adere la Frontul Național Democrat.

— Dv. ați fost primul prefect comunist instalat la cîrma județului. În „Scînteia" din 12 noiembrie 1944 citim : „Dobrogenii au schimbat primarii și prefecții. Dobrogea în frunte cu Constanța poate servi ca exemplu".

— Față de problemele grele cu care ne confruntam, organizațiile locale ale Partidului Comunist Român, Partidul Social Democrat, Frontul plugarilor au hotărît ocuparea pe cale revoluționară a instituțiilor administrative, preluarea puterii locale de către masele largi populare.

Încă din luna septembrie se constituiseră comitetele sătești în comunele Tuzla, Cumpăna, Negru Vodă, iar la Tuzla și Topraisar se înlocuiseră primarii antonescieni, după cum la Ostrov masele populare cereau arestarea și înlocuirea pretorului, element fascist și abuziv. De reținut că primarul din Topraisar se purta ca pe vremea dictaturii, amenințînd pe țăranii care se organizau și își cereau drepturile lor că „vor fi uciși și aruncați în dereaua comunei".

La Năvodari, pe cînd țăranii își țineau o consfătuire, a sosit o mașină cu 36 de jandarmi sub conducerea unui locotenent pentru a interzice adunarea. Dar lucrul acesta nu a fost posibil.

În comunele Basarabi, Cogealac, Vîlcele, Limanu, Mangalia, Hîrșova, Ciobanu, Medgidia, Ostrov și altele din județul Tulcea, în mari întruniri, masele aprobau Plat-

www.ziuaconstanta.ro

forma Frontului Național Democrat, cereau înlocuirea primarilor antonescieni, pentru că, așa cum se spunea într-un manifest al F.N.D. din cele două județe dobrogene : „...noi să ne exprimăm voința, pentru că noi, muncitorii și țăranii, sîntem stăpînii acestei țări".

Îndîrjirea țăranilor nu este pe placul uneltelor reacțiunii și la 7 octombrie este atacat cu focuri de armă sediul partidului comunist din Constanța.

Atît pe plan local, cît și în întreaga țară se evidenția pe zi ce trecea incapacitatea guvernului generalului Sănătescu, în mare parte format din burghezie și moșierime, din elemente reacționare, de a face față situațiilor grele prin care trecea țara.

De aceea, la 15 octombrie 1944, mii de manifestanți din Constanța, dintre care numeroși țărani, intelectuali, învățători, unii militari activi și de rezervă, cer formarea unui guvern F.N.D. și înlocuirea primarului orașului și a prefectului. Dar aceasta nu era o problemă ușoară, reacțiunea rezista. La regimentul 34 infanterie se formase o unitate de șoc care primise ordin din partea guvernului, prin comandamentele locale, de a opri orice manifestații locale și la nevoie să se facă uz de arme.

Organizațiile de partid locale, împreună cu organizații P.S.D., cu sindicatele și celelalte organizații politice și obștești din F.N.D. au pornit o largă mobilizare a muncitorilor de la Șantierul naval, atelierele căilor ferate, silozuri, Direcția porturilor maritime, de la societățile petroliere, de la unele unități administrative și particulare. Acest lucru se făcea și în orașul și județul Tulcea. Li se explicau maselor Platforma F.N.D. și momentele politice în care ne găseam.

Aceste acțiuni erau susținute în presă, prin manifeste, lozinci. Țăranii săraci, învățătorii satelor, la fel, erau mobilizați în acest scop. Mulți militari activi și de rezervă, înțelegînd mersul istoriei, s-au alăturat luptei noastre.

Gărzile patriotice, unele existente încă din preajma lui 23 August, au fost înarmate, instruite și pregătite în vederea ocupării unor instituții atît de însemnate apărate cu tărie de burghezie și moșierime.

Masele muncitoare din Constanța nu s-au lăsat intimidate de nimic, nici de telegrama generalului Aldea, ministrul de interne, dată autorităților locale, care ordona : „Nu fiți lași. Nu vă lăsați conduși de derbedei.

www.ziuaconstanta.ro

Trimiteți în fața curților marțiale pe toți provocatorii de dezordine".

Și, într-un iureș de nedescris, mii de oameni ai muncii, plini de eroism, de abnegație, au ocupat primăria orașului Constanța la 2 noiembrie 1944 și prefectura la 4 noiembrie 1944, după ce a fost înfrîntă rezistența îndîrjită care apăra aceste instituții reacționare. În aceste bătălii au căzut morți și răniți. Ostașii care formau batalioanele introduse în prefectură și primărie spre a le apăra, ei înșiși fii de muncitori și de țărani, au fraternizat cu muncitorii care veneau să le ocupe.

După cîteva zile, la 7 noiembrie și la 3 decembrie 1944, în același mod au fost ocupate primăria orașului și prefectura județului Tulcea.

La indicația consiliului F.N.D., în noaptea de 4 spre 5 noiembrie 1944 am dat ordonanța numărul unu, prin care chemam masele la ordine și liniște, la muncă neprecupețită pentru învingerea greutăților ce stăteau în fața tuturor.

Dacă am exemplifica numai prin faptul că muncitorii de la atelierele căilor ferate, reparînd, în afara orelor de lucru, vagoanele distruse de bombardamentele aeriene, au format navete speciale, cu care au adus lemne pentru populația constănțeană, care în pragul iernii nu mai avea aproape nimic pentru încălzirea caselor ; sau munca minunată a populației orașului Hîrșova, care cu multă însuflețire a scos unele motoare din vasele hitleriste de război, scufundate în Dunăre, și au instalat uzina electrică, dînd lumina atît de mult dorită și pe care nu o avuseseră niciodată hîrșovenii.

Administrația nouă lupta pentru ușurarea situației maselor de muncitori și țărani. Specula, împotriva căreia guvernul nu a făcut nimic efectiv, este combătută la Constanța de către muncitori și cetățeni prin organizarea cooperativelor de aprovizionare și desfacere. Pămînturile moșierilor care au fugit sau sabotează însămînțările sînt luate în administrația comitetelor sătești. Pentru prima dată în istoria României jandarmii sînt puși la dispoziția consiliilor comunale și nu invers.

Sînt numai cîteva exemple, dar edificatoare.

Printre obiectivele fundamentale care și-au găsit rezolvarea, în strînsă corelație cu epopeea luptei pentru

www.ziuaconstanta.ro

puterea populară, a fost înfăptuirea pe cale revoluționară a reformei agrare.

„Pămîntul trebuie să fie al celor ce-l muncesc", arăta Platforma Frontului Național Democrat, pe lîngă celelalte probleme pe care le punea o guvernare real democratică. În mari întruniri de masă se cerea aplicarea programului propus de partid. Țăranii își dădeau tot mai mult seama că, spre a obține dreptate și pămînt, trebuie să lupte pentru aplicarea programului propus de partid și de F.N.D. În întrunirile din zilele de 16, 18, 20 decembrie 1944 care se țin la plasele Mangalia, Medgidia și Negru Vodă ei cer „să fie chemat la cîrma țării un guvern F.N.D., să fie înlăturați din guvern cei care-i apără pe moșieri și se împotrivesc ca să se dea țăranilor pămîntul pe care-l muncesc".

După ce se termină aceste întruniri țăranii nu se despart ușor pentru a pleca spre casă. Stau pe maidanul din fața primăriei, vîntul care bate pătrunzător n-are putere să-i împrăștie. Oamenii își înfundă căciulile în cap, își strîng sumanele, dar fierberea continuă.

Parcă de unul singur, nimeni n-ar fi îndrăznit să spună asemenea cuvinte împotriva moșierilor. Dar cînd sînt la un loc, au mai multă inimă. Altădată, dacă vorbele de mînie ajungeau la urechile jandarmului, îi aștepta bătaia și trimiterea din post în post la legiunea de jandarmi...

Ianuarie 1945 trece în această încordare. Cuvîntul de mînie, dar și de nădejde în dreptatea ce va urma să se îndeplinească pînă la sfîrșit iese mai ușor sub cerul liber, chiar dacă e mai nehotărît. Poate să tot stea cerul întunecat și aproape să cadă peste sat, se adună țăranii ei între ei și mai ales dacă vin și muncitorii de la orașe, în sufletele lor crește nădejdea și se întărește hotărîrea de luptă.

Dar, reacțiunea nu se lasă. Partidul Național Liberal și Partidul Național Țărănesc au oamenii lor, care pun piedici unor asemenea măsuri revoluționare. Unii moșieri îi invită pe țărani la învoieli pentru anul 1945, alții îi momesc cu bani, punîndu-i să semneze declarații că nu au nevoie de pămînt. Agenții lor duceau campania sub cuvîntul de ordine : „Pămîntul, așa cum îl iei acum, fără lege, nu este sigur că, atunci cînd se va întoarce roata, îl dai înapoi și mai ceri iertare și zici bogdaproste

www.ziuaconstanta.ro

să scapi de el, dar banii sînt siguri. Cu bani înseamnă că te-ai ales într-adevăr cu ceva".

Țăranii resping asemenea momeli, se consultă zi de zi și oră de oră, în combaterea zvonurilor, cu muncitorii veniți de la orașe să-i ajute în luptă.

Solidaritatea muncitorilor cu țăranii s-a manifestat puternic în iarna și primăvara lui '45. Printr-o circulară a Prefecturii Constanța din 25 decembrie 1944, se ordona pretorilor ca, prin comitetele sătești, să rezolve pe loc cererile locuitorilor, fără pămînt sau cu pămînt puțin. „Această problemă trebuie rezolvată — încheia circulara — indiferent de cadrul legal, chiar fără forme, nefiind uman ca cel ce nu a avut pămînt să nu aibă niciodată".

La 1 februarie 1945, la Constanța, Comitetul Județean Dobrogea al P.C.R. organizează o mare întrunire. Muncitorii delegați să activeze în diferite sate dau rapoarte asupra stărilor de lucruri constatate de ei, asupra uneltirilor moșierilor, asupra greutăților țăranilor muncitori. Cu acest prilej, muncitorii își iau angajamentul de a sprijini țărănimea în realizarea reformei agrare.

Țăranii țin seama de Apelul lansat de Partidul Comunist Român la 11 februarie, în care aceștia sînt îndrumați de a trece cu de la sine putere și de îndată la înfăptuirea reformei agrare. În ziua de 15 februarie, are loc la Constanța o întrunire a organizației județene a Frontului Plugarilor la care participă peste 700 de delegați din toate plășile, comunele și cătunele, care votează o moțiune : „Delegații comitetelor sătești ale Frontului Plugarilor, văzînd că, pînă astăzi, miniștrii reacționari din guvernele de coaliție se opun înfăptuirii reformei agrare, am hotărît să trecem imediat la acțiune și să rezolvăm această vitală problemă pentru noi".

În fața acestei hotărîri, generalul Rădescu, președintele Consiliului de Miniștri, telegrafiază prefectului : „Dacă nu opriți intrarea țăranilor pe pămînturile moșierilor, voi dispune imediată dumneavoastră arestare". Dar țăranii, în frunte cu muncitorii comuniști veniți de la orașe, iau lanțurile pentru măsurat pămîntul, își fac țăruși, și bătrîni și tineri, văduve și invalizi de război, români, turci și tătari trec la măsurarea moșiilor și împărțirea pămînturilor boierești. Celor care li se opun, avînd uneori alături și pe jandarmi, țăranii le răspund : „Legea ne-o facem noi, poporul" și își fac, cu cîntece și jocuri, dreptatea socială, jinduită de ei de veacuri : „Pămîntul

www.ziuaconstanta.ro

să fie al celor ce muncesc". Și astfel, se ocupă în fiecare zi, noi moșii din comunele Cumpăna, Basarabi, Mangalia, Siminoc, Techirghiol, Albești, Topraisar, Peștere, Țepeș-Vodă, Lanurile, Rîmnic, Grădina etc. Spre sfîrșitul lunii februarie 1945, mii de hectare de pămînt ale moșierilor sînt împărțite țăranilor fără de pămînt, cu puțin pămînt.

În fiecare săptămînă, porneau spre sate convoaie transportînd echipe, în special metalurgiști, care reparau gratuit uneltele țăranilor și le dăruiau numeroase piese executate în afara orelor normale de muncă. Pe camioane erau montate forje ușoare, muncitorii lucrau cu unelte personale. Mașina oprea într-un sat și sub un șopron se improviza un atelier. Așa făceau muncitorii de la șantierele navale, marinarii, muncitorii din port, lucrătorii de la calea ferată, de la stațiile de petrol, de la silozuri, de la Direcția porturilor maritime, de la întreprinderea „Energia", de la fabrica „Gęta" și de la alte unități.

Vin și inginerii agronomi care dau îndrumări tehnice țăranilor muncitori pentru a lucra rațional pămîntul primit prin reforma agrară.

Dar lupta crește în intensitate. Puterea este deținută, în mare majoritate, de reacțiune, de burghezie și moșierime. În Dobrogea, ca și în toată țara, un tumult, o mișcare de mare impetuozitate cere neîncetat : „Totul pentru front, totul pentru victorie !", „Vrem guvern F.N.D.", „Vrem guvern de largă concentrare democratică !" În coloanele ziarului local „Cuget liber" s-a introdus o rubrică permanentă, intitulată „Totul pentru front !", „Toți cetățenii trebuie să dea tot sprijinul acțiunii pornite, pentru ostașii noștri care dau sacrificiul suprem pe diferite fronturi pentru a făuri o Românie liberă și independentă". Echipe artistice ale sindicatelor, școlilor organizau spectacole în scopul strîngerii de fonduri pentru susținerea frontului. După instaurarea, la 6 martie 1945, a guvernului democrat, sprijinul material și moral al armatei a cunoscut noi dimensiuni. La sediul „Apărării patriotice" din strada Scarlat Vîrnav nr. 52, pavoazat cu lozinci : „Totul pentru viteaza noastră armată !", „Totul pentru victorie !", cetățenii depuneau donații. Caravane conduse de membrii „Apărării patriotice" duceau spre liniile frontului alimente, medicamente, îmbrăcăminte pentru ostași.

www.ziuaconstanta.ro

Se cuvine să amintim frecventele amenințări cu războiul civil ale guvernului generalului Rădescu care nu voia să cedeze puterea. Se trage, în București, în coloanele de sute de mii de demonstranți. Silit de valul uriaș de proteste, nemaiputînd stăpîni situația internă, Rădescu demisionează.

La 6 martie 1945 se constituie primul guvern revoluționar democratic din istoria țării, avînd în frunte pe dr. Petru Groza. Efectul politic imediat al instalării la cîrma țării a unui guvern cu pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc a fost un puternic val de manifestări spontane de satisfacție și bucurie.

La Constanța, Mangalia, Cernavodă, Tulcea, Medgidia au avut loc mari adunări la care au luat cuvîntul fruntași ai partidelor F.N.D. Declarații de adeziune și telegrame de felicitare au fost adoptate în adunări ale tineretului constănțean și tulcean, în Congresele județene ale Frontului plugarilor, în adunări ale Uniunii Patrioților.

În moțiunile adoptate se exprima încrederea maselor în noul guvern, de la care așteptau îndeplinirea grabnică a obiectivelor fundamentale, nesocotite de guvernele anterioare.

Începe bătălia pe un front nou, al consolidării regimului popular democratic și refacerii economice. Față de situația creată, Regionala Dobrogea și Comitetul județean au stabilit măsuri concrete pentru normalizarea activității la fiecare loc de muncă, antrenînd întreaga organizație de partid, organizațiile de masă și în primul rînd sindicatele și organizațiile de tineret.

Prima conferință a Regionalei Dobrogea a P.C.R., după ieșirea din ilegalitate, a avut loc la 18 august 1945. Ea a făcut o profundă analiză a realizării măsurilor stabilite pentru normalizarea vieții economice. Rapoartele prezentate, precum și discuțiile delegaților au evidențiat efortul susținut al muncitorilor pentru urgentarea refacerii economice prin repunerea în funcție a principalelor întreprinderi și asigurarea de noi locuri de muncă. De asemenea, s-a subliniat necesitatea imperioasă a refacerii transporturilor, mai ales a celor maritime și fluviale, îndeplinirea planului de însămînțări. După Conferința Națională a P.C.R. din octombrie 1945, organizația locală de partid a trecut cu toată hotărîrea la înfăptuirea programului complex de măsuri adoptat de conducerea

www.ziuaconstanta.ro

superioară a partidului comunist, cu toate greutățile, printre care aș aminti rezistența reacțiunii, refuzul proprietarilor de a folosi fonduri financiare în scopuri productive și altele care, la vremea aceea, constituiau frîne puternice în opera de reconstrucție.

Răspunzînd chemărilor partidului, mii de muncitori, subnutriți, îndurînd condițiile aspre ale vremii, într-un efort de-a dreptul supraomenesc, luni și luni, au lucrat fără cîrtire în schimburi prelungite, pentru a învinge distrugerile și greutățile ce se ridicau la tot pasul. În acei ani de început al revoluției popular-democratice, în ciuda opreliștilor de tot felul, țara avea un guvern și un parlament în care predominau clasa muncitoare și țărănimea.

Partidul comuniștilor și de această dată s-a dovedit la înălțimea misiunii încredințate de națiunea română de a conduce complexul proces revoluționar de edificare a unei lumi noi, socialiste.

— Vă amintiți cine a făcut parte din organul regional de partid constituit pentru a conduce direct masele populare pentru cucerirea puterii politice și refacerea economică ?

— După cîte îmi amintesc, din organul regional de partid făceau parte, printre alții, Nicolae Cioroiu — prim secretar, Mihai Dumitru, Rada Tănase, Iordan Tănase, Panait Vanghele, Mesia Hacerian, Marin Ciocan, Dumitriu Dumitru, Ion Zendic, Tudor Șerb, Gheorghe Dincă, eu ș.a.

— Mișcarea muncitorească din Dobrogea are adînci rădăcini în trecutul de luptă, începînd cu primele cercuri socialiste și culminînd cu înființarea Partidului Comunist Român, în cadrul căruia au crescut, au fost educați și călîți numeroși militanți.

— Într-adevăr în Dobrogea au activat cu dăruire cunoscuți socialiști și comuniști, printre care aș aminti pe Nicolae Ghețu, Andrei Ionescu, Gh. Panaitescu-Pălărieru, Enciu Atanasov, Mihail Ahile, Ilie Ninescu, Andrei Niculescu, Ion Prodan, Nicolae Rogobete, Dimităr Doncev, Vasile Vîlcu, Coliu Dumitru, Nicolae Oancea, Marcu Cohn, Lenuța Danielescu, legați de lupta clasei muncitoare, de partidul comunist cu toată ființa lor.

— Ca activist al partidului, primul prefect comunist, deputat ales în primul Parlament al țării, ați participat

www.ziuaconstanta.ro

în anii de început ai revoluției la marile transformări ce au avut loc și pe meleagurile dobrogene. Ce condiții, ce trăsături trebuiau să caracterizeze pe comuniști, pe cei angajați la înălțarea unei lumi a libertății, independenței și dreptății sociale ?

— Am plecat de la țară, fiu de țărani, am învățat de la părinții mei prețul muncii, apoi al cinstei și, nu în ultimul rînd, ca în toate împrejurările să fiu om de omenie. Intrînd în 1936 în rîndurile partidului comunist, atît în anii ilegalității, cît și după eliberare, am menținut un contact strîns cu muncitorii, cu cele mai diverse pături sociale interesate în înlăturarea fascismului și doborîrea dictaturii antonesciene. Devenind prefect în Dobrogea, am menținut strînse legături și cu oamenii satelor unde mergeam foarte des, — aproape zilnic eram pe teren. Pentru un conducător cel mai mare pericol îl reprezintă ruperea de viață. Niciodată nu m-am împăcat cu ideea mersului de la sine, cunoscînd că succesul acțiunilor noastre era determinat de transformarea revoluționară nu numai a bazei economice, ci și a conștiinței și gîndirii oamenilor. De aici lupta cu lîncezeala, cu oboseala, cu inerția, dușmanul de neîmpăcat al progresului societății. Ce poate fi mai dăunător muncii de partid decît automulțumirea, birocratizarea ?

Am pășit la edificarea lumii noi avînd în urmă experiența muncii revoluționare a Partidului Comunist Român de mai bine de două decenii, hotărîți să înălțăm o patrie socialistă, în care oamenii să fie stăpîni deplini pe toate bogățiile acesteia, dar, în același timp, să formăm un om nou, superior, constructor conștient al socialismului și comunismului.

Pe atunci unii ne priveau cu neîncredere, alții cu ironie. Eram hotărîți ca prin noi și prin cei care ne vor urma să înălțăm o Românie așa cum au visat-o înaintașii noștri, liberă, suverană, demnă, încununare a unei lupte milenare a unui dîrz și mîndru popor.

Comuniștii erau convinși în victoria cauzei lor. Am să vă relatez un exemplu de dăruire pentru înfăptuirea idealului comunist. Am luptat ca și alți tovarăși, timp îndelungat, împreună cu Mesia Hacerian, și în timpul ilegalității, și după 23 August 1944. Legat trup și suflet

www.ziuaconstanta.ro

de clasa muncitoare, viața lui a fost o viață grea și nemiloasă. În aprilie 1943, el a fost printre cei dintîi care, la indicațiile C.C. al P.C.R., cu riscul vieții, a incendiat magaziile hitleriste ale armatei germane din Constanța, ceea ce i-a adus condamnarea la moarte. De atunci ar fi fost în mormînt, dacă nu se producea istoricul act de la 23 August 1944.

Simplitatea, modestia i-au călăuzit pînă la moarte viața lui Mesia Hacerian. Zile și nopți de-a rîndul, nemîncați, prin viscol și ploi, am cutreierat împreună Dobrogea, ca ea să fie ceea ce este astăzi. Pe Mesia nu l-au interesat nici salariul, nici viața comodă, nici gîndul că ar putea fi „ceva" în ierarhia de partid sau de stat. Lupta și muncea simplu și modest. Grija pentru ca partidul să fie iubit de masele largi ale poporului l-a stăpînit neprecupețit în toată viața sa. Poate fi un exemplu de cum trebuie să fie un comunist, de ceea ce trebuie să fie cei care fac parte din acest aluat al partidului comuniștilor români.

Sînt fericit să văd astăzi că idealurile, visurile scumpe nouă, pentru care au luptat comuniștii, forțele înaintate ale societății au devenit o realitate incontestabilă, că au fost obținute rezultate însemnate în dezvoltarea vieții materiale și spirituale a poporului, în educarea socialistă a maselor. Victoriile dobîndite în făurirea noii societăți sînt indisolubil legate de vasta activitate desfășurată de partid de-a lungul anilor.

Desigur, apreciind la justa lor valoare realizările obținute nu pot să nu subliniez și unele manifestări care, după părerea mea, sînt străine comuniștilor, eticii noastre socialiste. Cum pot fi calificate influența și mentalitatea burgheză și mic burgheză, manifestările individualiste, de carierism și căpătuială, de a situa mai presus interesele personale decît cele generale, de care mai dau dovadă unii comuniști, cadre de conducere, cetățeni ? V-aș da încă un exemplu : există la unii optica, după mine absolut greșită, „dacă eu am dus-o greu, de ce fiul sau fiica mea să cunoască greutăți" ? Adică să acceptăm, vrînd nevrînd, mici boierași, privilegiați înainte de vreme ! Socialismului îi sînt străine egalitarismul micburghez, dar și privilegiile de orice fel.

Munca comuniștilor trebuie apreciată nu după declarații, oricît de sonore ar fi ele, ci după fapte, iar fap-

www.ziuaconstanta.ro

tele noastre erau luptă, devotament, dăruire revoluționară, într-un cuvînt tot ce aveam mai bun în noi pentru înălțarea patriei noastre dragi — România socialistă.

Acesta este romantismul revoluționar, pentru că fără a te dărui intereselor clasei muncitoare, fără a avea o viziune largă, a visa despre ce trebuie să devină comunismul, nu poți fi un revoluționar, nu poți fi un comunist.

www.ziuaconstanta.ro

Purtătorii ștafetei unei glorioase tradiții muncitorești

Măreața victorie din August 1944 a deschis o nouă eră în istoria multimilenară a poporului nostru. Răsturnînd dictatura militaro-fascistă România s-a alăturat cu întregul său potențial economic și militar Uniunii Sovietice, celorlalte forțe ale coaliției antihitleriste, luptînd cu eroism și dînd grele jertfe pentru eliberarea deplină a patriei de trupele hitleriste și, apoi, pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei, pînă la victoria deplină asupra Germaniei fasciste. Acționînd cu întreaga sa forță pentru nimicirea mașinii de război hitleriste, poporul nostru și-a afirmat, încă o dată, cu strălucire, glorioasele sale tradiții de luptă pentru scuturarea jugului dominației străine, pentru dezvoltarea liberă și suverană, împotriva forțelor asupritoare, a politicii de înrobire a popoarelor.

Tovarășe Marin Ciocan v-ați numărat printre cei care s-au opus regimului de dictatură militaro-fascistă, fapt pentru care ați fost condamnat la ani grei de temniță. Ce ați simțit, în acea memorabilă zi de 23 August, cînd ați părăsit împreună cu tovarășii de luptă Penitenciarul de la Aiud ?

— Eram liber, mă găseam întocmai în situația unui om ieșit dintr-un desiș și care deodată găsește capătul unui drum, drum pe care l-a parcurs zile în șir sau poate ani. Dar cum pășești în viață fără mamă ? Cît de mare și pustie ți se pare lumea dacă intri în ea fără aceea care ți-a dat viață ! Soarta își are o „logică“ de nepătruns. Cu puține zile înainte de eliberarea din închisoare, inima

www.ziuaconstanta.ro

ei bună a încetat să mai bată, a murit convinsă că eu am fost împușcat.

Cînd am ajuns din nou în mijlocul acelor oameni simpli și modești, de unde lipseam de aproape doi ani, ei ne-au primit pe noi, comuniștii, cu dragoste și prietenie sinceră și dezinteresată, ne-au primit cu atîta căldură, încît aș putea spune că au fost clipe emoționante, de neuitat, omenie pe care nu o întîlnești la oricine. Se confirma, pentru a cîta oară, stima și respectul de care se bucura partidul comuniștilor în rîndul muncitorilor. Nici o răsplată din bogăția lumii nu s-ar putea măsura cu recunoștința lor.

Așa mi-am început munca la șantierul naval, curînd am fost ales ca membru în primul comitet pe fabrică aj F.U.M. și al celui de partid în condiții legale. Contactul direct cu muncitorii ne ajuta să cunoaștem preocupările, gîndurile lor. Ne aflam în prima linie pentru reconstrucția țării și înfăptuirea reformelor sociale care aveau să înalțe patria la împlinirile de azi.

Da, oamenii ne urmau, aveau încredere în noi. Și învățau să se organizeze, le insuflam încrederea în viitor, în numele căruia ceream nu de puține ori mari sacrificii. Se lucra cîte 24 de ore, nu se părăsea șantierul pînă cînd vasul nu era gata de plecare în cursă.

Se cereau rezolvate multe probleme, care impuneau o disciplină fermă de partid, o educație muncitorească. Fără îndoială, sarcina primordială o constituia susținerea frontului, respectarea condițiilor de armistițiu. Îmi amintesc în ce condiții și cu ce rapiditate trebuia să andocăm nave de mare tonaj. Se aveau în vedere, în primul rînd, vasele care alimentau frontul. În acest caz, termenul reparațiilor de multe ori se calcula nu în zile ci în ore. Starea tancurilor petroliere care trebuiau reparate, aș aminti „Firus", „Stalin", „Kremlin", „Volga", „Orel" și altele, era pur și simplu de nedescris, rupte în două din cauza bombardamentelor și a torpilărilor la care fuseseră supuse.

Se lucra fără întrerupere. Erau aceiași muncitori care nu cu mult timp în urmă sabotau producția destinată războiului hitlerist, iar acum, însuflețiți de organizația de partid, făceau din producție una dintre cele mai importante sarcini politice, trecînd cu toată hotărîrea de la cuvîntul de ordine „mergi ca melcul" folosit pînă

www.ziuaconstanta.ro

atunci, la lozinca mobilizatoare „Totul pentru front, totul pentru victorie !“

Partidul nostru comunist a fost acela care și-a asumat cea mai mare parte de răspundere și, paralel cu susținerea frontului, a trecut hotărît la luptă pentru transformări profunde cu caracter revoluționar, împotriva sabotajului economic, a speculei, la înlocuirea vechiului aparat de stat. N-a ezitat, încă din toamna anului 1944, să îndemne țăranii să intre cu plugurile pe ogorul absenteiștilor (elemente reacționare, deținători de pămînt, colaboratori ai hitleriștilor care l-au părăsit cu scopul de a înfometa poporul și de a lovi în economia națională și așa ruinată de război).

Zeci și zeci de echipe formate din comuniști, membri de sindicat și oameni fără partid au împînzit satele, cu scule, materiale, ateliere mobile pentru repararea atelajelor, uneltelor de muncă, desfășurînd, totodată, o susținută activitate de educație politică în rîndul țărănimii. Cu multă simpatie îmi amintesc de neobositul dulgher Ilie Zamfirescu, președintele comitetului sindicatului S.N.C., care a organizat colective întregi trimițîndu-le la sate. La fel se poate vorbi despre lăcătușul Ion Stroia, om cu o casă de copii, care n-a ezitat o clipă să muncească cu ortacii lui luni de zile la sate.

Asemenea echipe au fost formate și trimise în ajutorul țăranilor și de întreprinderile D.N.M., Petrol, C.F.R. și multe altele.

La începutul lunii februarie 1945, am fost instruiți și trimiși în cadrul unor colective pentru confiscarea pămînturilor moșierești. Am plecat, pe un timp foarte rece, în fosta plasă Cogealac. Acțiunea se constituie ca parte integrantă a luptei de transformări revoluționare. Pentru aceasta, nu era de ajuns să aduni țărănimea la un loc, s-o pui să ducă pancarte sau să strige lozinci. Trebuia mai mult, întîi să-i cunoști starea de spirit, nevoia, speranțele, visurile, să te apropii de ea, s-o faci să-și capete încrederea în propriile forțe. Sarcina nu era ușoară.

Cei care aveau întîietate să primească pămînt erau soțiile, copiii, părinții celor care luptau pe front. Cînd aceștia scriau celor de pe front, noi îi ajutam ca printre altele să menționeze (pe cărți poștale militare pe care le aveam) următoarele : „luptați voi acolo pentru nimicirea dușmanului, căci aici avem noi grijă de el“.

www.ziuaconstanta.ro

Legătura dintre cei de acasă și cei de pe front avea darul să mobilizeze, să însuflețească în luptă, să schimbe felul de gîndire și de acțiune al ostașului

Încercărilor desperate ale moșierilor, ale uneltelor acestora care căutau să descurajeze țărănimea amenințînd-o în fel și chip — spunînd că mai întîi trebuie să apară legea etc. — țăranii le răspundeau prompt și hotărît : „Legea ne-o facem noi !“

Inspirată din realitățile vieții comuniste, pictorița Jana Poenaru Dușa a redat pe pînză un aspect din lupta țăranilor pentru pămînt, zugrăvind cît se poate de frumos și elocvent acest moment în tabloul intitulat „Legea ne-o facem noi“ și care este expus la Muzeul de artă din Constanța.

— Oricine poate să-și pună întrebarea cum a fost posibil ca în Dobrogea, o regiune atît de înapoiată, să aibă loc acțiuni de o asemenea amploare, cu un profund caracter revoluționar.

— În Dobrogea reforma agrară, pînă la 6 martie 1945, a fost în linii mari terminată. În octombrie 1957, s-a încheiat procesul de cooperativizare. Răspunsul la întrebarea ce mi-ați adresat îl putem găsi în trecutul mai apropiat sau mai îndepărtat al acestei regiuni, în viața populației muncitoare uitată de toți (de toate partidele burgheze), în lupta mișcării muncitorești și comuniste.

Se cunoaște că insurecția de la 23 August 1944 a situat Dobrogea alături de capitală și Valea Prahovei, ba mai corect ar fi să spunem că le-a ajuns din urmă. Tot pe cale revoluționară au fost luate primăria și prefectura (2 și 4 noiembrie 1944). Constanța a fost primul județ care a sfărîmat din temelii vechiul aparat de stat, instalînd prin forța maselor populare primul prefect comunist din țară, Victor Dușa.

Cînd în biroul Comitetului județean de partid s-a pus la vot propunerea de a fi cucerită prin forță prefectura, majoritatea au șovăit, Victor Dușa rămînînd în minoritate. Într-o fracțiune de secundă, inspirat de o idee, a ieșit la balcon și s-a adresat mulțimii adunate, cerîndu-i să hotărască dacă trebuie sau nu să cucerească Prefectura.

Deodată, din mii și mii de piepturi a izbucnit un „mergem la Prefectură“, de s-a cutremurat văzduhul. „Vom merge, deci la Prefectură, a continuat Dușa, cu

www.ziuaconstanta.ro

noi în frunte, iar dacă se va trage, primele gloanțe vor trece prin noi. !"

S-a tras, dar atît la primărie, cît și la prefectură mi-a fost dat să văd clipe de înaltă ținută morală, am văzut înfrățindu-se armata cu poporul, am văzut năruindu-se acel regim al burgheziei și moșierimii, am văzut cum în armată se naște o nouă morală

În noaptea de 4/5 noiembrie 1944, în jurul orei 23, noul prefect elaborează Ordonanța nr. 1 prin care cheamă masele populare la ordine și liniște, la muncă neprecupețită pentru învingerea greutăților. Și pentru prima dată în istorie jandarmii rurali au fost puși la dispoziția comitetelor sătești nou alese.

Fără îndoială că această acumulare de forțe, acest salt calitativ nu s-a produs dintr-o dată, el a fost un rezultat al unor procese și lupte îndelungate, grele, această descătușare de forțe aflate pe undeva în stare latentă, în adîncuri, a izbucnit deodată, întocmai unor erupții vulcanice. Cînd au fost create condiții, a fost, se poate spune, o deșteptare a speranțelor și voinței poporului.

Meritul deosebit revine partidului nostru comunist, care a știut să conducă cu mînă sigură acest proces neîntrerupt și complex de refacere a economiei, de edificare a socialismului. Și aceasta, înainte de toate, pentru faptul că acum exista o forță care păstrase în memorie aceste învățăminte ale istoriei și care nu mai puteau fi uitate. Această forță era proletariatul și cel al cărui îndemn mobilizator îl urmau toate forțele înaintate naționale — Partidul Comunist Român. Partidul a fost acela care a trimis la sate cadrele sale de bază, oameni călîți în lupta ilegală, cărora li s-au alăturat detașamente noi de tineri luptători, care împreună au constituit o forță cu ajutorul căreia a fost urnită din loc țărănimea muncitoare. În echipele de agitatori puteai întîlni la un loc pe fiii, nepoții și strănepoții acelor bătrîni care au tot așteptat să li se facă dreptate, să li se dea pămînt. Cei mai mulți dintre aceștia erau soldați veniți de pe front și acum, din nou și fără întrerupere, neobosiți, asaltau un nou și hotărîtor obiectiv de luptă, acela de a schimba felul de gîndire și de acțiune al țărănimii.

Cînd oamenii simpli de la sate vedeau cum din rîndurile muncitorilor se desprind elemente care pun mai presus de orice interesele generale, cînd vedeau cum

www.ziuaconstanta.ro

membri ai partidului comunist aflat la putere se consacrau cu toată ființa lor binelui obștesc, fără să urmărească avantaje legate de situația unui partid de guvernămînt, influența și autoritatea P.C.R. nu puteau decît să crească în rîndul populației de la sate. Nimic nu convingea mai bine, mai temeinic, decît exemplul personal, care de acum încetase să mai fie un fenomen izolat.

Referindu-se la această perioadă, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea : „Unii își pun întrebarea cum a putut Partidul Comunist Român, care a ieșit din ilegalitate cu un număr relativ mic de membri, să conducă lupte de așa amploare ? Cei care își pun o asemenea întrebare dovedesc că nu cunosc istoria Partidului Comunist Român, că nu-i cunosc pe comuniștii români... !“

— În focul luptei pentru afirmarea voinței maselor și aplicarea reformei agrare, alianța dintre clasa muncitoare și țărănime s-a întărit, constituind chezășia victoriilor următoare. În această perioadă, la conducerea organizației de partid se afla tovarășul Nicolae Ceaușescu. L-ați cunoscut ?

— Atunci, în ianuarie 1946, la Constanța, ca secretar al Regionalei de partid Dobrogea a fost trimis tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai energic și mai de nădejde dintre activiștii partidului nostru comunist. Este o mîndrie deosebită pentru noi că tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a aflat în primii ani ai vieții noastre libere în conducerea organizației de partid Dobrogea. Cei mai în vîrstă își amintesc cu emoție de cuvintele înflăcărate ale secretarului general al partidului prin care i-a îndemnat pe țărani să ia în stăpînire pămînturile care în fapt le aparțineau dintotdeauna și să muncească în forme superioare de cooperare pentru sporirea rodniciei ogoarelor, pentru făurirea unei vieți noi, îmbelșugate.

În perioada aceea, lucram la Economatul Șantierului Naval și muncitorii veneau deseori pentru a cere unele ajutoare. Le dădeam ceva, puțin desigur. Îmi amintesc că fiind de față, tovarășul Nicolae Ceaușescu a vorbit cu un grup de muncitori care primiseră modestele noastre ajutoare. Le-a vorbit clar, pe înțeles, fără ocolișuri, de la conștiință la conștiință, subliniind că ceea ce avem acum e puțin, dar vom munci, vom lupta, vom construi și în final vom avea tot ce ne trebuie. Așa ne îmbărbăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, el însuși punînd mîna pe

www.ziuaconstanta.ro

sapă, pe lopată și tîrnăcop, alături de muncitori și îndemnîndu-i : „Hai tovarăși, hai să muncim, să înălțăm șantierul, să ridicăm orașul, să înflorim țara".

În acei ani de foc, dormeam pe apucate, mîncam puțin, ieșeam din schimb și intram în altul, schimbam uneltele de muncă cu arma, păzind cu strășnicie fiecare poziție cîștigată în luptă.

Bilanțul dezvoltării rapide a acestei mari unități de construcții navale, și nu numai al ei, care se întinde pe o suprafață de 67 ha, este așa de mare încît noi, cei aproximativ 350 de muncitori, îngrămădiți în niște barăci de lemn, învelite cu carton, în care iarna înghețai de frig, iar vara, cînd căldurile erau prea mari, acoperișul era stropit cu apă să nu ia foc, nici nu-l întrezăream în pragul eliberării.

Pe măsură ce șantierul a trecut de la simple reparații la construcția primelor nave de 1 920 tdw., iar la indicația secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a giganților de 55 000, 65 000 și 150 000 tdw, a trebuit ca cei peste 6000 de oameni ai muncii să-și însușească tainele unor noi meserii, dovedind înaltă pregătire profesională, răspundere și exigență pentru lucrul bine făcut.

Faptul că șantierul naval realizează peste jumătate din volumul construcției navale a României se datorește, în primul rînd, grijii partidului nostru pentru formarea unui om nou, capabil să asimileze tehnica de vîrf în acest domeniu.

— Tovarășe Ciocan, se cunoaște că imediat după 23 August 1944, activul partidului comunist, întărit cu cadrele eliberate din închisori și lagăre, a trecut la reorganizarea și întărirea rîndurilor partidului corespunzător noilor condiții, ca și sarcinilor mari și complexe ce-i reveneau. Cum vă explicați faptul că unele cadre, printre care și dv., ați fost trimiși în producție după eliberarea din detenție ?

— Da, este adevărat, m-am numărat printre cei cărora li s-a spus „înapoi la șantier". Faptul că am fost trimiși în producție, în mijlocul oamenilor de unde plecasem, n-a fost nimic grav, fiindcă și acolo era nevoie de oameni încercați, cu autoritate, prin care partidul avea nevoie să-și lărgească necontenit legăturile cu masele de muncitori, să cunoască starea de spirit și de acolo să pro-

www.ziuaconstanta.ro

moveze cele mai bune elemente în munci de răspundere. S-au făcut și unele greșeli, și nedreptăți...

Se cuvine să subliniem cu tot respectul și recunoștința, gratitudinea noastră secretarului general al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, care la Congresul al IX-lea a repus în drepturi pe cei care, pe nedrept, au fost persecutați și îndepărtați din partid. Deși trebuie să vă spun că ei nu s-au îndepărtat de cauza partidului, umiliți, suferind, au rămas totuși credincioși idealurilor comunismului. Este un act de justiție, de dreptate care nu va trebui uitat niciodată.

— Astăzi, la vîrsta senectuții, privind retrospectiv drumul parcurs, ce ne puteți spune ?

— Cînd am pornit pe acest drum, drum al integrării morale, trebuie s-o spun deschis, nu a fost ușor, mai ales atunci cînd a fost vorba să mă desprind de vechile concepții despre lume și viață. Noul a învins, este drept greu, dar a învins. Cine spune că a fost ușor să nu fie crezut. Cînd am pornit pe acest drum m-am străduit să devin un bun comunist, nu știu dacă pînă în cele din urmă am reușit, dar m-am străduit. Contactul cu ideile comuniste, participarea directă la acțiuni au avut pentru mine același efect zguduitor, emoționant, întocmai ca fiorul primei iubiri.

Ajunși aici, un lucru aș putea spune că am învățat și cred că l-am învățat bine, și anume că atîta timp cît omul nu-și pierde cumpătul, nimic nu-l poate învinge ! Cînd m-am angajat în această muncă politică, la un singur lucru m-am gîndit : să fiu de folos oamenilor, să fiu un fel de „propagandist" al propriilor mele convingeri și tot ca un „propagandist" nu m-am gîndit la nici un fel de răsplată. Și totuși am fost răsplătit mai mult decît mi-aș fi închipuit. Și înainte de toate prin respectul pe care mi-l poartă oamenii.

Așa cum au fost întotdeauna comuniștii, luați ca oameni, ca nație, sînt diferiți, dar ca luptători pentru o idee măreață sînt ca unul. Oriunde s-au găsit, ei și-au dat mîna, nemăsurînd nici cît au de dat și nici cît vor primi, ci și-au făcut datoria.

Satisfacția cea mai deplină am obținut-o atunci cînd am ajuns din nou la Șantierul naval, unitate ce s-a încadrat de la început și efectiv în lupta generală a mișcării muncitorești și comuniste, constituind de timpuriu

www.ziuaconstanta.ro

o mică părticică din forța vie și de neînvins a partidului.

În această parte a țării, o adevărată pepinieră de luptători revoluționari, aici am făcut primii pași în direcția muncii de partid, și anume cunoașterea muncii organizate de partid.

Privesc cu mîndrie la Șantierul naval de astăzi, cel mai mare leagăn al transoceanicelor care se construiesc în țară, în uriașele docuri uscate, cu hale de debitare și montaj, cu enormele macarale capabile să ridice în cuplu poveri de aproape 100 vagoane la o singură sarcină și toate sînt rodul acestor glorioși ani de construcție socialistă, în care România, așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cunoscut cele mai înalte ritmuri de dezvoltare. Nu de mult, șantierul a sărbătorit nouă decenii de existență și tot atîtea pagini de istorie bogată a mișcării muncitorești din țara noastră, cu bătălii de clasă împotriva asupririi și exploatării, cu vajnici și temerari activiști ai luptei ilegale a partidului comunist, cu glorioase victorii încununate de marele act al revoluției de eliberare națională de sub jugul fascist și de exploatare burghezo-moșierească. Tradiție a luptei muncitorești însumînd nouă decenii, tinerețe fără bătrînețe, acestea sînt simbolurile care compun emblema sentimentală a navaliștilor constănțeni.

Toată această uriașă dezvoltare a șantierului, ca de altfel a întregii țări, constituie rezultatul transpunerii în practică a politicii înțelepte a partidului și poartă amprenta de naștere a unei concepții creatoare, științifice, profund revoluționare, a cîrmaciului destinului național, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ale cărui gînduri și fapte le simțim în tot ceea ce face pentru binele țării.

www.ziuaconstanta.ro

Constructorii giganților cărăuși ai mărilor

Documentele istorice din arhiva națională atestă că actul de naștere al Șantierului naval Constanța datează încă din secolul trecut, în anul 1892 înființîndu-se practic „Atelierul de întreținere și reparații" a bastimentelor și ambarcațiunilor din portul Constanța, ca o necesitate a dezvoltării economice a României, după cîștigarea independenței de stat în 1877 și integrarea organică a Dobrogei în hotarele naturale ale țării. În paralel cu dezvoltarea și intensificarea activității portuare, an de an a sporit volumul lucrărilor de reparații, documentele vremii arătînd creșterea complexității structurii organizatorice a atelierelor, preocuparea pentru recrutarea și calificarea forței de muncă necesare. Se cunoaște că în anul 1916, atelierele cuprindeau 8 secții specializate, iar în 1935 personalul atinsese cifra de 350 lucrători. Anul 1938 marchează mutarea șantierului pe actualul amplasament, instalîndu-se primul doc plutitor de 800 tone și trecerea la construirea halelor mecanică, construcții metalice și navale, tîmplărie, electrică și lăcătușerie și pavilionul administrativ, existente și în prezent. Avînd în vedere valoarea ridicată a fondurilor fixe, necesitățile organizatorice au impus transformarea atelierelor în Direcțiunea Șantierului naval Constanța la 1 aprilie 1942. Se cunoaște că în timpul celui de-al doilea război mondial, șantierul a suferit puternice avarii, astfel încît după 23 August 1944, în paralel cu activitățile de reparare a navelor, muncitorii întreprinderii au reconstruit halele distruse. Pentru a cunoaște dimensiunile de astăzi

www.ziuaconstanta.ro

ale șantierului ne-am adresat tovarășului Panait Ștefan cu întrebarea. :

— Se cunoaște că pînă în anul 1965 Șantierul naval Constanța construise numai șalupe de 65 C.P., iar în 1968 începuseră abia proiectarea și pregătirea pentru realizarea primelor cargouri de 1920 tdw necesare transporturilor de cherestea. Cum s-a născut un nou șantier naval pe ale cărui docuri au început să se înalțe giganții cărăuși ai mărilor și oceanelor mapamondului ?

— Pînă în anul 1956 șantierul a desfășurat în exclusivitate o activitate de reparații nave, colectivul demonstrînd capacitatea sa tehnică în execuția lucrărilor de corp, mecanică, electrică, lăcătușerie, amenajări și vopsitorie. Începînd cu acest an, s-a trecut la execuția primelor construcții navale : pontoane dormitor, remorchere, șalupe, șalande, iar în cincinalul 1966—1970 s-au construit 24 complete fluviale pentru export și s-a trecut la execuția cargourilor maritime de 1920 tdw pînă în 1974, livrîndu-se 11 pentru export și 4 pentru NAVROM.

Putem considera că aceste realizări au constituit o școală în formarea constructorilor de nave maritime, bază pentru viitoarea dezvoltare a întreprinderii.

Ca urmare a Directivelor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, ziua de 30 aprilie 1971 constituie un moment crucial în istoria șantierului, Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al partidului și Guvernul Republicii Socialiste România hotărînd dezvoltarea și profilarea Șantierului naval Constanța pentru construcția navelor de mare tonaj.

Sub directa îndrumare a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ținîndu-se seama de timpul scurt pentru realizarea acestui obiectiv, s-a adoptat soluția construcției primelor nave de mare tonaj în paralel cu lucrările de dezvoltare a șantierului.

Pentru acest grandios obiectiv a fost necesar să se formeze muncitori cu înaltă calificare, șefi de echipe, maiștri, autori ai navelor de mare tonaj.

Nu trebuie să uităm niciodată că istoria Șantierului naval Constanța este o istorie vie, a oamenilor, a celor care l-au creat, care au muncit cu statornicie, abnegație, au dat dovadă de eroism cotidian. De la înființare și pînă în prezent colectivul șantierului a crescut numeric de la cîteva zeci în 1892 la peste 6600 în prezent, s-a modificat structural și calitativ. Au dispărut meserii ca

www.ziuaconstanta.ro

cele de cazangiu-nituitor și călăfătuitor, luîndu-le locul noi specialități, precum cele de sudor, laboranți, structură macroscopică, electronist, operatori la mașini automate de sudat și debitat, trasatori optici. Prin mecanizarea operațiilor de curățire, vopsire, sudură, confecții, montaj, transport și ridicare, efortul fizic a scăzut, crescînd ponderea efortului intelectual. Ca urmare a introducerii progresului tehnic, crescînd nivelul pregătirii fabricației, s-a modificat ponderea personalului cu studii superioare. Dacă în anul 1950 revenea un cadru cu studii superioare la 212 muncitori, în prezent raportul este de 1 la 18.

A crescut nivelul de pregătire școlară și profesională a personalului muncitor corespunzător cerințelor impuse de revoluția tehnico-științifică, o contribuție hotărîtoare în această direcție aducîndu-și-o grupul școlar al șantierului înființat în anul 1920.

— Ne amintim cu recunoștință de lupta muncitorilor din Șantierul naval Constanța pentru libertate socială și națională, pentru construcția noii Românii socialiste.

— Aflați în primele rînduri ale clasei muncitoare, de la înființare și pînă în prezent, muncitorii din șantier au participat la grevele din 1920 și 1933 organizate pentru satisfacerea revendicărilor sociale, au fost reprezentați la Congresul de constituire a Partidului Comunist Român de către strungarul N. Costescu, secretar al celulei comuniste din șantier, au realizat sub conducerea comuniștilor, în perioada 1940—1944, ample acțiuni de sabotare a navelor hitleriste de război.

În șantier s-a format ca activist revoluționar eroul clasei muncitoare Filimon Sîrbu, care, condamnat la moarte pentru activitate comunistă, a fost executat la 19 iulie 1941.

Conduși de comuniști, muncitorii din Șantierul naval Constanța au participat după 23 August 1944 la reconstrucția orașului Constanța, a industriei și agriculturii regiunii Dobrogea.

Puternică școală revoluționară, șantierul a constituit și constituie o pepinieră de cadre pentru activul de partid, de sindicat și de U.T.C. al municipiului și județului.

Continuînd tradiția revoluționară a înaintașilor, puternicul colectiv de muncitori, tehnicieni și ingineri contribuie la înfăptuirea programului de dotare a flotei românești cu nave moderne de mare tonaj.

www.ziuaconstanta.ro

Desigur că nucleul de bază al constructorilor de nave moderne de azi l-au constituit cei care după 23 August 1944 au contribuit la refacerea șantierului de după război, la realizarea șalupelor de 65 C.P., a pontoanelor dormitor, a celor 24 complete fluviale pentru egipteni și mai ales a cargourilor de 1920 tdw. Alături de aceștia, în șantier, la locul de muncă, în Grupul Școlar Profesional al șantierului s-au format mii de tineri care, însușindu-și în scurt timp prestigioasa meserie de constructori navali, mînuiesc cu dibăcie, cu responsabilitate politică moderna tehnică existentă în dotarea șantierului naval, contribuind la înfăptuirea programului naval aprobat de conducerea partidului nostru.

Urmare a politicii Partidului Comunist Român de ridicare continuă a nivelului de bunăstare materială și spirituală, în strînsă legătură cu dezvoltarea economică a țării s-au îmbunătățit an de an condițiile de muncă și viață ale personalului muncitor din șantier.

Sintetizînd etapele parcurse de colectivul nostru evidențiez locul pe care Șantierul naval Constanța îl ocupă astăzi în economia județului și în industria navală : producția industrială a șantierului reprezintă 9% din cea a județului și 21% din industria sa constructoare de mașini ; ponderea personalului muncitor din șantier în cea a județului este de 8,6%, iar în industria sa constructoare de mașini de 24,2% ;

Șantierul naval Constanța a produs 48,9% din tonajul tdw al navelor construite de industria navală românească în anul 1982. De la dezvoltare și pînă în prezent tonajul navelor construite în șantier se ridică la 1 660 000 tdw., ceea ce reprezintă mai mult de jumătate din tonajul total al flotei românești.

— În luna aprilie 1975, în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu a avut loc un eveniment de importanță națională, lansarea la apă a mineralierului de 55 mii tdw „Tomis". Cu acest prilej, secretarul general al partidului, exprimîndu-și încrederea în capacitatea colectivului de muncitori, ingineri și tehnicieni, a cerut să treceți la construirea unor nave de mare capacitate de înaltă tehnicitate.

— Într-adevăr, la 29 aprilie 1975, în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, prima navă de 55 000 tdw, mineralierul „Tomis" a fost scos din doc, iar la 30 iulie a fost livrat beneficiarului.

www.ziuaconstanta.ro

— Doi ani mai tîrziu, răspunzînd încrederii acordate, asistăm la o nouă „premieră" : darea în exploatare a primului petrolier de 150 000 tdw. Se confirmă astfel capacitatea industriei românești de a realiza asemenea performanțe înscriind, totodată, România în rîndul primelor zece state ale lumii constructoare de nave de mare tonaj.

— În baza sarcinilor trasate de conducerea partidului, pentru dublarea capacității flotei și diversificarea tipurilor de nave, în 1975 s-a trecut la construcția petrolierelor de 150 000 tdw, iar în 1979 a mineralierelor de 65 000 tdw.

Este cunoscut bilanțul realizărilor noastre în ultimii 7 ani ; 11 nave de 55 000 tdw, dintre care 2 la export în Japonia și Hong-Kong, 7 mineraliere de 65 000 tdw, dintre care 1 exportat în Grecia și 4 petroliere de 150 000 tdw, în paralel realizîndu-se nave tehnice și echipament hidromecanic pentru Canalul Dunăre-Marea Neagră.

Imaginea de astăzi a șantierului ne arată că ne aflăm în fața unei întreprinderi moderne, cu dotări la nivelul tehnicii mondiale în domeniu. În prezent, șantierul, desfășurîndu-și activitatea pe o suprafață de 67 hectare, cu hale spațioase, platforme și cheuri de armare, este dotat cu linie automată de sablare și pasibizare a tablelor, mașini automate de debitat, linie mecanizată de confecționare a secțiilor plane, presă de 1000 tone și valt-abkant de 2 000 t, utilaje de sudură automată și semiautomată, instalații de ridicat pînă la 480 tone/forță, docuri uscate și plutitoare, autotransportoare de mare capacitate ce permit aplicarea, în procesul de construcție și reparare a navelor, a tehnologiilor de vîrf.

Preocuparea pentru creșterea eficienței muncii și antrenarea la activitatea de creație tehnico-științifică a colectivelor largi de ingineri, tehnicieni și muncitori au condus la elaborarea și aplicarea în premieră națională a unor tehnologii ca : debitarea tablelor pe mașini automate cu control numeric ; sudarea în CO a structurilor de corp ; sudarea automată cu arce multiple ; execuția secțiilor de corp plane și profilelor compuse pe linii mecanizate ; fasonarea mecanizată a tablelor și asamblarea secțiilor de corp profilate pe dispozitive universale folosind date stabilite pe calculator ; curățirea și vopsirea în spații acoperite a secțiilor și blocsecțiilor de corp înainte de montajul în doc ; montajul în doc al blocsecțiilor

www.ziuaconstanta.ro

de 700—800 tone ; montajul monobloc al motoarelor principale.

Dezvoltarea bazei tehnico-materiale și introducerea tehnologiilor moderne au condus la creșterea producției industriale în anul 1982 de 80 de ori față de anul 1950, a productivității muncii de 14,5 ori și a producției marfă de 152,3 ori.

Consumul de manoperă s-a diminuat la mineraliere de 55 000—65 000 tdw, de la nava prototip la cele realizate în anul 1982, cu 48,9%, iar consumul de metal cu circa 1 000 tone pe navă. Cheltuielile la 1 000 lei producție marfă s-au redus în perioada 1965—1982 cu 7,3%, realizîndu-se o economie de 65,6 lei pe mie, iar volumul beneficiului a crescut de 34 ori.

S-a diminuat ciclul de montaj în doc al navelor de mare tonaj, realizînd un ciclu mai scurt de 4 luni la nava nr. 6 de 65 000 tdw, în docul de construcții, conform indicațiilor secretarului general al partidului.

— Cum ați reușit să reduceți sub 4 luni timpul de montaj în doc al navelor de mare tonaj ?

— Montajul, în docul de construcție, al corpului mineralierului nr. 6 a durat 3 luni și 18 zile, fiind lansat la apă cu un grad foarte avansat de saturare. Aceasta constituie o adevărată performanță realizată pentru prima dată într-un șantier naval din țară. Ea s-a realizat printr-o bună pregătire a fabricației, cunoașterea acesteia de către cei chemați să o realizeze, urmărirea procesului tehnologic de către cadre cu înaltă pregătire profesională și politică și acordarea unui permanent sprijin pentru obținerea rezultatului.

Folosirea tehnologiilor de montaj în bloc secții de 700—800 tone, la capacitatea mijloacelor de ridicat existente în dotarea șantierului, a fost hotărîtoare în obținerea acestei performanțe și, nu în ultimul rînd, o responsabilă activitate politică și organizatorică desfășurată de către Comitetul de Partid și Consiliul Oamenilor Muncii, pentru mobilizarea oamenilor muncii, folosirea cu eficiență maximă a mijloacelor din dotare și a timpului de muncă.

— Care sînt obiectivele prioritare care stau în fața constructorilor navali constănțeni, purtătorii ștafetei unei glorioase tradiții muncitorești ?

— Ca urmare a politicii Partidului Comunist Român de creștere a capacității de transport a flotei comerciale

www.ziuaconstanta.ro

românești, de dotare a ei cu nave de mare tonaj construite în țară, în fața industriei navale în general și a Șantierului naval Constanța în special este pusă sarcina de sporire a volumului construcției de nave, realizate în condiții de eficiență economică sporită.

În contextul exigențelor formulate de documentele Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român din 1982, preocuparea noastră trebuie să se materializeze în acțiuni hotărîte pentru economisirea materiilor prime, materialelor și energiei, eliminarea oricărei tendințe de risipă, revoluționarea gîndirii tehnice și economice pentru înnoirea produselor și tehnologiilor, crearea unei atitudini înaintate față de muncă, întărirea ordinii și disciplinei și creșterea răspunderii față de sarcinile profesionale, ridicarea nivelului de pregătire.

Avem permanent în vedere faptul că în sfera măsurilor tehnice, economice, funcționarea mecanismului economico-financiar depinde de aplicarea pîrghiilor autoconducerii muncitorești și autogestiunii economico-financiare, de participarea maselor la actul conducerii colective și la procesul de producție în tripla lor calitate de producători, proprietari și beneficiari.

Marile realizări obținute de oamenii muncii din Șantierul naval Constanța, îndeosebi în ultimul deceniu, se datoresc grijii permanente pe care conducerea superioară de partid, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, o acordă dezvoltării continue a tuturor zonelor țării, a județului Constanța și industriei navale, sprijinului acordat de Comitetul județean și municipal de partid, de conducerea Ministerului Construcțiilor de Mașini și a Centralei Industriale Navale Galați, abnegației cu care oamenii muncii din șantier au tradus în viață hotărîrile conducerii de partid și de stat.

www.ziuaconstanta.ro

Citadela petrochimiei românești

Ca pretutindeni pe meleagurile patriei, și la Midia — urmare a politicii științifice elaborate de partid, străbătută de gîndirea clarvăzătoare a secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu — se cunosc marile împliniri socialiste prin construirea combinatului petrochimic.

De numele localității Năvodari se leagă unul din cele mai importante obiective de început ale industriei chimice socialiste în Dobrogea, și anume Uzina de acid sulfuric și superfosfați, ale cărei produse sînt cunoscute în Franța, Anglia, R.F.G., Brazilia, Japonia și în alte numeroase țări.

Vă rugăm, tov. Ion Munteanu, să evocați drumul de început și ce reprezintă astăzi gigantul chimiei românești — combinatul petrochimic Midia ?

— În țara aceasta, nespus de frumoasă, există un loc în care soarele și apa își dispută întîietatea, un pămînt de piatră și foc, cu oameni dîrzi, vămuiți de istorie — Dobrogea. Mirifică prin aurul boabelor de struguri, purificată de albastrul curat al cerului și mării, Dobrogea, pămîntul unor proverbiale sărăcii, rodește azi minuni.

Într-un colț al său, în care se părea că secular vor dăinui stuful, nisipul, bălțile și arareori trecînd curioșii în boemia lor, într-o zi prin fantezia creatoare a unui ctitor, s-a hotărît înălțarea unei cetăți fără seamăn, durată în veci spre gloria României socialiste.

Cetatea de basm contemporan, de cea mai fantastică alchimie, care transformă aurul negru în cai putere și

www.ziuaconstanta.ro

alte zeci de produse necesare țării se numește : Combinatul petrochimic Midia.

Certificatul de naștere al acestui colos, poartă data de 14 august 1975, cînd, cu prilejul vizitei de lucru a secretarului general, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, locul definitiv ales a fost terenul cuprins între : Capul Midia la Nord, Lacul Tașaul la Vest, Marea Neagră la Est și Tabăra de copii la Sud.

În acest loc și din acea zi, din raționamente temeinic alese : apropierea de mare, avantajul transportului maritim, teren impracticabil pentru agricultură, posibilitatea forajului marin, un vis pe atunci, precum și justa politică de repartizare uniformă a marilor centre industriale pe tot cuprinsul țării, combinatul există.

Existența lui ca idee însemna materializarea parțială a drumului strategic hotărît încă de la Congresul al XI-lea al partidului, iar amplasarea lui era doar sfîrșitul investigațiilor prin ținuturile dobrogene în căutarea optimului economic. După datele care există se pare că Midia este cel de-al 33-lea amplasament prospectat și care, din fericire, a întrunit sufragiile optimului căutat.

Dacă amplasarea Combinatului petrochimic Midia a însemnat ani de căutări, din raționamente bine gîndite, proiectarea și realizarea lui au însemnat descătușarea la scară națională a energiei creatoare și punerea în valoare a tot ce are mai de preț inteligența românească în toate domeniile de activitate.

Midia se poate numi pe drept cuvînt „copilul minune al petrochimiei românești", scăldat și răsfățat în sudoarea frunții celor mai de seamă temerari ai gîndirii și inteligenței tehnice românești.

Pentru majoritatea celor chemați la realizarea acestui obiectiv experiența era mică și fără precedent. Midia însemna să construiești între lac și mare pe teren mlăștinos, cu smîrcuri și bălți, însemna să smulgi mării aproximativ 50 de hectare, să torni fundații de beton sub nivelul mării, să înlături pericolul poluării apei, solului și atmosferei, să construiești instalații durabile și eficiente la un înalt nivel calitativ și, de ce nu, și cochete.

Greutățile începutului au fost inerente. Trebuia să construiești undeva în cîmp, izolat, fără căi de acces, fără alte utilități, fără o organizare de șantier prealabilă, iar orașul Năvodari a fost surprins de sosirea intempestivă

www.ziuaconstanta.ro

a constructorilor, montorilor și instalatorilor, în număr impresionant pentru o urbe atît de mică.

Midia a mai însemnat o luptă fără seamăn între oameni și natură, între inteligență, iscusință, dăruire și forțele naturii, ce încercau zadarnic să mențină ce cîștigaseră și zidiseră milimetru cu milimetru de-a lungul veacurilor.

Din încleștarea aceasta bărbătească și inteligentă au început să răsară din nisip și apa mării instalațiile actualei cetăți a petrochimiei românești.

Este greu de cuprins în cîteva rînduri zbuciumul lăuntric al ziditorilor acestui edificiu, din acele vremuri, trăirile puternice ale fiecărei victorii, amărăciunea insucceselor sau a neșansei, precum și starea generală de euforie, abnegație și cutezanță ce se făcea simțită la fiecare pas pe platformă.

Deși tînăr, Combinatul petrochimic Midia are totuși o istorie a celor peste 10 000 de oameni care gîndesc și muncesc la edificarea lui. Dacă ar fi să schițăm din această istorie, poate că ar trebui să începem cu primii 10 oameni veniți aici ca beneficiari ai investiției, printre care era și directorul general al Combinatului — Constantin Roncea, sau Petre Bunea — director tehnic cu investițiile, Trăian Călin, actualul șef de serviciu PIR, Eugen Alexiu, sau poate cu Doru Avram, primul șef de șantier al TCCh Midia, care împreună cu oamenii lui a avut curajul începutului de baladă, declanșînd apriga luptă cu inerția ținuturilor mlăștinoase unde avea să se înalțe viitorul combinat.

A urmat, după ei, sosirea celorlalți constructori, montori, instalatori, care au pregătit condițiile necesare pentru că la 14 iulie 1976, ctitorul acestui măreț obiectiv industrial, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, să poată declara deschise lucrările de construcții, iar spre măreția și trăinicia combinatului a implîntat în pămîntul renăscut la viață primul pilon de beton.

Importanța deosebită a înălțării la Midia a Combinatului petrochimic a făcut ca an de an secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, să urmărească prin vizite de lucru și indicații prețioase mersul acestei investiții.

Ritmul fără precedent, complexitatea lucrărilor de construcții și a instalațiilor au făcut ca în septembrie

www.ziuaconstanta.ro

1978 pe Platforma Combinatului petrochimic Midia lucrările să fie coordonate de un organizator al C.C. al P.C.R., sarcină încredințată de conducerea partidului tovarășului Ion Crețu, actualmente secretar al Comitetului județean de partid Constanța.

Perioada anilor 1978—1979, cînd comandamentele erau conduse de tovarășul Constantin Dăscălescu, prim-ministru al guvernului, pe atunci secretar al C.C. al P.C.R., se înscrie în istoria Combinatului petrochimic Midia ca cea mai rodnică perioadă de activitate. A fost perioada unui examen greu, dar absolvit cu calificativul „foarte bine", datorită implicării totale a organelor și organizațiilor de partid în realizarea obiectivului esențial de punere în funcțiune a primei instalații din rafinăria de la Midia.

— Istoria nașterii combinatului este într-adevăr grăitoare. Mîndria oamenilor de pe acest pămînt cucerit cu atîtea eforturi capriciilor naturii este justificată. Primele victorii sînt înregistrate în anul 1979, prin darea în funcțiune a unor obiective.

— Da. Răsplata muncii noastre de atunci a fost aprecierea făcută la marea adunare populară de la Midia din 29 iunie 1979 de către secretarul general al partidului, cu prilejul inaugurării punerii în funcțiune a primelor capacități de producție de la Combinatul petrochimic Midia. Aceasta constituia doar începutul, deoarece „distilarea atmosferică" reprezintă doar o instalație din cele peste 30, cîte va avea combinatul în final. An de an, constructorii, montorii, instalatorii și petrochimiștii au raportat noi succese, punînd în funcțiune noi capacități de producție, adîncind gradul de prelucrare a țițeiului.

— Ce înseamnă Midia pentru economia națională, pentru județul Constanța ?

— Combinatul petrochimic Midia înseamnă prelucrarea a 3 500 000 tone țiței anual, obținerea de noi sortimente petroliere și petrochimice, sporirea valorii tonei de țiței. Midia mai reprezintă o investiție de miliarde de lei și o dublare a producției industriale a județului etc.

Aici se vor realiza profesional peste 7500 oameni ai muncii, îmbogățind structura socio-profesională a forței de muncă cu o nouă categorie — cea de petrochimist. Midia la cota finală reprezintă o forță economică fără precedent în istoria județului nostru. Prin așezare, prin natura muncii, prin complexitatea proceselor și forța

www.ziuaconstanta.ro

economică determină profunde schimbări sociale în zonele adiacente, creînd prin natura existenței sale un microclimat caracteristic și specific marii industrii moderne a României. Midia înseamnă duritate, bărbăție și curaj, inteligență, dăruire și abnegație, înseamnă durabilitate, eficiență și estetică. Midia, mai presus de toate, înseamnă oameni, constructori și montori, instalatori, petrochimiști, îngemănați și solidarizați în lupta aprigă pentru zidirea unuia dintre cele mai importante edificii ale petrochimiei românești.

— Combinatul petrochimic Midia reprezintă locul cu mari posibilități de formare și afirmare a personalității individului, de realizare profesională, de integrare în contemporaneitate.

— Poate abordînd din alt punct de vedere, Combinatul petrochimic Midia reprezintă, înainte de toate, un veritabil act de cultură, cu toate implicațiile economice, sociale și politice ce le propagă în zona geografică de influență. Perenitatea actului de cultură ne obligă să afirmăm, și practica confirmă, că bătălia de la Midia nu s-a încheiat. Efervescența sau incandescența muncii s-a mutat în petrochimie, unde ritmul muncii depășește cu mult imaginația cititorului.

Sînt aici montori din toate colțurile țării, veniți spre a pune umărul la realizarea acestei citadele a petrochimiei românești.

www.ziuaconstanta.ro

Prima poartă a țării spre lume

Construit pe o incintă de 199 ha, din care 64 ha acvatoriu și 135 ha platforme, portul Constanța, dat în exploatare la începutul secolului XX, a fost destinat inițial în principal pentru exportul de cereale și produse petroliere. Lucrările portului Constanța au început de fapt sub antrepriza unei firme franceze în 1896, cînd a avut loc solemnitatea așezării primului bloc din digul de larg. După începerea lucrărilor pentru construcția portului, planurile au suferit modificări chiar în timpul executării lucrărilor, aduse de I. D. Cantacuzino și Gh. Duca, care conduceau lucrările în anii 1897—1899, și de către inginerul Anghel Saligny, care le urmează și după ale cărui planuri modificate s-a construit actualul port Constanța. Apoi, lucrările au fost continuate, în limita fondurilor puse la dispoziție, într-un ritm lent.

Anul 1944 găsește portul Constanța purtînd urmele adînci ale celui de al doilea război mondial. Parcul de nave comerciale era scufundat sau capturat, cheiuri, magazii, platforme, șosele și căi ferate distruse de bombardamentele aeriene și prin torpilare de către armatele hitleriste în retragere.

După 23 August 1944, sub conducerea Partidului Comunist Român, în portul Constanța, ca și pe întreg teritoriul țării, începe o nouă eră de refacere a economiei, de construire a unui stat nou, socialist.

Muncitorii și docherii portului Constanța, sub conducerea Partidului Comunist Român, trec hotărîți la vindecarea rănilor războiului. Cu mijloace rudimentare sau

www.ziuaconstanta.ro

improvizate, în port se reogarnizează desfășurarea activității de trafic, folosindu-se, în majoritate, mijloace manuale.

Datele pe care le deținem arată că în anul 1949 în portul Constanța s-a realizat un trafic portuar de 2 342 000 tone, din care 1 373 000 tone mărfuri lichide (țiței și derivatele sale), iar în dotarea portului erau 9 macarale de chei, 3 autostivuitoare și lucrau circa 1 000 de docheri, gradul de mecanizare fiind foarte scăzut. În anul respectiv portul dispunea de 167 000 mp suprafețe de depozitare, din care 33 000 mp magazii acoperite.

— Cum arată poarta maritimă a țării astăzi, tovarășe Andrei Catană, după încheierea celei de a patra etape a lucrărilor de extindere și modernizare începute în 1953.

— Pentru a răspunde la această întrebare vă rog să-mi dați voie să considerăm anul 1960 ca an de referință, acesta fiind anul cînd începe dotarea portului Constanța cu utilaje noi de mare productivitate, care vor face mai tîrziu uitate cu desăvîrșire roaba și căruța cu cai, vor înlocui munca exclusiv manuală de pînă atunci a docherilor. Această dotare se accentuează foarte mult după anul 1963, cînd începe extinderea spre sud a portului Constanța.

Dacă în anul 1960 portul era dotat doar cu 17 macarale de chei, 12 macarale mobile, 30 autostivuitoare și 114 tractoare, pe parcursul anilor numărul acestora a crescut într-un ritm constant de la an la an, ajungînd în prezent la 154 macarale de chei, 94 macarale mobile, 383 autostivuitoare, 316 tractoare și 660 remorci de diferite tipuri și capacități de transport (între 5 și 40 t). În afară de aceste utilaje, după anul 1970, în portul extins spre sud au fost montate și puse în funcțiune 6 poduri de descărcat minereu, 2 buncăre mobile, 2 poduri de descărcat fosfați, mașini de stivuit și un terminal de containere.

Tehnologiile moderne introduse pentru transportul și manipularea mărfurilor au condus și la specializarea portului pe gen de marfă și relații de transport.

Trebuie amintită în acest sens montarea în dana 80 a instalației complexe de încărcat-descărcat mașini auto de diverse tipuri și capacități în nave specializate pentru transportul acestora. Mai trebuie scoasă în evidență mecanizarea completă a încărcării și descărcării cerealelor, în care scop, alături de cele 3 silozuri, acționează 39 insta-

www.ziuaconstanta.ro

lații pneumatice mobile pe pneuri și 2 instalații pneumatice plutitoare, cu o capacitate de lucru de 300 t/h fiecare. Enumerarea ar putea continua și cu alte dotări din alte domenii de activitate portuară, așa cum ar fi înzestrarea flotei portuare și tehnice cu utilaje navale de mare putere și capacitate, atît pentru manevrarea și remorcarea navelor maritime de tonaje pînă la 150 000 tdw în radă și acvatoriu portuar (remorchere, pilotine, șalupe etc.), cît și pentru executarea unor prestații portuare (dragaje, ridicări hidrografice, operațiuni cu macarale plutitoare etc.).

Ca urmare a acestor dotări, capacitatea portului Constanța a crescut de la 5,4 milioane tone cît se înregistra în anul 1960 la 8,5 milioane tone în 1965 și la 32,0 milioane tone în prezent. Suprafața incintei portului extins a crescut, de asemenea, la 722 ha, lungimea frontului de acostare ajungînd la 15120 m, față de 2730 m în urmă cu 23 ani. Numărul de dane operative la care pot acosta nave maritime între 2 000 și 150 000 tdw a crescut de la 24 în 1960 la 65 în prezent, ceea ce înseamnă că în condițiile unui trafic intens pot fi operate simultan tot atîtea nave.

Suprafața de depozitare a mărfurilor în tranzit prin portul Constanța este de 481 000 mp, din care 127 000 mp reprezintă suprafețele ocupate cu magazii portuare moderne și de mare capacitate dispuse în cele mai nevralgice puncte ale portului. Concomitent cu creșterea dotărilor, a crescut într-un ritm constant și productivitatea muncii care, dacă în 1949 reprezenta doar 956 t manipulate pe muncitor și an, în 1983 a ajuns la peste 4 000 tone pe muncitor și an. Media de operare a navelor a crescut an de an, parcurgînd valori de la 2 654 t/zi în anul 1949 la 5 589 t/zi în 1969 și la peste 68 000 t/zi în anul 1981.

După traficul general, conform statisticilor internaționale, portul Constanța se situează pe locul 14 în ierarhia porturilor lumii, iar după traficul de mărfuri generale pe locul 7.

În această perioadă, portul Constanța, dintr-un port profilat în special pe exportul de cherestea și cereale — respectiv importul de mărfuri lucrate ca : stofe, țesături, mașini unelte, instalații etc. — a devenit un port universal, derulînd o gamă foarte variată de mărfuri. Astfel, dacă în trecut exportul era axat în special pe

www.ziuaconstanta.ro

materii prime, iar importul pe produse finite, în prezent situația s-a inversat, în sensul că importăm materii prime ca : minereu de fier, de mangan, bauxită, fosfați și exportăm produse finite cu un înalt grad de prelucrare. Printre produsele exportate amintim : instalații de foraj și extracție petrol, utilaje de construcție, mașini unelte, autovehicule, locomotive, vagoane, produse ale industriei ușoare, produse ale industriei chimice și multe alte produse finite.

În prezent, datorită dezvoltării permanente a activității de exploatare portuară și importanței sale deosebite pentru realizarea sarcinilor de comerț exterior ale economiei naționale, se impune din ce în ce mai mult abordarea pe baze noi a conducerii acestei activități, în contextul complexității sale din ce în ce mai mari, generată de existența a numeroși factori perturbatori, a volumului mare și structurii diversificate a mărfurilor derulate.

Pentru a răspunde cît mai deplin deziderateloг impuse de o conducere științifică, au fost elaborate, începînd cu anul 1974, în colaborare cu Centrul teritorial de calcul electronic Constanța, o serie de lucrări care să asigure prelucrarea automată a datelor la un nivel superior de organizare, cristalizîndu-se totodată și concepția de realizare a unui sistem informatic unitar, capabil să asigure în final optimizarea activității de exploatare portuară. Au fost stabilite, pe această bază, cerințele de dotare cu tehnică de calcul, fiind în faza de execuție proiectul general în care este inclus și Centrul de calcul al platformei portului Constanța.

După terminarea ultimei etape a construcției portului extins — începută în anul 1963 —, portul Constanța este organizat pe principiul specializării pe gen de marfă, existînd în acesta întreprinderi care operează numai anumite sortimente de mărfuri, ca de exemplu : Întreprinderea de exploatare portuară a M.T.Tc. profilată pe mărfuri generale ; Întreprinderea de exploatare portuară a M.I.M. profilată pe produse metalurgice și minereuri ; CHIMPEX — cu o secție care derulează numai mărfuri chimice, și altele. În caz de vîrf de trafic, există condiții ca toate întreprinderile de exploatare să poată prelua și alte mărfuri care nu sînt în nomenclatorul lor, pentru a contribui la menținerea unui ritm de operare corespunzător.

www.ziuaconstanta.ro

Pentru mărirea vitezei de operare a navelor se aplică o serie de tehnologii moderne de transport și manipulare a mărfurilor cum ar fi : pentru mărfuri generale — paletizarea, pachetizarea și containerizarea mărfurilor, iar în ultimul timp (din anul 1974) și sistemul LASH cu nave port-barje. De asemenea, pentru mărfuri pe roți se aplică tehnologia Roll on-Roll off (încărcare pe roți— descărcare pe roți) pentru care portul a fost dotat cu instalații speciale de mare productivitate ; pentru produse de masă în vrac se utilizează cheiuri special amenajate cu instalații specifice de înaltă tehnicitate și productivitate ridicată (500—1000 t/h) ; pentru mărfuri în saci, și anume pentru ciment și îngrășăminte chimice există sectoare specializate, dotate cu instalații de predare la navă a sacilor, cu stivuire sub punte prin benzi extensibile ; pentru cereale instalațiile s-au modernizat, existînd utilaje pneumatice mobile terestre sau navale, ce utilizează aerul ca mijloc de manipulare.

Datorită dotării portului, introducerii tehnologiilor moderne de manipulare și transport și creșterii nivelului profesional al docherilor și conducătorilor de utilaje, gradul de mecanizare a operațiunilor portuare a crescut de la 57,7% în 1960 la 63,3% în 1965, pentru ca în momentul de față să ajungă la 91,6%.

Concomitent cu dezvoltarea portului, s-a trecut și la construirea unei puternice flote maritime, care să poată asigura economiei naționale transportul majorității mărfurilor de import-export. Dacă în anul 1950, capacitatea de transport a flotei era de numai 20 000 tdw, constituită în exclusivitate din nave vechi, în anul 1983 a depășit 3 000 000 tdw. Se prevede ca pînă în anul 1985 flota maritimă să participe cu 75% din traficul maritim al țării noastre la transportul mărfurilor de comerț exterior.

Portul Constanța este condus de un comandament portuar avînd în frunte un comandant unic. Acest comandament coordonează toate activitățile economice din port: transporturi maritime de mărfuri cu flota proprie și în cont străin, transporturi de călători, prestări de servicii de încărcări-descărcări de mărfuri, manipularea și depozitarea acestora, expediții internaționale și alte prestații și servicii : aprovizionarea cu apă și combustibil, reparații, deratizări de nave, salvare maritimă, stingerea incendiilor la nave, servicii de navigație prin pilotarea

www.ziuaconstanta.ro

și remorcarea navelor în port și radă. Celelalte întreprinderi care concură la realizarea traficului portuar sînt diverse agenții comerciale specializate, reprezentanțe ale unor întreprinderi exportatoare, controlul mărfurilor ș.a.

— Ce importanță vor dobîndi transporturile fluviomaritime prin darea în exploatare a noului drum de apă ce leagă Dunărea de Marea Neagră și care reduce distanța pe care navele o parcurg astăzi între Cernavodă și Constanța ?

— Realizarea Canalului navigabil Dunăre-Marea Neagră — de curînd inaugurat — scurtează cu circa 400 km distanța pe care navele o parcurg în prezent între Cernavodă și Constanța pe Dunăre și pe mare. Prin canal vor putea circula convoaie de barje * (șlepuri) în sistem „împins", cu o capacitate nominală de transport de 1 350—3 000 tone.

Principalele relații de trasport pe care le va putea satisface total sau parțial canalul sînt : traficul de import-export generat de unitățile amplasate sau care urmează a se amplasa în zona de influență a canalului, a Dunării sau actualelor și viitoarelor căi navigabile interioare ; traficul intern generat de unitățile economice amplasate sau care urmează a fi amplasate în zona de influență a canalului sau a Dunării ; traficul local între porturile amplasate de-a lungul canalului ; traficul internațional în tranzit, care prin intermediul navelor port-barje ancorate și descărcate în portul Constanța-Sud va putea face legătura comercială de mărfuri între Marea Neagră și Marea Nordului.

Canalul navigabil Dunăre-Marea Neagră va putea prelua un trafic de circa 100 000 000 tone pe an, pe o structură de mărfuri în care vor predomina mărfurile de masă în vrac, materialele de construcții și produsele metalurgice. Studiul de trafic întreprins arată că în porturile ce se prevăd a fi amplasate pe canal, și anume Cernavodă, Medgidia și Basarabi, traficul de mărfuri va ajunge pînă în anul 2000 la peste 7 000 000 tone/an, urmînd a satisface și alte funcții ca : formarea convoaielor de șlepuri pentru parcurgerea într-un sens sau

---

* barjă : mijloc de navigație folosit la transportul mărfurilor pe Canalul Dunăre-Marea Neagră și reprezintă echivalentul a circa nouăsprezece trenuri cu marfă, avînd tracțiune electrică, existente în prezent în circulație pe magistrala feroviară București—Constanța.

www.ziuaconstanta.ro

altul a canalului, bazine de iernat și girare a navelor, fronturi de așteptare a navelor tehnice pentru asigurarea întreținerii canalului și ca fronturi de reparații ale navelor, instalațiilor de pe canal etc.

Pe canal vor avea acces toate navele care circulă în mod obișnuit pe Dunăre și pe celelalte căi navigabile fluviale europene, însă vor fi întîlnite cu circulație mai frecventă barjele (șlepuri) cu capacitatea de 1 350—2 000 tone. Pentru asigurarea circulației pe canal și în timpul sezonului rece, se vor lua măsuri de prevenire a înghețării apelor prin asigurarea, pe de o parte, cu spărgătoare de gheață și prin folosirea apelor calde deversate de la centralele termice de pe canal și a apelor de răcire de la Centrala atomoelectrică de la Cernavodă.

În cadrul complexului hidroenergetic și de transport Dunăre-Marea Neagră este în plină construcție și noul port Constanța-Sud. Construirea acestuia va asigura realizarea a noi capacități pentru activitatea portuară și va permite accesul navelor maritime de mare tonaj, asigurîndu-se în acest fel posibilitatea desfășurării în bune condițiuni a traficului de import-export al României în perspectivă

Din punctul de vedere al transporturilor, deschiderea Canalului Dunăre-Marea Neagră va favoriza dezvoltarea transporturilor navale interne și de tranzit internațional și va conduce la o reducere a cheltuielilor de transport, pe ansamblul economiei naționale, prin realizarea unei legături navigabile directe între portul Constanța și Dunăre, favorizarea dezvoltării rețelei de căi navigabile interne, crearea unor condiții favorabile pentru amplasarea unor obiective industriale cu activități de comerț exterior și asigurarea unor condiții favorabile de tranzitare a mărfurilor din bazinul dunărean, precum și a celor din bazinul Rinului.

— Vasele sub pavilion românesc duc astăzi pe apele Terrei, odată cu mesajul de pace și prietenie al poporului nostru, și produsele tinerei industrii, rodul hărniciei și inteligenței unui legendar popor, stimat pe toate continentele. Care este structura produselor exportate și importate prin portul Constanța ?

— Varietatea de mărfuri ce se derulează prin portul Constanța este destul de cuprinzătoare, atît la export, cît și la import. În prezent, prin portul Constanța sînt exportate mărfuri pentru toate statele cu care întreținem

www.ziuaconstanta.ro

relații comerciale și au porturi la mare sau posibilități avantajoase de tranzitare.

Față de anii anteriori, mărfurile derulate prin portul Constanța — care preia circa 80% din traficul maritim — și-au schimbat radical structura. La import, a crescut ponderea materiilor prime siderurgice, ca : minereuri, cocs, cărbune, antracit, bauxită, a fosforitelor și materiilor prime și semifabricate pentru industria ușoară. La export scade ponderea traficului de cereale, de produse lemnoase brute, materii prime și alte produse cu grad redus de prelucrare. Crește în schimb exportul de utilaje de înaltă tehnicitate, instalații de foraj, mașini și utilaje, produse chimice.

Dezvoltarea în continuare a portului Constanța este o necesitate obiectivă pentru viitor, ca urmare a dezvoltării economiei naționale și a relațiilor economice cu peste 150 state ale lumii.

Noul port Constanța-Sud va fi de 2,3 mai mare ca întindere față de portul Constanța în limitele actuale, avînd o capacitate de circa 6 ori mai mare față de cea existentă. Aceasta va asigura în viitor posibilitatea măririi schimburilor comerciale cu tot mai multe state.

www.ziuaconstanta.ro

Pe magistrala albastră Dunăre — Marea Neagră

Una din grandioasele lucrări ale economiei naționale este construcția Canalului navigabil Dunăre-Marea Neagră. Această monumentală operă de artă inginerească — expresie elocventă a geniului creator al poporului român — se înscrie drept cea mai reprezentativă între marile construcții ale epocii de puternică înflorire socialistă. Credem că nu este lipsit de semnificație să amintim că săparea unei albii pe axa transversală a Dobrogei a fost gîndită încă din prima jumătate a secolului trecut, dar realizarea ei a început abia în a doua jumătate a anului 1949 și întreruptă în 1953, deoarece întrecea posibilitatea tehnică și financiară a țării la vremea respectivă. Trecerea la înfăptuirea acestui măreț obiectiv socialist, în 1975, cu mijloace tehnice superioare, evidențiază potențialul economiei românești de astăzi în plină înflorire și dezvoltare. Realizată într-o vreme cînd în întreaga lume s-au făcut puternic resimțite efectele recesiunii economice, această monumentală operă constituie o nouă și concludentă dovadă a marilor resurse și posibilități ale orînduirii noastre socialiste.

— Într-adevăr — ne spune tovarășul Nicolae Vîlsan — perioada ce o trăim astăzi este puternic marcată de efectele unei politici economice și sociale care vizează dezvoltarea armonioasă și accelerată a tuturor zonelor țării, punerea în valoare a resurselor materiale și financiare existente în economie, folosirea avantajelor ce decurg din amplificarea schimburilor economice internaționale.

www.ziuaconstanta.ro

Dobrogea cunoaște transformări profunde în dezvoltarea economică și pe această bază se dezvoltă învățămîntul, cultura, viața oamenilor. Efortul pentru dezvoltare continuă. Numai în acest cincinal sînt alocate fonduri pentru dezvoltarea economico-socială a județului Constanța, tot atît cît s-a cheltuit în ultimii treizeci de ani. La obiectivele economice ridicate în industria constănțeană, adăugăm un altul, Canalul Dunăre-Marea Neagră, care, prin amploarea lucrărilor de execuție, evidențiază capacitatea economiei socialiste românești, mîndria acelor oameni care au gîndit și au lucrat pentru finalizarea unei adevărate opere.

O privire retrospectivă în timp ne amintește de vara anului 1973, cînd în zilele de 18—19 iunie, din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român, se hotăra, într-o viziune mai largă, reluarea lucrărilor de construcție la Complexul hidroenergetic și de transport Dunăre-Marea Neagră și la portul Constanța-Sud.

Fundamentarea tehnico-economică a lucrării, stabilirea traseului optim cu implicațiile economice și sociale ce le generează, efectuarea lucrărilor de cercetare hidrogeologică, stabilirea tehnologiilor de execuție au necesitat un volum mare de lucrări, de analize, în urma cărora s-a optat pentru varianta „canal fluvial". Ideea construirii unui canal navigabil între Dunăre și Mare nu este nouă. Ea datează cu mult înainte de începutul secolului. În presa vremii, în literatura de specialitate au apărut opinii, motivații, studii cu privire la necesitatea construirii unui canal pentru navigație de la Cernavodă la Constanța. Această idee nu a putut fi materializată decît atunci cînd poporul român a devenit stăpîn în țara sa, cînd a putut să adopte decizii cu privire la propria dezvoltare.

Construcția canalului fluvial de navigație va determina accelerarea procesului de dezvoltare a fiecărei localități, diferențiat, în funcție de condițiile naturale, potențialul economic și demografic, gradul echipării tehnice.

Se va contura mai clar profilul social economic al acestor localități. Medgidia va deveni un „oraș centru industrial", un important nod de transport de cale ferată, pe apă și rutier ; odată cu acestea și viața spirituală se

www.ziuaconstanta.ro

dezvoltă. Funcția industrială a orașului Cernavodă va conduce la amplificarea activităților portuare, determinate și de construcția noului port la Dunăre. Prin intensificarea activității economice și comunele din zona canalului navigabil vor cunoaște mutații de ordin calitativ, dar mai pregnant vor apărea pentru viitorul oraș Basarabi, care de pe acum își dezvoltă activitatea industrială, și în curînd și pe cea portuară.

Actuala arteră de navigație are lungimea de 64 km și lățimea de 70—90 metri liniari la partea inferioară. În funcție de formele de relief prin care traversează, deschiderea la partea superioară ajunge pînă la cinci sute de metri, adîncimea apei în canalul de navigație fiind de șapte metri și jumătate. Pentru realizarea acestei lucrări a fost necesară dislocarea unui volum de pămînt, argilă și calcare, însumînd aproape 300 milioane metri cubi. Pentru lucrările de protecție s-au folosit 7,2 milioane de metri cubi de piatră brută și alte materiale de construcții, iar la zidurile de sprijin, poduri, porturi, ecluze s-au turnat peste 4,5 milioane metri cubi de betoane.

Schema hidrotehnică a canalului navigabil este prevăzută cu două ecluze cu cîte două camere fiecare. Concepția constructivă, echiparea cu instalații de dirijare a navigației face posibil ca activitatea de exploatare să asigure deplină siguranță traficului. Cele două ecluze de la Cernavodă și Agigea vor deschide drum convoaielor de vase în sensul dorit — către Dunăre sau către Marea Neagră. Canalul navigabil are o capacitate de transport de circa 100 de milioane de tone de mărfuri pe an. Aceasta va contribui la creșterea volumului de transport fluvial. În același timp, canalul va permite un intens trafic de pasageri, scop în care pe malurile sale vor fi construite două porturi noi, concomitent cu construcția și dezvoltarea porturilor Cernavodă și Constanța-Sud.

În aceste condiții, se creează posibilitatea ca cel puțin 50 la sută din traficul de mărfuri ce se derulează din Constanța peste Dunăre și în flux invers să poată fi preluat în condiții de eficiență cu mijloacele de transport specifice pentru noua arteră de circulație.

Legătura dintre cele două maluri ale canalului, atît de necesară derulării normale a vieții economice și sociale pentru cei ce trăiesc și muncesc în zonele limitrofe, se realizează prin construcția a trei poduri de cale ferată și patru poduri de șosea (rutiere). La construcția

www.ziuaconstanta.ro

podurilor, a ecluzelor și a altor lucrări, industria românească a pus la dispoziție aproape 100 de mii de tone de tabliere, echipamente hidromecanice și alte construcții metalice.

— Inițiator și ctitor al acestui mare obiectiv, tovarășul Nicolae Ceaușescu i-a acordat o permanentă atenție, iar vizitele de lucru pe care le-a efectuat an de an, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, au aprins și menținut vie în inimile constructorilor încrederea revoluționară în forțele proprii, mîndria de făuritori ai unei opere cu profundă semnificație istorică.

— Lucrările de construcții, de montaj și instalații executate la acest mare obiectiv al economiei naționale au uneori dimensiuni de-a dreptul impresionante. Astfel, numai în zona Basarabi, între km 41—45, unde se află una din cele mai înalte cote ale terenului, s-au excavat peste 35 milioane de metri cubi — de la cota plus șaizeci și nouă de metri pînă la cota plus zero cinci. Odată ce acest „munte" a fost îndepărtat, malurile au fost finisate și consolidate prin puternice ziduri de sprijin, deschizînd în acest fel drum liber apelor și navigației. Impresionante și complexe sînt și lucrările hidrotehnice, cu pondere la cele două ecluze, sau podurile ale căror soluții și execuții vor face să dăinuiască peste timp aceste obiective. Dar bunul cel mai de preț care s-a cîștigat îl constituie formarea unor minunați oameni, constructori, capabili de prefaceri mari în economie, în lupta cu natura. Încrederea în posibilitățile economiei românești de a finanța și asigura mijloacele tehnice, materiale și umane necesare, îndemnurile enunțate și susținute în numeroasele vizite de lucru efectuate la punctele de lucru de secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au dat „adevărate aripi" constructorilor consacrați, călițiți la alte mari obiective industriale, energetice sau hidroenergetice, dar și celor tineri care încă nu văzuseră cum apare un șantier de construcții. În această bătălie cu pămîntul și apa, cu betonul armat sau piatra brută și-au unit efortul mecanici și constructori, ingineri și maiștri, montori și instalatori, constructori civili și militari, tineri și vîrstnici, elevi și studenți, sosiți din întreaga țară, constituiți în brigăzi, pentru a realiza marele obiectiv. Pentru toți oamenii, dar mai cu seamă pentru tinerii muncitori veniți la marea construcție, șantierul a fost o adevărată școală

www.ziuaconstanta.ro

a vieții și a muncii. Călăuziți de ideea politică „de formare prin muncă și pentru muncă", numeroși tineri au învățat, și-au însușit tainele unei meserii, de excavatorist, buldozerist, sudor, instalator, sau în liceul industrial construit în acest scop, unitate modernă de învățămînt, au deprins tainele meseriei de mecanic auto și regulile de exploatare a mijloacelor de trasport de mare capacitate.

Pe acest mare obiectiv s-au întîlnit numeroase tipuri de mașini și mijloace mecanice de construcții, unele în premieră pentru industria noastră constructoare de mașini, altele realizate în uzinele noastre cu experiență mai mare în această ramură. Dar pe șantierele canalului am întîlnit și alte tipuri de utilaje realizate în unele țări socialiste sau nesocialiste, cu care România își amplifică relațiile economice și comerciale. Aici, de fapt, am întîlnit, pe lîngă oameni și utilaje, și concretizarea relațiilor externe ale țării noastre, forme ale cooperării, modul cum înțelegem noi să folosim avantajul ce-l oferă diviziunea internațională a muncii. Pe acest mare șantier au venit elevi și studenți din liceele și facultățile de profil sau cu profil apropiat. Aici au efectuat practica de producție sau mai bine spus au reușit să realizeze o altă cerință formulată învățămîntului românesc de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a îmbina învățămîntul cu practica și cercetarea. Organizați în tabere la Cumpăna, Basarabi, Medgidia sau Cernavodă, constituiți în brigăzi, aceștia au lucrat în unitățile și subunitățile Centralei Canalului Dunăre-Marea Neagră. În această mare acțiune de formare și educare a tineretului la școala muncii, alături de tinerii constructori aflați în uniformă de ostaș, supravegheați și îndrumați de cadre de conducere și specialiști militari, tinerii brigadieri au executat impresionante lucrări pe tronsonul încredințat Uniunii Tineretului Comunist constituit în Șantier național al tineretului. Această formă de îmbinare a învățămîntului cu practica, cu munca directă are și o valoare educativă, prin aceea că oferă posibilitatea confruntării directe cu realitatea, cu cele învățate pe băncile școlii sau în amfiteatre, dar și convingeri de viață, ca valorile materiale și spirituale realizate să fie mai prețuite. În șantier, în condiții mai grele decît acasă, s-au format și conturat mai bine caracterele, s-au legat prietenii...

www.ziuaconstanta.ro

Peste vreme vor putea spune cu mîndrie „și eu", „și noi" am fost brigadieri pe șantierele Canalului Dunăre-Mare Neagră, am lucrat pe un excavator de mare capacitate sau pe o autobasculantă de 120 t..., amintiri din realitățile timpului nostru, care dau valoare marilor creații ale poporului român sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Român.

— După cît se cunoaște, realizarea ecluzelor de la Cernavodă și Agigea, a celor 6 poduri de cale ferată au ridicat nu puține probleme de inginerie tehnologică pe care constructorii le-au soluționat cu succes.

— Ecluzele, aceste construcții hidrotehnice, adevărate lucrări de artă, au rolul de a asigura echilibrarea nivelului hidrostatic, dar și de a deschide poarta pentru un nou „convoi", o nouă barjă care transportă marfa la destinație. Prin natura lor, construcțiile hidrotehnice se execută sub apă și poate că și din aceste considerente multor oameni li se pare la un moment dat că s-a ajuns la un punct al execuției peste care nu se mai poate înainta. Dar aici, la malul mării, constructorii hidrotehnicieni, al căror colectiv este renumit și prin execuția altor lucrări, cum ar fi digurile de larg, extinderea portului, docurile uscate de la Constanța și Mangalia, formați de școala tehnică românească de construcții, sînt buni specialiști, buni tehnologi, de fiecare dată găsind soluții care asigură înaintarea execuției. Astăzi producem la Constanța și Mangalia, în capacitățile de producție realizate de acești oameni, nave de mare tonaj, iar din cel mai mare port maritim al țării pornesc în cursă pe mările și oceanele lumii nave sub pavilion românesc, avînd la bord mărfuri din producția internă destinate partenerilor externi, ducînd, odată cu acestea, și sentimentul de prietenie și pace, cunoscut pe toate meridianele globului...

— Ce importanță economică reprezintă realizarea acestui drum de apă ce leagă Dunărea de Marea Neagră și care va scurta cu circa 400 km distanța pe care navele o parcurg astăzi între Cernavodă, Sulina și Constanța ?

— Prin deschiderea navigației pe canalul navigabil Dunăre-Marea Neagră ne vom convinge de efectele economice și sociale ale acestui mare obiectiv. Ramura care va beneficia cel mai mult va fi transportul, care va asigura o mai bună aprovizionare și în condiții de eficiență sporită a economiei naționale cu mărfuri și materii

www.ziuaconstanta.ro

prime sosite prin portul Constanța, precum și a mărfurilor destinate exportului, care pleacă din portul Constanța.

Prin regularizarea rîurilor interioare este posibil ca transportul intern să cunoască noi dimensiuni, după cum și comerțul de tranzit sau internațional se va dezvolta prin canal — știind că pe această arteră de navigație drumul către mare sau de la mare se reduce cu circa 400 km.

Dar de pe urma construcției canalului fluvial Dunăre-Marea Neagră va beneficia din plin și agricultura. Dobrogea, zonă în general deficitară în precipitații, va beneficia — prin intermediul canalului — de apa necesară irigării. Litoralul românesc al Mării Negre a atras din vremuri îndepărtate turiști. Astăzi — grație politicii înțelepte a partidului și statului nostru — baza materială a turismului s-a dezvoltat și modernizat continuu și în acest fel a sporit numărul turiștilor români și străini, s-a dezvoltat turismul intern și internațional. În aceste condiții, sînt premise favorabile pentru dezvoltarea unor acțiuni de „croazieră" de la Marea Neagră, prin canal, pe Dunăre spre „cazane" sau în Delta Dunării ori din interiorul țării către litoral. Este posibil, în funcție de cerințele procesului de urbanizare și de sistematizare, ca unitățile teritorial-administrative să cunoască noi dezvoltări și pe această bază noi cerințe pentru consumul de apă potabilă și industrială. Prin construcția acestei magistrale de transport se asigură și apa necesară, fără de care nu se concepe viața.

Efortul constructorilor va fi atunci răsplătit din plin. Marele pavoaz al României socialiste a fost arborat pe cel mai înalt catarg al vasului inaugural, ca o dovadă a faptului că oamenii, însuflețiți de idealurile nobile ale muncii pașnice, pot realiza lucrări pe măsura visurilor și îndrăznelilor lor.

www.ziuaconstanta.ro

O meserie a temerarilor și a temerității

— Stimate tovarășe Valeriu Nica, pentru a avea o imagine edificatoare asupra dimensiunilor companiei de navigație maritimă, v-am ruga să arătați care este numărul navelor și capacitatea flotei sub pavilion românesc după 23 August 1944 ?

— În ziua declanșării revoluției de eliberare socială și națională, din august 1944, pavilionul tricolor flutura stingher la catargele a două nave : motonava de pasageri „TRANSILVANIA“ și cargoul de 7 000 tdw „ARDEALUL.“

Tăvălugul distrugător al celui de-al doilea război mondial, care adusese poporului nostru atîtea pagube materiale și suferințe omenești, fusese resimțit deosebit de apăsător de acea punte vie a legăturilor pe ape cu lumea ale României — punte care a fost de-a lungul anilor, este și va fi din ce în ce mai pregnant flota noastră maritimă. Era pentru marinăria românească o lovitură deosebit de grea. Marea majoritate a navelor care purtaseră pe mări și oceane însemnele Serviciului maritim român sau ale celor cîtorva companii de navigație particulare, aflate sub pavilionul tricolor, și prin care se împlinise, la dimensiunile și cu mijloacele limitate ale timpului, nevoia vitală de comunicare a României moderne cu lumea pe calea unor schimburi comerciale pe Mare, în continuă creștere, zăceau acum ireparabil pierdute pe stîncile sau nisipurile adîncurilor în care le azvîrlise necruțător vitregia războiului.

www.ziuaconstanta.ro

Vechiul vis de a propulsa România în rîndul țărilor cu o activitate de transporturi maritime puternică, pe măsura posibilităților și nevoilor reale de dezvoltare, de împlinire, părea definitiv spulberat.

Tot ceea ce se izbutise de-a lungul deceniilor, al veacurilor prin străduințele a numeroși patrioți vizionari, care văzuseră împlinirea destinului maritim al României, se năruise în numai cîțiva ani de crîncenă încercare.

Aceasta era situația marinei noastre comerciale în cea dintîi zi de libertate a țării. Dar acolo, la bordul „TRANSILVANIEI", al „ARDEALULUI", un mănunchi de vajnici marinari, care-și făcuseră din slujirea pe ape a tricolorului o sacră îndatorire, dusă pînă la acele virtuți care urcaseră abnegația, curajul și iscusința navigatorilor noștri pe podiumul unei reale consacrări internaționale, scrutau zările noului timp de istorie deschis de armele și jertfele lui August 1944, cu nestirbita încredere în destinul de pasăre Phönix al României, al marinăriei românești, și visul acela, născut sub două fluturări stinghere de flamuri tricolore, și-a aflat, în anii eroici care-au urmat, o splendidă întrupare în realitate...

— Dar astăzi ?

— Un răspuns matematic exact la întrebarea dumneavoastră ar suna cam așa : azi, la împlinirea a patru decenii de neîncetat, de vrednic și rodnic suiș românesc prin noua istorie inaugurată în august 1944, cele două companii românești de navigație maritimă, I.E.F.M. „NAVROM" și „NAVLOMAR" dispun de 216 nave de cele mai diverse capacități, tipuri constructive și funcționalități, nave care însumează o capacitate totală de peste trei milioane tdw. Acesta ar fi, așa cum vă spuneam, un răspuns riguros, matematic exact. Dar valabil doar pentru o singură lună, săptămînă sau zi. Fiindcă mîine, poimîine sau într-una din zilele care vor urma, de pe docurile sau calele șantierelor navale de la Constanța, Mangalia, Galați, Brăila, Oltenița, Giurgiu sau Turnu Severin va porni, în cea dintîi înfruntare cu apele, o nouă navă purtînd gravate pe parietalele de oțel ale provei un nume de rîu, de plai sau de așezare omenească din România. O navă construită prin priceperea și vrednicia navaliștilor României pentru marinarii României.

www.ziuaconstanta.ro

Și cifrele privind numărul real al navelor și capacitatea lor de transport se vor schimba, vor deveni altele, mereu și mereu altele. Navigația maritimă românească parcurge treptele unui timp concentrat, caracterizat prin dezvoltarea într-un ritm rapid, de-a dreptul uluitor, exploziv, a capacităților de transport, a performanțelor lor tehnico-funcționale, a dimensiunilor și sensurilor competiției în care, răspunzînd necesităților, exigențelor dezvoltării în ansamblu ale economiei noastre socialiste, ale amplificării continue a volumului și diversității schimburilor comerciale ale României cu lumea pe calea apelor ea preschimbă visul renașterii marinăriei noastre, îndrăznit atunci, în august 1944, sub pavilioanele „TRANSILVANIEI" și „ARDEALULUI", într-o pregnantă și dinamică realitate.

Noi, marinarii, avem aleasa bucurie de inimă și de conștiință de a fi, pe parcursul a patru decenii de libertate în demnitate și atotcuprinzătoare înflorire a patriei socialiste, cu deosebire în timpul de temerare angajări și înfăptuiri inaugurat de cel de-al IX-lea Congres al partidului, martorii celei mai fertile etape din întreaga istorie a dezvoltării flotei maritime românești.

Anii aceștia aureolați de prezența în fruntea partidului și a patriei, la cîrma destinelor prezentului și devenirii națiunii noastre pe drumul glorios al socialismului și comunismului a tovarășului Nicolae Ceaușescu, omul pe care noi, marinarii, îl numim cu îndreptățire creatorul marinei românești moderne, așa cum poporul întreg îl numește, cu egală îndrituire, părintele edificiului strălucit al României socialiste moderne, anii aceștia de densă și luminoasă ascensiune au însemnat în viața noastră, a flotei cu pavilion tricolor, zdrobitoarea majoritate a săvîrșirilor trainice care i-au marcat ascensiunea pînă la dimensiunile actuale. În spațiul acestui timp fertil s-au desfășurat marile acte de ctitorie a modernelor șantiere de la țărmul mării și Dunării și deopotrivă sărbătorile arborării tricolorului la bordul uriașilor de oțel plutitor care reprezintă mineralierele de 55 000 și 65 000 tone-capacitate, petrolierele de 150 000 tdw, modernele cargouri multifuncționale și nave cu instalații moderne, construite pentru prima dată în România de meșteri români, pentru marinarii români, pentru România și împlinirea vocației sale maritime.

www.ziuaconstanta.ro

— Desigur, dezvoltarea deosebită a transportului maritim este determinată de extinderea relațiilor economice ale țării noastre cu peste 150 state. În cîte porturi ale lumii acostează astăzi navele românești ?

— Firește, dezvoltarea unei flote maritime comerciale într-un asemenea ritm, de o asemenea anvergură, nu poate constitui un scop în sine. Ea este rezultatul înțelegerii prin lumina gîndirii vizionare a conducătorului nostru de partid și de țară, a necesității împlinirii unui destin național : creșterea, ridicarea pe culmile la care-i dau dreptul înfăptuirile săvîrșite între hotarele sale, a participării României la schimbul internațional de bunuri materiale, de valori.

— Și deopotrivă rezultatul transpunerii lor în cea mai evidentă, mai înfloritoare realitate. Deci, în cîte porturi ale lumii acostează în prezent navele românești ?

— Dacă ne mărginim la situația actuală, situație care desemnează o realitate iarăși valabilă pentru un timp scurt limitat, sîntem prezenți în peste 500 de porturi situate pe țărmurile de oceane și mări ale tuturor continentelor, începînd cu relativ apropiata bătrînă Europă și sfîrșind cu America de Sud și cu Australia. Cu alte cuvinte, în toate locurile în care desfășurarea activității de import și export a României, activitate aflată în plin proces de amplificare și diversificare, reclamă prezența navelor sub pavilion tricolor. Fie pentru a purta spre consacrare definitivă produsele realizate de tînăra, dar viguroasa noastră industrie națională, — mașini, utilaje, instalații, produse ale chimiei și petrochimiei, ale altor ramuri ale industriei și ale agriculturii, — fie pentru a aduce „acasă“ o parte a materiilor prime și produselor necesare activității prezente, dezvoltării viitoare a economiei noastre în plin și impetuos avînt. Și cum acest cuvînt conferă mereu și mereu alte dimensiuni legăturilor noastre comerciale, devine mai mult decît evident că la cele 500 de porturi frecventate astăzi de navele României se vor adăuga mereu altele noi. Cîte vor fi și care anume vor fi ele mîine, peste o lună, peste un an este greu, dacă nu chiar imposibil de precizat cu exactitate. Ca toate lucrurile marcate de semnul generos al unei necontenite evoluții ascendente, pline de dinamism.

— În perspectiva anului 1990, capacitatea flotei va atinge 11 milioane tdw. Ce va însemna aceasta ?

www.ziuaconstanta.ro

— Va însemna foarte multe lucruri, toate de o importanță covîrșitoare pentru definirea locului și rolului României deceniului următor în configurația mondială contemporană.

În primul rînd, situarea flotei noastre maritime comerciale, care, cu numai patru decenii în urmă, coborîse pînă la pragul inexistenței, în rîndul primelor 15 flote din lume, în ceea ce privește capacitatea efectivă de transport.

Flota unei țări care ocupa ca suprafață doar locul 72 și cel de-al 31-lea ca populație pe podiumul primelor cincisprezece din lume e mai mult decît cel mai înalt dintre visurile la care am îndrăznit să visăm cîndva. Apoi, cuprinderea în aria de navigabilitate a vaselor sub pavilion tricolor a unor noi și noi spații geografice, spre care le va purta nevoia de împlinire în materialitate a creșterii necontenite a participării României la diviziunea internațională a muncii, la schimbul mondial de valori. Așadar, noi și noi drumuri de ape în prova navelor, în calea miilor de navigatori, vrednici, hotărîți și competenți slujitori pînă la abnegație ai pavilionului patriei, ai numelui și renumelui României la țărmuri îndepărtate. Așadar, o meserie a temerarilor și a temerității, cîndva de excepție, va deveni în curînd profesia, modalitatea de a sluji interesele patriei și poporului a unui număr de oameni egal cu cel al populației unui oraș de mărime mijlocie. Și peste optzeci la sută din totalul volumului comerțului României pe calea mării, prin intermediul celui mai ieftin, mai eficient mijloc de transport cunoscut pînă în prezent la noi și în lumea întreagă, intrat în sarcina flotei naționale, în răspunderea navigatorilor români ai anului 1990...

— Se spune că marinarii au trăsături și însușiri deosebite. Ca navigator, care vă este părerea ?

— Într-adevăr, am crezut, cred și voi continua întotdeauna să cred în marinărie ca într-o meserie accesibilă doar unor oameni cu vocație reală pentru ea. Ce înseamnă a avea vocație de marinar adevărat ? Cred că în bună măsură înseamnă a întruni acele însușiri psihico-morale în lipsa cărora nu este de conceput să bați la porțile nici uneia dintre profesiile care reclamă prin excelență temeritate, dîrzenie, abnegație, dăruire de sine : cea de miner, de oțelar, de om al șantierelor, de scafandrier, de cosmonaut.

www.ziuaconstanta.ro

Cu alte cuvinte, spre a putea deveni un marinar în înțelesul deplin al cuvîntului, trebuie să fii mai întîi om adevărat. Fiindcă asemenea tuturor meseriilor la care m-am referit, marinăria implică infinit mai mult decît simpla prezență la bordul unei nave care înfruntă largul mărilor și oceanelor, mai mult chiar decît însușirea oricît de temeinică a cunoștințelor necesare unui bun puntist, mecanic, radiotelegrafist sau electromecanic naval.

Marinăria presupune în plus putința, tăria sufletească de a înfrunta apele și încercările legate de trecerea peste ele, spre țintă. Dorința și voința de a birui prevăzutul și neprevăzutul largurilor de ape, în numele adeziunii depline, organice, la acel înalt ideal patriotic și omenesc pe care l-am putea numi vocația dăruirii de sine. Puterea omului de a se rupe de căldura propriului său cămin, de siguranța pe care ți-o dă viețuirea pe un anume petic de uscat stabil, cunoscut, și de a se avînta în imensitatea albastră a celui de-al șaptelea continent. Și asta nu din calcule negustorești, nu din cine știe ce rațiuni meschine, ci din înțelegerea că ești dator țării, poporului tău. Viața marinarului României prezentului, deși se desfășoară în condiții mult deosebite decît cea a înaintașilor săi de pe „Marița" sau de pe bătrînele nave cu aburi ale portului S.N.R. — pe nave moderne, robuste, cu un grad ridicat de siguranță, de confort, cu infinit mai bune legături cu lumea țărmului de la care s-au desprins către larg, — e totuși departe, foarte departe de ceea ce s-ar putea numi o simplă, comodă și foarte plăcută escapadă turistică. Izolarea, dureroasa rupere în timp și în spațiu de familie, de prieteni, de țară nu pot fi compensate de nici un progres tehnic.

Navigatorul trăiește departe de ai săi pe o insulă de oțel plutitor care înseamnă pentru el, deopotrivă, uzina în care lucrează, casa, orașul în care trăiește. Un oraș ciudat, în care nu sînt parcuri cu copaci înfloriți și cu bănci pentru îndrăgostiți, în care a merge la un film înseamnă a revedea, uneori pînă la suprasaturație, aceleași și aceleași pelicule ambarcate la bord, la plecare, împreună cu la fel de neîndestulătoarele cărți. Și care, adeseori, trece într-o singură lună, de la însorita primăvară de-acasă, prin dogorile nesfîrșitelor veri tropicale, la mușcăturile gerurilor dinspre veșnica iarnă polară. Biciuit de furtuni cum nu se întîmplă niciodată să șfichiuie toamnele Dobrogei, pîndit de furia huricanelor și

www.ziuaconstanta.ro

a cicloanelor botezate amăgitor cu nume de fete frumoase... !

Iar el, marinarul, să treacă prin toate acestea biruind către biruința lui și a țării aureolată de aceeași întoarcere la țărmul cel mai drag inimii lui dintre cîte țărmuri sînt pe pămînt. Cam asta ar fi puntea de deosebit, de excepție a meseriei de marinar. În afară de ea, aceleași rigori ca în toate celelalte profesii terestre : disciplină, disponibilitate de efort pentru perfecțiunea ca meseriaș și ca om, dorință de izbutire în tot ce-i util și frumos pentru el însuși ca om și ca om printre și pentru semeni. Dar care, săvîrșite cotidian în lumea infinitului de dincolo de țărmuri își implică deopotrivă și rigorile exigențelor, și bucuria izbutirii în confruntarea cu ele, lucrul întotdeauna bine și temeinic făcut.

Fiindcă una este să te poți numi un om disciplinat și sîrguincios timp de opt ore, într-o uzină aflată la șase stații de autobuz de propria-ți casă în care te așteaptă răsplata odihnei, a reconfortării în mijlocul celor dragi, și cu totul altceva să faci, să poți face dovada acelorași lucruri acolo, în lungile, nesfîrșitele zile și nopți petrecute la comanda motoarelor sau a cîrmei de care nu te desparte decît un perete subțire de cabină, acolo unde casa, familia, prietenii, țara ta rămîn simple semne pe harta de navigație, dar rămase în tine mereu vii, asemenea unui tainic foc nestins și neogoit.

Trăiești și muncești cu sentimentul că tu ești pentru oameni necunoscuți de pe țărmuri îndepărtate, prin gesturile și prin faptele tale, însăși imaginea țării tale. Tot ce știu ei, uneori, frumos și adevărat despre România...

— Odată cu creșterea flotei maritime românești au crescut și temerarii „lupi de mare", care înfruntă imensitatea albastră a apei și a cerului și nu de puține ori stihiile dezlănțuite ale naturii. Cu care dintre ei se mîndrește marea familie a navigatorilor ?

— Sigur, dacă răsfoim filele bilanțurilor cu care s-a încheiat în anul trecut, în anii care l-au precedat, competiția „pentru cea mai îngrijită și mai eficientă navă", sub semnul căreia s-a aflat statorinc hotărîrea navigatorilor flotei noastre maritime de a-și îndeplini în mod cît mai exemplar cu putință îndatoririle ce le revin din Planul unic de dezvoltare economico-socială a țării, din programul de intensificare a schimburilor sale comerciale și de participare a navelor românești la înfăptuirea

www.ziuaconstanta.ro

lor, am putea cita numeroase nume de marinari, de echipaje care s-au situat prin rezultatele muncii lor deasupra mediei. Sînt în rîndul celor 7 500 de navigatori care-și fac în prezent datoria sub faldurile tricolorului nenumărați lupi de mare încercați și curajoși, numeroși oameni care se disting prin modul exemplar în care-și înțeleg, își trăiesc și își săvîrșesc îndatoririle de comuniști, de oameni, de marinari. Socot însă că orice evidențiere a cîtorva dintre ei ar fi într-o mare măsură o nedreptățire a imensei majorități a tovarășilor lor de muncă și de veghe bărbătească pe apele lumii.

Așadar, vă voi mărturisi că mă mîndresc, ne mîndrim cu toți cei 7 500 de biruitori cotidieni, anonimi, și totuși vrednici de toată stima semenilor, ai mărilor și oceanelor, în numele și spre gloria României.

www.ziuaconstanta.ro

Orașul își deschide aripile

Nu este ușor să măsori măreția unor înfăptuiri, să descrii noile coordonate ale vremii în care trăim liberi și independenți, stăpîni pe destinele proprii. Pentru generația tînără, însă, este nevoie să facem acest lucru. Tineretul cunoaște indirect, numai din scrieri, realitățile de altădată. Tot ce provoacă entuziasmul nostru astăzi pare lucru obișnuit pentru cei care s-au născut după eliberarea țării, fiindcă ce s-a construit, ce s-a realizat la Medgidia, ca și pretutindeni în țară, acest miracol românesc numit drept „Epoca Ceaușescu“ poartă pecetea zilelor noastre. Confruntarea realităților prezentului cu trecutul este tocmai de aceea utilă, edificatoare. Edificatoare pentru ce înseamnă orînduirea noastră nouă, pentru ce înseamnă partidul clasei muncitoare — catalizatorul de energii nebănuite. Tovarășul Iftimie Ilisei, omul care jumătate din viață a consacrat, cu modestie și omenie, ca gospodar și activist de partid, dezvoltării și înfloririi orașului Medgidia ne spune :

— Se știe ce era Medgidia de altădată, o așezare de cîmpie înconjurată numai de mlaștini. Între șuieratul trenurilor și orăcăitul broaștelor, acest tîrg uscat de arșiță suferea cumplit de sete. Oamenii locului, țărani exploatați nemilos, erau veșnic în beznă și la propriu, și la figurat. Plaga neștiinței de carte era aici izbitoare. De industrie, fie ea și artizanală, nici nu putea fi vorba. Cei 6 700 locuitori cîți erau în 1945 se îndeletniceau cu agricultura și creșterea animalelor.

www.ziuaconstanta.ro

Astăzi, Medgidia, acest oraș din inima cîmpiei, se preface din mers într-o așezare citadină, cu brațele deschise spre toate punctele cardinale, dar mai ales către polii industriilor sale. Numai Întreprinderea mecanică de utilaj întrunește astăzi întreaga putere instalată de care dispunea județul Constanța în 1938. Numai Combinatul de lianți și azbociment cuprinde în prezent un număr egal cu angajații existenți înainte de război în industria întregului județ.

Dobrogea prezentului nostru socialist nu poate fi înțeleasă fără această puternică pulsație industrială și citadină dintre Dunăre și Mare.

— Prin ce se remarcă Medgidia din punct de vedere economic în anii socialismului, îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului ?

— Privit în timp, trebuie să menționez că ceea ce s-a realizat aici este, de bună seamă, un record. De pildă, Combinatul de lianți și azbociment, Întreprinderea mecanică de utilaj, industria locală, exploatarea minieră, în cadrul căreia funcționează o fabrică de uscat și însăcuit caolină. O dezvoltare evidentă au cunoscut transporturile, prin creșterea activităților în importantul nod de cale ferată care este Medgidia. Alte aspecte economice sînt cele din sfera serviciilor. Unitățile comerciale de stat, ale cooperației meșteșugărești desfac an de an un volum de mărfuri de sute de milioane de lei. Și aceasta, se știe, nu înseamnă numai abundență de mărfuri și o bună servire, dar și o creștere a puterii de cumpărare, un indice al modului în care trăiesc oamenii. În domeniul economic mai trebuie să evidențiem preocuparea pentru sporirea producțiilor agricole și zootehnice în întreprinderile agricole de stat și cooperativele de producție. Și dacă produsele Întreprinderii mecanice de utilaj, Combinatului de lianți și azbociment sau ale Întreprinderii de industrie locală sînt cunoscute și cerute astăzi nu numai în întreaga țară, dar și în multe țări din lume, purtînd astfel numele Medgidiei pe toate meridianele, nu mai mic credem că este și poate să fie renumele produselor livrate de unitățile agricole și zootehnice din zona orașului.

Aș dori să subliniez că și Medgidia, ca atîtea alte așezări din patria noastră, a cunoscut cele mai mari și mai semnificative prefaceri după Congresul al IX-lea al partidului, definindu-și tot mai pregnant profilul eco-

www.ziuaconstanta.ro

nomic în cursul ultimelor două decenii și, desigur, al actualului cincinal. Sub impulsul directivelor partidului, al îndemnurilor clarvăzătoare ale secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și îndrumați îndeaproape de Comitetul județean de partid, comuniștii, toți oamenii muncii din Medgidia se străduiesc să îndeplinească sarcinile acestui cincinal mai devreme și la înalți parametri tehnico-economici. Aceasta este o realizare cu efecte dintre cele mai favorabile dezvoltării noastre în viitor.

— Ați amintit la început despre realitățile precare de la care a pornit dezvoltarea edilitară a Medgidiei. Făcînd o comparație, dacă se poate numi așa — trecut-prezent — ce ne puteți spune ?

— Corelată cu creșterea sa economică, corespunzătoare cu creșterea populației (astăzi Medgidia numără 66 774 de locuitori) și a nevoilor sale, dezvoltarea orașului a cunoscut, putem spune, o serie elocventă de dotări edilitar-gospodărești. O paralelă trecut-prezent nu se poate face prin asemănări, ci prin deosebiri. Astfel, în 1945 gara era înconjurată de apă bălțită și stuf, puținele străzi aveau aspectul unor rîpe, nu erau canalizări, apa era adusă cu sacaua. Astăzi aceste aspecte au dispărut. De la zero metri de rețele menajere și pluviale, în prezent dispunem de 46 km, plus o stație de epurare cu o capacitate de 170 mc/oră. Vechile străzi acoperite de praf sau de noroi au fost asfaltate sau pietruite. În ce privește dezvoltarea rețelelor electrice, în 1945 erau numai 7 km. Azi sînt peste 100 km și, practic, toate locuințele sînt electrificate. Dispunem de peste 47 hectare de parcuri și zone verzi, locuri de agrement. O adevărată explozie de vegetație.

Cum vedeți, de la străzile înguste, întunecoase, cu ziduri mizere, Medgidia oferă astăzi imaginea unui oraș cu străzi asfaltate, cu blocuri noi, magazine și edificii moderne. E un salt nu numai de la urît la frumos, de la sărăcie la demnitate, ci și o înscriere certă în orizontul unei civilizații, cea socialistă, cu toate atributele pe care le are acest prezent luminos.

Dacă în 1945 puținele școli însumau 18 săli de clasă, dacă mai era și un spital cu 50 paturi, astăzi există trei licee industriale, 10 școli generale, 14 unități preșcolare, 3 creșe, un spital cu 520 paturi, policlinica cu 13 secții, 5 circumscripții medicale, cinemascop, un stadion cu 32 000 locuri, o sală de sport cu 1 000 de locuri, un bazin

www.ziuaconstanta.ro

de înot olimpic și un patinoar, — ridicate prin munca patriotică a medgidienilor —, muzeu de artă, bowling-ul și o splendidă Casă de cultură a sindicatelor. Și încă ceva, Medgidia își vede de pe acum împlinirea visului său de a fi port între Dunăre și Mare, port de tranzit dunărean și maritim deopotrivă. Darea în exploatare a canalului a creat posibilitatea dezvoltării în continuare a orașului, cît și prin realizarea portului de mărfuri și călători, practic Medgidia ajungînd nu numai un nod de transport feroviar, dar și unul de navigație.

Paralel cu aceasta va crește în ritm sporit numărul locuințelor prin construirea de blocuri cu 5—10 nivele și magazine la parter. O nouă gară C.F.R., fluvială și auto, un hotel, ateliere-școală, cămine, grădinițe etc. vor completa zestrea edilitară a orașului.

— Cum vedeți în perspectivă dezvoltarea economică a orașului ?

— Istoricele documente ale Congresului al XII-lea al partidului, privind făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea țării spre comunism, constituie o călăuză vie în acțiune, un îndreptar teoretic și practic de zi cu zi, un imbold permanent de a face mai mult și mai bine. Cum văd eu profilul Medgidiei de mîine ? Ca ansamblu urban industrializat în domeniul construcțiilor de mașini și materialelor de construcții. De exemplu, Medgidia-Nord (profilată pe construcții de mașini, industrie locală, transporturi și unități de alimentație publică) și Medgidia-Est (materiale de construcții, ciment, tuburi și plăci de azbociment), fie prin modernizarea întreprinderilor existente, introducerea tehnicii și tehnologiilor avansate, fie prin înălțarea unor obiective noi.

— Poetul Adrian Păunescu în volumul „De la Bîrca la Viena și înapoi“ scrie... „la Medgidia e important că sub îndrumarea directă și permanentă a județului de către partid, autoritățile orașului, în frunte cu primarul Iftimie Ilisei, au făcut minuni, minuni adevărate !“...

— Dacă asanarea mlaștinilor, crearea parcurilor presărate cu sute de forme sculpturale, clădirile decorate cu mozaicuri și fresce, edificiile cultural-sportive pot fi considerate drept minuni, atunci trebuie spus că autorii „minunilor“ sînt harnicii locuitori ai orașului care, cu dăruire și pasiune, în timpul lor liber, au schimbat fața

www.ziuaconstanta.ro

urbei pe care o consideră ca propria lor casă. Privind piața Decebal, deși oraș cu pregnante ritmuri industriale, Medgidia de azi oferă, cel puțin în centrul ei civic, imaginile unei stațiuni de odihnă.

— Tovarășe Ilisei, alegerea Medgidiei drept gazdă, de mai mulți ani, a Simpozionului național de ceramică, s-a bazat, la început, pe existența, aici, a unui atelier de produse ceramice antiacide, dar, mai ales, pe marele interes arătat artei și slujitorilor ei de dv. Ca urmare, Medgidia se bucură de o dotare cu piese de artă decorativă mai amplă și mai sugestivă decît zestrea unor orașe mari.

— Știți bine, cum știe toată lumea, că Medgidia a avut o „zestre " edilitară dezastruoasă ; trecutul și-a pus amprenta nu numai în sensul slabelor dotări ale orașului, dar și asupra aspectului său sărăcăcios, de tîrg de provincie uitat de lume. Desigur că organele locale de partid și de stat au avut de luptat cu această stare de lucruri. Înfrumusețarea orașului a fost posibilă numai după îndeplinirea unei etape de construcții, care a inclus și amenajarea centrului în forma de azi, cu havuzuri, statui, pomi, cu blocuri armonios dispuse. Așa se face că orașul pornit pe calea prefacerilor esențiale are acum, pe lîngă profilul noilor repere industriale, și un mare muzeu în aer liber, unic în țară, muzeu alcătuit în întregime din lucrările ceramiștilor participanți la edițiile de pînă acum.

Simpozionul de ceramică inaugurat în 1970 a constituit o modalitate de a împodobi orașul cu opere de artă, un chip de a oferi oamenilor hrana spirituală, de a le trezi gustul pentru artă, de a-i educa estetic. În bună parte am reușit, căci oamenii, care la început afirmau că nu înțeleg nimic, sînt azi încîntați de grupurile ceramice care dau farmec ambianței orașului. Deci, s-au restructurat anume concepții, anume mentalități. Un fapt, poate neînsemnat, dar care pledează în sprijinul acestei afirmații : pămîntul, fie și ars, e mult mai vulnerabil decît piatra, și, totuși, nu găsești o știrbitură pe piesele de ceramică, nici pe cele vechi ! Lumea le iubește și le protejează, a început să vadă în ele un simbol al orașului.

Edițiile Simpozionului de ceramică de pînă acum de la Medgidia și-au propus, rînd pe rînd, verificarea și, în același timp, valorificarea pe o treaptă calitativ superioară a unor concepte devenite generale.

www.ziuaconstanta.ro

Scopul! Lucrările sînt așezate pe faleza Canalului, urmînd apoi o dispunere radială, marcînd zone de interes edilitar : piațete, scuaruri, Poșta centrală, Clubul tineretului, Spitalul orășenesc, interioarele unor uzine, instituții de stat și obștești, școli.

Dragostea cu care locuitorii privesc obiectele de artă, mîndria că un oraș ca Medgidia, altădată sărac și șters, beneficiază de o bogată colecție de ceramică sînt o dovadă a înaltei utilități sociale a muncii plasticienilor.

www.ziuaconstanta.ro

Cercetările marine în raport cu interesele economiei naționale

— Stimate tovarășe Mihnea Radu, cercetările românești în domeniul oceanologiei, concretizate în prezent prin Institutul român de cercetări marine Constanța, au o bogată tradiție. Printre întemeietorii și înaintașii acestui institut se numără savanți de renume — prof. I. Borcea, dr. Gr. Antipa, prof. C. Motaș. Vă rugăm să faceți o scurtă incursiune în istoricul acestei instituții, al preocupărilor sale în timp.

— Încă din anii '60 ai secolului trecut, întreținerea navigației la gurile Dunării și amenajarea portului Constanța au impus studiul influenței suspensiilor dunărene și al curenților marini asupra zonei litorale. La începutul secolului nostru dr. Gr. Antipa a realizat o expediție în jurul coastelor Mării Negre și ulterior a întreprins cercetări minuțioase asupra biologiei sturionilor și clupeidelor.

Unul dintre marii întemeietori ai oceanologiei românești a fost savantul Emil Racoviță, ale cărui cercetări efectuate pe nava „Belgica" sînt deja cunoscute și în țara noastră și în străinătate.

Un moment marcant în istoricul cercetărilor marine a fost înființarea în anul 1926, de către prof. I. Borcea, a Stațiunii zoologice Agigea, aparținînd Universității „Al. I. Cuza" din Iași, prima unitate de cercetare în zona litoralului românesc. Considerăm astăzi că din acel an a început un cadru organizat, cu caracter permanent, în oceanologia românească.

www.ziuaconstanta.ro

Personalitatea prof. I. Borcea a impresionat profund în acea vreme, atît cercurile științifice din România, cît și pe cele din țări cu bogate tradiții. A fost un organizator energic și pasionat cercetător științific, eminent profesor universitar, animator al tinerilor dotați. Aceste calități au făcut din prof. Borcea un creator de școală științifică ; sub îndrumarea sa s-au format acad. Eugen Pora, prof. S. Cărăușu, prof. M. Băcescu — membru corespondent al Academiei R. S. România ș.a., cei ce la rîndul lor au fost dascălii actualei generații de cercetători oceanologici.

Pentru poporul român, care timp de secole a fost nevoit să își apere în condiții grele existența și independența, activitatea științifică începea tîrziu, producînd un decalaj de un secol față de țările occidentale. Activitatea prof. Borcea, înființarea stațiunii Agigea au avut o contribuție esențială în modificarea — în favoarea țării noastre — a geografiei cercetării științifice.

Reușita înființării stațiunii Agigea a fost grea. Întemeietorul său a avut de înfruntat concepția conducătorilor din acea vreme, conform căreia românii nu au știut și nu vor ști niciodată să facă știință ; aceasta era preocuparea și monopolul țărilor cu tradiție și bogate. Timpul, însă, cercetările de azi ale științei românești au demonstrat justețea gîndirii prof. I. Borcea.

Stațiunea Agigea a fost înființată conform scopului definitivat de fondatorul său pentru „cercetarea științifică a faunei Mării Negre, care trăiește în fața litoralului nostru".

Un număr de ani mai tîrziu, în anul 1932, dr. Gr. Antipa a înființat la Constanța, în punctul Tăbăcărie, Institutul biooceanografic, al cărui țel primordial l-a reprezentat cercetarea biologiei peștilor industriali și a pescuitului acestora. Ulterior, denumirea institutului a fost schimbată în „Stațiunea de cercetări marine dr. Gr. Antipa" și a aparținut Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

Aceste două instituții au funcționat pînă în anii '50 ai secolului nostru numai cu cîte 3—4 cercetători permanenți, iar singurele mijloace de deplasare pe mare le-au constituit bărcile cu rame. Cu toate acestea, ele au constituit nucleele de bază în care și-au desfășurat activitatea oameni de știință din centrele universitare sau alte instituții de cercetare, au asigurat practica pentru

www.ziuaconstanta.ro

un număr mare de studenți și au avut un rol hotărîtor în viitorul oceanologiei românești. În același timp, aceste mici stațiuni au fundamentat actualele relații de colaborare externă în domeniul oceanologiei. În 1953 a fost semnat la Moscova primul protocol de colaborare științifică cu țările riverane Mării Negre — U.R.S.S. și R. P. Bulgaria. În baza acestui protocol, Academia de științe a R. S. România și U.R.S.S. au constituit un colectiv pentru realizarea unui program de cercetări care cuprindea studii hidrobiologice, hidrochimice, productivitatea piscicolă și mijloacele de pescuit.

Personalul de cercetare existent nu putea acoperi volumul de lucru și diversitatea tematicilor abordate. Acest fapt a impus crearea în 1954, în cadrul Academiei R. S. România, a Comisiei de hidrologie, hidrobiologie și ihtiologie, care și-a constituit în același an un colectiv propriu de cercetare pentru studiul florei și faunei Mării Negre, ce a funcționat inițial în clădirea Stațiunii Gr. Antipa.

În anul 1960, Comitetul de Stat al Apelor a înființat la Constanța o Stațiune de cercetări oceanografice pentru cercetări hidrologice marine referitoare la amenajările litorale și navigația la gurile Dunării.

Cele patru unități de cercetare menționate au reprezentat pentru Constanța centre de activitate științifică ce înglobau specialiști deja consacrați sau în formare, personal ce a contribuit pozitiv la viața spirituală a orașului. Funcție de apartenența administrativă și tematicile de lucru, rezultatele obținute au constituit trepte de cunoaștere a mediului marin, acumularea unei experiențe valoroase care a stat la baza progreselor ulterioare. În acest mod Constanța s-a afirmat nu numai ca oraș port, nu numai ca centru administrativ al grînarului dobrogean, nu numai ca punct turistic și balnear, dar și ca sediu al unor preocupări științifice, cu nimic mai prejos decît celelalte orașe din țară.

În anul 1970, în vederea creșterii eficienței cercetărilor marine, conducerea superioară de partid și de stat a hotărît înființarea actualului Institut român de cercetări marine. S-au avut în vedere concentrarea forțelor ce încadrau cele patru unități de cercetare existente, eliminarea inevitabilelor paralelisme în activitate, utilizarea mai bună a bazei materiale, punerea lor sub o conducere în subordinea Consiliului Național pentru Știință

www.ziuaconstanta.ro

și Tehnologie. La luarea acestei hotărîri s-a considerat că un institut puternic la nivel național, unic pe ramură, va permite o colaborare mai bună între cercetători și colectivele de specialiști, va ușura dotarea cu aparatură și mijloacele necesare, va facilita o concepție unitară privind coordonarea activității și valorificarea rezultatelor. În acest cadru, în anul 1976, cu aprobarea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., s-a sărbătorit aniversarea a 50 de ani de oceanologie românească instituționalizată.

Înființat prin fuziunea celor patru unități de cercetare menționate, pe baza personalului și a bazei materiale existente, Institutul român de cercetări marine (I.R.C.M.) a cunoscut o dezvoltare rapidă, ajungînd o unitate de cercetare puternică, cu un personal valoros, o dotare în continuă completare. Beneficiem astăzi de un sediu ce înglobează toate laboratoarele și utilitățile necesare, plus amenajări exterioare — bazine — pentru experimente de acvacultură. O bază de maricultură este în curs de realizare la Istria, în care vor fi transferate tehnologiile obținute la scară de laborator. Pentru cercetări pe mare, institutul exploatează trei nave și o șalupă. Dintre cele trei nave, una este modernă, fiind utilizată pentru cercetare și pescuit experimental.

Prin actul normativ de înființare, I.R.C.M. a primit atribuții de coordonare a tuturor cercetărilor ce se fac în mediul marin, precum și sarcini concrete de organizare pe principii noi a activităților specifice.

— Ați putea să vă referiți la unele rezultate obținute ?

— Cadrul organizatoric creat prin înființarea I.R.C.M. a permis abordarea complexă și eficientă a unei game largi de preocupări privind cunoașterea și exploatarea mediului marin și a resurselor sale. Dată fiind această complexitate, voi încerca să sistematizez rezultatele obținute, grupîndu-le pe domenii mari.

Valorificarea resurselor biologice din Marea Neagră și ocean. Activitatea este orientată pe două direcții distincte — Marea Neagră și zonele oceanice, unde acționează flota de pescuit oceanic.

La Marea Neagră s-a pornit prin efectuarea de cercetări care să permită valorificarea mai eficientă a resurselor naturale piscicole. S-a început cu pescuitul pasiv de coastă, realizîndu-se îmbunătățiri ale sculelor

www.ziuaconstanta.ro

sesiza influențele — dacă acestea vor exista — centralei nuclearo-electrice de la Cernavodă atunci cînd va intra în funcțiune.

O amploare din ce în ce mai mare o au fenomenele de „înflorire" a apei, produse de dezvoltarea masivă și explozivă a algelor unicelulare. Aceste fenomene apar pe fundalul îmbogățirii excesive a apelor litorale cu substanțe nutritive și substanță organică. Deoarece prin prezența lor cantitățile mari de specii fitoplanctonice împrumută apei o culoare caracteristică și uneori înfloririle sînt însoțite de mortalități prin asfixie ale faunei, acordăm atenție deosebită atît elucidării și stabilirii de măsuri preventive, cît și popularizării prin mijloacele de informare în masă a cauzelor reale.

În domeniul combaterii poluării cu petrol, colectivul institutului a realizat, pe bază de concepție proprie, și brevetat o serie de substanțe și utilaje folosite în depoluare. Unele din acestea le producem la scară pilot sub forma de microproducție, altele au fost preluate de unități interesate. Cele cîteva intervenții pe care le-am efectuat în situații reale au demonstrat eficacitatea realizărilor noastre, punînd în același timp bazele unei producții care poate elimina total importuri foarte costisitoare.

Ne preocupă cunoașterea fenomenelor biologice, hidrologice și hidrochimice ce au loc în apele noastre litorale. Pe baza tradiției cercetărilor de biologie și oceanografie fizică și chimică, I.R.C.M. întreprinde studii de cunoaștere a evoluției factorilor fizico-chimici a circulației apelor, a fenomenelor biologice din apele litoralului românesc. Dacă la prima vedere aceste preocupări au un caracter fundamental, datele obținute au servit la proiectarea și realizarea unui număr mare de obiective pe litoral, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Platforma de foraj marin „Gloria", Combinatul Petrochimic Midia. Datele acumulate pe mulți ani folosesc la întocmirea operativă de materiale informative pentru toți cei interesați în dezvoltarea industriei litoralului. Un loc aparte în activitatea noastră îl ocupă studiul evoluției liniei țărmului, al modificărilor spectaculoase concretizate prin erodarea malului apărute în ultimii ani. Atenția este îndreptată spre stabilirea cauzelor și a măsurilor hidrotehnice de împiedicare a acestui fenomen.

www.ziuaconstanta.ro

Ingineria marină și valorificarea surselor de energie neconvențională. Deși un domeniu mai nou, a cărui activitate a început după înființarea I.R.C.M., rezultatele sînt bune, certe. În primul rînd trebuie menționată realizarea și omologarea în anul 1982 a primului submersibil românesc de cercetare care poate lucra independent, la adîncimi de pînă la 200 m, avînd la bord doi oameni. Același obiectiv a realizat o gamă largă de aparatură de cercetare cu aplicabilitate specifică oceanologiei. Trebuie menționat că această aparatură se procura din import și datorită producției în serie mică era deosebit de costisitoare. Sînt rezultate bune și în domeniul pătrunderii și lucrului sub apă, începînd de la echipamentul de scufundare pînă la realizarea unui aparat prototip de tăiere și sudare sub apă. Pentru valorificarea surselor energetice neconvenționale s-a realizat și brevetat, la cererea Ministerului Energiei Electrice, o instalație pentru determinarea potențialului energetic eolian, care în prezent este în omologare în vederea producerii în serie.

Corelat cu activitatea de cercetare, institutul întreține și reprezintă țara noastră într-o varietate mare de relații internaționale. Avem legături de schimburi de publicații și specialiști cu 131 unități de cercetare din 52 state.

Vastitatea și complexitatea problemelor oceanologice au impus o cooperare din ce în ce mai strînsă în cadrul unor organisme internaționale, dintre care unele au un caracter guvernamental. Țara noastră s-a afiliat la o parte din acestea, în funcție de interesul și posibilitățile de participare. În momentul actual, R.S. România colaborează prin I.R.C.M. la următoarele organisme internaționale : Convenția C.A.E.R. de oceanologie ; acordul de colaborare în domeniul pescuitului marin de la Varșovia între U.R.S.S., R. P. Bulgaria, R. P. Polonă, R. D. Germană, R. S. România ; comisiile internaționale pentru pescuit în Atlanticul de Nord (N.A.F.O.), de Sud-Est (I.C.S.E.A.F.) și Atlanticul Est-Central (C.E.C.A.F.) ; acordul tripartit (U.R.S.S., R. P. Bulgaria și R. S. România) de pescuit la Marea Neagră ; comisia internațională pentru explorarea științifică a Mării Mediterane (C.I.E.S.M.); comisia oceanografică interguvernamentală (C.O.I.) din cadrul U.N.E.S.C.O. ; consiliul general pentru pescuit în Mediterana (C.G.P.M.) din cadrul F.A.O.

www.ziuaconstanta.ro

Tot în cadrul acestor schimburi internaționale, în perioada 1974—1976, I.R.C.M. a executat, cu plata în valută, un studiu complex hidrobiologic, hidrochimic și pescăresc în apele Jamahiriei Arabe Libiene, care la acea vreme a fost considerat în literatura de specialitate internațională unul din cele mai complete studii realizate în Mediterana.

Aceste relații contribuie la îmbogățirea experienței cadrelor proprii, la obținerea de noi date, dar în primul rînd contribuie la afirmarea prestigioasă a științei românești în marea asociație a științei mondiale. Este o dovadă în plus a justeței unei politici sănătoase, deschise, care deschide orizonturi largi afirmării muncii creatoare.

— Care sînt preocupările de viitor ale Institutului român de cercetări marine ?

— Sîntem foarte conștienți că avem foarte multe lucruri de făcut, că aportul nostru la bunul mers al economiei, al țării, poate și trebuie să fie mai mare, mai concret.

La fundamentarea programelor de cercetare pornim de la „Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic", aprobat de Congresul al XII-lea al partidului :

„Este necesar să se intensifice în mod deosebit cercetările în Marea Neagră, asigurîndu-se cunoașterea și valorificarea potențialului său geologic și piscicol, elaborarea de tehnologii de extragere a substanțelor utile din apa marină, realizarea de culturi intensive de organisme marine autohtone și aclimatizate. Vor fi abordate mai larg problemele protecției mediului marin împotriva poluării și ale conservării resurselor biologice ale Mării Negre. În cercetarea Mării Negre, țara noastră va dezvolta colaborarea cu statele riverane [...]

Va crește, totodată, participarea cercetării oceanologice românești la cunoașterea și utilizarea resurselor oceanului mondial, la cooperarea științifică și tehnică ce se desfășoară pe plan internațional în acest domeniu".

Faptul că în documentele celui mai înalt forum comunist — Congresul partidului — se menționează distinct activitatea institutului a constituit o justificată mîndrie pentru întregul colectiv de oameni ai muncii. În același timp, am privit cu toată seriozitatea sarcinile primite, luînd măsuri de aducere la îndeplinire exemplară.

www.ziuaconstanta.ro

Cu ocazia unor întîlniri prilejuite de expoziții, consfătuiri, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a interesat îndeaproape de activitatea noastră, dînd indicații deosebit de valoroase pentru orientarea eforturilor, pentru obținerea unor rezultate concrete.

Institutul s-a bucurat și se bucură de atenția și sprijinul organelor locale de partid și de stat, am simțit mereu grija și am primit ajutorul atunci cînd l-am solicitat.

Iată de ce sarcinile noastre sînt mari și foarte importante. Este greu ca în cîteva cuvinte să redau toate preocupările de viitor, dar în principal acestea își propun : contribuții concrete la creșterea producției de pește în Marea Neagră prin sprijin acordat Întreprinderii piscicole Constanța în privința dirijării operative a navelor, asistență tehnică în producție, realizări de unelte eficiente pentru pescuit, specializarea cadrelor. Realizarea cu forțe proprii a unei producții ce va crește de la an la an prin reintroducerea unor tipuri de scule de pescuit, activitate productivă cu navele institutului ; sporirea producției obținute în lacurile litorale prin acțiuni de populări cu puiet din producție proprie, stabilirea unor metode și mijloace optime de pescuit ; urmărirea calității apei în vederea luării măsurilor necesare pentru asigurarea condițiilor optime de valorificare ; finalizarea cercetărilor de culturi și aclimatizări de organisme marine și darea în consum a unor cantități din ce în ce mai mari ; creșterea substanțială a sprijinului acordat flotei de pescuit oceanic prin introducerea în pescuit a noi specii, identificarea de zone noi, îmbunătățirea uneltelor, stabilirea de tehnologii de prelucrare superioară la bordul navelor a capturilor ; cunoașterea aprofundată a evoluției calității apei marine și stabilirea de măsuri în vederea combaterii degradării mediului ; identificarea cauzelor ce produc erodarea țărmului pentru a putea trece la acțiuni de protejare ; realizarea de noi mijloace pentru combaterea poluării cu petrol.

Acestea sînt cîteva din sarcinile pe care și le propune colectivul Institutului român de cercetări marine din Constanța. Majoritatea lor figurează încă din acest an în programele noastre și s-a trecut cu toată seriozitatea la îndeplinirea lor.

www.ziuaconstanta.ro

Avem probleme importante de rezolvat și sîntem pe deplin conștienți că activitatea noastră reprezintă o mică parte din efortul pe care țara noastră îl face pentru a ne făuri un viitor luminos, socialist. Această mică parte reprezintă contribuția pe care cercetarea oceanologică o aduce la dezvoltarea economiei naționale, la bunul mers al societății României socialiste. Cu devotament și dragoste față de meseria pe care ne-am ales-o, putem realiza aceste sarcini, beneficiem de un colectiv bun, o organizație de partid puternică care va putea antrena toți oamenii muncii într-un efort ce se va finaliza cu satisfacția obținerii rezultatelor pe care țara, partidul le așteaptă de la noi.

www.ziuaconstanta.ro

Preocupări constante pentru nou, pentru eficient

Deși primele cercetări în domeniul agriculturii în Dobrogea au fost inițiate începînd din anii 1924—1925 la ferma de stat Hamangia și la școala inferioară de agricultură de la Basarabi, acestea au avut mai mult rol didactic și au abordat numai unele aspecte ale agriculturii acelor ani. Tovarășe dr. ing. Mihail Enciu, cînd au fost inițiate primele cercetări în agricultura Dobrogei și ce au urmărit ?

— Primele cercetări riguroase, executate după un plan tematic unitar, au început să fie executate din anul 1933, odată cu înființarea Stațiunii Experimentale Agricole a Dobrogei. Deși a dispus de o bază materială mai mult decît modestă, reprezentată printr-un cîmp experimental în suprafață de 15 ha și încadrată cu numai un cercetător, noua unitate de cercetare a abordat încă de la început unele aspecte importante ale agriculturii din Dobrogea. Am menționa, printre acestea, înființarea primelor culturi comparative de grîu, orz, ovăz, porumb și fasole în vederea stabilirii celor mai valoroase soiuri potrivite condițiilor pedoclimatice ale Dobrogei. Tot atunci au fost inițiate primele experiențe riguroase de fertilizare a culturilor cu îngrășăminte organice și minerale. Ar merita subliniat faptul că în perioada 1933—1936 au fost obținute primele rezultate cu valoare deosebită pentru agricultura din această zonă. S-a demonstrat rolul gunoiului de grajd în sporirea producției la aproape toate plantele de cultură. S-a reușit să se combată unele teorii existente în agricultura din acea vreme, după care

www.ziuaconstanta.ro

aplicarea gunoiului de grajd în condiții de secetă ar conduce chiar la o scădere a producției. S-a dovedit, de asemenea, importanța îngrășămintelor minerale cu azot și fosfor în creșterea producției de cereale. În legătură cu acest ultim aspect trebuie să arătăm însă că valoarea acestor cercetări era mai mult teoretică. România nu producea la acea vreme nici un fel de îngrășăminte minerale, iar acestea nu erau practic cunoscute în agricultura Dobrogei.

— Ce alte rezultate s-au mai obținut în stațiune pînă la 23 August 1944 ?

— În general, în perioada 1937—1944 se poate vorbi de al doilea ciclu experimental. În această etapă, noua unitate de cercetare continuă să se dezvolte, însă destul de modest. Așa se face că la sfîrșitul anului 1944, Stațiunea de Cercetări Agricole de la Valu lui Traian dispunea de 265 ha teren și era încadrată cu trei cercetători. Pentru prima oară în această perioadă unitatea a fost dotată cu două tractoare, două batoze, o cositoare cu tracțiune animală și... cam atît. Ca urmare a creșterii numărului de cercetători, a sporit și numărul temelor de cercetare. Au fost luate în studiu și unele aspecte ale lucrărilor solului și combaterii buruienilor (pirul constituia în acea perioadă buruiana cea mai păgubitoare din culturile prășitoare). Deși cercetările au arătat că pirul se putea combate relativ ușor prin folosirea arăturilor adînci, aceste cercetări nu aveau practic aplicabilitate. Și aceasta din cauză că în Dobrogea nu existau în această perioadă decît 119 tractoare, pămîntul fiind lucrat aproape în totalitate cu utilaje cu tracțiune animală. În asemenea condiții nu se puteau deci realiza arături adînci care să ducă la combaterea pirului. Trebuie însă menționat un rezultat de valoare obținut de cercetătorii stațiunii din această etapă. Este vorba de crearea soiului de porumb dobrogean obținut prin încrucișarea unui soi local de porumb de tip românesc cu soiul italian Pignoletto.

Prin încrucișări și selecții repetate, care au continuat pînă în anul 1945—1946, s-a obținut soiul românesc dobrogean, care a fost raionat începînd din anul 1948 în toată Dobrogea. Acest soi, cu însușiri valoroase pentru etapa respectivă, s-a menținut în cultură pînă la introducerea hibrizilor de porumb, etapă care, așa cum se va vedea, a însemnat o adevărată revoluție.

www.ziuaconstanta.ro

Ca o caracterizare generală a activității stațiunii agricole de la Valu lui Traian, de la înființare și pînă la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, se poate spune că cea mai mare parte a rezultatelor obținute au constituit adevărate „piese de dosar". Cu excepția celor cîteva soiuri de plante introduse în cultură, starea înapoiată în care se găsea agricultura acestei zone nu permitea punerea în practică a rezultatelor cercetărilor științifice.

— Lipsa de preocupare a claselor conducătoare din acea perioadă pentru valorificarea rezultatelor cercetărilor științifice s-a repercutat în producție ?

— Dacă analizăm nivelurile medii la grîu obținute în perioada 1934—1938, vom constata că acestea se situau între 380 kg/ha în județul Tulcea și 500 kg/ha la Constanța, iar la porumb de 860 kg/ha în județul Tulcea și 770 kg/ha în județul Constanța. Aceste producții s-au datorat slabei calități a lucrărilor solului, neîngrășării pămîntului, semănatului aproape în exclusivitate manual, precum și cultivării unor soiuri cu productivitate scăzută.

Ca să ne facem o idee și mai clară a caracterului extensiv al agriculturii Dobrogei din această etapă, precum și al modului nerațional de valorificare a potențialului natural al acestor soluri, este suficient să amintim că orzul de primăvară era cereala preponderentă în agricultură. Dar se știe că orzul de primăvară are un potențial productiv mai scăzut chiar în condițiile actuale, cînd dispunem de soiuri cu însușiri net superioare celor existente la acea dată în cultură. În plus, orzul de primăvară, avînd o perioadă de vegetație mai lungă, este surprins de arșițele și secetele din vară, care-i reduc substanțial producția. Orzul de toamnă nu se putea extinde în primul rînd din lipsa semănătorilor mecanice care ar fi putut încorpora sămînța la 6—7 cm, ca astfel să reziste la gerurile iernii.

O nouă etapă de dezvoltare a stațiunii noastre începe odată cu apariția Hotărîrii Plenarei Comitetului Central al P.C.R. din 3—5 martie 1949 privind transformarea socialistă a agriculturii. Această etapă durează pînă în anul 1957, cînd se încheie de fapt procesul de colectivizare a întregii agriculturi dobrogene. Apariția primelor mlădițe ale socialismului în satele dobrogene a pus în fața stațiunii sarcina de a contribui la lărgirea și dezvol-

www.ziuaconstanta.ro

tarea continuă a sectorului agricol socialist, la întărirea lui economico-organizatorică.

Activitatea experimentală din această perioadă cunoaște o dezvoltare fără precedent. Se dezvoltă, în primul rînd, baza materială a unității. Suprafața ajunge la 707 ha, numărul tractoarelor la șapte și apare în dotare pentru prima oară utilaj specific sectorului de cercetare (semănători și batoze experimentale etc.). Numărul cercetătorilor științifici ajunge la 15, iar al tehnicienilor și laboranților la 14. Activitatea de cercetare se organizează în cadrul unor laboratoare cu plan tematic bine stabilit. Laboratoarele organizate în această etapă s-au dezvoltat continuu, cea mai mare parte dintre ele existînd și astăzi. Aceste laboratoare au fost : laboratorul de agrotehnică generală (asolamente, lucrările solului, îngrășăminte), laboratorul de agrotehnică specială (fitotehnie), laboratorul de ameliorarea plantelor, laboratorul de pășuni și fînețe, laboratorul de ameliorații agrosilvice și irigații, laboratorul de legumicultură, laboratorul de combatere chimică a buruienilor, laboratorul de plante medicinale și aromatice.

Activitatea de cercetare s-a dezvoltat continuu. De la 21 experiențe executate în anul 1944 s-a ajuns în anul 1957 la un număr de 122 experiențe, iar suprafața cîmpurilor experimentale în această perioadă a crescut de peste șase ori.

— Ce rezultate mai importante s-au obținut în această perioadă ?

— În primul rînd, în această etapă s-au pus bazele unei colaborări mai strînse între unitatea noastră și marea producție agricolă. Această colaborare a pornit de la înființarea Consiliului Științific, organism care cuprindea atît cercetătorii unității, cît și cadre de conducere pe linie de partid și de stat, conducători de unități agricole, specialiști, muncitori fruntași. Consiliul Științific avea sarcina de a dezbate anual dările de seamă ale stațiunii și de a întocmi, în funcție de cerințele agriculturii zonei, planul tematic.

Activitatea științifică a stațiunii în această perioadă se caracterizează prin aprofundarea unor aspecte reclamate de agricultura socialistă a acestei zone. Se definitivează lucrările solului pentru grîu și porumb, se încheie primul ciclu experimental la temele privind fertilizarea principalelor culturi, se extinde studiul asolamen-

www.ziuaconstanta.ro

telor. Din anul 1955 au început o serie de cercetări care urmau să stabilească cele mai importante elemente din tehnologia principalelor culturi privind : epoci de semănat, distanțe, densități etc. Laboratorul de ameliorarea plantelor s-a remarcat în această perioadă prin nașterea unui hibrid de porumb provenit din încrucișarea soiului dobrogean cu I.C.A.R.-54, raionat în toată Dobrogea. Au început primele experimentări cu hibrizii dubli americani din seria Pioneer, care se vor dovedi deosebit de productivi. În paralel, acest laborator a trecut la crearea unor noi hibrizi dubli de porumb, mai bine adaptați zonei, și în același timp s-au extins cercetările privind apariția a noi soiuri de grîu. Merită a fi subliniată și activitatea laboratorului de plante de nutreț, care a demonstrat cu date experimentale că introducerea Ierbii de Sudan și a sorgului sporește de două-trei ori cantitatea de furaj obținută la hectar, față de vechile culturi care se practicau pe scară largă (dughia și meiul). Este meritul acestui laborator de a fi inițiat primele experiențe cu porumbul siloz și a demostra astfel valoarea furajeră deosebită a acestuia. Trebuie arătat că, pînă la această dată, însilozarea nu era practic cunoscută în această regiune. Or, se știe că astăzi porumbul siloz reprezintă cel mai răspîndit furaj.

Laboratorul de ameliorații agrosilvice și irigații a abordat chiar de la începutul înființării sale una din problemele cu care se confruntă de multă vreme agricultura dobrogeană — eroziunea solului. Relieful frămîntat, cu pante ce depășesc de multe ori 14—15%, a fost supus decenii de-a rîndul acțiunii de eroziune, provocată în special de ploile torențiale. În agricultura tradițională, practicată pe suprafețele mici, parcelate, nici nu putea fi vorba de organizarea și aplicarea unui complex de lucrări menite să protejeze solul împotriva eroziunii. Aplicarea unui complex de măsuri antierozionale a putut fi pusă în practică numai pe suprafețe mari, în urma încheierii procesului de cooperativizare a agriculturii. Au fost organizate asolamente speciale antierozionale prevăzute la plante mai mari, cu benzi înierbate sau chiar cu culturi în fișii. În cadrul acestor asolamente, solele au fost organizate paralel cu curba de nivel, cum de altfel s-a trecut și la executarea tuturor lucrărilor agricole. Au fost inițiate și primele experiențe de irigare a culturilor, dar lipsa unor echipamente speciale pentru

www.ziuaconstanta.ro

administrarea apei la plante a făcut ca rezultatele obținute să fie destul de moderate.

În sfîrșit, trebuie remarcat și faptul că în această etapă se organizează primele cercetări sistematice de combatere chimică a buruienilor. Deși sortimentul de erbicide era extrem de redus, el limitîndu-se practic la cîteva produse pe bază de 2,4-D, cercetările întreprinse au arătat că se pot obține efecte deosebite în combaterea unor specii de buruieni cu largă răspîndire, așa cum a fost rapița. Ca urmare a combaterii acestei buruieni, din culturile de cereale păioase s-au obținut sporuri de producție cuprinse între 40 și 100%. Acestea au fost încercări de adevărat pionierat în lupta chimică contra buruienilor, dar încă de pe atunci se întrezăreau perspectivele acestei arme.

Rezultatele acestor cercetări s-au regăsit în primul rînd în sectorul de producție al stațiunii. Astfel, în perioada 1953—1957, se realizează în stațiune o producție medie de aproape 2300 kg/ha la grîu, peste 2000 kg/ha la porumb, aproape 1800 kg/ha la ovăz etc. Aceste producții, apreciate ca foarte bune pentru acea etapă, au permis stațiunii Valu lui Traian să livreze în intervalul amintit semințe de elită și înmulțirea unităților agricole din Dobrogea. Pe lîngă faptul că aceste semințe aveau o valoare biologică ridicată, ele aparțineau și unor soiuri mai productive și mai bine adaptate condițiilor pedoclimatice ale Dobrogei, permițînd înlocuirea treptată a soiurilor și a populațiilor mai vechi cu potențial productiv limitat.

În această perioadă se organizează și primele loturi demonstrative în unitățile de producție. Acestea vizau în special introducerea în producție a noilor soiuri și hibrizi la principalele plante de cultură. Merită subliniat faptul că introducerea în aceste locuri demonstrative a hibrizilor dubli de porumb a făcut posibilă generalizarea foarte rapidă a acestora în producție, iar prezența în acești hibrizi a unui pronunțat procent de Meterozis a însemnat un salt de aproape 1000 kg/ha pe întreaga suprafață de porumb cultivată în Dobrogea.

Dar cel mai important aspect care merită reliefat este saltul făcut de agricultura Dobrogei în această etapă Introducerea în marea producție a noilor soiuri și hibrizi, mai bine adaptați condițiilor locale, aplicarea la scară tot mai mare a rezultatelor cercetărilor întreprinse în sta-

www.ziuaconstanta.ro

țiune, precum și creșterea continuă a bazei materiale a agriculturii au făcut posibilă obținerea unor producții din ce în ce mai mari. Și dacă facem apel la datele statistice, vom constata că producția obținută în intervalul 1953—1957 a fost mai mare cu 59 la sută la grîu, cu 164 la sută la porumb și cu peste 300 la sută la floarea soarelui, față de producția medie realizată în anul 1952. Dublarea producției agricole într-o perioadă atît de scurtă rămîne un fapt fără precedent în istoria agriculturii românești.

— Odată cu încheierea procesului de cooperativizare, se poate vorbi de o etapă nouă în dezvoltarea cercetărilor în agricultura Dobrogei ?

— După cooperativizarea agriculturii, s-au deschis perspective și s-au creat posibilități reale de dezvoltare a cercetărilor științifice în agricultura Dobrogei. Cercetarea a fost chemată să rezolve multiplele și complexele probleme ridicate de organizarea și specializarea producției, de trecerea la o agricultură intensivă, modernă, pe măsura bazei tehnice materiale mereu în creștere a acesteia. În deceniul anilor '60, cercetarea agricolă a trecut la elaborarea unor tehnologii moderne de cultivare a plantelor în condițiile creșterii continue a gradului de mecanizare a agriculturii, ca urmare a sprijinului tot mai puternic pe care agricultura l-a primit din partea partidului și statului nostru. Congresele al IX-lea și al X-lea al P.C.R., prin Directivele elaborate, de o excepțională importanță, au jalonat progresul rapid al agriculturii românești, asigurînd mersul ascedent al acesteia. Secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arăta că „fără o agricultură intensivă, modernă, de înaltă productivitate, organizată pe baza celor mai mari cuceriri ale științei, nu se poate asigura făurirea societății multilateral dezvoltate, nici edificarea socialismului în patria noastră".

Pentru a răspunde acestei înalte meniri, conducerea de partid și de stat a așezat pe baze noi activitatea de cercetare agricolă, integrînd-o într-un amplu proces de organizare, modernizare și înzestrare tehnică. Stațiunea de cercetări agricole de la Valu lui Traian a beneficiat din plin de aceste măsuri de organizare și modernizare. A crescut substanțial baza materială a unității, prin dotarea acesteia cu mașini, utilaje și aparatură modernă

www.ziuaconstanta.ro

de cercetare. Suprafața unității a crescut la peste 1 500 ha teren, iar numărul de cercetători a ajuns la 20.

Paralel cu creșterea numărului de cadre cu pregătire superioară, s-au diversificat și preocupările stațiunii, care au cuprins practic toate sectoarele de activitate ale agriculturii. În acest deceniu s-au înființat noi laboratoare de cercetare pentru a rezolva o serie de probleme noi ale marii producții agricole. Printre acestea se numără laboratorul de mecanizare, laboratorul de economie agrară și laboratorul de protecția plantelor, ale căror planuri tematice au fost orientate pe linia rezolvării unor probleme legate de extinderea mecanizării în agricultură, de îmbunătățirea activității de organizare și specializare a producției și de combaterea mai eficientă a bolilor și dăunătorilor.

— Extinderea irigațiilor în Dobrogea, odată cu darea în exploatare a marilor sisteme de irigare „Carasu", „Razelm-Sinoe" și altele, a însemnat o nouă etapă în dezvoltarea cercetărilor din agricultură ?

— Așa cum se cunoaște, Plenara C.C. al P.C.R. din martie 1970 a adoptat un amplu program de dezvoltare a lucrărilor de îmbunătățiri funciare. Acest program a stabilit pentru prima dată, pe baza unei concepții noi, un ansamblu de măsuri și acțiuni de mare anvergură și de largă perspectivă pentru dezvoltarea agriculturii, în conformitate cu progresul neîntrerupt al economiei noastre naționale.

Pentru a răspunde mai bine noilor realități ale agriculturii dobrogene, din toamna anului 1969 Stațiunea Valu lui Traian a fost profilată pe culturi irigate. Odată cu aceasta, Stațiunea a început o nouă etapă de dezvoltare a cercetărilor științifice legate de noile condiții create în agricultură. Planurile tematice de cercetare au fost îmbunătățite și orientate în vederea rezolvării multiplelor aspecte ridicate de trecerea la o agricultură irigată. La întocmirea noilor planuri tematice de cercetare am colaborat cu organele agricole și cu specialiștii din agricultură, pentru a realiza o legătură cît mai strînsă a acestora cu cerințele dezvoltării intensive și multilaterale a agriculturii din această parte a țării. Trebuie să arătăm însă că Stațiunea de la Valu lui Traian și-a orientat o parte din tematica de cercetare pe linia stabilirii tehnologiilor de cultivare a plantelor în condiții de irigare încă din anul 1966. Am reușit astfel ca într-un

www.ziuaconstanta.ro

termen scurt să stabilim principalii parametri tehnologici pentru condiții de irigare la culturile de bază. Aceasta a făcut ca în momentul în care au intrat în exploatare marile sisteme de irigare la nivelul anilor 1969—1970 stațiunea să poată pune la dispoziția unităților de producție noile tehnologii pentru culturi irigate. Mai mult, în momentul în care irigațiile au început să fie aplicate pe suprafețe tot mai mari, stațiunea a reușit, pe baza rezultatelor cercetărilor executate în perioada 1966—1969, să recomande unităților cele mai valoroase soiuri și hibrizi care s-au dovedit corespunzători noilor condiții din agricultură.

În deceniul anilor '70, în programele de cercetare ne-am fixat ca obiectiv principal elaborarea unor tehnologii moderne de folosire intensivă a suprafețelor irigate, în vederea obținerii unor producții de 10 000—12 000 kg porumb la hectar, 6 000—7 000 kg/ha la grîu, 3 000—3 500 kg/ha soia, 3 500—4 000 kg/ha la floarea soarelui și 50 000 kg/ha la cartofi.

Introducerea irigațiilor în Dobrogea a făcut posibilă realizarea acestor obiective. Se cunoaște că Dobrogea este zona cea mai aridă din țară. Precipitațiile care cad în această parte a țării nu reușesc să satisfacă decît în proporție de 40—60% necesarul de apă al culturilor agricole. Din această cauză, apa constituia aici factorul limitativ al producțiilor. Odată cu înlăturarea efectelor secetei, prin introducerea irigațiilor, se creează în Dobrogea condiții din cele mai bune pentru creșterea continuă a producțiilor agricole.

Baza materială a continuat să se îmbunătățească și odată cu ea a sporit și numărul cercetătorilor, ajungînd în prezent la 26. Aceasta a permis ca la realizarea obiectivelor propuse să se treacă tot mai mult la cercetarea în echipe complexe de specialiști care să rezolve prin studii minuțioase și aprofundate folosirea mai eficientă a apei de irigație și a îngrășămintelor, a energiei solare și a mijloacelor mecanice, pentru reducerea consumului de carburanți și energie.

Începînd din anul 1971, stațiunea noastră a avut cinstea să fie vizitată de trei ori de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cu ocazia acestor vizite de lucru, am primit numeroase indicații prețioase din partea secretarului general al partidului, în vederea îmbunătățirii muncii de cercetare, ridicării

www.ziuaconstanta.ro

acesteia la noi cote. Am fost îndemnați să fim mai îndrăzneți în munca de cercetare, să căutăm necontenit noi căi și mijloace de sporire a producției, să creăm soiuri și hibrizi cu potențial productiv mai ridicat, mai bine adaptați condițiilor noastre. Vizitele secretarului general al partidului, aprecierile pe care le-a făcut cu aceste ocazii au constituit pentru noi sentimente de mîndrie și satisfacție. În același timp, aceste vizite au prilejuit de fiecare dată și adevărate momente de bilanț ale activității noastre, reliefînd în același timp lipsurile și neajunsurile din activitatea noastră.

— Ce rezultate mai importante s-au obținut în ultima etapă de dezvoltare a stațiunii ?

— Cercetările întreprinse de noi începînd din anul 1971 au condus la elaborarea unor tehnologii moderne pentru toate plantele de cultură din agricultura Dobrogei. Obiectivele propuse pentru deceniul anilor '70 au fost substanțial depășite. Am ajuns să realizăm în cîmpurile experimentale producții de peste 16 000 kg porumb boabe la ha, peste 8 000 kg/ha grîu, peste 9 000 kg orz la hectar, peste 4 000 kg floarea-soarelui. Cum potențialul climatic al Dobrogei este cel mai ridicat din țară, am trecut la elaborarea unor tehnologii de cultivare a unor plante în cultură succesivă în vederea realizării a două recolte pe an. Pe această linie trebuie evidențiate preocupările stațiunii noastre de creare a unor hibrizi de porumb capabili să realizeze recolte de 6—8 t/ha, atunci cînd sînt cultivați în miriștea orzului sau a soiurilor mai timpurii de grîu. În anul 1981 a fost omologat hibridul H.S. 94 Dobrogea, creat la Stațiunea Valu lui Traian, hibrid cu cea mai scurtă perioadă de vegetație dintre toți hibrizii românești. Alți doi hibrizi creați aici au fost predați Comisiei de Stat pentru omologare.

În ultimii doi-trei ani ne-am îndreptat atenția pentru găsirea unor soluții noi în vederea folosirii cu randamente sporite a apei de irigație și a îngrășămintelor, pentru a putea reduce și pe această cale consumul de energie. Primele rezultate obținute ne-au arătat că putem îmbunătăți în continuare parametrii energetici. Astfel, încercările făcute de noi în experiențele cu regim de irigare și consum de apă ne-au permis, printr-o aplicare mai rațională a irigațiilor, să reducem normele de irigare cu pînă la 25% la porumb, soia și floarea-soarelui,

www.ziuaconstanta.ro

fără ca producția să fie afectată. În schimb, reducerea normelor de irigare înseamnă o economie de 300—400 kw/h pe hectar.

S-au introdus, în ultimii ani, în agricultura Dobrogei, noi soiuri și hibrizi, mult mai bine adaptați condițiilor noastre și mai productivi. În același timp, am stabilit tehnologia de cultivare pentru tot materialul biologic nou introdus în cultură.

Am trecut la elaborarea unor tehnologii adaptate condițiilor microzonelor din Dobrogea. Pentru aceasta, am trecut la înființarea unor centre experimentale în cele mai caracteristice microzone, în care am inițiat programe tematice specifice. Astfel, am înființat centrele experimentale Mihail Kogălniceanu și Casimcea în județul Tulcea și centrele experimentale Stupina și Băneasa în județul Constanța. Centrul Băneasa este profilat în exclusivitate pe agrotehnica culturilor neirigate, el urmînd să elaboreze tehnologii pentru zona neirigabilă a județului Constanța. Cu sprijinul specialiștilor din stațiune, s-au organizat în ultimii ani loturi demonstrative în multe unități agricole de stat și cooperatiste, adevărate cîmpuri experimentale, ale căror rezultate se regăsesc în tehnologiile elaborate de noi.

Pentru integrarea mai organică a cercetării cu producția, în ultimii ani, o parte din specialiștii stațiunii au fost repartizați în consilii agroindustriale sau unități de producție, pentru a acorda un ajutor concret la aplicarea tehnologiilor elaborate de noi.

În ultimii ani, s-a îmbunătățit activitatea de publicare și difuzare a rezultatelor cercetărilor științifice.

În sectorul de producție al Stațiunii, care are sarcina de a produce semințe cu valoare biologică ridicată, s-au obținut în ultimii ani succese remarcabile. Producțiile obținute în fermele de producere de sămînță au crescut an de an. Aceste producții au permis unității noastre să livreze unităților de producție din zonă, în ultimii ani, peste 3 000 t sămînță cu valoare biologică ridicată. Amintim, de asemenea, că nu de mult, la stațiune a intrat în exploatare un complex modern de condiționare și tratare a semințelor care ne permite să îmbunătățim calitatea acestora.

Pentru activitatea desfășurată pe linia creșterii continue a producției agricole, unitatea noastră a fost dis-

www.ziuaconstanta.ro

tinsă în ultimii 15 ani, de două ori cu Ordinul Muncii clasa I și o dată cu Ordinul Muncii clasa a II-a.

Ne mîndrim și noi, alături de toți lucrătorii ogoarelor dobrogene, cu succesele obținute în ultimii ani de agricultura acestei zone. Și ar fi suficient să amintim că în anul 1982 s-au obținut, în județul Constanța, producții medii de 6 000 kg porumb la ha, peste 3 700 kg grîu la ha, peste 4 500 kg/ha orz și aproape 1 500 kg/ha fasole, acestea constituind cele mai mari producții din istoria județului nostru. În același timp, ne facem părtași și la unele neîmpliniri din agricultura acestei zone. Sîntem conștienți că mai avem încă multe de făcut, că agricultura dobrogeană așteaptă de la noi soiuri și hibrizi mai valoroși, tehnologii cu parametri energetici și economici superiori, o asistență tehnică tot mai competentă și substanțială.

— Ce vă propuneți pentru viitor ?

— Așa cum se cunoaște, Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. pe probleme de agricultură, organizată din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a trasat sarcini de o deosebită însemnătate și pentru lucrătorii din domeniul cercetării agricole. Am trecut astfel la realizarea unui amplu program de creare a unor soiuri noi de grîu, orz, fasole, mai bine adaptate condițiilor pedoclimatice ale zonei noastre. De asemenea, prin preluarea unei suprafețe de 1 500 ha teren arabil, vom spori substanțial cantitatea de sămînță cu valoare biologică ridicată pe care o vom pune la dispoziția unităților de producție. Vom îndeplini astfel sarcina trasată de secretarul general al partidului, ca peste 70% din întreaga cantitate de sămînță să fie din categoriile biologice de elită și înmulțirea I.

Încă din acest an, vom extinde cercetările de mecanizare, chimizare și irigare a culturilor, în vederea stabilirii unui complex de măsuri care să ducă la o reducere substanțială a consumului de carburanți și energie, precum și stabilirea unor tehnologii de vîrf, care să ne permită să realizăm în cercetare 20—22 t de porumb la ha, 8—10 t de grîu la ha, peste 10 t/ha orz, 5 t/ha floarea-soarelui.

Ne propunem să îmbunătățim în continuare integrarea cercetării cu producția. Pe această linie, vom sprijini mai eficient unitățile de producție în aplicarea tehnolo-

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu, însoțit de tovarășa Elena Ceaușescu, la Șantierul naval din Mangalia, în 16 septembrie 1976.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu în anul 1946, în calitate de secretar al Comitetului regional P.C.R. Dobrogea, conducînd lucrările unei ședințe a activului de partid

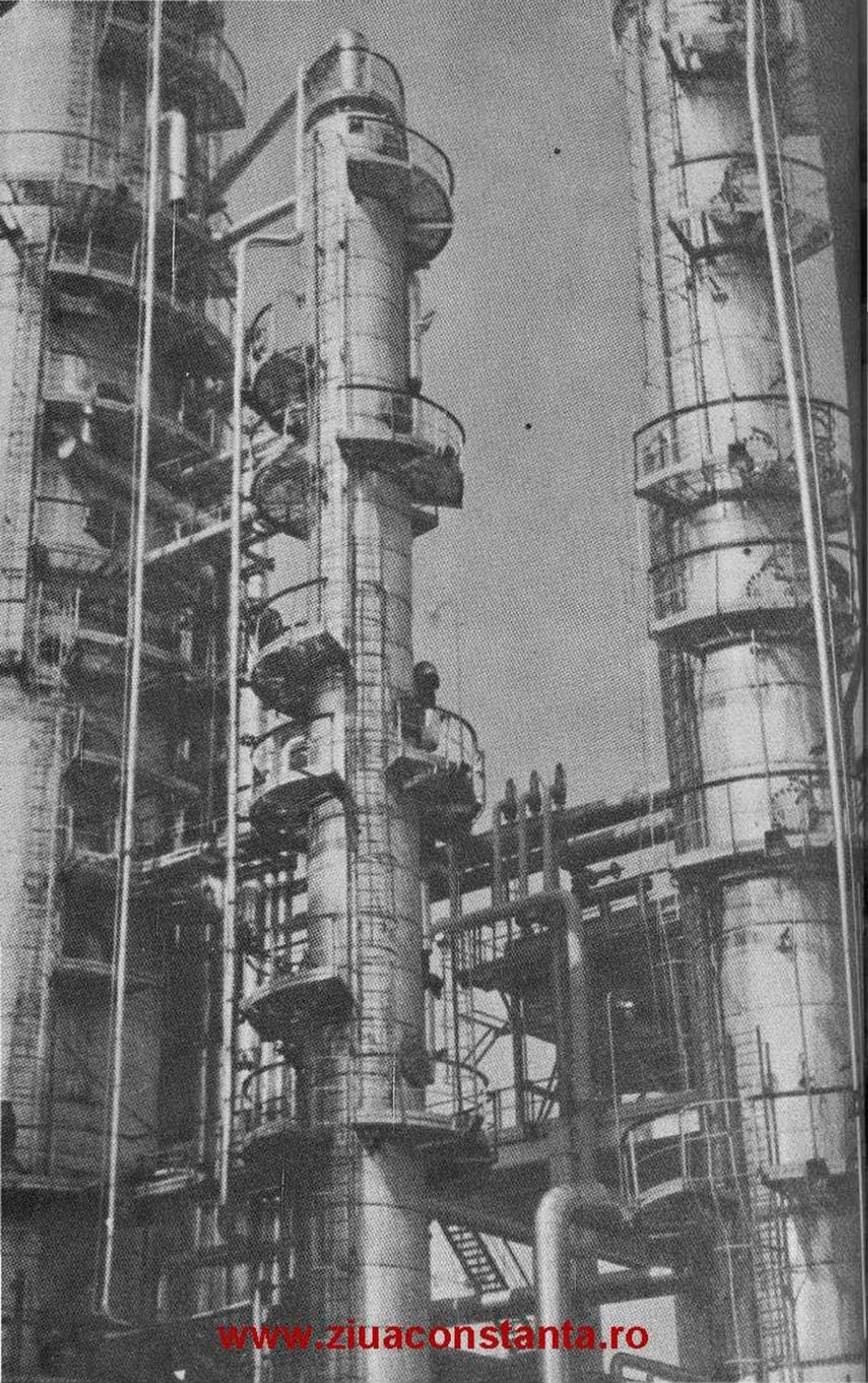
www.ziuaconstanta.ro

Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consiliul unic agroindustrial Cobadin.

www.ziuaconstanta.ro

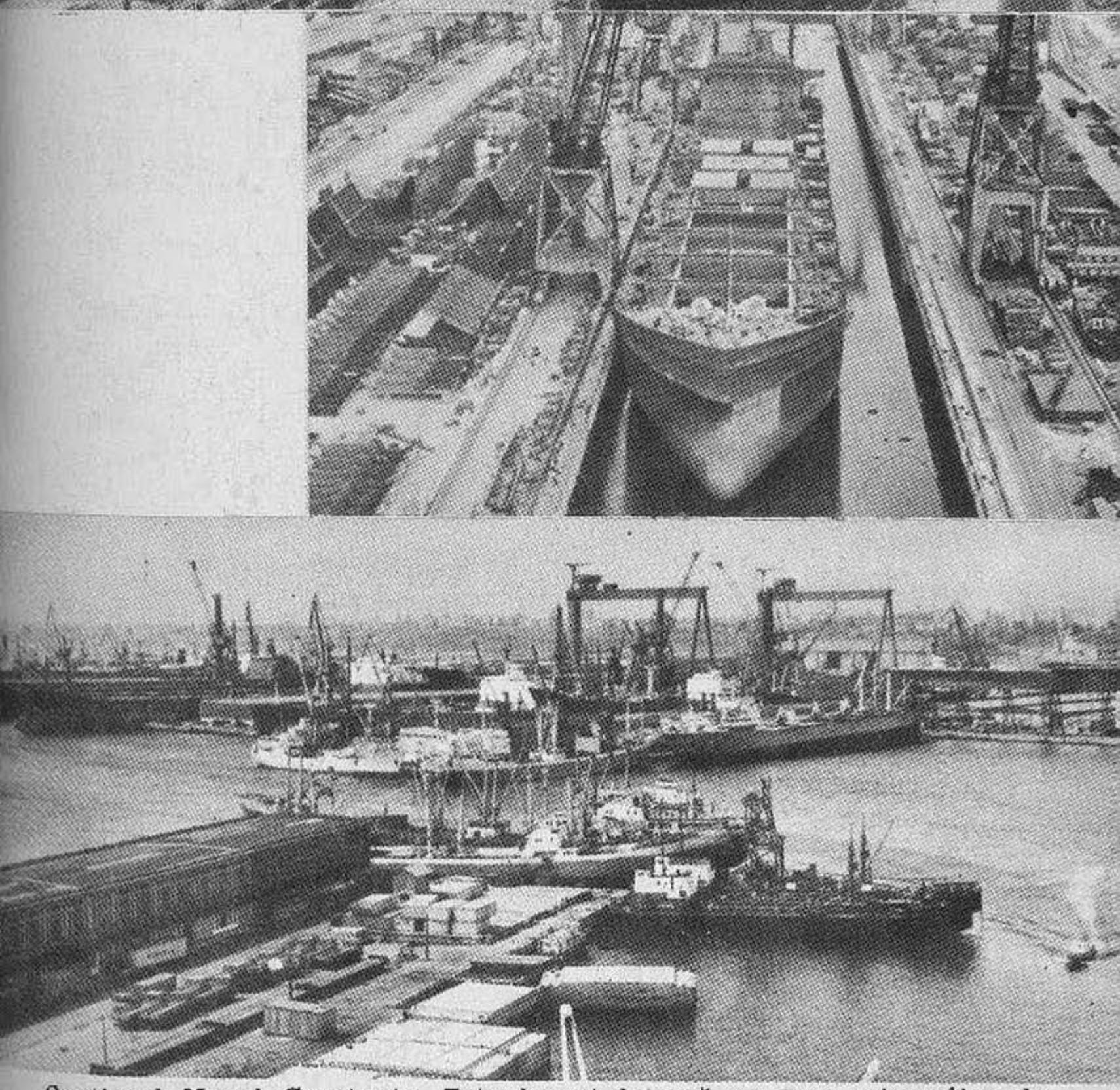
Colectivul întreprinderii dobrogene.

→

www.ziuaconstanta.ro

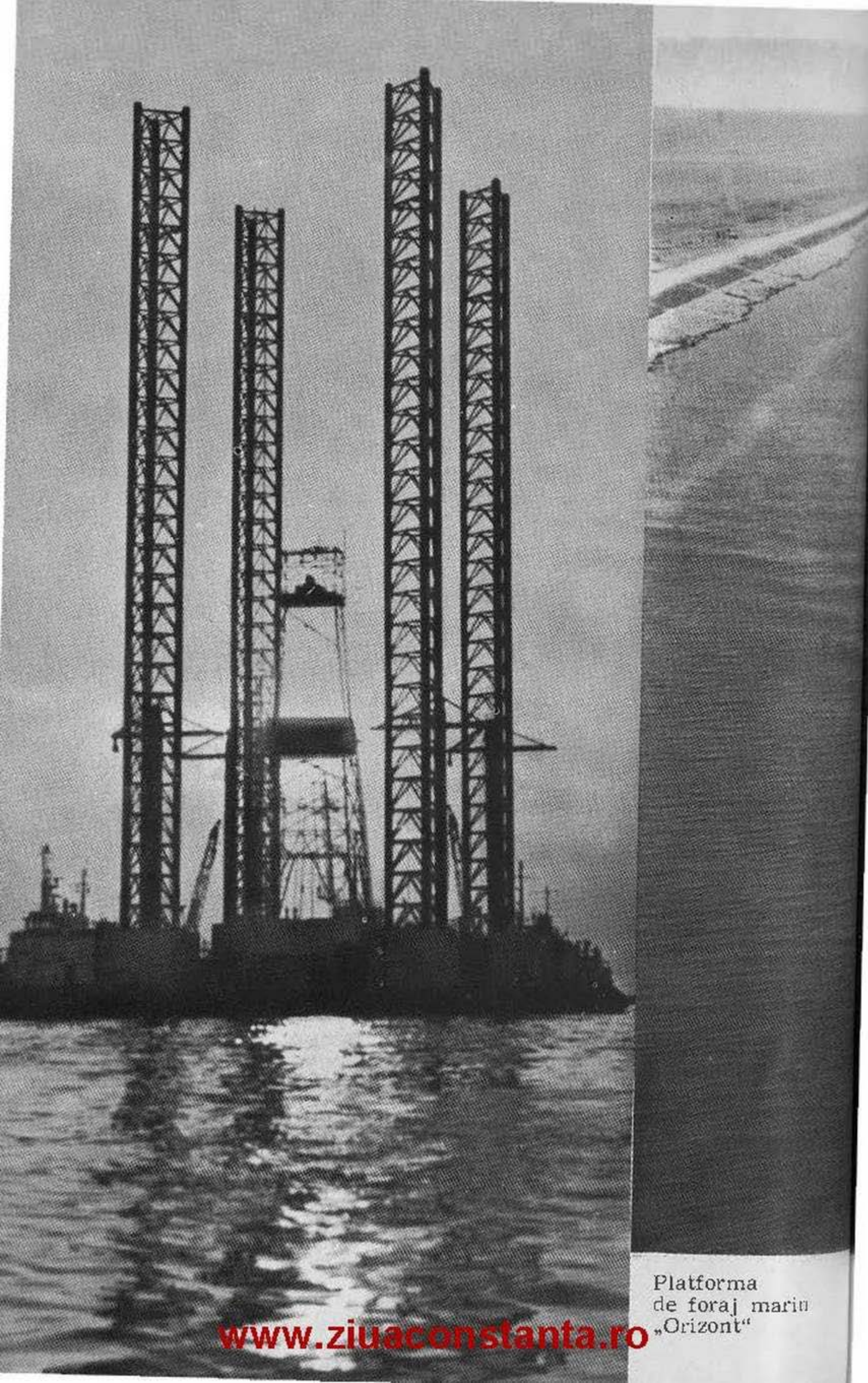

Șantierul Naval Constanța. Este lansat la apă un nou mineralier de mare tonaj.

Un nou mineralier de 65 000 tdw lansat la apă la Șantierul naval din Mangalia.

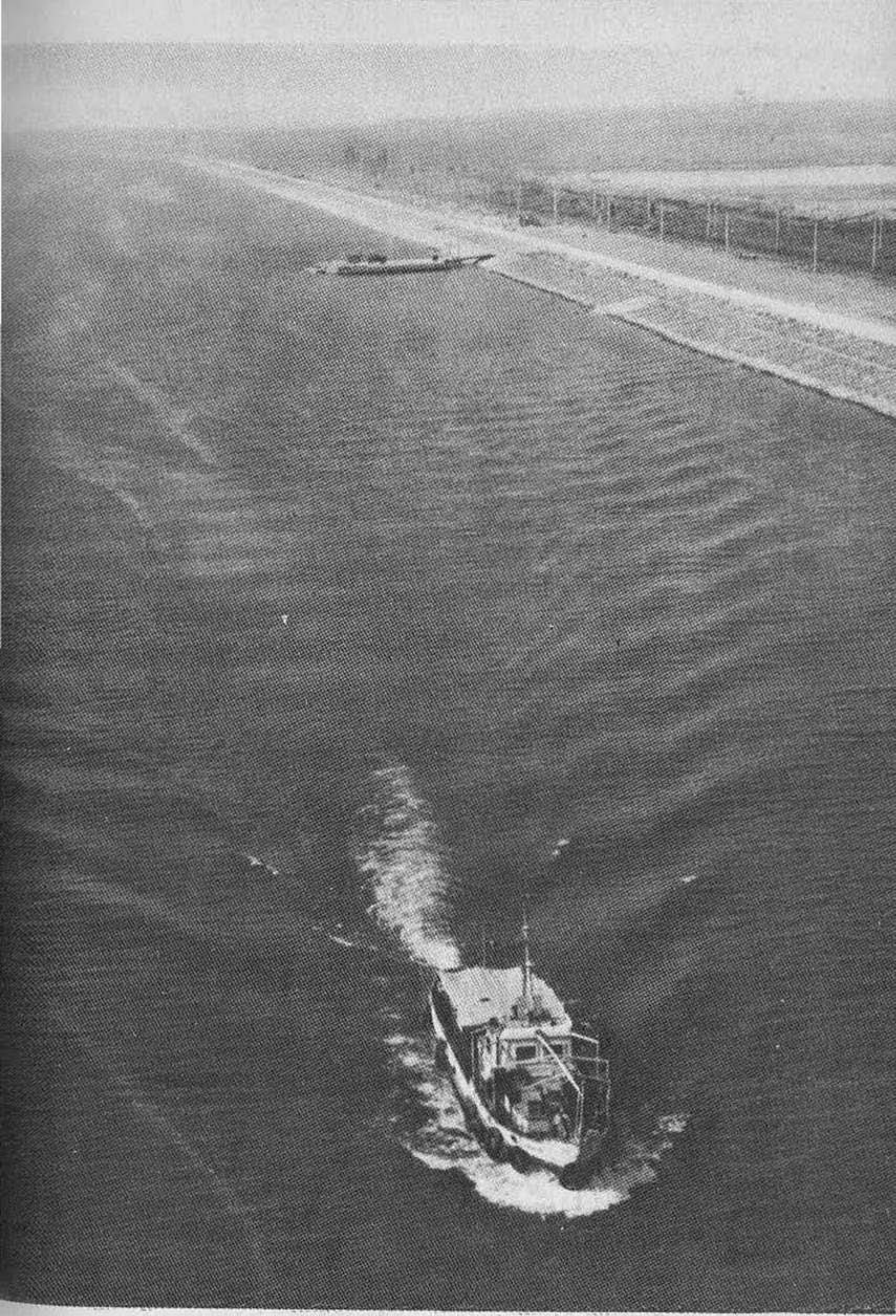
Imagine panoramică a portului comercial Constanța.

www.ziuaconstanta.ro

Platforma
de foraj marin
„Orizont"

www.ziuaconstanta.ro

Magistrala albastră. Canalul Dunăre—Marea Neagră.

www.ziuaconstanta.ro

Podul de la Agigea, construit peste canalul Dunăre—Marea Neagră

www.ziuaconstanta.ro

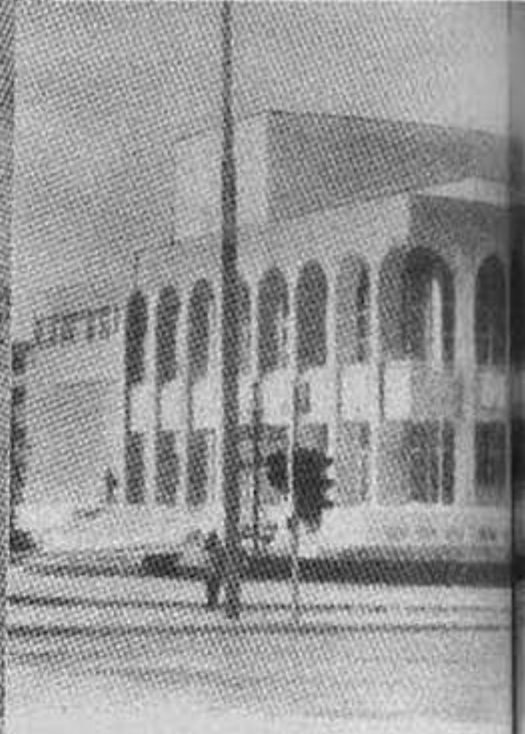

Întreprinderea de lînă Constanța.

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

Se culeg strugurii
la I.A.S.-Rasova.

Casa de cultură
a Sindicatelor
din Constanța.

Noua înfățișare
arhitectonică
a municipiului
Constanța

Baza de tratament
Eforie Nord.

Intrarea în Mamaia.

www.ziuaconstanta.ro

Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu, însoțit de tovarășa Elena Ceaușescu, la Muzeul Tropaeum Traiani de la Adamclisi, în 28 mai 1977.

Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu la Șantierul naval Tulcea, în 26 august 1983. →

www.ziuaconstanta.ro

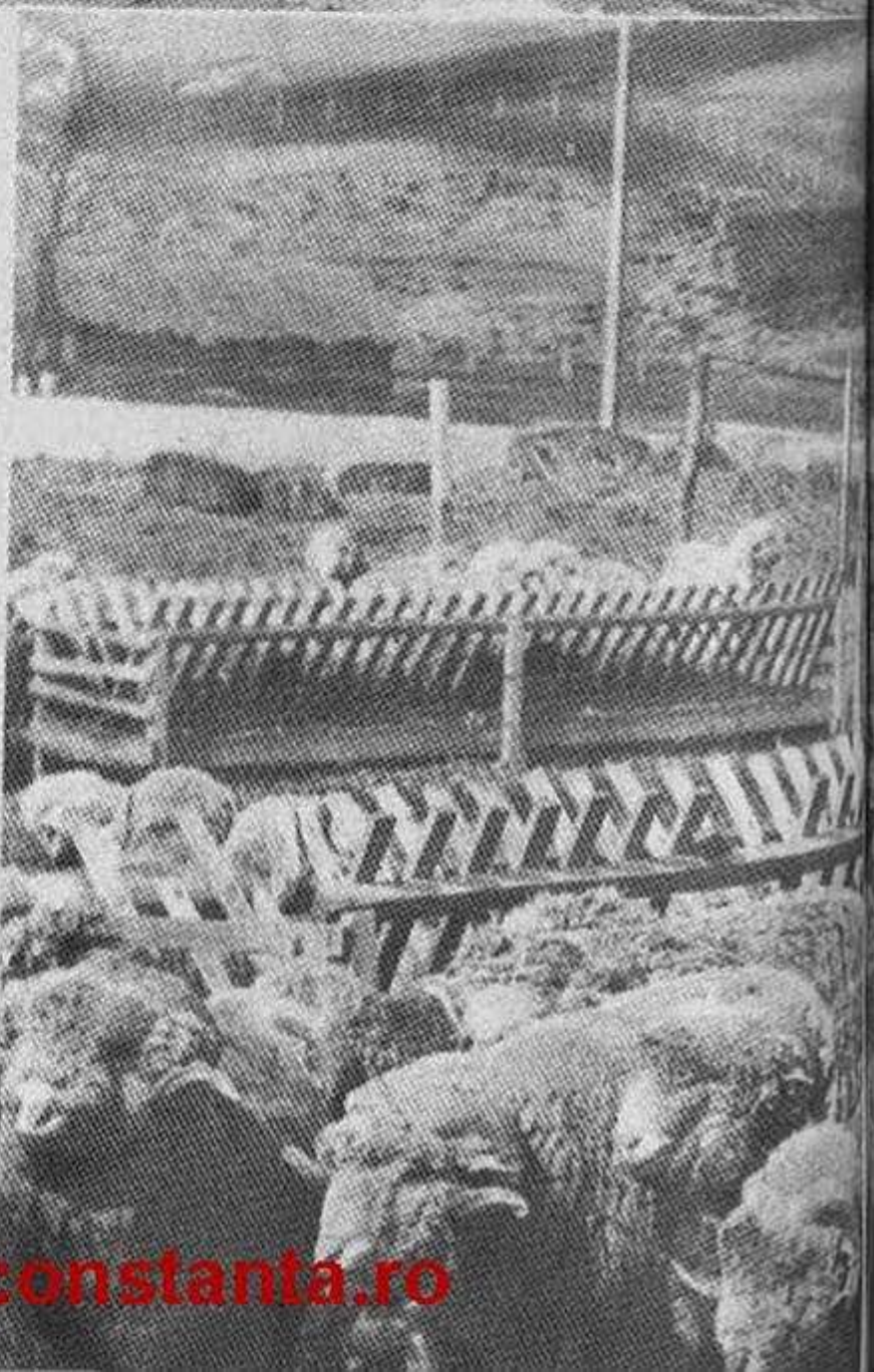

www.ziuaconstanta.ro

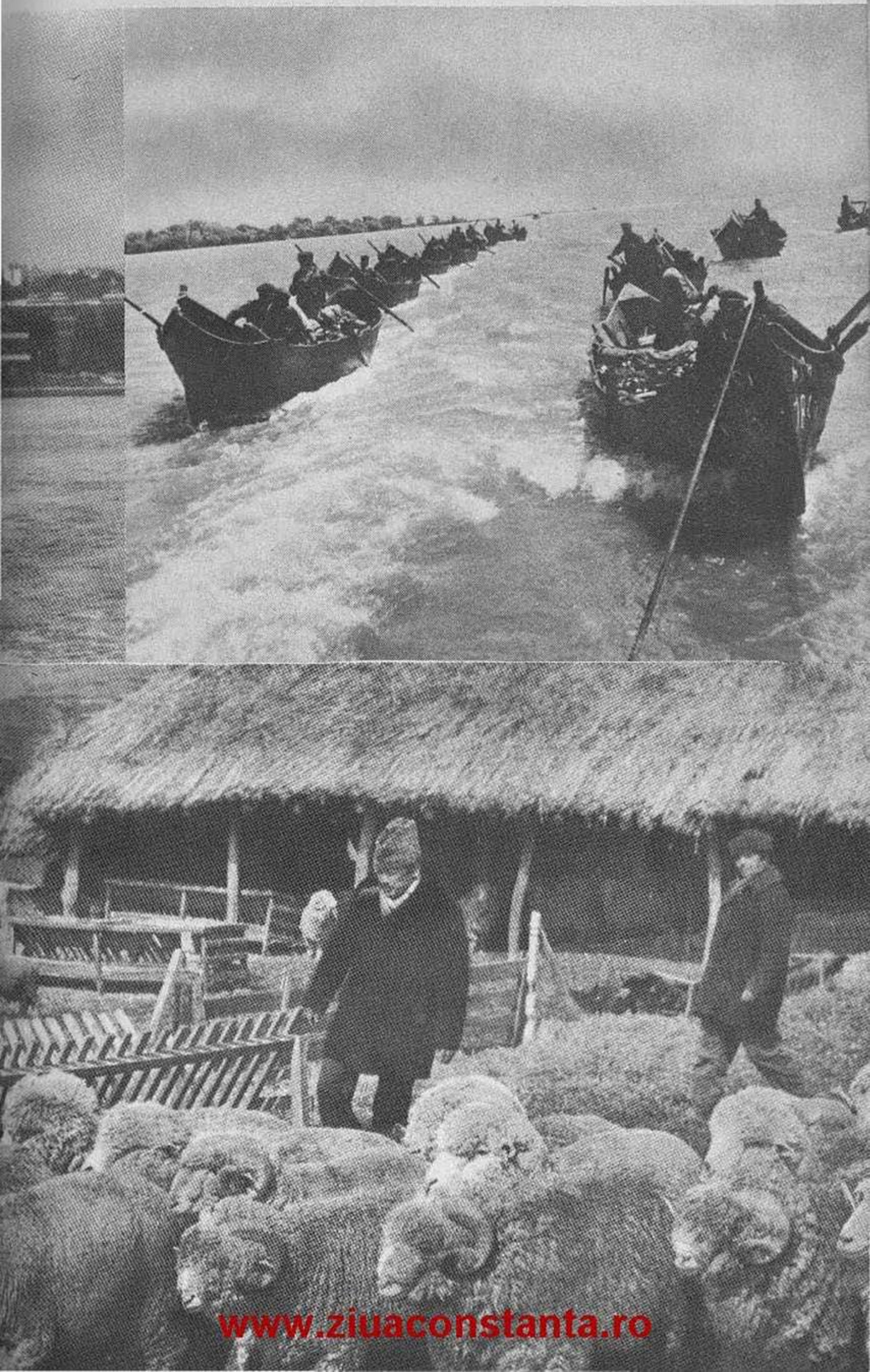
Orașul Tulcea văzut
de pe Dunăre.

Brigada piscicolă
de la brațul
Sfîntu Gheorghe
la pescuit.

Oi de rasă superioară
la I.A.S.-Peștera.

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu la Chilia Veche, județul Tulcea, în 3 septembrie 1983.

www.ziuaconstanta.ro

giilor elaborate de noi. Vom acorda un sprijin mai substanțial unităților producătoare de sămînță, prin repartizarea a cîte unui cercetător în fiecare unitate specializată, care să răspundă împreună cu cadrele de specialitate de calitatea seminței.

Așa cum se cunoaște, nu peste multă vreme, Stațiunea Valu lui Traian va sărbători 50 de ani de activitate. Dorim ca la această aniversare să ne prezentăm cu noi rezultate de prestigiu, care să contribuie mai substanțial la creșterea continuă a producției agricole a Dobrogei.

www.ziuaconstanta.ro

La Palas, pe urmele căutătorilor „Lînii de aur“

— Stimate tovarășe dr. Moise Ștefan, Institutul de cercetări și producție pentru creșterea ovinelor și caprinelor Palas-Constanța aduce o contribuție importantă la ameliorarea rasei oilor cu lînă fină și semifină. Înființat în octombrie 1897, sub denumirea de „Oieria sistematică“, urmărind ameliorarea rasei oilor locale, crearea unor rase noi și experimentarea unor metode moderne de creștere și exploatare a oilor, pe parcursul a peste opt decenii, aici s-a creat și perfecționat rasa „merinos de Palas“, ale cărei însușiri de producție o situează între cele mai bune rase din lume. Care au fost etapele ce au condus la aceste rezultate ?

— Așezarea geografică a Dobrogei, suprafețele mari de pășuni și condițiile climatice favorabile au făcut ca în decursul vremurilor creșterea oilor să fie cel mai sigur mijloc de existență a locuitorilor din această zonă a țării.

În Dobrogea veneau mulți oieri transhumanți din Muntenia, Moldova și Transilvania. În secolul trecut, Ion Ionescu de la Brad întîlnește în Dobrogea peste jumătate de milion de ovine. În prezent, pe meleagurile dobrogene cresc peste 1,7 milioane ovine, iar în anul 1985 trebuie să ajungem la 2 milioane, adică aproximativ 9—10% din efectivele de ovine ale țării și care constituie densitatea cea mai mare, raportată la terenul agricol, în comparație cu celelalte județe.

Înființarea în anul 1897 a „Oieriei Palas“, precum și activitatea științifică desfășurată în cei 85 ani au in-

www.ziuaconstanta.ro

fluențat hotărîtor nivelul creșterii ovinelor din Dobrogea. Dacă ar fi să etapizăm acest drum măreț parcurs de știință în domeniul dezvoltării oieritului în țara noastră, putem să distingem trei etape, și anume :

• odată cu înființarea Oieriei în 1897 și pînă la 23 August 1944 — etapă ce se caracterizează prin căutări, incertitudini ale unor înaintași, oameni de știință care în condițiile regimului burghezo-moșieresc au reușit să pună bazele creării rasei „merinos de Palas", începînd din anul 1924.

• etapa a II-a, după 1944 și pînă în 1981 la înființarea Institutului de cercetare și producție pentru creșterea ovinelor și caprinelor, care răspunde de întreaga activitate de cercetare în creșterea ovinelor din țară — etapă care a culminat cu omologarea rasei „merinos de Palas" — 1962.

• etapa de după 1981, de cînd funcționează ca Institut cu cele nouă stațiuni zonale din țară, etapă cînd și-a propus, și a reușit în mare măsură, să treacă la o revoluție și în domeniul cercetării, să sprijine în profunzime și să ajute concret, eficace, unitățile crescătoare de ovine, pe practicieni și pe toți cei care se ocupă de creșterea ovinelor și caprinelor.

Obiectivele cercetării științifice vizează îndeplinirea și depășirea prevederilor planului cincinal 1981—1985 de realizare a efectivelor de ovine și a unor producții sporite de produse agroalimentare și materii prime. Realizarea unor producții mari de lînă, carne, lapte și piei-licele a determinat intensificarea cercetărilor privind ameliorarea raselor locale și crearea unor tipuri noi de ovine.

În ceea ce privește rasa „merinos de Palas" va trebui creat un tip masiv de oaie cu greutate corporală mare, cu aptitudini pronunțate pentru îngrășare intensivă și un potențial productiv de peste 20 kg lînă ;

— tipul de ovine Rușețu I ; tipul de ovine prolific ; tipul de ovine de carne ; tipul de ovine de lapte.

Pentru creșterea efectivelor de ovine s-au dezvoltat cercetările privind intensivizarea reproducției și anume : inducerea și sincronizarea estrusului, obținerea de fătări dese, folosirea însămînțărilor artificiale, congelarea materialului seminal ș.a.

Dezvoltarea creșterii ovinelor a determinat elaborarea și aplicarea unor tehnologii noi de creștere și ex-

www.ziuaconstanta.ro

ploatare. În acest scop, cercetarea științifică a stabilit noi sisteme de întreținere, elaborîndu-se mai multe tehnologii printre care : îngrășarea industrială a tineretului ovin pentru lînă-carne, creșterea industrială a ovinelor de reproducție, alăptarea artificială a mieilor, folosirea pajiștilor cultivate-irigate, tehnologii care deschid noi perspective de creștere și exploatare a ovinelor din țara noastră.

Rezultatele obținute de către I.C.P.C.O.C. în domeniul cercetării științifice constituie o premisă trainică a posibilităților de mobilizare a tuturor forțelor materiale și umane pentru îndeplinirea și depășirea sarcinilor trasate de conducerea de partid și de stat.

— Cu prilejul vizitelor de lucru în județul Constanța, tovarășul Nicolae Ceaușescu împreună cu tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu s-au întîlnit cu cercetătorii institutului, cu lucrătorii fermelor de producție. V-am ruga să ne vorbiți despre măsurile întreprinse vizînd înfăptuirea indicațiilor secretarului general al partidului pentru îmbunătățirea producției de lînă, sporirea și îmbunătățirea producției de pielicele, sporirea și îmbunătățirea producției de carne la ovine.

— Pentru oamenii muncii din institut vizita efectuată de către tovarășul Nicolae Ceaușescu cu ocazia Zilei recoltei (23 octombrie 1982) a reprezentat un puternic stimulent, moment de referință în activitatea de cercetare. Ca urmare a indicațiilor date s-a trecut la realizarea programului de obținere pînă în anul 1990 a unei producții medii de lînă pe ovină de 20 kg în institut și 10 kg la toate ovinele din județ.

Aceste deziderate putem să le îndeplinim ținînd cont de experiența cîștigată de-a lungul anilor, de condițiile asigurate de conducerea partidului, de organele locale de partid și de stat, cît și de potențialul productiv actual al ovinelor în continuă ameliorare și perfecționare.

Cuvintele de apreciere adresate colectivului de cercetători de către tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la amenajarea și exploatarea pășunilor irigate care asigură peste 100 tone masă-verde la ha, la performanțele obținute la producția de lînă de peste 12,5 kg pe o ovină în ultimii ani, cu privire la producția de peste 200 t sfeclă furajeră și 14 t porumb știuleți la ha și care, în totalitate, asigură peste 15 mii unități nutritive la ha cît și aprecierile pozitive la adresa loturilor de ovine și ca-

www.ziuaconstanta.ro

prine prezentate în expoziție, a raselor indigene, și a celor importate, despre prezentarea programelor și obiectivelor în domeniul cercetării pînă 1985 ne-au mobilizat și activizat mai mult pentru ca rezultatele cercetării să pătrundă cît mai rapid și adînc în marea producție.

— Tovarășe Moise Ștefan, sînteți inițiatorul unui program care vizează crearea unor energii neconvenționale. Se poate spune că asistăm la o „premieră mondială“ cînd, în afară de lapte, lînă, carne și alte produse, oaia este folosită și pentru hidrocarburi. Ce rezultate preconizați să obțineți de pe urma producerii biogazului ?

— Din cercetările efectuate cu privire la obținerea de energii neconvenționale în cadrul institutului de cercetare și producție pentru creșterea ovinelor și caprinelor Palas-Constanța au fost obținute unele rezultate de seamă, în funcție de care am elaborat și lucrări la realizarea unui program de adaptare a unei ferme de ovine la consumul de energii convenționale în condițiile mecanizării complete a proceselor de muncă, astfel :

a. Producerea de biogaz din dejecțiile de ovine și diferite produse secundare din cadrul sectorului zootehnic și al celui vegetal.

Experimentarea s-a efectuat într-o microstație cu o capacitate de fermentare de cîte 2,4 m^3 fiecare, adoptîndu-se principiul de fermentare în flux orizontal. Au fost trase următoarele concluzii :

- diferitele categorii de ovine elimină în dejecții cîte 35—75% din cantitatea de substanță uscată ingerată prin hrană ;
- din cantitățile de substanță uscată (S.U.) eliminată prin dejecții, substanța organică (S.O.) reprezintă 85% ;
- dintr-un kg de S.O. se obțin între 0,3—0,5 m^3 biogaz, media obținută la Palas fiind de 0,36 m^3/kg S.O. ;
- o ovină în vîrstă de peste trei luni consumă în medie 2—2,5 kg S.U., din care elimină în dejecții 1—1,25 kg, care conține circa 1 kg S.U., din care se poate obține în medie cîte 0,4 m^3 biogaz. Rezultă o medie anuală de circa 150 m^3 biogaz/oaie. La un efectiv mediu de 10 mii ovine se pot realiza anual circa 1,3—1,5

www.ziuaconstanta.ro

milioane m^3 biogaz, care se pot transforma în energie obținîndu-se circa 2 milioane kwh.

Pe baza rezultatelor obținute pînă în prezent, la I.C.P.C.O.C.-Palas a fost realizată și pusă în funcțiune o stație cu producție zilnică de 250 m^3 biogaz, și sîntem în curs de execuție a unei stații de 4 000 m^3 biogaz/zi care va fi pusă în funcțiune în acest an.

Din stația de 250 m^3, care va fi extinsă la 400 m^3 biogaz pe zi, vom încălzi laboratoarele de cercetare, o hală cu ovine, două blocuri cu cîte 40 apartamente și apa tehnologică necesară, asigurînd și consumul curent de biogaz în laboratoare. Cu biogazul produs de stația cu capacitatea de 4 000 m^3/zi se vor deshidrata anual cîte 6—8 mii tone furaje, vom încălzi o seră de 3 mii mp, o maternitate, creșe de miei și locuințele muncitorilor din fermă.

Eventualul excedent se va transforma în energie electrică, obținîndu-se un kwh din 0,7 m^3 biogaz.

b. Folosirea energiei vînturilor pentru extragerea apei de la mari adîncimi. Împreună cu I.N.C.R.E.S.T. București, sub conducerea C.N.Ș.T., la Palas am realizat o turbină eoliană cu o putere de 10 kwh, care extrage apă de la 100 m, avînd un debit orar de cîte 10 m^3 apă/ha, asigurînd astfel apa necesară pentru o fermă de 15 mii ovine, fără consum de energie convențională.

c. Captarea energiei solare. În mod experimental, am realizat o suprafață de 48 m^2 panouri care captează energia solară și încălzește apa menajeră la 60—80°C. În perspectivă urmărim extinderea capacității de captare a energiei solare cu care să încălzim apa menajeră în tot institutul, urmărind să folosim energia solară și pentru deshidratarea furajelor.

— Credem că nu este lipsit de importanță să ne vorbiți de unele noutăți în tehnologiile de creștere a ovinelor și, poate, despre rezultatele obținute pînă în prezent.

— Avînd în vedere faptul că procesul de intensificare a producției agricole cuprinde majoritatea sectoarelor de activitate, am inițiat și executat cercetări pentru intensificarea proceselor de muncă și în creșterea ovinelor.

În realizarea acestor acțiuni am avut în vedere evoluția forței de muncă angajate în agricultură, a mijloacelor materiale, necesitatea elaborării de căi și metode

www.ziuaconstanta.ro

pentru folosirea integrală a potențialului productiv al ovinelor, sporirea productivității muncii și a eficienței economiei în acest sector de activitate.

Pe baza acestor considerente am elaborat tehnologii de creștere și exploatare pentru toate categoriile de ovine, caracterizate prin mecanizarea tuturor proceselor de muncă.

Dintre tehnologiile elaborate prezentăm pe cele mai importante : o tehnologie de tip industrial pentru creșterea și exploatarea ovinelor de reproducție concretizată prin întreținerea oilor în adăposturi de mare capacitate cu pardoseală din grătare, care se caracterizează prin mecanizarea preparatului și distribuitului hranei, a adăpatului, a evacuării dejecțiilor, a tunsului, mulsului, dezinfecțiilor și dezinsecțiilor.

Prin aplicarea noilor tehnologii productivitatea muncii crește de 5—10 ori față de tehnologia tradițională :

• Tehnologia de tip industrial pentru creșterea tineretului femel de reproducție.

• Tehnologia de tip industrial pentru creșterea și îngrășarea tineretului ovin pentru lînă-carne.

• Tehnologia evacuării și valorificării dejecțiilor din fermele de ovine.

• Tehnologia înființării și exploatării pajiștilor cultivate în zonele cu terenuri irigate.

Aplicarea acestei tehnologii asigură producții de 100—120 t/ha masă verde, iar pășunatul se realizează fără consum de forță de muncă.

— Cu privire la trecut, prezent și viitor la această școală românească de zootehnie, care au fost preocupările înaintașilor, ale oamenilor de știință care au avut o contribuție de seamă la dezvoltarea institutului și mai ales la crearea rasei „merinos de Palas“ cunoscută astăzi în întreaga lume ?

— Nicolae Filip, întemeietorul zootehniei românești, a militat pentru înființarea Oieriei Palas. Împreună cu A. Locusteanu au convins Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor de necesitatea creării unei școli românești pentru creșterea ovinelor. Opera acestor ctitori a fost continuată și dezvoltată de către prof. Nicolae Teodoreanu, care în perioada de după 1925 creează rasa „merinos de Palas“.

Acestui minunat om de știință i se alătură dr. Savu Timariu și împreună își văd opera încununată de succes

www.ziuaconstanta.ro

prin omologarea în anul 1962 a rasei „merinos de Palas", prilej cu care li se acordă titlul de laureați ai Premiului de Stat.

— Ați amintit cu emoție și venerație de înaintașii dv. Am dori să cunoaștem mai îndeaproape preocupările actuale ale cercetătorilor institutului ?

— Rezultatele cercetării științifice obținute de către colectivul de oameni ai muncii din cadrul laboratorului de genetică și ameliorarea rasei ovinelor, într-o perioadă de peste 50 ani de activitate, s-au concretizat în formarea unor noi rase și tipuri. Dintre acestea, rasa „merinos de Palas" s-a impus atît în țara noastră, prin potențialul înalt de producție, cît și pe plan mondial, fiind cunoscută în prezent ca una dintre cele mai productive rase de ovine cu lînă fină din lume. Așa cum am amintit, la baza experimentală de la Palas sînt în curs de formare și consolidare 3 tipuri noi de ovine ; tipul de lapte (peste 150 l lapte pe oaie mulsă) ; tipul de carne (spor de creștere de peste 320 g/cap și zi) ; tipul cu prolificitate ridicată (peste 200 miei la 100 oi fătate).

Aceste rezultate bune obținute în munca de cercetare, mai ales în domeniul ameliorării rasei ovinelor, au fost apreciate de conducerea superioară de partid și de stat, prin acordarea unității noastre a celor mai înalte ordine și distincții ale Republicii Socialiste România.

Dintre succesele notabile, menționăm crearea în cadrul rasei „merinos de Palas" a unor noi linii, cu o înaltă valoare de ameliorare, putînd să dea, la descendenți, o producție de peste 12—13 kg lînă în medie pe cap de ovină tunsă.

Populația de ovine specializată pentru producția de lapte, obținută prin încrucișarea oilor Spancă și Țigaie cu berbeci din rasele importate : Awassi și Ostfriză, realizează în medie peste 150 l lapte muls pe cap și 200 l pe total lactație. De asemenea, se obțin peste 4 kg lînă pe cap de oaie, iar la metisele cu Ostfriză de la 100 oi fătate se obțin 160—170 capete miei.

Ovinele din noul tip de carne au o greutate corporală mare, de peste 65 kg la oi și 110 kg la berbeci, mieii îngrășați consumînd sub 4,5 U.N. pe kg spor și avînd un randament la sacrificare de peste 55% și peste 65% carne în carcasă.

Tipul nou de ovine prolifice, obținut prin încrucișarea oilor „merinos de Palas" și spancă cu berbeci din

www.ziuaconstanta.ro

rasele importate, are un sezon lung de reproducție în tot timpul anului. În condiții intensive de creștere se pot obține 2,8—3,2 capete miei pe fiecare oaie matcă. De asemenea, prin încrucișarea cu berbeci din rasele specializate pentru carne, se obțin miei cu carcase de calitate superioară, competitivi la export și pe piața internă. Metoda biotehnică preconizată constituie o cale principală de ridicare a natalității turmelor de ovine prin aplicarea în sectorul de producție.

Noile tipuri de ovine, ca rezultat al creației științifice românești, vor sta la baza ameliorării efectivelor de ovine din țara noastră, pentru sporirea și îmbunătățirea producțiilor de lînă, carne și lapte.

— Rog să fiu scuzat că vă întrerup, dar am dori să cunoaștem cîteva preocupări în domeniul geneticii biochimice, domeniu de mare actualitate în prezent.

— Cît privește problemele complexe ale geneticii-biochimice, dezvoltarea cercetării științifice fundamentale din institutul nostru a avut ca rezultat elaborarea unor noi metode de selecție pe baza markerilor genetici, cu o mare eficiență prin aplicarea în producție. Astfel, s-au determinat frecvențele genice și ale genotipurilor, ale unor fracțiuni proteice din sînge și lapte la populațiile principale de ovine autohtone și din import. Dintre acestea, menționăm tipurile de transferine serice, albumine, beta-lacto-globuline, cazeime, hemoglobine, principalii anioni și cationi serici. În ultimii ani se impune tot mai mult pentru munca de selecție, stabilirea factorilor de grupă sanguină la specia ovină, pentru cunoașterea paternității liniilor și familiilor din cadrul raselor de ovine. Pentru practica ameliorării, a rezultat că există corelații între sistemele biochimice și însușirile morfo-productive și de reproducție ale ovinelor, acestea putînd să fie folosite în selecție.

Prin aplicarea ultimelor cuceriri ale geneticii cantitative, rasele se pot cunoaște mai bine, pînă la nivelul fiecărui individ, favorizînd dezvoltarea numerică a genotipurilor celor mai valoroase și care transmit la descendenți în mod constant, la un nivel superior, cele mai utile însușiri de producție. Metodele noi de biotehnie a reproducției, prin practicarea însămînțării artificiale, crearea băncilor de sînge și transplantul de zigoți, constituie verigi care în mîna practicienilor conduc la ridi-

www.ziuaconstanta.ro

carea producțiilor la nivele nemaiîntîlnite pînă în prezent. Astfel, are loc un fenomen de mutageneză continuă prin transferul rezultatelor cercetării în unitățile crescătoare de ovine, cale principală de integrare a științei cu producția, de sporire și îmbunătățire calitativă a principalelor produse ce se obțin de la specia ovină.

— Pentru perpetuarea speciilor ovine și caprine reproducția este funcția principală. În acest domeniu, ce noutăți ne puteți prezenta ?

— Noutatea constă în faptul că vizavi de studiile efectuate pentru cunoașterea fiziologiei normale a proceselor reproductive ne ocupăm și de studiul unei reproducții intensive la specia ovine și caprine. Reproducția intensivă presupune utilizarea unor procedee biotehnice cu ajutorul cărora procesul de reproducție este scos din mersul său autonom, adeseori neregulat și nesigur, ajută la desfășurarea reproducției după un program propriu care să ducă în final la sporirea cantitativă și calitativă a produșilor. Principalele obiective ale reproducției intensive sînt obținerea unui număr sporit de produși, obținerea ritmică a lor și asigurarea unei eficiențe economice sporite.

În vederea obținerii unui număr sporit de produși, cercetările noastre au demonstrat că acest deziderat major se obține prin îmbunătățirea natalității și prolificității, prin folosirea precoce a mieluțelor la reproducție, prin aplicarea fătărilor dese și prin aplicarea de mijloace genetice. De exemplu, prin folosirea precoce a mieluțelor la reproducție se scurtează perioada de creștere cu 40—50%, mieluțele intrînd în circuitul reproductiv cu 9—10 luni mai devreme, fără să aibă efecte negative ulterioare asupra performanțelor reproductive ; prin scurtarea intervalului dintre fătări s-au obținut, într-un interval de 5 ani, cîte 1,43 miei pe an și pe cap de oaie.

Un alt obiectiv major, nou ca aspect de cercetare, atît pe plan național, cît și pe plan mondial, este îmbunătățirea calitativă a produșilor prin aplicarea însămînțărilor artificiale cu material congelat de la cei mai valoroși masculi, cu potențial genetic ridicat.

Se știe că, în ultimii ani, importul masiv de ovine din Australia și Noua Zeelandă s-a făcut în ideea de a ameliora rapid efectivele locale de ovine. Din acest punct de vedere congelarea materialului seminal repre-

www.ziuaconstanta.ro

zintă o metodă biotehnică cu mari perspective de a fi utilizată în practică datorită avantajelor economice și mai ales zooveterinare. S-au efectuat cercetări pentru a îmbunătăți tehnologia de diluare, congelare și însămînțare care să asigure în producție o fecunditate la fătare mai mare de 50 la sută. Cercetările continuă pentru îmbunătățirea capacității fecundante a materialului seminal, rezultatele obținute fiind inconstante sub aspectul fecundității. Cercetările noastre trebuie aprofundate științific, astfel ca și congelarea materialului seminal de berbec să poată fi folosită în practică cu același succes cu care este utilizată la specia taurine.

Ritmicitatea produșilor este un alt obiectiv al producției intensive, care se obține prin inducerea și sincronizarea estrusului cu diferite preparate hormonale în sezon normal sau contrasezon.

S-au obținut rezultate bune prin folosirea unor preparate hormonale pe bază de progestine, progesteron natural sau prostaglandine. Un aspect mai nou îl constituie inducerea estrusului cu ajutorul colostrului de vacă.

Și în reproducție se urmăresc aspectele economice, pe care le obținem printr-o serie de cercetări cum ar fi : stabilirea diagnosticului timpuriu al gestației prin diferite metode, găsirea de noi mijloace pentru depistarea estrusului la ovine și prin recuperarea femelelor infecunde. Alături de metodele mai cunoscute privind diagnosticul timpuriu al gestației la oaie, cum sînt cel cu ultrasunete, dozarea chimică a progesteronului seric sau metoda radiologică, sînt abordate metode noi, cum ar fi depistarea imunologică a gestației sau dozarea progesteronului plasmatic cu ajutorul izotopilor radioactivi. Aceste două metode permit depistarea stării de gestație între 10 și 30 zile după montă.

Laboratorul de reproducție din cadrul institutului nostru posedă o puternică bază materială, prin care se realizează lucrări de microscopie optică și electronică, spectrofotometrie, unde cercetările fundamentale realizate constituie suportul științific al cercetărilor aplicative în domeniul reproducției.

Ne gîndim să abordăm în viitor și alte aspecte de noutate, cum ar fi : transplantul de ovule, zigoți și embrioni, sincronizarea prin metode nehormonale sau dirijarea sexului și altele.

www.ziuaconstanta.ro

— Exprimarea întregului potențial biologic al ovinelor implică asigurarea unei alimentații științifice, care să satisfacă în totalitate necesitățile fiziologice și de producție. Ce ne puteți spune în legătură cu aceasta ?

— Preocupările în domeniul nutriției ovinelor sînt axate pe găsirea unor metode eficiente de valorificare superioară a tuturor resurselor furajere, prin diferite metode de preparare și combinații de sortimente, ca și prin stabilirea unor structuri de rații care să asigure producții de carne, lapte și lînă la un nivel superior. Pentru realizarea acestor deziderate majore, orientarea cercetărilor noastre este axată pe optimizarea tehnologiilor de hrănire a tineretului și ovinelor de reproducție.

În contextul optimizării tehnologiei de îngrășare a tineretului ovin mascul au fost elaborate și puse la dispoziția fabricilor de nutrețuri combinate rețete cu diferite nivele de energie și proteină, diferențiate pe rase și nivele productive.

Plecînd de la necesitatea valorificării superioare a producției secundare, cu pondere mare în balanța furajeră a animalelor rumegătoare, se studiază posibilitatea utilizării în complexele de îngrășare a unor rețete cu cantități reduse de concentrate și cu o pondere mare a furajelor grosiere (paie, coceni, ciocălăi).

În ultimii ani, în preocuparea institutului a stat reciclarea nutritivă a rezidurilor zootehnice, acordîndu-se o atenție deosebită dejecțiilor obținute de la animale. Rezultate deosebite au fost obținute în urma folosirii în rațiile de îngrășare a tineretului ovin a dejecțiilor de păsări provenite din așternut permanent, această metodă fiind folosită în prezent în multe complexe de îngrășare.

S-a studiat utilizarea ureei în rațiile de îngrășare a mieilor și în hrana oilor aflate în gestație și lactație, ca înlocuitor al proteinei, substanță nutritivă ce este deficitară. În urma rezultatelor obținute s-a relevat posibilitatea substituirii parțiale a azotului proteic din rațiile ovinelor, fără să fie influențați negativ indicii morfo-productivi și de reproducție ai animalelor.

Orientarea cercetărilor de nutriție pentru ovinele de reproducție este axată pe găsirea unor soluții tehnologice capabile să ducă la valorificarea superioară a tuturor resurselor furajere. A fost studiat raportul între fu-

www.ziuaconstanta.ro

rajele fibroase și grosiere, astfel încît să fie realizate rații echilibrate care să nu influențeze negativ producția de lînă și lapte a oilor. Datele obținute conduc la recomandarea că în hrana administrată în perioada de stabulație la ovinele cu lînă fină nutrețurile grosiere nu trebuie să depășească 50% din totalul nutrețurilor fibroase.

Folosirea nutrețurilor suculente în cantitate mare în hrana ovinelor de reproducție constituie o preocupare permanentă a nutriționiștilor din întreaga lume. În acest context, s-a experimentat utilizarea porumbului însilozat, a sfeclei furajere și a silozului de graminee și leguminoase în cantități de 30—60% din substanța uscată a rației, cu rezultate bune sub aspectul sănătății și productivității ovinelor.

Preocupările actuale și de perspectivă ale nutriționiștilor sînt orientate spre creșterea eficienței utilizării pajiștilor naturale și cultivate în hrana ovinelor, mărirea gradului de valorificare a furajelor grosiere, prin diferite tratamente chimice realizîndu-se mărirea digestibilității furajelor și sporirea indicilor morfo-productivi ai animalelor, identificarea și experimentarea de noi resurse furajere.

— Cu ocazia sărbătoririi a 25 de ani de la cooperativizarea agriculturii în Dobrogea și „Zilei recoltei", tovarășul Nicolae Ceaușescu a vizitat institutul, apreciind, pe lîngă rezultatele bune obținute, pajiștea cultivată irigată de la fermele de producție, indicînd totodată extinderea acesteia în toată Dobrogea. Care este „secretul" obținerii unor producții mari de pe aceste pajiști ?

— Cu prilejul vizitei de lucru, tovarășul Nicolae Ceaușescu a indicat extinderea în toate unitățile de producție a pășunilor cultivate irigate după modelul de la Palas. În județele Constanța și Tulcea trebuie să se scurteze stabulația la ovine, să se pășuneze o perioadă de cel puțin 220—240 zile pe an.

Mulți specialiști în producerea furajelor și în creșterea ovinelor au văzut la fața locului, în apropierea fermei „6 Martie" a institutului, cele 160 ha de pajiști cultivate irigate unde peste 15 000 ovine pasc ad-libitum (la discreție) 210—240 zile pe an. Amplasarea, întreți-

www.ziuaconstanta.ro

nerea și exploatarea pajiștilor și mai ales înființarea lor constituie de mai multă vreme o preocupare a cercetătorilor.

În anul 1982 de pe aceste pajiști am realizat o producție medie de 112 t de iarbă la hectar.

„Secretul“ ? — teren foarte bine pregătit, semănat cu sămînță de elită (amestec de graminee și leguminoase), îngrășăminte organice (dejecții de ovine) și chimice, multă, multă apă (prin irigat) și un pășunat rațional. De altfel, pășunatul fără om se practică de cîțiva ani la noi prin asigurarea unei parcelări a solelor științific organizată. Cele 15 000 ovine, în loturi de 2 000 capete corespunzător parcelelor de pășunat, sînt întreținute în exclusivitate pe pășuni, unde li se asigură în permanență apa. La 4—6 zile parcelele se schimbă urmînd să revină același lot pe aceeași parcelă după 26—28 zile, timp în care pășunea se fertilizează și se irigă conform unui program judicios întocmit.

Relația trivalentă ovine, pășune, adăpost își găsește, în nota de eficiență economică, aplicarea ca o metodă nouă de creștere intensivă a ovinelor, corespunzător indicațiilor date de conducerea superioară de partid și de stat în contextul noii revoluții agrare.

— Din dialogul cu dv. reiese faptul că în existența institutului aproape secular s-au obținut rezultate remarcabile. O contribuție însemnată și-au adus-o înaintașii despre care ați amintit, obiectivele de realizat sînt măreț. Pentru aceasta se cer cadre de cercetare de înaltă ținută științifică. Cu cine continuați această minunată tradiție ?

— Așa este. Fără oameni, începînd de la ciobanul de odinioară care se mai numea și „doftorul cîrdului“, la laboranți, tehnicieni, specialiști și cercetători, nu ne-am putea mîndri cu rezultatele pe care noi le considerăm totuși modeste. Fără acești oameni care sînt înscriși în „cartea de aur“ a institutului cu litere mari, nu am fi fost cunoscuți în țara noastră și peste granițele ei. Am primit nenumărate delegații din țară și din străinătate, oameni de prestigiu, oameni de știință de pe toate meridianele globului, care au plecat cu impresii frumoase de la noi. Unii din acești vizitatori ne-au întrebat unde

www.ziuaconstanta.ro

sînt oamenii care au „șlefuit“ aceste ființe necuvîntătoare ? Acestora le-am răspuns că sînt peste tot și în tot ce am realizat mai frumos.

*

* *

Și așa m-am despărțit de harnicul colectiv de cercetători și nu după multă vreme am reflectat cu emoție și recunoștință la „lîna de aur“, care se pare că există și nu numai aici, în Dobrogea...

www.ziuaconstanta.ro

Verticala urbanității

Ansamblul activităților de sistematizare desfășurate în teritoriul județului Constanța s-a integrat cu permanență grandiosului proces de transformare revoluționară a vieții economice și sociale a țării noastre, participînd astfel direct la materializarea concepțiilor, strategiei și etapelor construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. Sistematizarea teritoriului și localităților a acționat ca o componentă majoră a planului unic de dezvoltare economică și socială a țării noastre, avînd ca principal obiectiv determinarea, coordonarea și planificarea pe etape distincte a dezvoltării armonioase a principalelor relații economice și sociale, precum și soluționarea implicațiilor obiective ce decurg din acest proces și se manifestă la diferite nivele funcționale. Tovarășe arhitect Gheorghe Dumitrașcu, ca director al Institutului județean de proiectări, laureat al Premiului de Stat, ce rol atribuiți sistematizării ?

— Deși este o activitate relativ nouă — a cărei sferă de acțiune și metodologie a început să se precizeze în ultimii 25 de ani —, rolul sistematizării în activitatea organizatorico-administrativă a statului a devenit din ce în ce mai important, datorită ponderii cu care această disciplină participă la rezolvarea problemei de organizare teritorială. Sistematizarea a devenit, în strînsă corelare cu planificarea, unul din principalele mijloace folosite de organismele statale și de aparatele administrațiilor locale pentru promovarea unei politici unitare de dezvoltare economică și socială.

www.ziuaconstanta.ro

Pentru regiunea Dobrogea, începutul intensificării activității de sistematizare și mai ales permanentizarea acesteia poate fi situat în anul 1957 cînd a fost înființat în orașul Constanța un institut de proiectare.

Această măsură este consecința directă a politicii promovate de conducerea partidului și statului nostru pentru descentralizarea unor funcțiuni de coordonare, în scopul realizării unui grad mai ridicat de eficiență și operativitate în dezvoltarea omogenă a tuturor regiunilor. Evoluția activității de sistematizare a urmat curba ascendentă a tuturor realităților social-economice românești, remarcîndu-se în special ultimii 15—20 ani, cînd întregul program de sistematizare s-a situat pe linia unei continue creșteri calitative în cadrul procesului de armonizare a structurii economice, a structurii forței de muncă și dezvoltării localităților.

Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la încheierea lucrărilor Conferinței pe țară a președinților consiliilor populare din 17—20 februarie 1983, „o importanță deosebită a avut în această reorganizare și noua împărțire administrativă, realizată în 1968, care a dus la formarea județelor, creînd condițiile întăririi legăturilor directe între organele centrale și unitățile administrativ-teritoriale de bază".

Acest moment deosebit, pe care-l constituie împărțirea teritorial-administrativă, s-a conturat și ca o consecință a activității de sistematizare desfășurată pînă la acea dată, dar importanța lui constă mai ales în noua delimitare teritorială a ariei de activitate a institutului de proiectare, permițînd realizarea unui nou nivel de aprofundare a analizei relațiilor funcționale, atît la nivelul teritoriului județului, cît și al noilor unități administrative ale orașelor și comunelor.

Astfel, județul Constanța, înființat prin prevederile Legii nr. 2/1968, va cuprinde în limitele sale o suprafață totală de 7055 kmp și o rețea de localități constituită din opt orașe, din care un municipiu, patru comune suburbane și 45 comune rurale, definitivîndu-se parametrii teritorial-administrativi în care se va desfășura activitatea de sistematizare.

Lărgirea orizontului conceptual în activitatea de sistematizare va fi puternic stimulată de documentele celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, care marchează un moment evolutiv cu influențe

www.ziuaconstanta.ro

determinante în toate domeniile vieții economice, sociale și culturale. Referitor la etapa 1981—1985, se „prevede continuarea politicii de amplasare rațională a forțelor de producție pe teritoriu, asigurîndu-se dezvoltarea tuturor zonelor, apropierea județelor și în ce privește nivelul producției globale pe locuitor și folosirea resurselor de muncă, sistematizarea și modernizarea rețelei de localități urbane și rurale, ridicarea gradului general de civilizație a tuturor regiunilor țării".

Pentru deceniul 1981—1990 un deosebit accent se va pune pe încheierea procesului de organizare și sistematizare a teritoriului, a orașelor și comunelor, de apropiere tot mai mare a condițiilor de muncă și viață de la oraș și sat.

Ceea ce individualizează și detașează, totodată, județul Constanța de restul județelor țării este rezultatul însumării concordante a acțiunii celor două categorii majore de factori obiectivi și subiectivi determinanți în dezvoltarea teritoriului și localităților : condițiile specifice ale cadrului natural ; particularitățile evoluției istorice cu o gamă largă și valoroasă de moșteniri materiale și spirituale ; volumul și ritmul de creștere economică și socială, superior mediei pe țară, datorită volumului mare și diversificat de investiții realizat mai ales în ultimele trei etape (1965—1980.)

Relieful, caracterizat prin aspectul său unitar, mai ales prin două din componentele majore ale acestuia — Marea Neagră și Dunărea —, a imprimat un profil deosebit, în primul rînd, pentru activitatea de transporturi, ducînd la o pondere însemnată a navigației maritime și fluviale și la o influență puternică a acestor doi factori și asupra celorlalte activități economice, generînd profile economice noi, cum este de exemplu turismul de litoral.

Bogățiile subsolului, mai puțin diversificate față de alte regiuni ale țării, prezintă totuși o abundență în categoria materialelor de construcție, ceea ce a condus la dezvoltarea unor puternice activități extractive de suprafață, precum și la unele cu caracter industrial, pentru prelucrarea acestora (studii și cercetări recente au fundamentat extinderea activităților extractive pe noi profile : minereuri de fier de la Palazu Mare și hidrocarburi din platforma continentală a Mării Negre).

Tot în specificul condițiilor cadrului natural se înscrie și existența unor valoroși factori terapeutici, par-

www.ziuaconstanta.ro

țial valorificați în momentul de față (lacul Techirghiol) și cu perspectiva dezvoltării în etapele viitoare a unor importante activități balneare (lacul Nuntași, nămolul de turbă și apele minerale mezotermale de la Mangalia, apele termominerale din zona Hîrșova-Topalu).

Condițiile climatice, doar parțial favorabile activităților economice ce se desfășoară pe teritoriul județului, au determinat realizarea unor importante lucrări cu caracter ameliorativ în domeniul agriculturii, ceea ce a condus, în prezent în județul Constanța, la deținerea celor mai mari suprafețe amenajate pentru irigații din toată țara.

Potențialul energetic al teritoriului, mai puțin evidențiat pînă în prezent în vederea unei valorificări imediate, prezintă totuși resurse semnificative, din care menționăm în primul rînd potențialul hidroenergetic al Dunării, care în prezent face obiectul unui proiect complex de amenajare pe toată lungimea dintre Călărași și Măcin, energia valurilor Mării Negre, pentru captarea căreia se fac în prezent studii experimentale, energia eoliană care prezintă valori mai ridicate în zona litoralului și a malului Dunării și energia solară, care înregistrează în special în zona litoralului și sudul teritoriului unele din cele mai ridicate valori din toată țara.

— Tovarășe Dumitrașcu, perioada îndelungată de locuire continuă a teritoriului dobrogean este marcată de existența a numeroase vestigii arheologice, — identificate pînă în prezent — din care numai un mic număr au fost cercetate și amenajate în scopul valorificării lor complexe. Numărul mare, varietatea de categorii și valoarea calitativă a monumentelor arheologice, în afara funcției documentar-științifice, constituie un important potențial turistic care, presupunem, a fost analizat în corelare cu ceilalți factori funcționali, în majoritatea documentațiilor de sistematizare elaborate pînă în prezent.

— Aceste particularități ale evoluției istorice a teritoriului au imprimat o anumită structură în repartiția localităților și populației, care s-a menținut pînă în zilele noastre și care au solicitat în activitatea de sistematizare o atenție deosebită, atît în procesul de analiză critică a structurilor funcționale, cît mai ales în alegerea și definirea soluțiilor de dezvoltare și sistematizare. Majoritatea localităților s-au dezvoltat în funcție de caracteristicile terenurilor agricole, ale reliefului, ocupațiilor

www.ziuaconstanta.ro

tradiționale. Astfel, în zonele de sud și sud vest ale teritoriului județului, unde relieful este mai accidentat, cu suprafețe mai mari de pădure și pășune, păstoritul a constituit mult timp o dominantă economică, localitățile sînt mai mici și mai numeroase, condiționate direct de suprafețele arabile și de pășune existente. De-a lungul Dunării, datorită profilului economic complex — agricultură, păstorit, pescuit — localitățile sînt mai mari și relativ destul de dese. În zona centrală a teritoriului, cu un profil cerealier dominant, localitățile sînt mai rare și de mărime medie.

Tîrgurile și orașele s-au dezvoltat cu preponderență de-a lungul principalelor artere de circulație, și mai ales în punctele de intersecție a acestora, și în cele de activități portuare.

Factorul demografic prezintă, de asemenea, anumite particularități, din care menționăm în primul rînd faptul că la sfîrșitul secolului trecut se înregistra o densitate a populației în teritoriu foarte redusă, iar creșterile consemnate pînă în prezent s-au datorat atît sporului natural, cît și celui migrator, care a înregistrat însă anumite momente de fluctuație, în funcție de etapele de dezvoltare economică a teritoriului și localităților. O primă etapă cuprinde perioada de la sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru, legată direct de dezvoltarea activităților agricole, iar a doua etapă distinctă începe în urmă cu circa 20 de ani și este determinată de puternica dezvoltare a industriei, transporturilor, agriculturii și turismului. Această ultimă etapă înregistrează și un puternic fenomen migrator interior, generat de volumul mare de investiții din zona litoralului și a Văii Carasu și mai ales din marile centre urbane.

În condițiile specifice județului Constanța, localitățile prezintă următoarele caracteristici importante pentru sistematizare : populația înregistrează un indice mare de mobilitate, materializat prin permanența fenomenului migrator și valorile ridicate ale acestuia ; tendința populației de a părăsi localitățile rurale mici și izolate și de fixare în zonele puternic industrializabile, care s-a manifestat în ultimii ani prin înregistrarea fenomenului de autodesființare a mai multor localități rurale mici.

Evoluția rețelei de localități, mai ales în ultima perioadă, a fost puternic influențată de volumul și direcțiile de dezvoltare a activităților economice de bază, in-

www.ziuaconstanta.ro

dustria, agricultura, turismul, transporturile și implicit ramura construcțiilor, indisolubil legată de materializarea volumului de investiții ce a determinat dezvoltarea acestora.

Creșterea volumului de investiții înregistrată în ultimele patru etape ilustrează cel mai bine evoluția județului și locul lui în ansamblul economiei naționale. În etapa 1961—1965 volumul total al investițiilor realizat în județul Constanța a reprezentat a șasea valoare pe țară, iar ponderea pe ramuri au deținut-o : agricultura — 29,2 la sută, transporturile —19,9 la sută, industria — 19,0 la sută și gospodăria comunală — 10,8 la sută. În etapa 1966—1970, volumul total al investițiilor a fost de 16 228 mii lei, reprezentînd a treia valoare pe țară, ponderea pe ramuri deținînd-o : agricultura — 26,1 la sută, transporturile — 21,4 la sută, industria — 21,3 la sută și circulația mărfurilor — 12, 2 la sută. În etapa 1971—1975 volumul total al investițiilor a fost de 25 582 milioane lei, reprezentînd a doua valoare pe țară, pe ramuri, ponderea deținînd-o : transporturile — 27,6 la sută, industria — 22,7 la sută, agricultura — 20,7 la sută și circulația mărfurilor — 14,8 la sută. În etapa 1976—1980, volumul total al investițiilor a fost de 69 347 milioane lei, reprezentînd, de asemenea, a doua valoare pe țară, iar ponderea pe ramuri o deține : transporturile — 38,7 la sută, industria — 21,6 la sută, construcțiile — 14,4 la sută și agricultura — 12,8 la sută.

În aceste etape se conturează, la nivelul județului, principalele zone și platforme industriale de la Constanța, Medgidia, Năvodari, Mangalia, Cernavodă, Ovidiu-Lumina, Hîrșova, Basarabi și Adamclisi. Agricultura înregistrează cel mai intens proces de modernizare, prin creșterea gradului de mecanizare și mai ales prin amenajarea unor mari sisteme de irigații. Baza materială a activităților turistice se definește prin conturarea unor moderne stațiuni ca Mamaia, Eforie Nord, Eforie Sud, Techirghiol, Costinești, Olimp, Neptun, Jupiter, Venus, Saturn și Mangalia. În ramura transporturilor, principalele lucrări realizate sau în curs de realizare sînt în primul rînd legate de extinderea activităților portuare ale orașelor Constanța, Mangalia și Năvodari, construirea Canalului navigabil Dunăre-Marea Neagră, modernizarea circulației feroviare și a rețelei de circulație rutieră.

www.ziuaconstanta.ro

Trebuie să menționăm că activitatea constructorilor, determinată de realizarea acestui mare volum de investiții, mai cuprinde și un volum mare de locuințe, dotări, lucrări de echipare tehnico-edilitară, care se concentrează în general tot în zonele marilor obiective economice.

O problemă ridicată pentru sistematizare, privind atît construirea acestor categorii de obiective, cît și funcționarea lor, a constituit-o faptul că necesarul de forțe de muncă generat de acestea a depășit potențialul demografic atît al zonelor unde se realizau investițiile, cît și al întregului județ. Astfel, în teritoriul județului Constanța, atît elementele cadrului natural, cît și cele economice au determinat închegarea etapizată a trei axe majore de dezvoltare teritorială complexă ; axa litoralului Năvodari-Constanța-Mangalia ; axa dunăreană Ostrov-Cernavodă-Hîrșova, axa Văii Carasu Cernavodă-Medgidia-Constanța.

Localitățile situate de-a lungul acestor axe și mai ales cele urbane au înregistrat cele mai mari valori ale sporului migrator.

Proiectele de sistematizare teritorială elaborate în ultimele etape consemnează o creștere însemnată a populației, dar în același timp și o dezvoltare inegală a rețelei de localități.

Evoluția generală a populației județului a înregistrat în ultimii 25 de ani următoarele valori caracteristice pe medii :

CATEGORIA POPULEȚIEI	1956		1966		1977		1980	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Urban	145 608	39,4	252 657	54,3	408 163	67,0	456 935	69,8
Rural	224 332	60,6	212 591	45,7	200 654	33,0	197 535	30,2
TOTAL	369 940	100	465 248	100	608 817	100	654 470	100

Considerăm însă mai ilustrativă evoluția populației celor opt orașe, urmărită în același interval de timp :

ORAȘUL	1956	1966	1977	1980	1983
Constanța	99 676	150 276	256 978	289 732	318 374
Eforie	3 286	6 617	9 507	8 751	9 527
Mangalia	4 792	12 678	26 821	30 601	37 223
Năvodari	2 770	6 344	9 717	16 140	19 597
Techirghiol	4 176	6 840	9 706	11 883	12 494
Cernavodă	8 802	11 259	13 608	14 873	16 860
Hîrșova	4 761	7 519	8 239	8 726	9 439
Medgidia	17 943	27 981	40 328	44 646	66 774

www.ziuaconstanta.ro

Vedem astfel cum cele mai mici creșteri consemnează o dublare a populației (Hîrșova, Cernavodă), majoritatea înregistrînd o triplare a numărului de locuitori, iar unele avînd o creștere mai mare de șase ori (Mangalia, Năvodari). În același interval de timp, localitățile rurale au înregistrat, în marea lor majoritate, un continuu proces de descreștere a populației. Puține localități rurale au înregistrat valori staționare sau mai ales de creștere a numărului de locuitori.

La finele anului 1980, repartiția în teritoriu a populației înregistrează densități variabile, cu diferențe mari între extremitățile valorice. Densitatea medie pe total județ este de 92,8 loc/kmp, fiind puțin mai mică decît media pe țară (93,5 loc/kmp).

Repartizarea inegală a populației în teritoriu conduce la înregistrarea unor densități mari în mediul urban — 529,5 loc/kmp în limitele unei suprafețe ce reprezintă doar 12,2 la sută din totalul teritoriului și concentrează 69,8 la sută din populația județului și densități mai mici în mediul rural — 31,9 loc/kmp pe 87,8 la sută din suprafața județului. Cea mai mare concentrare de populație se înregistrează în municipul Constanța, care pe o suprafață ce reprezintă 9 la sută din teritoriul județului cuprinde 59,4 la sută din totalul populației și o densitate medie de 610,2 loc/kmp.

Municipiul Constanța concentrează în același timp 45 la sută din totalul locurilor de muncă, peste 50 la sută din investițiile pentru echiparea urbană și peste 80 la sută din totalul locuințelor construite din fonduri centralizate.

— Tovarășe Dumitrașcu, în aceste condiții determinarea unei rețele de localități structurată și ierarhizată în funcție de situația specifică a județului Constanța a constituit una din preocupările esențiale ale activității de sistematizare...

— Studiile interdisciplinare întreprinse în cadrul acestei activități au permis stabilirea următorului principiu : subsumarea spațiului geografic celui al funcțiunilor, astfel încît limitele funcționale nu se mai confundă cu cele administrative. În contextul relațiilor actuale, localitatea modernă, spre deosebire de cea tradițională de

www.ziuaconstanta.ro

tip autarhic, tinde să-și piardă conturul conceptual, definindu-se spațiului în mod obiectiv prin mobilitatea teritorială a populației și interconexiunile social-economice care fundamentează pentru sistematizare „sistemul de localitate". O persoană care locuiește în Ovidiu, lucrează la Năvodari și-și face cumpărăturile în Constanța aparține doar din punct de vedere administrativ de localitatea Ovidiu. De fapt, această persoană aparține sistemului urban Constanța, care constituie și cadrul real de analiză a studiilor de sistematizare.

Definirea noțiunii de urban prezintă atît un cadru general, cît și particularități pentru fiecare zonă în parte. În momentul de față, asociem noțiunii de urban atît prezența unui cadru economic complex, în care agricultura să nu constituie singura funcție de bază, cît mai ales un anumit confort de viețuire, generat în primul rînd de gradul mai ridicat al echipării tehnico-edilitare și de volumul și diversitatea dotărilor și a relațiilor socio-urbane.

În condițiile de micro-zonă din care face parte județul Constanța s-au stabilit două tipuri de localități urbane :

Tipul I — localități cu o populație de minimum 15 000 locuitori stabili într-un teritoriu de maximum 7 800 ha, zona rezidențială (cuprinzînd zona de locuit, dotările majore, circulația majoră, zonele verzi și terenurile încă libere dar propuse pentru funcțiuni cu caracter rezidențial) prezentînd o densitate minimă de 70 loc/ha. Din populația activă maximum 20% să fie ocupată în agricultură.

Tipul II — localități cu o populație de minimum 5 000 locuitori într-o așezare compactă, în care raportul între dimensiunile perimetrului să nu depășească valoarea de 1/2. Zona rezidențială să prezinte o densitate de minimum 50 locuitori/hectar. Din populația activă maximum 40% să fie ocupată în agricultură.

Corelația dintre dimensiunea localității și volumul investițiilor necesare echipării, dotării și dezvoltării acesteia prezintă aspecte foarte importante. În urma studiilor de sistematizare efectuate de Institutul de proiectare județean Constanța au rezultat următorii indicatori reflectînd dimensiunile efortului financiar al statului pentru investițiile din localități, în funcție de mărimea acestora :

— între 20 000 — 100 000 locuitori — 100,00 la sută
— între 10 000 — 20 000 locuitori — 100,38 la sută

www.ziuaconstanta.ro

— între 5 000 — 10 000 locuitori — 121,80 la sută
— între 3 000 — 5 000 locuitori — 181,90 la sută
— între 2 000 — 3 000 locuitori — 214,33 la sută
— între 1 000 — 2 000 locuitori — 357,20 la sută
— sub 1 000 — 535,80 la sută

Rezultă astfel că în localitățile mici, sub 5 000 de locuitori, eficiența economico-socială a efortului financiar scade simțitor. În aceste condiții, una din cele mai importante probleme ale procesului de sistematizare-planificare este alegerea schemei de dezvoltare a rețelei de orașe și localități rurale sub aspectul adoptării fie a unui sistem centralizat, cu numai cîteva orașe importante. sau a unei scheme descentralizate, cu o rețea de centre urbane dispersate.

Alegerea primei soluții va duce la conturarea a două complexe economice puternic diferențiate și anume : cel urban, de tip modern și parametri superiori de eficiență, și cel rural, de tip tradițional. Trebuie menționat însă că dezvoltarea urbană polarizată numai în cîteva orașe mai mari poate conduce la o centralizare excesivă, care poate avea urmări critice asupra dezvoltării economice și sociale a teritoriului. Chiar dacă la un moment dat apare tendința de centralizare excesivă, așa cum o înregistrează în prezent orașul Constanța, studiile de sistematizare trebuie să urmărească în mod continuu ca în cadrul procesului de dezvoltare a rețelei de localități să se asigure armonizarea ritmului mai accentuat de industrializare cu necesitatea dezvoltării unei economii agrare puternice. Ritmul rapid de urbanizare generează necesități sporite de produse alimentare, ceea ce conduce la singura soluție, și anume la aceea a creșterii concomitente și proporționale a productivității economiei agrare.

— Necesitatea modernizării economiei agrare influențează însă și sistemul de urbanizare a teritoriului, în acest sens concentrarea continuă a majorității populației urbane în cîteva centre polarizante constituind soluția cea mai puțin indicată pentru a asigura o evoluție corespunzătoare a creșterii producției agricole. Dezvoltarea mediului rural în contextul relațiilor de interdependență dintre urban și rural nu se poate asigura decît prin or-

www.ziuaconstanta.ro

ganizarea unei rețele echilibrate de centre rurale și orașe cu funcții zonale.

— În cazul specific al județului Constanța, cu o puternică activitate agricolă, soluția cea mai indicată este realizarea unei rețele de orașe diferențiate ca mărime și importanță, repartizate echilibrat în teritoriu, care să constituie puncte de polarizare pentru localitățile rurale. Aceste localități de polarizare de tip urban vor putea angrena mai eficient excedentul de forțe de muncă ce provine din mediul rural. Aceste centre de polarizare de tip urban vor fi mai mici decît orașele propriu-zise, în schimb numărul mai mare al acestora și relativ egal repartizate în teritoriu va constitui punct de atracție mai ales pentru tineret, prin crearea de noi locuri de muncă în diferite profile de activități, productive și prestări de servicii. Procesul de descentralizare se va baza îndeosebi pe amplasarea în centrele urbane mai mici a serviciilor tehnico-administrative legate de activitățile agrozootehnice din zona înconjurătoare.

La nivelul teritoriului județului, întregul sistem economic și de dotări urmează să se sprijine pe anumite axe majore de circulație și pe o rețea de nuclee de tip urban, reducîndu-se astfel la minimum deplasările frecvente și prea lungi către marile centre urbane învecinate. Ca rezultat al studiilor de sistematizare elaborate pînă în prezent, concluziile privind optimizarea în perspectivă a rețelei de localități din județul Constanța se concretizează astfel. Majoritatea orașelor existente se vor dezvolta în cadrul a două sisteme urbane principale :

A / SISTEMUL LITORAL, în care rolul de coordonator principal îl va deține ca și în prezent municipiul Constanța și care va însuma de fapt 4 sisteme urbane de categoria I.

1. CONSTANȚA — cu localitatea componentă Palazu Mare și comunele Ovidiu, Valu lui Traian și Cumpăna ;
2. NĂVODARI — cu comuna Corbu ;
3. EFORIE — TECHIRGHIOL — cu comuna Tuzla ;
4. MANGALIA — cu comunele 23 August, Pecineaga, Albești și Limanu.

www.ziuaconstanta.ro

B / SISTEMUL CANAL DUNĂRE-MAREA NEAGRĂ, în care rolul coordonator îl va deține orașul Medgidia, va însuma trei sisteme urbane :

1. MEDGIDIA — cu localitatea componentă Valea Dacilor și comunele Castelu, Mircea Vodă și Peștera ;
2. CERNAVODĂ — cu comunele Seimeni și Rasova ;
3. BASARABI — propus ca viitor centru urban — împreună cu localitatea componentă Siminoc și comuna Poarta Albă.

În restul teritoriului județului Constanța se propune conturarea unui număr de 9 sisteme urbane de categoria a II-a, din care doar unul singur va avea ca suport un oraș existent.

1. HÎRȘOVA — cu comunele Ciobanu, Saraiu și Horia, iar celelalte sisteme se vor organiza în jurul viitoarelor centre urbane, propuse prin studiile anterioare ;
2. MIHAIL KOGĂLNICEANU — cu comunele Nicolae Bălcescu și Tîrgușor ;
3. COBADIN — cu comunele Ciocîrlia-Deleni ;
4. NEGRU VODĂ — cu comunele Comana, Chirnogeni, Independența și Cerchezu ;
5. BĂNEASA — cu comunele Adamclisi, Ion Corvin, Aliman și Dobromir ;
6. COGEALAC — cu comunele Săcele, Istria și Mihai Viteazul ;
7. OSTROV — cu comuna Lipnița ;
8. TOPRAISAR — cu comunele Comana și Mereni ;
9. CRUCEA — cu comunele Pantelimon și Topalu.

Ca ordin de mărime, trebuie să menționăm că pentru etapa de perspectivă au fost estimate, în funcție de potențialul economic și demografic, următoarele creșteri și concentrări de populație : sistemul urban Constanța 450 000—500 000 locuitori ; sistemul urban Medgidia 80 000—85 000 locuitori, în cadrul căruia se propune ca orașul Medgidia, datorită importanței sale, să capete statut de municipiu ; sistemul urban Mangalia 50 000—55 000 locuitori, în cadrul căruia se propune ca orașul Mangalia să capete de asemenea statut de municipiu ; sisteme urbane de mărime medie, cu o populație totală de 20 000—30 000 locuitori — Cernavodă, Hîrșova și Basarabi ; sisteme urbane mici, cu o populație totală de 10 000—20 000 locuitori — Mihail Kogălniceau, Cobadin,

www.ziuaconstanta.ro

Negru Vodă, Băneasa, Cogealac, Ostrov, Topraisar și Crucea.

Localitățile rurale componente ale acestor sisteme se vor dezvolta, în primul rînd, în funcție de potențialul agricol, însă nu vor fi mai mici de 500—700 locuitori, pentru a se putea asigura fiecărei localități minimum de dotări necesare.

Concluziile studiilor de sistematizare propun — în ceea ce privește funcțiunile industriale — limitarea în zona orașului Constanța a creării de noi profile industriale care nu sînt direct legate și determinate de activitatea portuară, iar pentru zona Năvodari-Corbu crearea unor nuclee industriale cu specific de forță de muncă feminină în completarea industriilor existente, preponderent masculine.

Dezvoltarea zonei Cernavodă, Medgidia, Basarabi va fi determinată în perspectivă de executarea și darea în folosință a Canalului navigabil Dunăre-Marea Neagră, acesta constituind, în special în zona porturilor, un important potențial industrial. Practic, toată zona malurilor joase ale canalului navigabil cuprinse între Cernavodă și Basarabi, datorită posibilității de acces direct la sistemul de navigație și la o rețea feroviară și rutieră de importanță națională și internațională (autostrada), poate asigura amplasamente pentru unități industriale legate de importul sau exportul materiilor prime sau finite.

Dezvoltarea zonei Hîrșova va fi profilată pe activități industriale care în procesele lor tehnologice vor necesita un mare volum de apă sau vor avea un volum mare de materii prime și finite de transportat pe apă.

În zonele de nord și de centru ale județului s-a propus în localitățile Cogealac și Crucea dezvoltarea industriei alimentare și ușoare, industriei confecțiilor și utilajelor agricole (reparații).

În zona de sud a județului s-a propus, de asemenea, dezvoltarea industriei alimentare, de confecții și a materialelor de construcție, precum și de extragere și prelucrare a unor minereuri utile (Cobadin, Băneasa, Negru Vodă, Adamclisi, Oltina și Ostrov).

Una din funcțiile economice majore ale județului o constituie agricultura și se va dezvolta în continuare, atît în profil vegetal, cît și zootehnic, urmînd linia ascendentă a intensificării culturilor cerealiere, vitipomicole, de legume și mai ales a sectorului zootehnic, urmărin-

www.ziuaconstanta.ro

du-se atît satisfacerea necesarului de consum, cît și o echilibrare a angrenării forței de muncă. Trebuie să menționăm că, în prezent, în totalul unităților agricole din județul Constanța, în timpul campaniei agricole se înregistrează un deficit mediu de peste 20 000 brațe de muncă, pe o perioadă ce variază, în funcție de profilul zonei, între 3 și 6 luni. Pentru unitățile cu profil dominant cerealier, în perioada anotimpului rece se înregistrează un nivel mai redus de angrenare a potențialului existent, însă nu poate fi vorba decît despre un excedent temporar, de scurtă durată, ce nu poate fi luat în calcul pentru dezvoltarea unor activități economice cu caracter permanent. Acest necesar de forță de muncă suplimentară se asigură în perioada campaniei agricole prin aducerea numărului corespunzător de persoane din alte județe ale țării. În zonele cu puternice activități zootehnice, potențialul existent de forță de muncă nu asigură necesarul, astfel încît în unele unități I.A.S. este necesară aducerea unui număr de circa 4 500 brațe de muncă tot din alte județe ale țării, însă pe toată durata anului acestea constituind în mediul rural o populație flotantă cu caracter permanent, în marea majoritate formată din familiști, cazată în cadrul centrelor de producție ale fermelor I.A.S.

— Raportul dintre populație și dezvoltarea economică preocupă astăzi în mod deosebit, înscriindu-se ca o problemă complexă și cardinală a lumii contemporane. Factorii demografici, resursele naturale, alimentația, mediul ambiant se întîlnesc în cîmpul care guvernează raportul dintre populație și dezvoltarea economică ?

— În cadrul județului, populația demo-economică (aptă de muncă conform unor criterii biologico-sociale) variază de la o zonă la alta în funcție de vîrstă, sex, nivel de instruire, grad de utilizare a timpului de lucru, ceea ce creează uneori serioase dificultăți de comparație. Dezvoltarea economico-socială, ca și schimbările demografice deschid noi tendințe și incidențe asupra calității resurselor umane, apar noi probleme legate de structura populației active pe grupe de vîrstă, sex, ocuparea forței de muncă, volumul și structura formelor de învățămînt.

Aspectul cel mai important al problemei forțelor de muncă îl constituie repartizarea teritorială a acestora. În cadrul vechilor orientări, esența problemei repartizării teritoriale a forțelor de producție o constituie inegala

www.ziuaconstanta.ro

repartizare pe zone geografice și raioane economice, inegala amplasare a activității social-economice și a rezultatelor ei și, mai ales, inegala repartizare a industriei ca principală formă de activitate economică și principală ramură a economiei în societatea contemporană.

Logic, în limitele acestei concepții, soluția rapidă a problemei repartizării teritoriale a forțelor de producție constă în repartizarea investițiilor industriale exclusiv în zonele mai puțin dezvoltate, deci de preferință în comunele a căror producție globală industrială pe un locuitor este foarte mică (sub 1 000 lei/locuitor).

Aspectul zonal al repartizării forțelor de muncă este determinat în primul rînd de gradul de angrenare a potențialului existent în totalul activităților productive și de servire, distingîndu-se, pe de o parte, zonele urbane cu puternice activități industriale, de construcții și transporturi, unde se înregistrează în permanență un deficit de forță de muncă, iar pe de altă parte, zonele agricole cu profil dominant cerealier, unde se înregistrează un ușor excedent de forță de muncă, însă numai într-o anumită perioadă a anului.

O analiză succintă a situației populației active din județul Constanța, la finele anului 1980, indică, pe ansamblu, în primul rînd un grad mai ridicat de valorificare a potențialului de forță de muncă.

Populația angrenată în activitățile permanente reprezintă circa 45 la sută din totalul populației stabile a județului, iar ponderea ramurilor de activitate prezintă următorul aspect : industrie—21 la sută, agricultură—18 la sută, construcții—16 la sută, transporturi—16 la sută, circulația mărfurilor—12 la sută. În perioada de vîrf a campaniei agricole cînd sînt aduși din afara județului un număr mare de muncitori sezonieri (circa 20 000 persoane) agricultura devine ramura care angrenează cea mai mare forță de muncă (circa 74 000 persoane).

În agricultură, însă, pămîntul, principalul mijloc de producție, este limitat din punctul de vedere al suprafeței, fapt care la rîndul său limitează și posibilitățile acestei ramuri de atragere și utilizare a resurselor de muncă. Ca urmare, spre deosebire de ramurile neagricole, în care, în general, volumul mijloacelor de muncă este numai temporar limitat și în care, în general, limitarea atragerii și utilizării resurselor de muncă este dată de nevoia socială și de posibilitățile de eficiență existente în

www.ziuaconstanta.ro

orice moment, agricultura, în mod constant, pînă în momentul de față a eliberat forțe de muncă pe care le-a pus la dispoziția dezvoltării celorlalte ramuri de activitate. În prezent, însă, migrarea permanentă a forțelor de muncă din agricultură spre celelalte ramuri economice a condus la atingerea unui punct critic pentru agricultură. În aceste condiții, o primă preocupare a studiilor de sistematizare o constituie realizarea echilibrului teritorial al repartizării forțelor de muncă și mai ales al angrenării optime a acestora. În mediul urban, datorită dezvoltării anumitor profile industriale, a activităților din ramura construcțiilor și a transporturilor se înregistrează o angrenare maximă a forțelor de muncă masculine și un ușor disponibil de forță de muncă feminină. Pe ansamblul locurilor de muncă, cele cu specific feminin sînt în inferioritate. Parțial, acest disponibil de forță de muncă feminină este angrenat în perioada sezonului estival în activitățile balneo-turistice din zona litoralului.

Un alt aspect ce trebuie analizat tot în această direcție este decalajul dintre productivitatea muncii în agricultură și productivitatea realizată în industrie și construcții.

O importanță deosebită va trebui acordată pentru perspectiva creării ramurilor economice de producție complementare, care să asigure utilizarea mai rațională și mai completă a resurselor existente de forță de muncă, și anume : în agricultură, sau mai bine zis în zonele preponderent agricole, va fi necesară crearea unor micro-industrii pentru prelucrarea primară care să asigure folosirea forțelor de muncă neocupate timp de 4—6 luni pe an ; în zona Medgidia-Năvodari, crearea prin turism sau industrie ușoară a posibilităților de utilizare a forței de muncă feminine.

Nu trebuie să se uite că în condițiile specifice țării noastre, un indice scăzut de activitate însumează implicit o scădere a nivelului de trai. Gradul de dispersare a centrelor de producție agricolă, precum și supradimensionarea acestora, care generează astfel o mare risipă de teren, va trebui mai bine stăpînit, asigurîndu-se printre altele și o rețea de drumuri modernizate, care să permită deplasarea utilajelor și forței de muncă pe distanța optimă funcțională între centrele de producție agricolă.

Un aspect rezultat din studiile de sistematizare este acela al apariției în cadrul acestor centre de producție

www.ziuaconstanta.ro

agricolă a unor nuclee rezidențiale cu caracter permanent (circa 2500 apartamente cu 1—4 camere) care constituie de fapt micro-localități nenominalizate administrativ.

În urma analizelor efectuate s-a hotărît limitarea acestor construcții la cele deja existente, propunîndu-se ca toate construcțiile legate de cazarea și servirea forțelor de muncă din agricultură să fie amplasate în cele mai apropiate localități rurale.

Un alt potențial natural de o deosebită valoare pentru județul Constanța este reprezentat de litoralul Mării Negre.

— La sfîrșitul celui de-al doilea război mondial zestrea echipamentului turistic al județului se limita la cîteva vile, cazinoul și un hotel la Mamaia și cîteva vile în localitățile Eforie și Techirghiol. Care este situația astăzi ?

— După începuturile destul de timide din 1956—1957 în zona Mamaia, adevăratul avînt al construcțiilor turistice începe în etapa anilor 1963—1966, ajungîndu-se în etapa anilor 1970 să se contureze litoralul românesc pe care îl cunosc astăzi milioane de turiști români și străini.

În ultimii 20 de ani, dezvoltarea activității turistice a cunoscut ritmuri spectaculoase de creștere.

Analizînd structura și distribuția spațială a celor 131 700 locuri de cazare existente, se relevă de la bun început cîteva caracteristici majore și anume : mărirea cu precădere a capacităților de cazare la sud de Năvodari ; dezvoltarea funcțiunilor turistice în zona unor puternice centre suport teritoriale din partea orașelor Constanța, Eforie, Techirghiol și Mangalia ; dezvoltarea funcțiunilor turistice a contribuit la dezvoltarea localităților sus-amintite și la echiparea lor tehnico-edilitară corespunzătoare ; s-a dezvoltat cu precădere forma „urbană“ de turism, bazată pe hoteluri cu mai mult de două nivele ; în cazul zonărilor funcționale pe profil a capacităților turistice s-au determinat forme bine conturate pentru turismul de tineret (tabere de copii la Năvodari și Eforie, tabere de studenți la Costinești), precum și zone pentru profilul balneo-turistic cu caracter permanent.

Prin caracterul său sezonier, funcțiunea turistică reprezintă o funcțiune teritorială cu totul specială. Fenomenul turistic are un dublu caracter : loc de agrement

www.ziuaconstanta.ro

și tratament, deci funcția socială pentru o parte din populație.

În cadrul zonărilor geomorfologice și funcționale ale litoralului, o importanță deosebită s-a acordat determinării corecte a localităților suport în teritoriu. În decursul studiilor și corelat cu planul unic de dezvoltare, s-au determinat trei categorii de localități : suporturi teritoriale cu funcțiuni complexe, plurifuncționale : Constanța, Năvodari, Mangalia, localități care permit cooperări și complementări funcționale și ca infrastructuri (utilizare forță feminină, rețele de echipament etc.) ; suporturi teritoriale cu funcțiuni specializate : Eforie, Techirghiol, care diversifică activitățile în cadrul aceluiași profil ; suporturi teritoriale complementare : Ovidiu, Tuzla, 23 August, 2 Mai, care asigură o corectă distribuție și o maximă eficiență a forței de muncă angrenată.

În funcție de specificul celor trei tipuri de localități, implantul turistic se integrează calitativ și cantitativ în proporții diferite în contextul plastic urban, generînd implicații de rezolvări funcționale la nivelul micro-structurilor sociale economice și constructive.

Datorită, pe de o parte, creșterii în perspectivă a fondului de timp liber și, pe de altă parte, măririi medii de viață (creșterea procentului de pensionari) în cadrul studiilor de sistematizare s-a propus în cadrul teritoriului amenajarea unor zone diferențiate pentru diferite forme de turism ; tabere turistice școlare în zonele de păduri de la Dumbrăveni, Independența și Băneasa ; zone de drumeție, vînătoare și pescuit la Gura Dobrogei, Ostrov, Lipnița, Oltina ; trasee turistice cu profil arheologic, Adamclisi, Histria, Capidava, Ulmetum, Sucidava etc.

— Ce ne puteți spune privind perspectiva dezvoltării municipiului Constanța ?

— Etalonul cel mai concludent din care rezultă stadiul și ritmul dezvoltării materiale și sociale a orașului Constanța este dat de cele 82 300 apartamente realizate în intervalul anilor 1959—1982. În perioada 1959—1970 au fost construite circa 14 100 apartamente ; în cincinalul 1971—1975 circa 27 700 apartamente ; în cincinalul 1976—1980 circa 30 000 apartamente ; pentru cincinalul în curs, sînt prevăzute circa 28 000 apartamente, din care au fost realizate circa 10 000 apartamente în primii doi ani.

www.ziuaconstanta.ro

La baza proiectării noilor ansambluri de locuințe și dotări a stat microunitatea de locuit complexă, adevărata celulă de compoziție unitară în cadrul detaliilor de sistematizare. Totuși, diversitatea detaliilor de sistematizare din Constanța rezultă din multiple cauze, cum sînt cele impuse de sistematizare — privind amplasarea și orientarea construcțiilor de locuit, organizarea rețelelor dotărilor social-culturale etc. ; de arhitectură — care privesc rezolvarea fiecărei construcții în parte, partidul acestora și posibilități materiale de realizare etc.

Criteriile de elaborare a documentațiilor de sistematizare și arhitectură sînt dinamice, corelate cu stadiul de dezvoltare tehnico-materială disponibil în momentul realizării construcțiilor.

Perimetrul construibil al orașului Constanța a fost stabilit prin schița de sistematizare. El închide toate zonele funcționale care concură la dezvoltarea orașului. În cadrul perimetrului construibil, amplasarea noilor ansambluri de locuit s-a făcut diferit, în primul rînd ținîndu-se seama de terenul disponibil liber sau parțial ocupat cu construcții necorespunzătoare. De pildă : ansamblurile de locuințe și dotări Tomis-Nord, kilometrul 5 etc. Apoi construirea perimetrală a principalelor artere de circulație, cum sînt b-dul Tomis, b-dul Republicii, b-dul Lăpușneanu, str. Mircea cel Bătrîn, șoseaua Filimon Sîrbu, șoseaua Mangaliei etc.

Prin dezafectarea vechii gări C.F. Constanța și reamplasarea ei, a rezultat un teren disponibil ocupat anterior de triaje, pe care s-a executat ansamblul de locuințe gara veche-gara nouă.

Tratarea penetrațiilor rutiere în orașul Constanța formează o preocupare permanentă și majoră a proiectanților, deoarece ridică probleme complexe de rezolvat, cum sînt cele de circulație, a cadrului construit și a celui amenajat cu spații verzi etc. Un prim exemplu, în curs de realizare, îl prezintă penetrația nord-vest în oraș, din direcția București-Hîrșova pe DN 2 A — b-dul Tomis în zona Cișmea.

Pentru degajarea terenurilor necesare amplasării noilor ansambluri de locuințe și dotări, în majoritatea orașelor din țară a fost necesară demolarea unor construcții importante. În unele cazuri au fost demolate construcții încă în stare bună, cu elemente de arhitectură tradițională. Situația critică agravată prin acțiuni

www.ziuaconstanta.ro

abuzive locale a fost reglementată prin Decretul Consiliului de Stat 120/1981 privind unele măsuri pentru protejarea și valorificarea materialelor, obiectelor sau unor elemente componente rezultate din demolarea, transformarea sau repararea construcțiilor, precum și pentru conservarea documentară a unor zone, ansambluri și clădiri.

Conservarea și valorificarea fondului vechi construit prin renovarea urbană era privită ca o metodă depășită, cu o arie limitată de aplicare. În prezent, renovarea urbană este reconsiderată pe plan intern și internațional și aplicată în cazurile cînd lucrările propuse se pot încadra într-un plafon economic acceptabil sau cînd construcțiile propuse la renovare, chiar dacă depășesc valoarea lor materială, au altă importanță. Fondul renovat poate să fie redat vechilor funcțiuni sau să primească noi funcțiuni adaptate vieții contemporane. În cazul orașului Constanța, fondul construit valoros prezintă următoarele caracteristici : este dispersat în perimetrul construibil al orașului, cu excepția unor grupuri de construcții situate în peninsulă ; nu prezintă o arhitectură unitară de stil, iar ca vechime nu depășește jumătatea secolului trecut ; construcțiile sînt realizate din materiale semidurabile, cu un grad mediu de uzură fizică.

În ansamblu, tocmai aceste caracteristici ale construcțiilor vechi, care par la prima vedere negative, îi conferă Constanței acel „colorit eterogen specific orașului de mare".

Renovarea urbană în Constanța a fost aplicată experimental unor complexe de dotări importante, cu rezultate pozitive, cum sînt : hotelul Palace, Casa cu Lei, Hanul Balcan etc. Renovarea urbană a fost extinsă apoi unor ansambluri de locuințe și dotări situate pe str. N. Titulescu, str. Ștefan cel Mare etc.

Ținîndu-se seama de specificul fondului construit valoros din Constanța, renovarea urbană a fost prevăzută în două moduri de rezolvare : prin plombări în cazul în care spațiul dintre clădirile vechi era limitat, ținîndu-se seama de respectarea aliniamentelor, volumetriei și a elementelor decorative de stil ale construcțiilor adiacente ; prin încadrarea construcțiilor vechi în ansamblurile nou construite. Au fost corelate direcțiile de renovare zonală propuse prin schița de sistematizare și situația „in situ" găsită pe teren. Un exemplu concludent

www.ziuaconstanta.ro

îl prezintă str. Ștefan cel Mare, vechi vad comercial constănțean, avînd construcții cu condiții de renovare și de redare a acestora funcțiunilor inițiale.

Schița de sistematizare prevede ca str. Ștefan cel Mare să fie în exclusivitate pietonală. În aceste condiții de securitate deplină a circulației „comerțul de întîmpinare" direct în fața magazinelor poate fi practicat mai ales în sezonul estival.

Peninsula prezintă cele mai multe și importante vestigii arheologice, parțial decopertate, protejate și puse în valoare. În același timp, și fondul construit vechi valoros este în cea mai mare parte situat tot în peninsulă. Pentru renovarea urbană din peninsulă s-au folosit plombările în scopul menținerii specificului construcțiilor existente, reechiparea rețelelor dotărilor cu frecvența diurnă la nivelul unităților de locuit cu menținerea tramei stradale existente.

Pentru protejarea peninsulei au fost luate diferite măsuri, în primul rînd cele de degrevare a circulației rutiere făcută perimetral zonei, apoi interzicerea transportului în comun.

Corelată cu acțiunea de renovare urbană care intensifică și revalorifică construcțiile existente în cadrul tradițional al zonelor de locuit, se manifestă nouă orientare de valorificare a falezelor orașului pe toată lungimea lor, cuprinsă între podul pescăriei Mamaia și Poarta nr. 6 a portului.

În acest sens a fost elaborat detaliul de sistematizare general în care sînt prevăzute și lucrări complexe de consolidare a falezelor, de extindere a plajelor, sistematizări pe verticală etc.

Conducerea superioară de partid și de stat, prin Decretul 25/1983, a aprobat detaliul de sistematizare privind zona falezei și zona b-dul V.I. Lenin, act prin care s-au creat condiții de atacare a lucrărilor prevăzute în proiectul de sistematizare amintit, la faza de investiții.

Decretul 25/1983 reprezintă un moment semnificativ în viața și dezvoltarea multilaterală a orașului Constanța. Cîteva date principale sînt semnificative și conduc la această concluzie. S-a propus construirea a circa 20 500 apartamente, toate realizabile într-o primă etapă. Aria locuibilă totală însumează circa 850 000 mp. iar numărul de locuitori cazați se ridică la circa 67 300 persoane.

www.ziuaconstanta.ro

Din cifrele citate rezultă că în final faleza va reprezenta impactul unui oraș de categorie medie în interiorul orașului Constanța. Structural, ansamblurile de locuințe și dotări amplasate pe faleze vor orienta Constanța spre mare și lîngă mare, iar alternanța de volume cu P+2—P+8 nivele va contribui la marcarea coronamentului construit al orașului.

Construirea falezelor, conservarea și valorificarea fondului construit vechi valoros cu cel nou al ansamblurilor de locuințe și dotări va contribui la închegarea unitară urbanistică a orașului Constanța.

Zonele de convergență între noile și vechile ansambluri vor fi marcate prin amplasarea unor dotări de importanță orășenească. Rețelele dotărilor social-culturale de polarizare din sistemul litoral coordonate de Constanța vor fi amplasate în centrele polifuncționale, de diferite grade de importanță, fiind tratate în cadrul construit al unor piețe sau izolate în scuaruri cu spații verzi amenajate.

În prezent, există un deficit al indicelui de spații verzi pe locuitor în Constanța ; numai 5,6 mp/locuitor, față de norma care prevede pentru orașele mari 17,0—26,0 mp/locuitor. Ca distribuție, spațiile verzi sînt dispuse în extremitatea de nord a perimetrului construibil Constanța. De pildă, Parcul Tăbăcăriei cu circa 82 000 mp spații amenajate și cca 80 000 suprafață apă, complexele sportive etc.

Schița de sistematizare prevede o redistribuire a spațiilor verzi pe întreaga suprafață a orașului și amenajarea unui parc central al orașului între șoseaua Filimon Sîrbu—gara C.F.—str. Cumpenii și b-dul. Aurel Vlaicu.

În teritoriul învecinat orașului Constanța sînt prevăzute două parcuri de agrement : în pădurea Valu lui Traian și în zona Năvodari.

Evoluția orașului Constanța este clar marcată planimetric prin dezvoltarea succesivă a unor zone dispuse concentric față de peninsulă, considerată ca zonă nucleu.

Transportul în comun va fi radical restructurat prin introducerea tramvaiului. Necesitatea și oportunitatea tramvaiului rezultă din rațiuni multiple, dintre care cele mai importante vizează economisirea combustibilului convențional, capacitatea dublă de transport pasageri față de mașini sau troleibuze, siguranța și confortul transportului asigurat pasagerilor.

www.ziuaconstanta.ro

În prima etapă, considerată pînă în 1985, este prevăzută realizarea unui tronson de 13 km lungime pe traseul b-dul. Lăpușneanu zona Tomis-Nord, gara C.F. călători, abator, zona porților 4 și 5 port, S.N.C., zona industrială Palas, pe b-dul Aurel Vlaicu și artera Industrială nr. 1.

Transportul în comun cu tramvaiul va fi extins în viitor și pe alte trasee în sistemul tronsoanelor inelare.

Față de dezvoltarea orașului, Contanța își va menține funcțiunea de coordonator al activităților turistice de pe litoral. Prin extinderea plajelor și construirea unor hoteluri în zona falezelor, baza materială și posibilitățile de practicare a turismului în sistem organizat și cel neorganizat practicat în prezent vor fi menținute și chiar dezvoltate.

Practicarea turismului în orașul Constanța va descongestiona stațiunea Mamaia, care trebuie și pe viitor să fie la nivelul solicitărilor internaționale.

Nu este greu să se anticipeze cum vor arăta orașul Constanța, celelatle localități, printre care aș aminti Medgidia, Cernavodă, Mangalia, Eforie, Techirghiol, Năvodari, la nivelul anului 2000, deoarece majoritatea obiectivelor importante care formează cadrul său de dezvoltare sînt fixate, unele dintre ele în curs de realizare.

www.ziuaconstanta.ro

Pe noi coordonate revoluționare ale cunoașterii active, creatoare

Este cunoscut că socialismul este opera maselor populare, a oamenilor muncii, a poporului, care își făurește în mod conștient, în conformitate cu cerințele dezvoltării sociale, propria istorie, propriul viitor. Ca dascăl, tovarășe dr. Ion Lungu, cu o bogată experiență la catedră, ce ne puteți spune despre dezvoltarea învățămîntului dobrogean ?

— Construirea orînduirii socialiste, a cărei bază o constituie relațiile de producție socialiste, cere făurirea unei noi conștiințe a oamenilor muncii, menită să contribuie în mod activ la dezvoltarea și consolidarea economiei socialiste, la dezvoltarea multilaterală a relațiilor de colaborare și ajutor reciproc între oameni, făurirea unei noi atitudini față de muncă și față de proprietatea obștească, a unei noi discipline a muncii. Aceasta presupune folosirea științei și tehnicii celei mai moderne, care impune ridicarea nivelului cultural și tehnic al maselor de oameni ai muncii, potrivit progresului științei contemporane, dezvoltării actuale și în perspectivă a economiei și culturii.

Avîntul economic al Dobrogei a determinat o înflorire fără precedent a culturii. În acei ani, alături de marile prefaceri sociale și economice, înfăptuite sub conducerea și îndrumarea partidului, s-a desfășurat revoluția culturală, pîrghia trainică a ridicării nivelului spiritual al celor ce muncesc de la orașe și sate.

— Pentru a înțelege adevăratele dimensiuni ale acestui proces revoluționar, atît sub aspect cantitativ,

www.ziuaconstanta.ro

cît și calitativ, credem că nu este lipsit de semnificație să evidențiați care era situația învățămîntului în Dobrogea la data înfăptuirii istoricului act de la 23 August 1944 ?

— Ca urmare a politicii claselor exploatatoare, la data eliberării, în ținutul dintre Dunăre și Mare, mai mult de jumătate din populație nu știa nici măcar să semneze. Sate întregi nu aveau știutori de carte. În județul Constanța, în anul 1925 erau 212 localuri de școală și aproape 700 de cîrciumi, jumătate din copiii Dobrogei nu puteau merge la școală din cauza lipsei de localuri și a sărăciei părinților. Mai concludent ni se pare faptul că în timp ce Germania și S.U.A. cheltuiau pentru instrucție între 50—100 lei pe locuitor România aloca doar 2 lei în acest scop ! ! !

Este demn de menționat faptul că intelectualii progresiști din trecut s-au preocupat de această problemă, fără a-i găsi, însă, rezolvarea. Pentru partidul comunist neștiința de carte constituia o frînă în calea desfășurării cu succes a luptei pentru socialism. Conferința Națională a Partidului din octombrie 1945 a arătat că una din sarcinile de bază pe tărîm cultural era reorganizarea întregului învățămînt pe baze democratice, avînd, între altele, ca obiectiv principal lichidarea analfabetismului. Ofensiva împotriva acestuia s-a desfășurat cu toată vigoarea din primii ani ai regimului de democrație populară. În cadrul acestui proces pot fi deslușite două perioade principale.

În prima, începută după 23 August 1944, remarcăm înființarea cercurilor de alfabetizare, organizate pe diferite și numeroase căi, din inițiativa partidului. Învățătorii și profesorii, sprijiniți de organele de stat, de organizațiile de masă și de pături largi de oameni ai muncii, au desfășurat la cursurile de alfabetizare o muncă susținută, astfel încît recensămîntul populației efectuat în ianuarie 1948 arăta că numărul neștiutorilor de carte scăzuse, în întreaga țară, cu peste un milion de persoane, din care, numai în Dobrogea, numărul lor era de 60 mii.

Această vastă campanie condusă de Partidul Comunist Român împotriva întunericului neștiinței de carte a făcut posibilă lichidarea unui flagel ca fenomen de masă în numai zece ani de la proclamarea Republicii. Așa cum am văzut, campania de alfabetizare se purta în dublu

www.ziuaconstanta.ro

plan : școlarizarea adulților și cuprinderea tuturor copiilor de vîrstă școlară în școli. Deși țara se afla după război, iar situația economică era agravată de secetă și foamete, numărul școlilor de cultură generală crește simțitor și în Dobrogea. Dacă în 1947 sînt menționate 233 de școli primare, în 1948 numărul lor se ridică la 261.

Cea de-a doua perioadă a început în toamna anului 1948, după adoptarea legii pentru reforma învățămîntului, încheindu-se la sfîrșitul anului școlar 1955—1956. Astfel, după această reformă în Dobrogea funcționau trei școli medii hidrotehnice, o școală medie piscicolă, una financiară, de construcții, de artă, de agricultură și două institute : de piscicultură și hidrotehnic. În tot județul erau 584 de tehnicieni (ingineri, subingineri, desenatori tehnici, cu studii medii și fără studii, cu practică mare în producție), ceea ce era, evident, enorm de puțin față de marile nevoi de construcție economică pe care Dobrogea de atunci începea să le reclame.

— Dacă ar fi să realizăm un bilanț al principalelor tipuri de școli existente în Dobrogea în anul reformei învățămîntului, în scopul de a avea un termen de comparație pentru avîntul expansiunii școlare ce a urmat în anii construcției socialismului, ce argumente ați aduce ?

— Cifrele. De pildă, învățămîntul preșcolar număra 82 grădinițe, cu 5 996 de copii înscriși și 132 educatoare, învățămîntul general obligatoriu 299 unități și două licee de cultură generală cuprinzînd 40 988 de elevi înscriși în clasele I—X și 1 084 cadre didactice, opt școli medii tehnice și un institut de învățămînt superior — Institutul piscicol.

Deși reforma învățămîntului a însemnat un pas important în revoluționarea școlii noastre, ea a avut și unele neajunsuri. Aș menționa faptul că într-o perioadă în care cerințele construcției noii societăți impuneau ridicarea nivelului de cultură generală al maselor, prin reforma învățămîntului, durata liceului de cultură generală a fost redusă de la 12 la 11 ani, iar din 1951 la 10 ani. Cîțiva ani mai tîrziu, în 1955, se desființează școlile medii tehnice și se creează un liceu unic — de cultură generală — măsură care a limitat posibilitățile diversificării pregătirii cadrelor, a forței de muncă, pe baza orientării școlare și profesionale, a aptitudinilor și intereselor elevilor.

www.ziuaconstanta.ro

Aceste carențe se elimină treptat. Paralel cu consolidarea și dezvoltarea economiei naționale, a industriei și agriculturii socialiste, se adoptă noi măsuri menite să rezolve sarcinile asigurării pregătirii muncitorilor calificați, ale îmbunătățirii conținutului științific al învățământului și legării lui de viață. Ca urmare, în Dobrogea apar școli profesionale pe lîngă Șantierul Naval Constanța, Întreprinderea Metalurgică de Utilaj din Medgidia ș.a.

Se fac eforturi pentru apropierea școlii de practică și, în acest scop, se introduc în planul de învățămînt al școlii de cultură generală (clasele I—VIII) studiul cunoștințelor agricole și lucrări practice agricole, iar la orașe — cunoștințe despre producția industrială și practica în ateliere școlare și unități productive. Cadrele didactice se înscriu în efortul general pentru transformarea conștiinței socialiste a maselor, pentru adeziunea conștientă la procesul de construcție socialistă a țării, în domeniul cooperativizării. Nu întîmplător, Dobrogea se înscrie ca prima regiune a țării ce aderă la sistemul socialist de proprietate și muncă în agricultură, succes la dobîndirea căruia cadrele didactice și-au adus o importantă contribuție.

Deosebită semnificație o are faptul că din 1956 școala de șapte ani devine obligatorie, încredințîndu-i-se sarcina de a asigura, prin structura și conținutul său, formarea la elevi a unui larg orizont cultural și a unei concepții materialist-dialectice despre lume și viață, contribuind la educația patriotică a elevilor, la insuflarea dragostei pentru muncă creatoare. În numai 10 ani de la reformă, în județul Constanța numărul școlilor de cultură generală se dublează, ajungînd la 271. Obligativitatea școlii de șapte ani constituie doar o etapă de trecere la un învățămînt general mai dezvoltat, de opt și, apoi de la 10 ani, situînd țara noastră, din acest punct de vedere, la nivelul celor mai avansate state din lume.

— Tovarășe profesor, credem că nu este lipsit de interes să adăugăm că, încă din 1955, conform statisticii Biroului Internațional de educație de la Geneva, România făcea parte dintre cele 11 țări în care durata învățămîntului era de șapte ani, în timp ce 70 de țări aveau învățămîntul obligatoriu de șase, de cinci și chiar de patru ani. În 40 de state nici măcar nu este prevăzută obligativitatea învățămîntului.

www.ziuaconstanta.ro

— Întocmai. Cel mai important salt s-a făcut, însă, în organizarea școlii românești după Congresele al IX-lea și al X-lea ale Partidului Comunist Român. Ca urmare, în 1968, Marea Adunare Națională a votat legea învățământului, elaborată după ample și aprofundate studii, inclusiv cele comparate.

Analizînd procesul dezvoltării multilaterale a României socialiste pe perioada 1965—1970, partidul a adoptat noile direcții de dezvoltare și perfecționare a învățământului de toate gradele, ca : asigurarea condițiilor necesare măririi duratei învățământului obligatoriu de la 8 la 10 ani, îmbunătățirea structurii și conținutului învățământului liceal prin înființarea, alături de liceele de cultură generală, a liceelor de specialitate (industriale, agricole, economice, pedagogice, de artă etc). Se stabilesc noi măsuri pentru dezvoltarea, în continuare, a învățământului profesional, tehnic și superior, extinderea învățământului seral și fără frecvență, întărirea activității de educație pentru muncă, patriotică și cetățenească a tineretului, promovarea în rîndurile sale a trăsăturilor moralei comuniste. Se acordă atenție tot mai mare dezvoltării bazei didactice de predare, ridicării la un nivel superior a pregătirii științifice, metodico-profesionale și politice a cadrelor didactice. Iată sublinierile tovarășului Nicolae Ceaușescu în etapa actuală a construcției socialismului : „Unul din obiectivele politicii partidului și statului nostru îl constituie dezvoltarea și perfecționarea continuă a învățământului de toate gradele. Așezat pe temelia concepției înaintate despre natură și societate, folosind tradițiile progresiste ale școlii românești și experiența pedagogică universală, strîns legate cu cerințele mereu crescînde ale construcției socialiste, învățământul din țara noastră joacă un rol de seamă în formarea tinerelor generații și educarea omului nou, în ridicarea nivelului cultural și de conștiință al întregului popor în spiritul înaltelor idei ale umanismului socialist. Nivelul actual al societății noastre impune ridicarea pe o treaptă mai înaltă a cunoștințelor de cultură generală, științifice și tehnice ale tuturor cetățenilor patriei".

O etapă nouă în dezvoltarea școlii românești este consfințită de documentele Plenarei din 18—19 iunie 1973, care deschide largi orizonturi dezvoltării și perfecționării învățământului. Ea stabilește un larg program de dezvoltare a învățământului de toate gradele, accentuînd

www.ziuaconstanta.ro

principiul legării școlii de viață, prin sporirea contribuției învățămîntului la formarea cadrelor, în strînsă legătură cu cerințele dezvoltării social-economice a patriei, prin formarea de cadre capabile de a se încadra imediat și eficient în procesul de producție a bunurilor materiale și spirituale, îmbinînd organic învățămîntul cu cercetarea și producția.

— Cum s-au materializat aceste obiective privind legarea teoriei de practică, îmbinarea instrucției cu cercetarea și producția, vizînd în final pregătirea cadrelor pe care dezvoltarea impetuoasă a economiei o impunea ?

— Au fost create liceele de specialitate, elevii își desfășoară activitatea tehnico-productivă în ateliere, ferme agricole școlare și în unități de producție, în concordanță cu cerințele dezvoltării economice a provinciei, ca urmare, tineretul, din total consumator de bunuri materiale și spirituale a devenit parțial producător al acestor bunuri.

Noua lege a învățămîntului, votată de Marea Adunare Națională în anul 1978, vine să legifereze modalitatea de organizare a învățămîntului românesc, în care cel general obligatoriu începe din preșcolaritate, școala de 10 ani generalizînd parcurgerea primei trepte a liceului de către întreg tineretul și consfințind, practic, munca productivă ca parte integrantă, alături de instrucția teoretică, a formării tînărului pentru profesie și viață.

— Dacă ar fi să ne referim la învățămîntul preșcolar dobrogean, atît din punctul de vedere al proporțiilor cantitative, cît și calitative, situația, mai ales din ultimii ani, nu suportă nici o comparație cu perioada antebelică...

— Într-adevăr, trebuie să subliniem că învățămîntul preșcolar din Dobrogea a apărut încă din primii ani ai secolului nostru chiar și la sate, însă ca o raritate. După aproape 30 de ani, nici din punctul de vedere al cadrelor didactice, nici din punctul de vedere al înzestrării materiale nu se înregistrase aproape nici un progres. Cea mai mare parte a grădinițelor funcționau în localuri improprii, improvizate sau închiriate, dotarea materială a acestora era aproape nulă, iar personalul didactic era cel mai adesea necalificat, neposedînd nici cele patru clase primare. Retribuția educatorilor, în condițiile în care în general învățătorimea era plătită mizer, era cu totul

www.ziuaconstanta.ro

insuficientă ; în plus, educatoarele erau lipsite de îndrumare, material didactic și metodico-științific.

În 1934, situația în Dobrogea era următoarea : 110 grădinițe rurale, 35 urbane (deci 145) deservite de 155 de cadre didactice și frecventate de 8 025 copii în mediul urban și 2 247 în mediul rural.

Deși gîndul celor care au inițiat acest învățămînt a fost mărinimos și patriotic, totuși rezultatele, am văzut, în chiar anii de vîrf dinainte de 1944, nu erau satisfăcătoare, iar în anii războiului și ai marilor frămîntări și lipsuri care i-au urmat, această formă de educație a decăzut, astfel că în anul 1947 în toată Dobrogea nu funcționau decît 63 de școli de copii mici, cuprinzînd numai 15 la sută din întreaga populație preșcolară.

Întreaga politică școlară a partidului și statului nostru privitoare la această primă treaptă vizează scopuri multiple : cuprinderea în sistemul educațional a copiilor de la trei ani, instruirea și educarea lor adecvată, supravegherea dezvoltării lor fizice și psihice, grija față de sănătatea copiilor și, nu în ultimul rînd, crearea condițiilor pentru încadrarea femeii la nivelul potențelor ei în producție, eliberînd-o, poate nu atît de muncă, cît de grijă. Această direcție sugerează, cu mijloacele ei, orientarea profund umană a partidului și statului nostru.

În același timp, dată fiind creșterea demografică accentuată — mai ales în ultimii 14 ani — cuprinderea întregii populații între 3—4 ani în sistemul de grădinițe a fost și este încă un deziderat. Cheltuielile, investițiile, nevoia de cadre sînt uriașe atît la orașe cît și la sate și eforturile organelor centrale de stat, consiliilor populare, întreprinderilor și instituțiilor sînt deosebit de mari. Rezultatele obținute pînă acum trebuie să le apreciem neapărat în această lumină.

— Statistic vorbind, care este situația ?

— Iată cîteva date, după părerea mea, semnificative. Pentru județul Constanța :

Anii	nr. grădinițelor	copii înscriși	nr. educatoarelor
1948—1949	82	5 996	132
1960—1961	219	12 846	329
1965—1966	244	12 789	430
1970—1971	244	12 626	551
1980—1981	268	24 973	1018

www.ziuaconstanta.ro

— Tovarășe prof. Ion Lungu, dar în ce privește învățămîntul general obligatoriu ce ne puteți spune ?

— În pofida eforturilor depuse pentru răspîndirea științei de carte în Dobrogea, care în 1878 se găsea cu mult în urma celorlalte regiuni, mai ales din punct de vedera material, rezultatele nu au fost cele scontate.

Eforturile statului român pentru ridicarea nivelului de instrucție al poporului după înfăptuirea istoricului act de la 23 August 1944 sînt gigantice. Iată, de pildă, numai în județul Tulcea, în primii ani după eliberare, cînd a fost eradicat analfabetismul, au funcționat 153 de cursuri înființate în acest scop și s-au distribuit gratuit cursanților 26 000 de cărți și caiete. Este cinstit să spunem că de fapt numai după Legea învățămîntului din 1948 se trece la o dezvoltare masivă a învățămîntului. Pînă atunci, aproape patru ani de zile s-a dus o luptă grea cu analfabetismul și cu greutățile mari ale perioadei.

Aspectul cantitativ, numărul de școli, numărul de profesori, numărul de elevi implică fără îndoială și un altul, de aceeași natură, respectiv investițiile din acest sector, care s-au materializat la scara Dobrogei întregi în noi săli de clasă, construirea și dotarea de noi ateliere-școlare, locuri în internate și cantine și altele.

Trebuie să subliniem, nu atît pentru noutate, cît pentru reamintire, faptul că toți copiii țării primesc manualele gratuit, iar prețurile rechizitelor școlare sînt printre cele mai scăzute din lume. Făcînd precizarea că e vorba și de un salt calitativ, ne referim la creșterea ponderii științelor exacte în programă, îmbunătățirea predării limbilor străine, legarea strînsă a învățămîntului de practica economică, întărirea caracterului materialist-ateist al învățămîntului și al educației patriotice. Celor sus amintite trebuie să le adăugăm înființarea, în cazul celor mai multe dintre materii, a laboratoarelor școlare, activitatea unor cercuri științifice și, desigur, activitatea desfășurată în cadrul organizațiilor șoimilor patriei și de pionieri, precum și prin vizite la obiectivele industriale, economice, culturale.

Fără îndoială, însă, nu la această verigă a învățămîntului s-au petrecut cele mai sensibile mutații, deși ele sînt de netăgăduit, ci la aceea imediat următoare, liceul.

În evoluția acestei forme de învățămînt, pentru imensa majoritate a țării s-au înregistrat anumite sinuozități. De la liceul românesc interbelic, cu serioasă deschidere spre

www.ziuaconstanta.ro

necesitățile economice, s-a trecut, după model străin, pe de o parte la un liceu unic de cultură generală, iar pe de altă parte a fost redus și din punctul de vedere al duratei de studii la 3 clase (VIII-X). Această etapă a durat destui ani și cu urmări negative în toate sectoarele învățământului și producției. Depășirea acestui stadiu s-a făcut în etape — mai întîi revenirea la 4 și apoi 5 ani de studii și apoi diversificarea în licee de specialitate și licee de cultură generală, pentru ca în ultimii ani să asistăm la un proces general de fundamentare a întregului învățămînt liceal pe criterii de specializare. În acest caz nu mai există licee de cultură generală, iar ponderea liceelor tehnice în cadrul liceelor de specialitate a crescut pînă la un raport de 5 la 1.

Aminteam mai înainte că Dobrogea a conservat o tradiție frumoasă, progresistă, în domeniul liceelor de specialitate și ne permitem a puncta doar cîteva reușite în această direcție. Liceul „Mircea cel Bătrîn", liceu teoretic înființat în 1896, avea o secție comercială menită să satisfacă trebuințele specifice ale orașului-port. Eminentul revizor școlar V. Helgiu, combătînd intelectualismul „pur" al școli secundare burgheze, propunea în 1924 ca „pe lîngă fiecare școală secundară existentă să se introducă și o meserie cu atelier-mecanic și industrial sau alte ocupații practice... iar absolventul... să nu primească certificatul dacă n-a învățat meseria pentru care a optat".

În același mod se pronunțau profesorii G. Carp și C. Brătescu. În mod concret, în cadrul liceului de fete funcționau un atelier de legat cărți și un laborator de psihologie cu cercetări de teren. La școala normală de fete exista un atelier de croitorie și lenjerie, iar elevii liceului comercial de băieți făceau practică comercială în magazine și întreprinderi comerciale constănțene.

Evident, în ciuda acestor realități și a altora, pe care nu le-am amintit, învățămîntul liceal rămînea totuși dacă nu foarte departe de producție, în cazul cel mai bun, pe lîngă ea.

Dimensiunile învățămîntului liceal de specialitate și tehnic din anii noștri constituie un răspuns la problemele multiple și grele pe care edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate în România le presupune. În pas cu dezvoltarea economico-socială a țării și în conformitate cu necesitățile de cadre calificate, pe diferite niveluri, meserii și profesii, sistemul de învățămînt și formare

www.ziuaconstanta.ro

a cadrelor cunoaște și el o continuă ascensiune și perfecționare. Încheierea acțiunii de generalizare a învățămîntului de 10 ani, prin cuprinderea întregii generații de tineri în prima treaptă de liceu, asigură o pregătire unitară științifică și de cultură generală, precum și o instruire profesională de specialitate, astfel ca absolvenții să se poată integra imediat într-o muncă socialmente utilă, cu prioritate în producție.

Conform prevederilor documentelor de partid, în perioada 1980—1990, se va trece la generalizarea celei de-a doua trepte a liceului, asigurîndu-se cuprinderea întregului tineret în învățămîntul de 12 ani, prin cursuri de zi, serale și fără frecvență.

În acest context, învățămîntul liceal dobrogean cunoaște și el o diversificare și o expansiune fără precedent. Dacă pînă la 23 August 1944, funcționau pe aceste meleaguri în jur de 5—6 licee, astăzi, în județele Tulcea și Constanța activează peste 40 de licee de profiluri dintre cele mai diferite, corespunzător necesităților, deci de 7 ori mai multe.

Marile obiective ce se ridică în actualul cincinal solicită zeci de mii de cadre calificate, care urmează să fie pregătite prin licee de specialitate, prin școli profesionale și ucenicie, prin cursuri de calificare la locul de muncă În prezent, rețeaua școlară constănțeană dispune de 14 licee industriale care asigură forța de muncă pentru diversele ramuri ale industriei prin profilurile mecanică, electromecanică, construcții, transporturi, alimentară ; 8 licee agroindustriale care formează muncitori calificați pentru agricultură în concordanță cu dinamica procesului de industrializare a muncii din mediul rural. De asemenea, funcționează licee : economic, de matematică-fizică, pedagogic, de științele naturii, sanitar, la care se adaugă 17 școli profesionale și 8 școli de învățămînt tehnic de specialitate și de maiștri.

Unitățile școlare dispun de o bază materială înfloritoare și în pas cu ultimele exigențe ale învățămîntului modern, școala dobrogeană este astăzi organizată, ca de altfel întregul nostru sistem de învățămînt, să ajute tînăra generație ca pe lîngă însușirea cunoștințelor teoretice să se pregătească și practic, să cunoască problemele actuale ale construcției socialismului, să fie înarmată cu deprinderi de muncă productivă.

www.ziuaconstanta.ro

— Tovarășe Lungu, deși învățămîntul profesional și tehnic cunoaște o puternică dezvoltare, el nu reușește — cel puțin în județul nostru — să acopere încă integral necesarul de cadre calificate solicitate de unitățile economice, care evoluează mult mai rapid.

— Este evident că, pe măsura apariției unor noi unități industriale, a dezvoltării și modernizării celor existente, cerința de muncitori calificați în diferite domenii este tot mai mare, iar în curînd se va ajunge la situația ca toți muncitorii să îndeplinească condiția calificării prin școală, pentru a putea răspunde exigențelor sporite ale producției, pentru a stăpîni deplin tehnologiile și utilajele moderne.

În acest scop a fost și va fi mărit numărul claselor școlilor profesionale, către care este necesar să fie atrași mai mulți absolvenți ai primei trepte de liceu. Aș dori să ridic o problemă care ar putea suscita comentarii. Încadrarea în producție — am în vedere o încadrare generală — este uneori handicapată și de o mentalitate, nu a tinerilor sau nu în primul rînd a lor. De exemplu, în comune, copii de multe ori ai cadrelor de conducere, evită munca în agricultură, deși aceasta este în toi ; uneori părinții se opun pentru că urmează sau sînt absolvenți de liceu.

Nu de puține ori cei neadmiși la concursul de admitere în învățămîntul superior rămîn acasă să se pregătească și mai încearcă o dată, de două ori, iar unii tot încearcă... În acest răstimp, acești tineri ar putea face cu mult mai mult. Cine se ocupă de ei de acum ? În principal familia. Unele preocupări, între care aș releva ca un plus de eficiență organizația de tineret — rămîn încă departe de țel.

— După părerea dv., cine trebuie să intervină mai prompt ?

— Consiliile noastre populare direct și prin organismele funcționale de resort pot și trebuie să gospodărească mai bine plusul de forță de muncă în așa fel ca aceasta să nu mai apară în statistici doar ca potențială. În același timp, sub îndrumarea și cu sprijinul organizațiilor de partid din școli, colectivele didactice, diriginții sînt datori să desfășoare o mai intensă muncă educativă, cu rezultate sporite în orientarea profesională a viitorilor ab-

www.ziuaconstanta.ro

bază a activității întregului partid și a organelor statului, este, cu siguranță, viziunea sistematică integratoare, presupunînd abordarea problematicii dezvoltării societății românești contemporane ca proces cu laturi interdependente care trebuie să evolueze în același ritm, progresiv, armonios. În această viziune, învățămîntul superior, conținutul și structura lui au cunoscut, începînd cu Congresul al IX-lea, transformări cu caracter revoluționar, intensificate mai ales după congresele al X-lea și al XII-lea, în strînsă corelație cu cerințele actuale ale societății românești, vizînd ridicarea României pe noi culmi de civilizație, depășirea stadiului de țară în curs de dezvoltare și înscrierea ei în rîndul țărilor cu o economie medie dezvoltată.

Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu privind integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția, îmbrățișată și însușită de toate instituțiile de învățămînt superior reprezintă un real salt calitativ în evoluția școlii românești, salt care proiectează învățămîntul nostru în avangarda mondială a instituțiilor școlare. Ideea integrării s-a dovedit deosebit de fructuoasă, stimulînd numeroase energii și inițiative, o suită largă de forme și modalități tot mai eficiente de racordare a învățămîntului superior la exigențele producției materiale, ale vieții economice și sociale. În precizările tovarășului Nicolae Ceaușescu, formulate în toate împrejurările adecvate, se subliniază că sarcina învățămîntului superior este pregătirea unor specialiști cu înaltă competență, stăpîni pe cunoștințele domeniului de profil, cu o pregătire ideologică și politică superioară, capabili să facă față tuturor cerințelor complexe ale organizării și conducerii întregii activități sociale, reprezintă cheia de boltă a politicii P.C.R. în domeniul acestui sector al școlii românești, purtînd pecetea gîndirii științifice creatoare și a acțiunii tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Înscrierea Constanței, acest prestigios oraș și acest prestigios județ de mare viitor, în industria construcțiilor navale, în petrochimie și industria alimentară, în transporturi navale, în agricultura intensivă, în zootehnie, viticultură și îmbunătățiri funciare, în rîndul centrelor universitare ale țării, reprezintă rodul politicii înțelepte a partidului, care determină ca toate zonele istorico-geografice ale patriei să se bucure direct de binefacerile culturii, să contribuie cu toate resursele locale,

www.ziuaconstanta.ro

materiale și umane, la dezvoltarea economică, la formarea forței de muncă, la dezvoltarea gîndirii creatoare în procesul revoluției tehnico-științifice din România.

Începîndu-și activitatea în anul 1961, ca institut cu profil pedagogic de 3 ani, institutul constănțean a funcționat ca atare timp de 15 ani și a dat școlii românești aproape 3 000 de profesori pentru învățămîntul general, contribuind, în felul acesta, la satisfacerea nevoilor de cadre de specialitate ale școlilor generale din zona dobrogeană și din celelalte județe ale țării, deficitare în această privință.

Din anul universitar 1976—1977, structura de profil a institutului a fost adaptată noilor cerințe ale economiei naționale în privința cadrelor inginerești și a devenit Institut de învățămînt superior, cu facultate de învățămînt tehnic și pedagogic. În anul școlar 1981—1982, Institutul a funcționat cu 5 secții de învățămînt pedagogic și 5 secții de învățămînt tehnic, pregătind subingineri și profesori pentru școli generale și licee. Această evoluție a structurii de profil a institutului nostru, proces prin care au trecut și trec și alte centre universitare din țară, este o urmare a îndeplinirii prevederilor Congresului al XII-lea și ale Conferinței Naționale ale Partidului din 1982, privind pregătirea cadrelor de specialiști pentru dezvoltarea economiei și culturii naționale, potrivit sarcinilor planului cincinal 1981—1985 și obiectivelor Programului Partidului Comunist Român.

— Putem afirma, cu deplin temei, că Institutul de învățămînt superior din Constanța se definește tot mai clar ca loc al formării unor specialiști capabili să gîndească și să trăiască sub semnul acestor vremuri atît de fecunde pentru dezvoltarea economiei și culturii românești socialiste. La fel ca în întreg învățămîntul superior, și în Institutul constănțean, aplicarea practică a indicațiilor principiale ale secretarului general al partidului cu privire la integrare a determinat și va continua să determine mutații adînci în toate componentele procesului de învățămînt, acționînd ca un factor de antrenare cu efect propagat ?

— Da. Au fost supuse unei adevărate revederi revoluționare înseși bazele procesului didactic, conținutul programelor de învățămînt, raporturile dintre discipline, tehnologia și pedagogia didactică a predării cursurilor, a practicii seminarizării și lucrărilor de laborator, practică

www.ziuaconstanta.ro

muncă al absolvenților în perioada stagiului. Rezultatele obținute ne îndreptățesc să continuăm această experiență.

Prestările de servicii de către studenți sînt orientate fie asupra dezvoltării bazei materiale a institutului, fie în folosul unor beneficiari externi, cum sînt O.N.T.-Litoral,. Muzeul de istorie națională și arheologie,. Întreprinderea poligrafică ș.a., în care studenții, mai ales filologii sînt angajați și retribuiți.

Realizarea planului în latura lui productivă a dus și va duce în continuare la o apreciabilă consolidare a cunoștințelor prin formarea priceperilor și a deprinderilor metodice și practice de a munci, de a îndrăgi cu pasiune, prin rezultatele obținute, activitatea în ramura economică spre care s-au orientat, chiar dacă valorile cantitative ale acestei activități nu sînt principalul obiectiv, ci urmărim mai ales efectele ei educative, se cuvine să recunoaștem că n-am reușit încă să declanșăm în această direcție decît o parte a potențialului material și moral de care dispunem.

Importantă latură a procesului de integrare, cercetarea științifică a colectivului didactic și studențesc s-a aflat pe primul plan al preocupărilor conducerii institutului, întrucît antrenarea în revoluția tehnico-științifică, punerea în acțiune a tuturor forțelor și capacităților științifice de care dispunem este nu numai o sarcină a învățămîntului superior local, ci și o datorie patriotică ce ne cheamă să fim printre ziditorii edificiului măreț al patriei noastre socialiste.

Lucrările tinerilor din institutul nostru au realizat în ultimii ani o mai bună proporționalitate între cercetarea cu caracter aplicativ și cea cu caracter fundamental, ceea ce a creat premise sporite pentru o mai deplină integrare a învățămîntului cu cercetarea și producția. Spre edificare, cîteva titluri de comunicări : „Dinamica fotosintezei și respirației la unele alge verzi în condiții experimentale de poluare a apei marine“, „Construcția unei instalații de sudură de frecvență variabilă“, „Dispozitiv pentru verificarea teoremei energiei și a principiului lui D'Alambert“, „Efectul normelor industriale asupra unor plante lemnoase în zona Combinatului petrochimic Midia-Năvodari“, „Înlocuirea conductelor de ape uzate la Combinatul petrochimic Midia-Năvodari“ etc.

Cercetarea științifică s-a desfășurat și se desfășoară în tot mai strînsă legătură cu cerințele învățămîntului și

www.ziuaconstanta.ro

producției, prin abordarea unor teme a căror rezolvare este impusă de economia locală, cum ar fi : valorificarea resurselor naturale ale Mării Negre, combaterea buruienilor de pe terasamentul căilor ferate ; prelucrarea automată a datelor în pescuitul oceanic, proiectarea de instalații și aparate, protejarea mediului ambiant în zona Canalului Dunăre-Marea Neagră și a Combinatului petrochimic Midia-Năvodari, studii de îmbunătățiri funciare și construcții hidrotehnice în zona canalului, modelarea matematică a proceselor fizico-chimice ș.a.

În limbajul neemfatic, rece, al economiei politice, prin activitatea lui, institutul constănțean formează o mică parte a forței de muncă cu pregătire superioară, potrivit necesităților și numărului de locuri prevăzute a fi create eșalonat, prin cifrele planului cincinal. Dar, forța de muncă pe care o pregătim noi este însuși colectivul nostru studențesc de-a lungul acestor ani, sînt studenții noștri, sînt tineri din care trebuie să modelăm pe oamenii noi ai noii noastre patrii socialiste.

Acesta este, de fapt, obiectivul laturii educative care izvorăște organic din toate formele de organizare ale învățămîntului integrat cu cercetarea și cu producția. Omul nou pe care-l formăm în institutul nostru, îl plămădim zi de zi și an de an în procesul muncii multilaterale, pentru muncă și viață frumoasă, în dimensiunile de o cristalină puritate ale normelor eticii și echității socialiste.

Dar întrebarea la care trebuie să răspundem, dacă vrem ca acest institut să fie o școlă generatoare de oameni noi, așa cum este însăși orînduirea noastră socialistă luată în totalitate, are în vedere și numărul, dar mai ales, calitatea profesorilor și subinginerilor noștri, personalitatea lor profesională, politică și ideologică, ținuta lor civică, oglindite toate în modul în care se vor integra organic în marele detașament al clasei muncitoare, al tuturor oamenilor muncii, în modul în care ei vor munci și vor trăi ca oameni noi ai epocii socialiste și comuniste.

Această calitate se manifestă, în primul rînd, în rezultatele bune și foarte bune la învățătură obținute de studenți, în preluarea cu toată răspunderea în autogospodărirea căminelor și a cantinei, în participarea onorabilă la Festivalul național „Cîntarea României", în parti-

www.ziuaconstanta.ro

ciparea la activitatea de răspîndire a cunoștințelor cultural-științifice prin brigăzile mixte trimise în satele județului ; în activitatea sportivă în cadrul „Daciadei“ și în frumoasele rezultate, unele din ele de nivel european și mondial, obținute de studenți fruntași în munca patriotică în agricultură și pe șantierele de construcții în care antrenăm an de an întregul colectiv studențesc, căruia, noi, membrii corpului profesoral, ne străduim, prin munca noastră, să-i fim modele demne de urmat.

— Tovarășe profesor, care sînt „umbrele“ ce vă creează neastîmpăr, vă provoacă nemulțumirea ?

— Sîntem conștienți că în dorința noastră spre înălțare, am avut și ocolișuri, uneori nejustificate. Focul sacru al gîndirii trebuie aținat să devină vîlvătaie și aici la noi, să încetăm de a aduce motivații faimei atît de mult rîvnite, să ne detașăm de iluzia că existăm prin ce ni se dă, nu prin ce dăm, acesta-i un pericol cînd crezi numai în ea. Desigur, rezultatelor de pînă acum nu le punem cunună, deși sînt recunoscute, dar rămîn neîmpăcat cu mine, că prea greu, uneori nici nu reușim să deslușim și să depășim limitele zării. Prea adesea nu facem dovada că trăim și muncim în acest „ev socialist aprins“. Inimile noastre, vîlvătaia au nevoie de minți scrutătoare, sîntem angajați în marea bătălie a progresului pe toate planurile, acum e momentul să nu cruțăm forțele, numai uniți putem fi o forță, pe care țara — noi, fiecare — o vrea de la toți.

Consider că nu în ore și minute să ne drămuim norma, ci în rezultate neprecupețite, recunoscute și utile, nouă, tuturor. Cu toții dorim succese cît mai mari. Dar noi, cadrele didactice pornim, în munca noastră, cu oameni pe care-i perfectăm. Și atunci se pune întrebarea de ce pe cei imperfecți nu-i perfectăm ? Să nu uităm că oamenii sînt în fel de feluri, aici e măreția lumii, cel mai bun se înalță prin sine, pe celălalt trebuie să-l ajutăm să se înalțe. Cum ? Aici intervine măiestria dascălului. Nu procente trebuie să vrem, ci cadre bine pregătite, sarcinile se împart, dar datoria e unică.

Demnitatea noastră constă în rezultatele obținute acolo unde se hotărăște soarta progresului, a bunăstării și fe-

www.ziuaconstanta.ro

ricirii tuturor. Nu să-i trecem pe toți, cum se spune adesea, ci să-i învățăm pe toți să treacă asprul examen al științei cu care să îmbogățim viața.

E o cerință, de mult rostită, cu competență, pe care mă încumet s-o descifrez, convins de rosturile ei, în complexul angrenaj al existenței, în care are rolul bine definit.

www.ziuaconstanta.ro

Activistul cultural — propagandist înflăcărat al înaltelor idealuri ale socialismului

Politica culturală a partidului stimulează potențele creatoare ale maselor, materializîndu-se în creșterea impresionantă a numărului formațiilor și interpreților. Se ilustrează, astfel, strălucitul rezultat al politicii partidului care a urmărit să facă din fiecare om al muncii nu numai un creator de valori materiale, dar și un talent creator de valori spirituale.

Vă numărați, tovarășe Ion Bădică, printre activiștii din perioada de început a acestui proces de formare și modelare a omului nou. Vă propun să evocăm acest drum de început, greu, dar nobil, de înălțare a patriei și a omului.

— Conceptul de educație permanentă este azi nu numai unanim acceptat, dar și așezat la temelia complexului proces de educație ce se desfășoară, sub îndrumarea atentă a partidului, în patria noastră. Instituirea — din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, — a Festivalului național al muncii și creației „Cîntarea României", care cuprinde și dinamizează în cadrul său larg și generos energiile creatoare ale tuturor generațiilor, este, în acest sens, cea mai peremptorie dovadă a desfășurării cu succes a procesului educației permanente.

Eu am avut norocul să cunosc pe acest plan o frumoasă și bogată tradiție. În anii studiilor la liceul „Mircea cel Bătrîn" din Constanța participasem la multe din seria șezătorilor organizate anual, în stagiuni de iarnă, pentru public, de conducerea școlii. Am ascultat

www.ziuaconstanta.ro

conferințe ținute de vorbitori pregătiți și talentați, am audiat adevărate concerte ale unor formații instrumentale instruite și dirijate de profesorul de matematică Nicolae Zăgoicea, am cîntat în corul școlii condus de profesorul Alexandru Niculescu, am ascultat cu atenție lecturile de duminică dimineața ale profesorului de desen Gheorghe Carp, absolvent și al Conservatorului de artă dramatică din Iași și priceput regizor de spectacole de teatru. În clasele cursului superior al liceului, la îndemnul și sub îndrumarea lui N. N. Vasiliu, profesorul de limba română, și Gh. Coriolan, profesorul de istorie și directorul liceului, am ținut scurte conferințe pe teme literare, la șezătorile cu public sau la ședințele societății culturale „I. L. Caragiale" a elevilor liceului. În vara anului 1934, după bacalaureat, conducerea școlii ne-a trimis pe 4 dintre cei mai activi absolvenți — cu cîte o bursă din partea Ligii culturale — să audiem cursurile de vară la Universitatea populară creată și condusă de N. Iorga la Vălenii de Munte. Pe lîngă prelegerile zilnice ale marelui savant, care ne fascina nu numai prin vastitatea cunoștințelor sale, dar și prin încărcătura emotivă a verbului său vibrant, am ascultat o serie de mari vorbitori, ca matematicianul Marin Serghiescu, medicul Gh. Popescu Sibiu, avocatul N. N. Lergucelanu, scriitorul N. Batzaria, profesoara Alice Voinescu și alții care ne-au întărit convingerea în forța transformatoare asupra conștiinței a cuvîntului bine rostit.

Am rămas, de atunci, cu un interes deosebit pentru ascultarea conferințelor și, în general, pentru participarea la acțiuni culturale.

Ca student, participam, la căminul unde am locuit, la șezători cu caracter intern, al căror program începea întotdeauna cu cîte o conferință ținută de studenți sau de personalități ale științei românești ca : Valentin Al. Georgescu, directorul căminului, sau doctorii savanți George Marinescu și C. I. Parhon — care ne-au dezvăluit cu dovezi incontestabile farsa „miracolului" de la Maglavit ce provocase o veritabilă epidemie de misticism în rîndul miilor de naivi veniți acolo cu speranța, mereu înșelată, că vor găsi rezolvarea unora din marile necazuri ale vieții lor.

Prin natura programelor de la facultate — care nu prevedeau frecvența obligatorie la orele de curs —, aveam posibilitatea ca, pe lîngă prelegerile profesorilor

www.ziuaconstanta.ro

specialității noastre (N. Cartojan, D. Caracostea, Ovid Densusianu, J. A. Candrea, D. Russo, C. C. Giurescu, ș.a.), să ascultăm și lecțiile altor profesori, buni specialiști, dar și buni vorbitori (N. Iorga, T. Vianu, S. Mehedinți, Sc. Lambrino, P. P. Negulescu, Ch. Drouhet, Tr. Marcu, Mircea Florian, C. Rădulescu-Motru, G. Oprescu etc.), iar mai tîrziu, în anii de studii la Școala Normală Superioară, pe N. N. Condiescu, I. Petrovici, D. Murărașu, G. Zapan, Victor Tufescu și încă mulți alții. Era o plăcere pentru noi să audiem unele din conferințele ce se țineau la Ateneul Român, în Sala Dalles sau în aula Bibliotecii Centrale Universitare (pe atunci Fundația Carol) organizate de societatea „Ideea Europeană" sau de „Liga culturală".

La întoarcerea de pe frontul din Ardeal, după ce, din februarie pînă în septembrie 1945, am funcționat ca profesor la Liceul comercial de băieți din Călărași, am revenit în Constanța, la o catedră de limba română de la Liceul industrial de băieți cu completare la gimnaziul unic din cartierul I. C. Brătianu — azi, Filimon Sîrbu —, gimnaziu afiliat școlii unde aveam catedra, motiv pentru care am fost delegat să-l și conduc — ca sarcină obștească — pentru că eram singurul profesor ce locuiam în cartier în două camere de la grădinița unde soția mea funcționa ca educatoare. Elevii gimnaziului erau — cei mai mulți — copiii foștilor mei colegi de la școala primară din Cartierul Palas C.F.R. Situația noastră a impus ca firească conlucrarea școlii cu familia. Și, trebuie s-o recunosc, a fost cea mai frumoasă și rodnică colaborare din toți anii mei de profesorat.

Aici, în cartier, locuiau și cîțiva comuniști ilegaliști, ca Ilie Nînescu, Nicolae Prodan, Mihai Păcuraru, care mă cunoșteau din copilărie și la îndemnul cărora am ținut conferințe în sala căminului cultural.

Într-o zi, profesorul Ion Vodă, coleg la Liceul industrial, m-a invitat la o adunare la sediul Uniunii Patrioților, aflat la un etaj al clădirii de pe strada Răscoalei, colț cu Ștefan cel Mare, vizavi de localul de azi al poștei. Acolo, am cunoscut-o pe Lenuța Danielescu, și ea ilegalistă și, mi se pare, secretara acestei organizații. Mi-a plăcut figura deschisă și felul prietenesc, apropiat, de a discuta. M-a mirat faptul că ea cunoștea numeroase date din biografia mea. Atmosfera, expunerile, discuțiile îmi deschideau orizonturi noi. Întrebîndu-mă dacă voi mai

www.ziuaconstanta.ro

trece pe acolo, i-am răspuns afirmativ și i-am mărturisit și motivele. Atunci, tovarășa Lenuța, căci așa i se spunea, mi-a propus să mă gîndesc la subiectul unei conferințe și mi-a și sugerat să încerc a trata poziția intelectualului în etapa prin care trecea țara noastră. Era aceasta prin decembrie 1945. M-am angajat — deși îmi dădeam seama, și poate tocmai de aceea — că mă confruntam cu probleme la care încă nu meditasem suficient. Expunerea urma să fie nu rezultatul unui studiu bibliografic, ci mai mult o confesiune. Am stat mult în cumpănă. Dar am găsit sfaturi la cine — pe atunci — nu credeam că le voi afla pentru un asemenea subiect — la moș Ninescu, moș Prodan și moș Păcuraru — cum le spuneam noi cei din cartier încă din copilărie. N-a fost greu să înțeleg că, fiu de muncitor, trăind în mediu muncitoresc, datoria mea și a celor ca mine era să cunosc năzuințele clasei muncitoare și să militez pentru realizarea lor, fiindcă ele erau de fapt propriile mele aspirații. Încercații mei îndrumători mi-au pus la îndemînă documentele Conferinței Naționale a P.C.R. din 1945, care mi-a oferit posibilitatea să cunosc și sarcinile imediate și principalele direcții ale dezvoltării țării noastre în etapa următoare. Mi-am dat seama că locul intelectualilor cinstiți nu putea fi decît în rîndul forțelor progresiste ale țării. În conferința pe care am expus-o am pornit de la amintirea lecțiilor de geografie din liceu, cînd profesorul cu concepții materialist-dialectice, Ion Fodor, ne vorbea de căile electrificării și de necesitatea și posibilitățile ca, prin dezvoltarea industriei, să depășim stadiul de țară „eminamente agrară" în care menținuseră România partidele claselor exploatatoare. Am arătat, de asemenea, că una din îndatoririle noastre de educatori este și să luptăm pentru democratizarea învățămîntului, ca și pentru înlăturarea unei rușinoase moșteniri lăsate de regimurile epocilor trecute, analfabetismul. Se contura astfel un vast teren în care munca din școală trebuia continuată pe plan social, ca o susținută contribuție la înzestrarea maselor cu instrumentele de culturalizare (știința de carte) și de prezentare, pe înțelesul lor, a obiectivelor politicii interne și externe a partidului și a guvernului condus de dr. Petru Groza.

Nu știu cum, dar zilele parcă fugeau. Solicitările veneau din toate părțile. La căminul din cartier, le-am vorbit concetățenilor despre foloasele industrializării,

www.ziuaconstanta.ro

despre prețul științei de carte, despre obiectivele forțelor democratice și semnificația victoriei lor în alegerile din 19 noiembrie 1946 etc. Devenisem între timp membru de partid, calitate care impunea obligații din ce în ce mai multe și mai mari. Am ținut în această perioadă numeroase conferințe publice cu teme diverse.

Dar necesitatea pe care o resimțeam tot mai puternic era reconsiderarea propriei noastre pregătiri. În acest sens, cu sprijinul Comitetului județean de partid, s-au organizat, prin sindicat, întîlniri de duminică dimineața sau plenare lunare, în cadrul cărora ascultam conferințe pe probleme de materialism dialectic și istoric, economie politică și socialism științific ținute de activiști de partid.

— V-ați numărat printre directorii prestigiosului Liceu „Mircea cel Bătrîn", al cărui corp profesoral, alături de nenumărați animatori ai vieții spirituale constănțene, a înscris memorabile pagini în cronica culturală dobrogeană.

— La începutul lunii septembrie 1948, am fost numit director al Liceului „Mircea cel Bătrîn". M-am văzut confruntat, pe neașteptate, cu complicatele probleme pe care le impunea aplicarea reformei învățămîntului. Am avut parte de un colectiv de învățători și profesori (școala de după reformă era o școală de 12 ani cu toate cele trei cicluri : primar, gimnazial și liceal) care au înțeles și și-au onorat răspunderile. Munca n-a fost ușoară. Influențele negative din partea unor părinți se resimțeau uneori puternic în atitudinea și manifestarea unor elevi. Întîlnirile mai dese cu părinții lor, sprijinul acordat de organizația U.T.C. și cea de pionieri create în aprilie 1949 au fost factori importanți în menținerea și întărirea disciplinei într-o școală care pornea pe un drum nou și care trebuia să țină pasul cu cel al dezvoltării noii societăți a cărei edificare se desfășura impetuos pe toate fronturile.

Dar în Constanța, noi, dascălii, nu eram singurii care acționam pe frontul culturii. Tineri entuziaști au înființat un adevărat teatru pe care l-au intitulat Teatrul muncitoresc „Filimon Sîrbu" și care a susținut cîteva stagiuni de spectacole cu o serie de piese dintre care îmi amintesc „Inspectorul de poliție" de Priestley, „O zi de odihnă" de Valentin Kataev. Pasiunea interpreților se transmitea spectatorilor care umpleau adesea pînă la

www.ziuaconstanta.ro

refuz sala „Elpis", singura sală de teatru din Constanța a acelor ani, azi sediul Teatrului de păpuși. De cîteva ori am organizat vizionarea spectacolelor acestui teatru cu învățătorii și profesorii de la cursurile I.C.D., apoi cu elevii din clasele mari ale liceului. Tot atunci, începuseră să ruleze în oraș filme care, unele reprezentau în imagini zguduitoare aspecte din anii războiului a cărui amintire stăruia încă dureros în memoria noastră.

— Vă amintiți de entuziastul colectiv al cenaclului literar condus de poetul Dimitrie Stelaru ?

— Desigur, tot atunci activa la Constanța o filială — rețineți, o filială ! — a Societății Scriitorilor Români — care avea și un cenaclu, cu sediul în casa Bănescu — pe bulevardul Tomis — unde azi este sediul Orchestrei Simfonice a Teatrului liric. Conducătorul filialei era poetul Dimitrie Stelaru, care lucra și ca redactor la „Cugetul liber", titlu schimbat mai apoi în „Dobrogea Nouă". Printre participanții la ședințele furtunoase ale cenaclului filialei amintesc pe poetul Grigore Sălceanu, muncitorii, pe atunci, Nicolae Rusu, Ion Drăgănescu, apoi Mircea Mărcoiu, iar dintre tineri, pe Constantin Vișan, Corneliu Leu, Dionisie Șincan, George Mihăescu, Mihai Ilie, Elena Tîrșoagă, mai tîrziu Elena Paraschivescu, soția lui Miron Radu Paraschivescu ș.a. Întîlnirile cu oamenii muncii erau destul de frecvente, ca și prezența semnăturilor lor în paginile ziarului local. În toamna anului 1949, am fost scos din producție și numit președinte al Comitetului județean al sindicatului învățămînt.

Pe planul culturii de masă, două sarcini aveau caracter prioritar : să pornim cu toate forțele munca de alfabetizare și să desfășurăm, începînd de la nivelul grupelor sindicale, o cît mai bogată activitate cultural-artistică. În direcția alfabetizării, colindam localitățile județului ca să realizăm o cît mai completă evidență și să urmărim chiar desfășurarea cursurilor.

Se punea problema înființării de formații artistice. Clubul Sindicatului „Dezrobirea" al muncitorilor din port se afirma ca o prezență de prestigiu care ne stimula și pe noi cei de la celelalte sindicate de ramură. Cu concursul unor profesori de muzică, Comitetul sindicatului învățămînt a reușit să formeze un cor, care s-a făcut cunoscut curînd prin conținutul programelor și calitatea interpretării. Apăruse acum o nevoie acută de dirijori, pentru corurile celorlalte sindicate. La cere-

www.ziuaconstanta.ro

rea Consiliului județean sindical am rugat profesorii de muzică să organizăm un curs pentru formarea unor instructori de cor. Îmi amintesc cu plăcere interesul cu care participau cei ce fuseseră selecționați pentru acest curs.

Au fost create atunci numeroase coruri ale sindicatelor : Sanitar, Instituții de stat și sfaturi populare, Comerț-cooperație și altele, încît a devenit posibilă organizarea și a unor întreceri, prilej pentru oamenii muncii de a participa la veritabile stagiuni de muzică corală, cu programe bogate, în care, alături de compoziții clasice, se puteau asculta lucrări ce cîntau viața nouă care cucerea noi și noi poziții pe frontul afirmării socialiste.

Am pomenit la început de conferințele prin care s-ar putea spune că mi-am făcut intrarea în viața culturală a Constanței. Această formă de difuzare a cunoștințelor în mase era în continuare folosită, dar transformările rapide în iureșul cărora era cuprinsă țara noastră impuneau intensificarea activității.

De aceea, n-am fost deloc surprins cînd, într-o zi, prin luna octombrie, au apărut la sediul comitetului nostru sindical profesorul universitar Teodor Bușniță, rectorul Institutului de piscicultură ce luase ființă la Constanța, și învățătorul Gheorghe Șerban, pe atunci inspector la secția de învățămînt a orașului Constanța. Veneau direct de la Comitetul județean de partid, unde primiseră sarcina să organizeze o filială a Societății pentru răspîndirea științei și culturii (S.R.S.C.), care, nu cu mult timp înainte, luase ființă la București.

La început, activitatea se limita doar la primirea, expedierea și expunerea textelor unor conferințe care veneau gata elaborate de la București. Curînd însă, sistemul s-a dovedit ineficient. Am trecut atunci la organizarea unor ședințe de pregătire a lectorilor, cînd textele erau prelucrate în sensul reliefării, pe de o parte a ideilor ce se cereau în mod deosebit dezvoltate și explicate și, pe de altă parte, al localizării conținutului, adică unde subiectul permitea — al introducerii de exemple locale din județ și chiar din localitatea unde urma să fie expusă conferința. Expunerile se țineau, de obicei, duminica.

Sistemul a început să dea roade. Conferința începea să capete aspectul unei convorbiri pe teme care — localizate — deveneau astfel familiare ascultătorilor, încît

www.ziuaconstanta.ro

adesea ea era continuată de — cîteodată — o avalanșă de întrebări sau chiar de discuții uneori destul de aprinse. Se vădea, astfel, interesul în creștere al oamenilor satelor și orașelor noastre pentru politica partidului, dorința lor de a înțelege cît mai bine programul, țelurile, metodele și mijloacele prin care se realizau măsurile adoptate și mai ales locul lor, participarea, contribuția lor la acest amplu proces de transformări înnoitoare.

In această activitate care devenise aproape o obișnuință, fiecare așteptînd duminica să pornim pe un traseu sau să revenim în localitatea unde mai fusesem — sistem care s-a dovedit deosebit de bun, au început să se distingă o serie de conferențiari remarcabili prin pregătire, prin expunerea cursivă, clară, nuanțată și convingătoare, prin atitudinea degajată, apropiată, prin puterea de argumentare și de convingere, ca și prin competența și onestitatea răspunsurilor la întrebările ce li se adresau. De aceea, nu o dată, am primit la filială solicitarea de a oferi publicului din cutare localitate prilejul să se întîlnească cu unul sau altul din conferențiarii noștri.

În mai 1951, s-a inaugurat Teatrul de Stat din Constanța, cu premiera comediei „O scrisoare pierdută" de I. L. Caragiale. Cît de mare a fost bucuria constănțenilor care umpleau pînă la refuz sala Elpis — primul sediu al tinerei instituții — e ușor să ne închipuim. Dar nu la acest aspect mă voi opri. Ne aflam atunci în plin proces de colectivizare. Echipe de activiști de partid și de stat colindau satele, străduindu-se, prin discuții, să-i convingă pe țărani despre avantajele lucrării pămîntului în comun pe tarlale mari, fără răzoare, cu tehnică nouă și cu metode științifice. Munca nu era ușoară. Oamenii se desprindeau greu de o rînduială moștenită din strămoși. Încet-încet, inerția slăbea și ei se hotărau să pornească pe drumul cel nou. Trebuiau găsite și folosite mijloace și metode care să răscolească conștiințele, să-i determine pe oameni să cumpănească și să se convingă.

Îmi amintesc că printre primele premiere ale teatrului au fost înscrise și piesele „Ziua cea mare" de Maria Banuș și „Într-o noapte de vară" de Aurel Baranga. La spectacole au fost aduși, cu camioane și autobuze, și țărani din satele mai apropiate. Într-o seară urmărind desfășurarea unui spectacol cu piesa Mariei

www.ziuaconstanta.ro

Banuș, am surprins comentarii ale spectatorilor, țărani de la Palazul Mare. Fiecare secvență era raportată la realitățile din satul lor — azi, cartier al Constanței. La sfîrșit — în fața teatrului, discuțiile erau așa de aprinse încît nu auzeau invitațiile de a se urca în mașini să ajungă acasă înainte de a se face ziuă. După cîteva zile, numărul celor care prezentau cereri de înscriere la colectiv a crescut simțitor.

În satul Făclia, un învățător care lucra singur cu toate patru clasele — cu două dimineața și cu două după-amiaza — nu mai avea timp să participe și la munca echipelor de lămurire. A fost solicitat atunci să țină conferințe, dar s-a scuzat că e un slab orator, promițînd că va găsi alt mijloc să-și dea contribuția la munca de colectivizare. A început să adune de la sfatul popular comunal, de la tînăra conducere a gospodăriei și de la săteni date și fapte despre rezultatele muncii țăranilor individuali și ale colectiviștilor, despre sporirile de producție ce se pot obține prin lucrarea mecanizată a ogoarelor, folosirea semințelor de mare randament, îngrijirea culturilor etc. Și le-a folosit pentru compunerea unor probleme de aritmetică pentru a căror rezolvare îi îndruma pe elevi să ceară și sfatul părinților. Asemenea procedeu a produs o adevărată fierbere printre țărani care astfel erau puși în fața unor probleme ale lor, ale satului lor. Rezultatul nu e greu de bănuit. Contribuția învățătorului s-a dovedit mai eficientă decît multe expuneri monotone și plictisitoare.

Într-o comună din Fetești — regiunea Constanța a avut în componența ei pînă prin 1956 și raionul Fetești — unii țăranii se sustrăgeau sistematic de la adunările pentru citirea și discutarea primului statut al gospodăriilor colective. Un învățător l-a transpus în versuri, a organizat o șezătoare și i-a invitat pe oameni. După spectacol, discuția s-a desfășurat frumos, cu confruntări de păreri și cu numeroase propuneri valoroase. Am multiplicat atunci textul și l-am difuzat în toate raioanele. Regret că nu mai am nici un exemplar. Ar fi un document deosebit de interesant.

Am asistat la începutul verii din anul 1952 la o adunare a scriitorilor la Constanța, în sala de ședințe a sfatului regional, acolo unde, pe strada Cuza Vodă, este azi restaurantul sportivilor. Pe lîngă membrii cenaclurilor literare din oraș și de la raioane, au fost prezenți Mihai

www.ziuaconstanta.ro

Beniuc, Eugen Jebeleanu, Cicerone Teodorescu și alții, unii, membri ai conducerii nou înființatei Uniuni a Scriitorilor. Filiala noastră locală fusese desființată pentru că nu mai întrunea condițiile noului statut.

După dezbaterile interesante, pe alocuri poate chiar prea vii, am trecut la clubul muncitorilor ceferiști, instalat într-o baracă la ieșirea din vechea gară a orașului, unde s-a organizat un recital de poezie. Au citit condeieri locali și poeții oaspeți. Aici a recitat Eugen Jebeleanu „Lidice"., larg cunoscută pentru că în anii anteriori fusese introdusă în manualele școlare. Poezia a emoționat atît de puternic — sala clubului era ticsită — că după rostirea ultimului vers a urmat o tăcere așa de densă încît cele cîteva secunde ni s-au părut ceasuri de mare tensiune sufletească. Poetul însuși a rămas — sau mi s-a părut — la început, descumpănit, pentru ca apoi o avalanșă de aplauze să-i dovedească ecoul răscolitor pe care poezia, recitată atît de tulburător, îl produsese în sufletele noastre.

— V-am ruga să evocați — fiind de mulți ani în conducerea Societății pentru răspîndirea științei și culturii — activitatea pe care aceasta a desfășurat-o în localitățile dobrogene.

— A încerca o rememorare cronologică a atîtor fapte și întîmplări din anii cînd urmăream și îndrumam deopotrivă activitatea din școli ca și pe cea din domeniul culturii de masă ar însemna să dezvolt peste măsura necesarului aceste amintiri. De aceea, voi aminti doar ceea ce cred că poate interesa pe cititor.

Ca membru al colectivului Secției de învățămînt și cultură a Sfatului popular regional Dobrogea, aveam obligația, ca și ceilalți colegi, să cercetăm și desfășurarea acțiunilor culturale. Iar ca vicepreședinte al filialei constănțene a S.R.S.C. îmi revenea datoria de a ajuta comitetul să organizeze tot mai multe forme de activitate menite să contribuie la realizarea sarcinilor perioadei prin care treceam.

Am participat nu numai la organizarea, dar chiar direct, la desfășurarea multor asemenea acțiuni. Nu vorbesc de numărul de conferințe care, uneori, mă solicitau săptămînal. Am participat la simpozioane, mese rotunde, seri de întrebări, seri de calcul. Dintre toate, mai pasionante, și aș îndrăzni să susțin mai eficace prin interesul

www.ziuaconstanta.ro

pe care îl trezeau printre ascultători, erau brigăzile științifice. Mă voi opri la cîteva exemple.

Acum mai bine de 25 de ani, prin luna mai, am primit de la Comitetul județean de partid indicația să organizăm brigăzi științifice pe care să le trimitem în cîteva sate din raioanele Hîrșova și Medgidia. Ce se întîmplase? Fusese o primăvară secetoasă. Lipsa de apă amenința în chip îngrijorător semănăturile. Și iată că într-o zi s-a anunțat la buletinul meteorologic că în următoarele trei zile va ploua. Preoții din satele respective au hotărît să organizeze sfeștanii pentru ploaie. Scopul pe care-l urmăreau nu e greu de înțeles. Eu am participat la brigada care a mers în satul Dorobanțu. Era într-o după-amiază. La brigada condusă de Soare Norve — pe atunci, șeful secției de propagandă a Comitetului regional de partid — mai participau însă 7—8 tovarăși specialiști în probleme de fizică, chimie, biologie, medicină, științe juridice, geografie, istorie.

Directorul căminului reușise să culeagă de la oameni o serie de întrebări. Interesant era că multe se refereau la cauzele generatoare ale secetei și la condițiile care favorizează producerea ploilor, periodicitatea lor etc. Era semnul îngrijorării oamenilor sau, altfel spus, asta-i durea pe ei. Și pe bună dreptate. Răspunsurile au stimulat curiozitatea cetățenilor. Și s-a pornit o adevărată avalanșă de întrebări care ne-au oferit tuturor prilejul să explicăm numeroase probleme de astronomie, de biologie, medicină, fizică, literatură, economie, legislație etc. Dar oamenii stăruiau asupra cauzelor secetei. Deodată, din sală, au țîșnit două întrebări care deschideau ferestre spre frămîntările lor mai intime : ar putea Dumnezeu să oprească ploaia sau s-o lase să cadă peste ogoare? Cum se explică faptul că apa sfințită — aghiasma — nu se strică, nu se împute, pe cînd cea obișnuită da? Li s-a demonstrat mai întîi că fenomenele din atmosferă — ploaia, ninsoarea, tunetele etc. — au cauze bine cunoscute și li s-au arătat din nou aceste cauze. S-a făcut și demonstrația simplă cu apa, care, încălzită, se evaporă iar aburii întîlnind un corp rece se condensează și apoi cad sub formă de picături. S-a adus de la școală o mașină electrostatică și s-au produs scîntei asemenea fulgerelor — e drept, la scară redusă. S-a mai arătat că nimic nu se află sub voia unei puteri supranaturale, fie că ea se numește Dumnezeu, Allah sau altfel, pentru că

www.ziuaconstanta.ro

asemenea forțe nu există decît în legende și nimeni n-a reușit să aducă dovezi despre existența lor. De aceea, orice religie cere adepților să creadă fără să cerceteze. Cît privește aghiasma, s-a explicat proprietatea argintului de a elibera în apă particule încărcate cu electricitate care sterilizează apa și s-a sugerat să se ceară preotului să folosească la slujba pentru sfințirea apei o cruce de lemn și nu de argint și un mănunchi de fîn, nu de busuioc și apoi să se aștepte efectul. Se va vedea că apa prinde miros, se... „stricã".

În acel moment, cel ce pusese întrebarea a spus că asta ar fi un sacrilegiu și a părăsit sala. Oamenii au izbucnit în rîs. Pe urmă, ne-au spus că persoana ce plecase supărată era chiar preotul care, ascultînd buletinul meteorologic, programase sfeștanie la cîmp, manifestare care nu s-a mai ținut. De altfel, pînă să ne terminăm noi seria de răspunsuri, s-a și pornit ploaia.

Cu o serie de brigăzi științifice, alcătuite din intelectuali tulceni, am mers în sate din deltă, dar și în localități din partea de podiș a Dobrogei. Îmi amintesc de o asemenea întîlnire, la Văcăreni. Sala încăpătoare a căminului era înțesată. Convorbirea a cărei arie bogată de probleme devenise o veritabilă microenciclopedie s-a încheiat la cîmp, pe un teren în pantă, unde un specialist de la Institutul agronomic din București a făcut o strălucită demonstrație practică despre felul cum trebuie cultivate asemenea terenuri. Bătrînii satului se uitau cu admirație cum profesorul, în timp ce explica, mînuia cu îndemînare cazmaua, sapa și alte unelte. Parcă rușinați, au sărit să-l ajute. Și demonstrația a devenit o clacă veselă, așa cum făceau sătenii săraci din Saraiu, satul copilăriei mele, ca să secere și să treiere mai repede „recoltele" împuținate de secetă sau să rezolve, ajutîndu-se reciproc, unele treburi mai importante pentru care nu avea fiecare toate mijloacele necesare.

Consiliul filialei a diversificat și mai mult formele de activitate, trecînd la unele cu caracter permanent (lectorate și cursuri în întreprinderi cu care încheiam contracte), stabilind temele necesare, lectorii, modalitățile de înscriere și mobilizare a cursanților. Așa s-a ajuns, prin reunirea acestor cursuri, la universitatea populară, devenită mai apoi universitatea cultural-științifică. Dezvoltarea activității crea obligații noi și făcea să se resimtă și o serie de lipsuri care nu puteau rămîne neob-

www.ziuaconstanta.ro

servate. Aceasta a dus la analizarea într-o ședință a Biroului Comitetului regional de partid a activității filialei. Raportul prezentat din timp era cunoscut. Discuțiile nu mi le mai amintesc în detaliu. Dar am reținut exigența cu care primul secretar, tovarășul Vasile Vîlcu, a subliniat și elementele pozitive și, mai ales, neajunsurile din munca noastră.

Transformarea S.R.S.C. în Consiliu pentru răspîndirea cunoștințelor cultural-științifice, iar, la județe, în Comisii pentru răspîndirea cunoștințelor cultural-științifice a dus la o și mai mare dezvoltare a activității. A crescut aria lor de cuprindere, s-au diversificat și conținutul și formele de activitate.

În perioada cît am lucrat ca lector la Institutul pedagogic din Constanța, am avut și sarcina de președinte al Comisiei județene de răspîndire a cunoștințelor cultural-științifice. Universitatea cultural-științifică a municipiului Constanța, pornită doar cu cîteva cursuri, se bucură astăzi de o mare popularitate, dovedită de numărul mare de cursuri, cu mare diversitate tematică și a căror rețea cuprinde aproape toată aria orașului. Calitatea lor este asigurată de un mare număr de cadre de profesori, ingineri, medici, muzeografi, juriști, economiști, activiști de partid și de stat, ale căror cursuri sînt solicitate și urmărite anual de peste 10 000 „studenți" de cele mai diverse categorii : muncitori, ingineri, candidați la examenele de admitere în învățămîntul superior, lucrători din cooperația meșteșugărească, din comerțul de stat, femei casnice etc.

Am trăit satisfacția să constat că mulți dintre foștii mei studenți, pe care i-am găsit profesori la școlile generale din Dobrogea, directori de cămine culturale, bibliotecari, mi-au vorbit de utilitatea acestui curs pentru activitatea lor cultural obștească. De altfel, în timpul practicii pedagogice, mulți dintre ei, cu sprijinul lui Vladimir Robu, prorectorul Institutului și președinte pînă prin 1971 al Comitetului județean de cultură, au fost trimiși în brigăzi științifice la sate, brigăzi care de asemenea s-au bucurat din plin de audiența cooperatorilor, oferind „ucenicilor" bune ocazii să cunoască problemele satului și să trăiască primele experiențe și satisfacții de pe urma contactului cu oamenii în mijlocul cărora au fost repartizați să-și desfășoare activitatea didactică. Am vorbit la început de necesitatea ca, prin pro-

www.ziuaconstanta.ro

cesul educației permanente, să realizăm apropierea și unitatea de vederi și acțiuni între familie și școală. Practica desfășurată astfel avea și rostul să dovedească viitorilor profesori necesitatea stringentă a acestei legături și să le arate și calea realizării ei.

Pe lîngă cursuri, la universitatea cultural științifică s-au organizat cicluri de conferințe, simpozioane, și chiar cîteva sesiuni de referate pe probleme care vizau munca de difuzare a cunoștințelor științifice, fie probleme rezultate din cercetările trecutului Dobrogei, educația materialist științifică, istoria mișcării muncitorești în Dobrogea etc. O parte din aceste materiale au fost adunate în cîteva culegeri.

— Tovarășe profesor Bădică, în 1970, s-a inițiat manifestarea devenită tradițională „Pontica — dialog cultural cu viața", care se bucură de o largă participare și audiență.

— „Pontica", al cărei nume a fost propus, după cîte-mi amintesc, de dr. Vladimir Robu, pe atunci, așa cum am mai menționat, președinte al Comitetului județean de cultură și educație socialistă, a fost precedată și pregătită de o serie de numeroase acumulări în toate sectoarele vieții socialiste a județului Constanța. De aceea, cred că e necesar să recurgem la o nouă întoarcere în timp, ca să reconstituim cadrul care a făcut posibilă organizarea acestui amplu și rodnic dialog cultural cu viața.

În februarie 1975, la o adunare în orașul Cernavodă, poetul Virgil Teodorescu — pe atunci președinte al Uniunii Scriitorilor — le vorbea cetățenilor, care l-au propus și l-au ales deputat în Marea Adunare Națională, despre etapele dezvoltării Dobrogei socialiste. Am reținut din cuvintele spuse atunci de poetul, care, năpădit de amintirile din copilăria și tinerețea trăite pe meleagurile pontice, nu-și putea zăgăzui emoția și vorbea aproape șoptit : „Cînd s-a semnat actul de naștere al primei șarje de oțel din istoria Dobrogei, atunci, la 27 decembrie 1952, și își făcea apariția Întreprinderea mecanică de utilaj Medgidia, Dobrogea renăștea. Plugul brăzda adînc. Oamenii ridicau schele tot mai sus. Cu fruntea sus, ridicată demn spre arcul semeț al Carpaților, dobrogenii au devenit, cu țara odată, meșteri mari, calfe și zidari ai celui mai solid edificiu peste timp.

www.ziuaconstanta.ro

„La elanul oamenilor acestui pămînt se adaugă efortul tot mai susținut al statului, grija pătrunsă de răspundere istorică a partidului".

Într-adevăr. În Dobrogea, procesul transformărilor socialiste s-a dezvoltat mai repede ca în alte părți ale țării. Industria cunoaște creșteri pe care nu exagerăm dacă le numim spectaculoase. În județul nostru, la Constanța, Medgidia, Năvodari, Capul Midia, Mangalia, Cernavodă și curînd la Basarabi, iau ființă nu doar întreprinderi izolate, ci veritabile platforme industriale, care, cu fiecare nou cincinal, se îmbogățesc cu noi unități de importanță republicană. Nu e locul să dau aici numele întreprinderilor construite în această perioadă, dar, în 1970, anul de naștere al „Ponticii", peisajul industrial constănțean — dacă ne gîndim și la etapa destul de scurtă — depășise ca dezvoltare și diversificare chiar și cele mai îndrăznețe visuri ale veteranilor ilegaliști.

În aceeași perioadă, s-a transformat agricultura. Cîțiva ani mai tîrziu, a început construirea vastului sistem de irigații care azi acoperă cu mult peste jumătate din suprafața arabilă a județului. Deceniile 1950—1970 au fost și vor rămîne în istoria județului ca decenii ale împlinirii marilor vise. Totul se transforma cu o rapiditate uimitoare. Cîntecului care începea cu amarele versuri „Dobroge, țară bogată, / Bate vînt și crește piatră" îi lua locul altul nou, pe care și azi îl cîntăm toți cu mîndrie : „Dobroge, mîndră grădină".

În această „mîndră grădină", se înnoia fața orașelor și satelor, se ridicau frumoasele construcții ale salbei de stațiuni turistice de pe litoral. Oamenii munceau cu un elan nemaicunoscut pînă acum și cîntau cu o bucurie pe care o trăiau acum pentru întîia oară în viață, în istoria poporului nostru : bucuria că își făuresc liberi, ei, cu puterea brațelor și minții lor, viața cea nouă de belșug, de lumină și dreptate, într-o țară liberă care se ridică mîndră spre piscurile socialismului.

Iată, simt nevoia să recurg din nou la amintiri. În anii 1957—1958, am avut fericitul prilej să particip la două întîlniri pe care cred că nu greșesc dacă le numesc memorabile. Una s-a desfășurat în sala de ședințe a Sfatului popular al municipiului Constanța, unde ni s-a prezentat proiectul planului de sistematizare și modernizare a Constanței și litoralului. Am avut atunci senzația că trăiesc începutul unui roman științifico-fan-

www.ziuaconstanta.ro

tastic. În fața ochilor noștri se profilau imagini ale unor așezări noi, cu clădiri somptuoase, cu mari zone de verdeață și agrement, presărate cu multe, multe monumente de artă, cu teatre în aer liber, cu săli de expoziții... Constanței i se fixase rolul de pivot de unde porneau și către care gravitau toate aceste localități satelit. Mi-a apărut atunci ca într-o fugară secvență de film, imaginea Tomisului care redevenea ceea ce ajunsese în vechime — dar acum pe un plan mult mai larg, categoric superior celui din vremea lui Ovidiu — o mare metropolă — chiar în accepțiunea etimologică a cuvîntului originar de „oraș mamă". Ce modest mi se pare azi „grandiosul" proiect de atunci, dacă încerc să-l suprapun — din memorie, bineînțeles — imaginii reale de azi!

Tot în perioada aceea, curînd după încheierea cooperativizării, Comitetul regional de partid — al cărui sediu se instalase provizoriu în clădirea fostei prefecturi, azi sediul Casei de cultură a armatei — a organizat o întîlnire la care, pe lîngă scriitori, oameni de cultură și artă și activiști locali, au participat — ca invitați — scriitori, pictori, compozitori, reprezentanți ai uniunilor de creație din București.

După ce li s-a prezentat un succint tablou al transformărilor înnoitoare care schimbau fundamental fața acestui minunat colț de țară, participanții au fost invitați să-și spună părerile și, mai ales, să arate cum consideră că vor putea contribui, cu creațiile lor, la îmbogățirea tezaurului de frumuseți care să reflecte, în cît mai bine realizate imagini artistice, aspecte de viață nouă, momente de eroism în muncă, chipuri de oameni ai muncii, făuritorii tuturor obiectivelor mărețe, peisajul nou al acestei zone în plin proces de înflorire socialistă. Scriitorii, artiștii au fost invitați să vină să trăiască, să cunoască oamenii și faptele lor care oferă o extraordinar de bogată sursă de inspirație.

Îmi amintesc cu cîtă însuflețire a vorbit Vasile Canarache, pasionatul organizator al Muzeului de arheologie, despre legătura dintre prezentul socialist și vestigiile unei strălucite civilizații milenare care stă încă ascunsă în straturile pămîntului dobrogean ca între uriașele file ale unei tot așa de uriașe cărți ce se cere răsfoită și descifrată cu grijă și cu dragoste. Printre altele, a pomenit de existența unui vast sistem de alimentare cu apă, ale cărui fragmente de tuburi se descoperă

www.ziuaconstanta.ro

aproape pretutindeni sub brazdele răsturnate de pluguri. Concluzia lui, că sistemul de irigații de azi și-ar găsi aici o străveche tradiție a fost tratată însă cu ușoară neîncredere ironică de unii vorbitori, care mărturiseau că se găsesc în fața unor aspecte neașteptat de insolite.

Toți, însă, au fost de acord că documentarea la fața locului, pe viu, devine o necesitate pentru viitoarea lor activitate de creație.

Ceea ce i-a impresionat și i-a entuziasmat a fost cuvîntul de încheiere rostit atunci de primul secretar al Comitetului regional de partid, tovarășul Vasile Vîlcu. Omul născut pe meleagurile dobrogene, ilegalistul care visase această viață nouă .și luptase pentru ea ca ostaș credincios al partidului, cel care trăise cu pasiune fiecare împlinire din vastul program de înfăptuiri socialiste, își mărturisea acum, cu o sinceritate și o pasiune cuceritoare, entuziasmul pentru ceea ce partidul realizase și încrederea neclintită în capacitatea și forța comuniștilor pentru marile fapte ale cincinalelor viitoare. Invitații au fost și ei dinamizați de verbul cald al primului secretar. Au cerut din nou să vorbească și și-au mărturisit dorința de a fi, prin operele lor, părtași direcți la eforturile constructorilor constănțeni ai socialismului. Petru Vintilă s-a angajat și a venit să lucreze șase luni în redacția ziarului „Dobrogea nouă". În 1961, a publicat volumul de reportaje „Dobrogea în marș". De atunci a început Cicerone Theodorescu munca de documentare pentru volumul „Povestea Ioanei", publicat în 1963. În 1960, Paul Anghel a publicat volumul de reportaje „Victoria de la Oltina" — cu pagini antologice și azi, în care sînt evocate chipuri de oameni, fapte de viață și de muncă dintr-un străvechi sat românesc de pe malul Dunării, unde transformările socialiste — ca în multe alte locuri — îmbrăcau dimensiuni epopeice. Tot de atunci, Traian Coșovei — dintr-o veche familie românească atestată documentar în Somova — și-a pornit seria bogată de reportaje dobrogene care ocupă un loc principal în opera sa. Iar vizitatorii Muzeului de artă vor putea surprinde în pînze ale unor pictori ecouri ale repetatelor lor întoarceri în acest pămînt încărcat de viață, de căldură și de lumină, unde culorile strălucesc parcă mai vesel, mai optimist.

Asemenea întîlniri, evocate după atîția ani, își dezvăluie valoarea lor pentru ceea ce va deveni mai tîrziu.

www.ziuaconstanta.ro

„Pontica". Dar seria acumulărilor de care aminteam mai înainte nu se poate limita doar la atît.

Dezvoltarea economico-socială a județului crea și posibilități, dar și necesitatea dezvoltării culturii și învățămîntului. În deceniul 1950—1960 se dezvoltă rețeaua așezămintelor de cultură și a celor de învățămînt. Satul cooperativizat își dovedea resursele materiale atît prin investiții pentru construcții necesare creșterii și diversificării producției, cît și printr-o susținută campanie de construcții pentru localuri de școală și cămine culturale. Dar ceea ce e deosebit de semnificativ este apariția în cele mai multe localități, reședință de comune și în unele sate, a unor construcții încăpătoare, ca săli pentru spectacole, cu cabine de proiecție cinematografică, cu spații pentru bibliotecă. Îmi amintesc cu cîtă adevărată satisfacție alerga, în acei ani, de la un sat la altul și adesea ne mobiliza și pe noi, ceilalți componenți ai colectivului, Dumitru Fălticeanu — fost, aproape 20 de ani, șeful secției culturale a sfatului popular sau vicepreședinte al Comitetului județean de cultură și educație socialistă — pentru a începe sau a inaugura o nouă construcție de cămin, de cinematograf sau de bibliotecă. Și asta concomitent cu înființarea de formații cultural-artistice — echipe de cor, de dansuri, brigăzi artistice etc. — sau cu descoperirea și aducerea pe scenă mereu a noi și noi talente din rîndul oamenilor muncii de la sate și orașe.

În deceniul următor, a fost pornită — sub forma „dialogurilor" pe aceeași scenă sau a ștafetelor culturale — o veritabilă întrecere între formații al căror nivel artistic le ridica la cote tot mai înalte.

Pe de altă parte, la orașe, odată cu extinderea rețelei de case de cultură și cluburi muncitorești — unele cu aspecte de-a dreptul impunătoare ca la Mangalia, la Hîrșova sau la Năvodari — crește și aici numărul formațiilor și al artiștilor amatori.

Nici Constanța nu rămîne în afara acestui efervescent proces de înflorire spirituală. În 1956, se înființează pe lîngă Teatrul de dramă și comedie, o secție nouă, Teatrul de păpuși, al cărui sediu se va statornici în sala Elpis, acolo unde cu cinci ani mai înainte își deschisese porțile primul teatru de stat din Constanța. Se cuvine să subliniem că și la temelia noii instituții stă formația de amatori a unui teatru de păpuși care luase ființă și ac-

www.ziuaconstanta.ro

tivase cîtva timp pe lîngă fosta casă de cultură a sindicatelor, mutată din localul cazinoului în cel al vechii case de cultură a armatei, situată pe locul unde azi se află cinematograful de vară Tomis.

Înființarea și a celorlalte două teatre muzicale (Teatrul Fantasio, în 1957, și Teatrul liric, în 1958) are la origine tot activitatea unor formații de amatori. Prin 1955 sau 56, la inițiativa și cu sprijinul susținut al Casei de cultură a sindicatelor, al cărei director, Constantin Dinu, era un pasionat activist cultural, se înființează o trupă de amatori care pune în scenă opereta „Vînt de libertate" de Dunaevski. Spectacolele se dădeau pe aceeași scenă a Teatrului dramatic și s-au bucurat de o mare audiență la public. Pe de altă parte, la așa-numitul Teatru al marinei — tot o formație de amatori — se realizau spectacole de revistă. O bună parte din interpreții acestor două formații au devenit coriști, instrumentiști sau soliști vocali la Teatrul muzical și la secția de estradă a Teatrului de dramă și comedie din care se dezvoltă cele două prestigioase instituții muzicale constănțene.

În aceeași perioadă, se conturează, tot mai bogată și diversificată, activitatea unor cluburi sindicale (cel al Șantierului naval din Constanța și cel al D.N.M. — fost „Dezrobirea"), ca și activitatea unor formații artistice ale cooperației și ale altor unități economice și social culturale.

Modestă, altădată, Biblioteca județeană, prin creșterea fondului de cărți și publicații, prin editarea unor buletine trimestriale, a unor anuare bibliografice în care sînt consemnate lucrările și articolele referitoare la Dobrogea, ca și prin organizarea unor simpozioane și sesiuni de referate, a devenit nu numai o instituție a culturii de masă, dar și o importantă sursă de documentare și cercetare științifică. Să mai notăm, pentru a completa tabloul acestor acumulări, înființarea Casei creației populare (devenită Centrul județean al creației populare și al mișcării artistice de masă) și a Școlii populare de artă — instituții de pregătire și îndrumare a artiștilor amatori, care și-au afirmat utilitatea prin depistarea și pregătirea atîtor serii de talente din rîndul oamenilor muncii, prin cercetarea și valorificarea tezaurului folcloric local, prin organizarea de formații, cenacluri și studiouri ale artistului amator.

www.ziuaconstanta.ro

În aceeași perioadă, cenaclul artiștilor plastici s-a transformat în filială a Uniunii artiștilor plastici care a fost înzestrată cu mai multe grupuri de ateliere, cu săli de expoziție și magazine ale Fondului plastic. S-a creat, de asemenea, un cenaclu muzical condus de constănțeanul Dragoș Alexandrescu, conferențiar la Conservatorul „Ciprian Porumbescu" din București. Sub egida Centrului județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, s-au creat și activează un cenaclu al artiștilor plastici amatori, ca și o serie de cenacluri literare în județ (Hîrșova, Cernavodă, Medgidia, Mangalia), alături de care vom consemna rodnica activitate a cenaclurilor constănțene „Poesis" al Casei corpului didactic, „Mihail Sadoveanu", al Casei armatei, „Tinere mlădițe", al Consiliului județean al pionierilor.

Aceste acumulări — și nu sînt sigur că am epuizat enumerarea lor — au făcut posibilă trecerea la organizarea acestui complex serial de manifestări cultural artistice și științifice cuprinse sub genericul „Pontica — dialog cultural cu viața", inițiativă valoroasă a organelor județene de partid și de stat, intrată trainic în tradiția vieții culturale.

Din 1970, în fiecare toamnă, fără întrerupere, într-o decadă a lunilor octombrie sau noiembrie — după ce se termină campania agricolă în toate localitățile județului, se desfășoară spectacole ale formațiilor artistice, întîlniri cu oameni de știință,. cu creatori de literatură și artă, cu oameni de cultură. Am participat la multe din ele și spre satisfacția noastră, a organizatorilor, am asistat la angajarea, între oamenii satelor și orașelor și invitați, a unor dialoguri vii care vizau probleme de politică internă și internațională, rezultatele unor cercetări științifice și modalitățile de aplicare în practică a lor, momente din istoria mai veche sau mai nouă a Dobrogei sau a patriei, probleme de creație literar artistică, de legislație etc.

În fiecare toamnă, Constanța se transformă, în zilele „Pontica", într-un centru de manifestări științifice, artistice și literare de nivel național și uneori chiar internațional, așa cum au fost primele două ediții ale Festivalului internațional de poezie, cu participarea — pe lîngă poeți români de mare prestigiu — și a unor invitați din țările socialiste prietene și vecine : Bulgaria, Iugoslavia, Cehoslovacia, Polonia, Uniunea Sovietică.

www.ziuaconstanta.ro

Concepută inițial ca o formă de bilanț al activității din decursul unui an și, bineînțeles, ca un prilej de a aduce la cunoștința maselor largi de oameni ai muncii cele mai reprezentative realizări pe tărîmul cercetării și creației științifice și cultural artistice, datorită angajării unor tot mai susținute dialoguri. Acțiunile „Pontica" s-au încheiat tot mai adesea cu propuneri deosebit de interesante și valoroase privind protecția mediului, evitarea sau înlăturarea poluării, valorificarea unor resurse ale solului și subsolului dobrogean, abordarea cu prioritate a unor domenii și teme de cercetare, îmbogățirea și îmbunătățirea politicii repertoriale a instituțiilor culturale, a formațiilor de amatori sau a creatorilor și interpreților din marea masă de oameni ai muncii.

De altfel, „Pontica — dialog cultural cu viața" nu e singura formă de manifestare complexă ca arie de cuprindere și participare și de mare diversitate din punct de vedere al domeniilor pe care le abordează. În fiecare an, în lunile martie-aprilie, se desfășoară „Luna muzicii de operă și balet", în al cărei program sînt incluse spectacole de operă, operetă și balet, concerte simfonice susținute acum de tînăra orchestră simfonică ce-și desfășoară activitatea în cadrul Teatrului liric, ca formație diferită de cea a teatrului. Constănțenii au prilejul să cunoască și să admire, pe lîngă măiestria talentaților interpreți constănțeni, și artiști de prestigiu de la alte teatre din țară (Nicolae Herlea, Ileana Iliescu, Ștefan Ruha, Valentin Gheorghiu ș.a.) și o serie de interpreți valoroși de peste hotare.

O altă inițiativă a fost colaborarea cu unii dramaturgi soldată cu scrierea unor piese ce s-au jucat cu succes pe scena constănțeană. Aș începe exemplificarea prin a menționa că piesa lui Dan Tărchilă „Io, Mircea Voievod" este rezultatul întîlnirilor care aveau loc la Comitetul județean de partid cu scriitorii. Piesa a fost scrisă la propunerea primului secretar. Să mai menționăm din seria bogată de asemenea colaborări cu dramaturgii : „Lupii de mare" de Gh. Vlad, „Zburați pescărușilor" de Vasile Iosif, „A doua dragoste" de Corneliu Leu, „Credința" de Ion Coja, „Tropaeum Traiani" de Grigore Sălceanu, „Scaunul" de Tudor Popescu, „Capcana de nichel" de Eugen Lumezianu și lista e departe de a fi epuizată.

Am lăsat intenționat la urmă inițiativele de răsunet național, ca „Festivalul de teatru istoric", „Săptămîna

www.ziuaconstanta.ro

teatrului politic", „Serile de teatru antic", ca și „Săptămîna teatrului de păpuși", toate așteptate și urmărite cu interes de constănțeni și de oaspeți din alte centre ale țării. O mențiune pentru teatrul de păpuși. Un colectiv de oameni cu suflete mereu tinere, animați de un mare entuziasm, au creat cu inteligență, finețe și sensibilitate, spectacole intrate în patrimoniul genului : „Șoricelul și păpușa", „Dulce ca sarea", „Călin Făt-Frumos", „Copilul din stele", „Metamorfoze". Premiul I la prima ediția și premiul pentru spectacol-experiment la cea de a treia ediție a Festivalului național „Cîntarea României", distincțiile obținute la Festivalul „Ion Creangă" Bacău 1978, la Festivalul teatrelor pentru copii și tineret de la Piatra Neamț, confirmă încă o dată deosebitele calități artistice ale acestui colectiv. Peste hotare, teatrul constănțean a reprezentat cu un remarcabil succes arta păpușerească din România. Prezența teatrului la Festivalul ziarului „L'Unita" de la Florența, la Festivalul orașului Istanbul, cît și în Festivalurile internaționale de la Moscova, Belgrad, Nancy, Pécs sau Zagreb, a fost remarcată prin cronici elogioase și multe premii.

Inițiative similare a avut Teatrul „Fantasio" ale cărui spectacole sînt în bună măsură rezultatul direct al colaborării cu autorii și compozitorii.

În zilele Dialogului cultural cu viața — Pontica — aici s-au organizat concerte de muzică ușoară, cu lucrări în primă audiție, creații ale unor compozitori locali (Aurel Manolache, Dem Diaconescu) sau ale unor colaboratori ai teatrului (Marius Țeicu, H. Mălineanu etc. etc.).

Asemenea colaboratori au dus la Teatrul liric, la realizarea unor spectacole cu lucrări de Teodor Bratu, Gherase Dendrino ș.a.

Sînt, toate acestea, contribuții remarcabile ale teatrelor constănțene la îmbogățirea tezaurului artei dramatice și muzicale românești, la dezvoltarea culturii socialiste în țara noastră.

O veche legendă din mitologia greacă ne spune că strămoșii elenilor de azi au învățat arta cîntecului de la tracul Orfeu. Asemănarea evidentă de motive ale melosului popular românesc și cel al popoarelor balcanice — inclusiv, cel grec — ne-ar putea face să acordăm credit nu atît legendei, cît semnificației ei, atestată de o realitate ce dăinuie astăzi încă : frumusețea cîntecului stră-

www.ziuaconstanta.ro

moșilor noștri a fermecat lumea antichității din spațiul Peninsulei Balcanice.

Iar astăzi realizările instituțiilor noastre de spectacole teatrale și muzicale reușesc să încînte și să trezească admirația unui public de pe tot mai largi zone ale Terrei. Să pomenim de turneul Teatrului dramatic în Spania, de succesele Teatrului „Fantasio" în Uniunea Sovietică, în Israel și în alte țări, de concertele orchestrei simfonice dirijată de Paul Staicu în țări din Occident, de lungul și, de ce nu, bine apreciatul turneu în America de Nord (S.U.A. și Canada) al formației de balet clasic și contemporan a Teatrului „Fantasio" pregătită de maestrul Oleg Danovski și care a fost invitată să repete seria de spectacole cu „Lacul lebedelor" și „Gizelle" pe scene din țări occidentale... și am putea afirma cu mîndrie că flamura tricoloră este purtată pe mările și oceanele lumii nu numai de uriașele nave construite în șantierele din Constanța și Mangalia, ci și de creația artistică realizată de talentații slujitori ai Thaliei, Melpomenei și Terpsihorei, de aici din metropola românească de pe țărmurile Pontului Euxin. Toate aceste realizări de prestigiu sînt prezente în programele manifestărilor „Pontica", iar în anii din urmă îmbogățesc și împodobesc cuprinzătorul și generosul cadru al Festivalului național „Cîntarea României".

— Ca președinte al Comitetului pentru cultură și educație socialistă al municipiului Constanța, iar, din 1972, redactor șef al revistei „Tomis", v-aș ruga să subliniați unele realizări înregistrate de mișcarea profesională și de amatori, îndeosebi în cadrul Festivalului național „Cîntarea României".

— În 1971, Comitetul municipal de partid mi-a încredințat conducerea Comitetului pentru cultură și educație socialistă al municipiului Constanța, iar din 1972, la indicația Biroului Comitetului județean de partid, am fost transferat de la Institutul pedagogic, ca redactor șef al revistei „Tomis", unde am lucrat pînă la pensionare, în octombrie 1980.

Aceasta a fost, poate, perioada în care, implicat în întreaga serie de probleme cultural artistice, am trăit din plin toate aspectele vieții spirituale din acest colț de țară.

Mai întîi, ca președinte al Comitetului municipal de cultură și educație socialistă, am cercetat și îndrumat direct activitatea instituțiilor din rețeaua culturii de masă

www.ziuaconstanta.ro

din subordinea municipiului. Adeseori, după amiezele, porneam la drum și mă opream — între Mangalia și Năvodari — la un cămin cultural, o casă de cultură, o bibliotecă, unde urmăream, cîteva ore, desfășurarea activității, concordanța între planurile și programele de activitate și manifestările ce se desfășurau, conținutul și calitatea acestora, măsura participării la ele a intelectualilor din fiecare localitate. După ce-mi adunam și-mi sistematizam observațiile, discutam cu organizatorii, stabileam împreună cauzele unor neîmpliniri și tot împreună căutam și găseam căile rezolvării lor. Periodic, prezentam informări și propuneri Comitetului executiv al Consiliului popular al municipiului, unde am găsit totdeauna și înțelegere și sprijin, acordate cu promptitudine. Au fost dese cazurile cînd am fost invitat să particip direct la unele acțiuni, să țin conferințe, să urmăresc repetiții și să discut cu instructorii și interpreții, să asist la ședințe de cenaclu și să iau parte la discutarea lucrărilor prezentate, să conduc întîlniri cu scriitorii, cu realizatorii unor filme lansate în premiră fie la Constanța, fie la Mangalia.

Ca redactor șef al revistei „Tomis" am acordat o atenție deosebită activităților cenaclurilor, veritabile pepiniere pentru descoperirea și îndrumarea talentelor. Am condus mai mulți ani cenaclul „Ovidius", am ajutat — și o fac în continuare — activitatea cenaclului „Mihail Sadoveanu", am încurajat talentați condeieri de la cenaclurile „Duiliu Zamfirescu" (Hîrșova), „Jean Bart" (Mangalia), „Poesis" (Constanța), prin publicarea în paginile revistei a unora din lucrările lor. Am fost prezent în această perioadă la vizionarea și discutarea tuturor premierelor puse în scenă de teatrele constănțene și formațiile artistice din cadrul lor.

În 1976, Comitetul județean de partid mi-a făcut deosebita bucurie de a mă trimite ca delegat la primul Congres al Educației Politice și Culturii Socialiste, unde, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a jalonat cerințele de azi și de mîine ale complexului proces de educare și formare a omului societății socialiste multilateral dezvoltate din patria noastră, a stabilit locul și rolul tuturor sectoarelor activității materiale și spirituale în desfășurarea acestui proces și a inițiat crearea noului cadru larg, generos, de organizare și desfășurare competitivă, pe multiple planuri, care este

www.ziuaconstanta.ro

Festivalul național al muncii și creației „Cîntarea României". În organizarea și desfășurarea primelor trei ediții ale festivalului, Comitetul municipal pentru cultură și educație socialistă, în strînsă colaborare cu Comitetul municipal al sindicatelor, Comitetul municipal al U.T.C., Consiliul municipal al pionerilor și șoimilor patriei, Consiliul municipal al femeilor etc. au desfășurat acțiuni susținute pentru atragerea în competiție și menținerea în activitate permanentă a tuturor talentelor. Trebuie să recunoaștem că masa largă a oamenilor muncii constituie un izvor inepuizabil de talente cărora festivalul le-a oferit condiții optime de afirmare prin participarea lor la viața spirituală a unităților unde lucrează, ca și la viața spirituală a localității însăși. S-a ajuns astfel la creșterea an de an a numărului formațiilor artistice, ca și la descoperirea, îndrumarea și încurajarea pe drumul afirmării a numeroși creatori (poeți, pictori, soliști vocali și instrumentiști, interpreți în formațiile de teatru și de brigadă artistică, dansatori etc.). Se poate spune — și cred că nu greșim afirmînd — că Festivalul național „Cîntarea României" a ridicat nivelul de cultură al oamenilor muncii de la treapta de consumatori la aceea de creatori de cultură, realizînd o cultură populară în acțiune. Pentru că în procesul creării, difuzării și receptării bunurilor cultural-artistice omul, educîndu-se pe sine, contribuie totodată și la educația celorlalți. Aceste elemente mai adaugă valențe noi procesului, de consolidare și perfecționare pe multiple planuri a democrației noastre socialiste. De altfel, acest proces mai are o caracteristică interesantă și care se cuvine a fi relevată.

Menționam la început că în colectivele instituțiilor profesioniste de spectacole au intrat și interpreți din formațiile de amatori care le precedaseră. De data aceasta, se constată un fenomen de apropiere a artei profesioniste care, prin reprezentanții săi, contribuie la creșterea nivelului de pregătire artistică a amatorilor. Vom menționa corurile „Vox Maris" și „Vox Maris studio", formațiile vocale ale cooperativelor „Înainte" și „Îmbrăcămintea", Teatrul muncitoresc al Casei de cultură din Medgidia. Și din numărul realizărilor acestor instituții n-am menționat decît o infimă parte. Măiestria unanim apreciată a formației de balet a muncitoarelor de la „Radiotehnica", după cum, ridicarea la treapta de Teatru muncitoresc cu stagiune permanentă a formației de la clubul S.N.C. a

www.ziuaconstanta.ro

creat condiții pentru realizarea cu „Tache, Ianche și Cadîr“ de Victor Ion Popa și „Patru zero pentru noi“ de H. Nicolaide, a unor spectacole de bună ținută. Experiențe similare, încununate de succes, a făcut Teatrul „Fantasio“ care a realizat spectacole cu colaborarea unor formații și interpreți din rîndul amatorilor. Dacă an de an numărul formațiilor fruntașe, care la finalele edițiilor Festivalului național „Cîntarea României“ obțin premii, diplome și titluri de laureat crește, aceasta se datorește în bună măsură contribuției unui tot mai mare număr de artiști profesioniști la pregătirea lor. Și în domeniul artei amatoare, trebuie să menționăm contribuția de prestigiu la schimburile culturale peste hotare. Fără a reuși să le consemnăm aici pe toate, vom evidenția succesele grupului coral feminin de la Hîrșova, ale ansamblurilor „Pandelașul“ (Medgidia), „Brîulețul“ din Constanța, ale ansamblului de cîntece și dansuri al Casei de cultură a tineretului din Constanța și ale altora care au dus mesajul artei populare românești în țări din Asia, Africa, Europa Occidentală, întorcîndu-se adesea cu premii de prestigiu.

N-aș vrea să trec cu vederea creșterea — în perioada la care mă refer — a numărului brigăzilor artistice și a calității reprezentațiilor multora din ele. Încă n-a fost înlăturată opinia că brigada ar rămîne un fel de cenușăreasă a artei amatoare. Această opinie este îndreptățită atunci cînd se lucrează pe texte de nivel scăzut sau cînd interpretarea este ea însăși departe de cele mai modeste cerințe artistice. În perioada cît am fost președinte al Comitetului municipal de cultură și educație socialistă am citit și comentat cu autorii lor numeroase texte de brigadă. Unora — cînd textele puteau fi îmbunătățite — le-am pus la dispoziție observații și îndrumări scrise ; altora le-am dat sfatul să renunțe dacă nu pot da ceva mai bun, iar pe alții i-am încurajat. Nu o dată, după trecerea în revistă a formațiilor din municipiu, am organizat cu autorii, instructorii și interpreții analize — cîteodată chiar foarte severe — și am avut satisfacția să asistăm apoi la spectacole de bun nivel artistic și cu evidentă eficiență educativă.

În ce privește activitatea ca redactor șef al revistei „Tomis“, pentru mine, munca de aici s-a împletit strîns cu aceea desfășurată pe plan cultural obștesc. Pe lîngă preocupările despre care am menționat mai înainte, ne-am străduit să asigurăm cuprinderea cît mai largă, mai

www.ziuaconstanta.ro

bogată a fenomenului cultural din această parte a țării. Fără să ne fi limitat la cadrul exclusiv al provinciei dintre Dunăre și Mare, am considerat însă că revista noastră este o publicație a Dobrogei și atenția ei trebuie să se îndrepte spre viața, munca, problemele oamenilor de aici. Asta n-a însemnat nicidecum o alunecare spre provincialism — pe care eu îl consider semnul nu atît al unui profil rigid și al unui orizont concentrat mai ales la un anume spațiu geografic, cît al unui nivel scăzut al materialelor publicate. Colectivul redacțional a înțeles acest deziderat și s-a străduit să-și onoreze — prin calitatea colaboratorilor și a materialelor proprii — sarcinile ce i-au revenit. Mai aproape de nevoile spirituale ale dobrogenilor, revista a reușit să-și crească numărul de cititori.

În ultimii ani, cu sprijinul Centrului județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, ca să putem cuprinde cît mai complet numeroasele probleme ale Festivalului național „Cîntarea României", am scos un supliment trimestrial al revistei, intitulat chiar „Cîntarea României". Am publicat aici articole de analiză a desfășurării etapelor festivalului, dezbateri asupra activității cenaclurilor, prezentări de cenacluri, piese de teatru scurt, părți din texte de brigadă, partituri și texte ale unor cîntece create de compozitori locali, pagini de satiră și umor cu contribuția Salonului umoriștilor condus de inimosul Ștefan Balaci, cronici ale spectacolelor de amatori, recomandări de repertoriu, îndrumări metodice pentru instructorii de formații etc. Difuzat de Centrul de îndrumare în tot județul, acest supliment devenise un bun sfătuitor al activiștilor culturali și al artiștilor amatori și o oglindă care reflectă bogata activitate din cadrul Festivalului. Cererile de noi exemplare venite din comunele noastre și din cele ale județelor vecine stau probă că suplimentul devenise o publicație de evidentă utilitate.

— Privind retrospectiv activitatea desfășurată de dv., pe care o considerați „a unuia din cei mulți", ce ne-ați putea spune ?

— Dacă aș face un bilanț, trebuie să recunosc că mi-ar fi foarte greu. Mai întîi, pentru că nu consider că mi-am încheiat activitatea. Doresc și încă sînt în stare să particip la noi evenimente din viața culturală de azi a Constanței, la care sper să-mi aduc contribuția mea mo-

www.ziuaconstanta.ro

destă. De pildă, mă uit aproape în fiecare zi cum se intensifică activitatea Casei de cultură a sindicatelor, generoasă gazdă a spectacolelor atîtor instituții profesioniste și formații de amatori, și mă gîndesc că tot ce am făcut pe tărîmul culturii dobrogene este rezultatul muncii multor tovarăși alături de care totdeauna mi-a plăcut să-mi duc munca. M-am simțit întotdeauna și trăiesc și acum același sentiment că am fost și rămîn unul din cei mulți, un ostaș din marele detașament de comuniști, care, chemați, mobilizați și îndrumați de partid, și-au adus partea lor — mai mare sau mai modestă — de contribuție la edificarea unei lumi în care lumina culturii noi să pătrundă și să strălucească din ce în ce mai puternic în cele mai intime colțuri ale conștiinței și să determine acolo mutații esențiale, în pas cu transformările fundamentale ce s-au produs și se produc în toate sectoarele societății socialiste multilateral dezvoltate în mersul ei impetuos spre orizonturile fascinante ale comunismului.

www.ziuaconstanta.ro

În slujba omului, a sănătății sale

Ultimele decenii marchează importante schimbări în organizarea asistenței medicale a populației, în crearea măsurilor de profilaxie a îmbolnăvirilor, de asigurare a principalelor condiții de igienă. Cum s-a resimțit acest lucru, tovarășe dr. Ioan Alupoaie, pe meleagurile dobrogene ?

— În țara noastră, ocrotirea sănătății populației, afirmarea deplină a capacității de muncă și creație a omului, creșterea și educarea unor generații viguroase, capabile să perpetueze și să ducă mai departe înaltele virtuți morale și spirituale, constituie obiective principale ale politicii partidului și statului, esența însăși a orînduirii noastre socialiste.

Este demn de subliniat faptul că, potrivit Constituției, statul nostru socialist garantează dreptul la ocrotirea sănătății și asigură accesul neîngrădit al tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, la asistența medicală gratuită. Pe această bază s-au creat, în țara noastră, condițiile necesare pentru dezvoltarea fizică și intelectuală a tuturor cetățenilor, sporirea procesului de creștere a natalității, ocrotirea mamei și copilului, întărirea familiei, realizarea cerințelor de igienă și protecție a muncii, intensificarea acțiunilor de propagandă și educație sanitară.

Așa cum se știe, în concordanță cu dezvoltarea economico-socială a țării, statul nostru socialist alocă o parte importantă din venitul național pentru lărgirea și perfecționarea rețelei sanitare, dotarea acesteia cu medica-

www.ziuaconstanta.ro

mente, produse biologice, aparatură și utilaje medicale, cu alte mijloace terapeutice și profilactice, în centrul acestei preocupări situîndu-se grija pentru ocrotirea sănătății copilului, a tinerei generații.

Expresie a grijii partidului și statului nostru, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu, Legea privind asigurarea sănătății populației dedică un capitol întreg ocrotirii mamei, copilului și tineretului, statuînd prevederi clare supravegherii medicale a femeii gravide, a nou-născuților, sugarilor și copiilor, respectării cerințelor de igienă și asistență medicală în creșe, grădinițe, în școli de toate gradele.

Urmărindu-se perfecționarea continuă a asistenței medicale, plenara Comitetului Central al P.C.R. din 24—25 octombrie 1968 a efectuat o analiză profundă a stării de sănătate și a rezultatelor obținute pînă atunci și a stabilit măsuri pentru îmbunătățirea ocrotirii sănătății poporului nostru.

În 1968, odată cu aplicarea noii organizări administrative, apar direcțiile sanitare județene, care aveau în subordine spitale unificate, sanatorii și alte unități sanitare, conducînd la o readaptare a structurii unităților sanitare. Legat de noua etapă a dezvoltării României socialiste, prin directivele Plenarei C.C. al P.C.R. din octombrie 1968, se stabilesc principalele măsuri pentru îmbunătățirea asistenței medicale a populației. Iau ființă Colegiul Medicilor și Farmaciștilor, Consiliul Sanitar Superior, ca organ consultativ al Ministerului Sănătății, se înființează Academia de Științe Medicale.

Se înființează Spitalul unificat de adulți Constanța, Spitalul unificat de copii Constanța, Spitalul unificat T.B.C. Constanța și Spitalul unificat dermato-veneric Constanța. În județ iau ființă spitalele unificate din Hîrșova, Cernavodă, Medgidia, Băneasa și mai apoi policlinici în Negru Vodă, Constanța și Mangalia.

În raport cu cerințele crescînde ale populației privind asistența medicală, precum și cu creșterea nivelului asistenței medicale, încep să se organizeze noi secții de specialitate. Se creează dispensarul oncologic. Numărul paturilor spitalelor crește.

De asemenea, o bogată activitate au desfășurat în această perioadă sanepidurile, care au organizat vaste campanii de salubrizare, de combatere a unor boli infecto-contagioase, în primii ani după 1960 obținîndu-se era-

www.ziuaconstanta.ro

dicarea malariei. Boli ca febra tifoidă, difteria, tetanosul încep să aibă o evoluție cu totul sporadică.

O verigă de bază în sistemul ocrotirii sănătății îl constituie circumscripția sanitară, cu specialiști de medicină generală adulți și pediatri, ele asigurînd asistența medicală curativă-profilactică, precum și îndeplinirea unor obiective privind ocrotirea sănătății populației. Noul sistem creat a contribuit, împreună cu creșterea bunăstării populației, la înregistrarea unor rezultate din ce în ce mai bune, concretizate prin scăderea mortalității infantile, a mortalității generale, asigurarea principalelor acțiuni de ocrotire a mamei și copilului, de combatere a unor afecțiuni cronice, precum și a bolilor infecto-contagioase, tuberculozei și sifilisului.

În iulie 1969 am fost onorați de prezența secretarului general al partidului. Vizitînd noul spital, laboratoarele, sălile de operații, saloanele, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a interesat de cele mai diferite aspecte ale activității desfășurate și a dat indicații pentru folosirea cît mai chibzuită a spațiului de spitalizare. Folosindu-ne de acest prilej am mulțumit conducătorului partidului și statului pentru grija permanentă pe care o acordă sănătății populației, pentru construirea acestui modern spital, una dintre cele mai bine înzestrate unități sanitare din țară, cu policlinica însumînd circa 600 000 de consultații pe an, aducînd o contribuție substanțială la ridicarea nivelului asistenței medicale atît în municipiul, cît și în județul Constanța.

Pentru extinderea capacităților de internare, în vederea asigurării creșterii calității asistenței medicale și obținerii recuperării cît mai grabnice a bolnavilor, s-au restructurat profilele secțiilor cu paturi din spitale, creîndu-se secții de cardiologie, tratamentul distrofiei la copii, traumatologie, oncologie și o secție de neurochirurgie, a doua din țară în cadrul spitalelor județene. Secția dispune de 50 de paturi, șeful ei, dr. Paul Decu, doctor în științe medicale, fiind unul din elevii profesorului C. Arseni, întemeietorul, alături de profesorul Bagdazar, al școlii neurochirurgicale românești. Se cuvine să amintim că România și Suedia se pot mîndri cu primele școli de neurochirurgie din lume ; după noi, la cîțiva ani, au urmat Franța și Anglia.

A crescut numărul de paturi de la 1 627 în 1960 la 5 804 în 1981. Odată cu dezvoltarea unităților sanitare

www.ziuaconstanta.ro

a crescut și numărul de cadre cu pregătire superioară, de la 427 medici în 1960 la 958 în 1981, ajungîndu-se astfel, în județul Constanța, la o proporție de 690 locuitori la un medic, față de 2 800 locuitori la un medic în 1938. Personalul mediu sanitar a cunoscut și el o creștere evidentă, de la 988 în 1960 la 3 743 în 1981.

Măsurile luate de partidul și statul nostru au dus nu numai la o dezvoltare cantitativă a unităților și personalului de asistență medicală, ci și la o îmbunătățire permanentă a calității asistenței acordate în aceste instituții.

— Se cunoaște că datorită factorilor terapeutici de care dispune litoralul românesc al Mării Negre, Dobrogea s-a remarcat, încă de la începutul secolului, printr-o consecventă preocupare de a valorifica acest potențial, creîndu-se o seamă de instituții care, în decursul vremii, s-au făcut cunoscute atît în țară, cît și peste hotare.

— Într-adevăr, între primele instituții balneare de tratament se cuvin a fi menționate Sanatoriul de la Techirghiol (1899), Sanatoriul Eforie Sud (1909), la început destinat pentru combaterea tuberculozei osoase la copii, Clinica „Grand" din Eforie Nord, înființată după primul război mondial, a cărei activitate, în principal, era îndreptată pe cercetări și programe de recuperare, Sanatoriul balnear Mangalia (1927), cunoscut prin punerea în valoare a apelor sulfuroase, cu cercetări remarcabile conduse de doctorii C. Bălăceanu și C. Vasiliu.

În mod deosebit, aș vrea să subliniez că această bază a cunoscut, în anii socialismului, uriașe prefaceri, atît din punctul de vedere al dotării cu noi unități spitalicești, extinderi, cît mai ales prin înzestrarea acestora cu aparatura medicală la nivelul tehnicii de vîrf în acest domeniu. E suficient să amintim noile sanatorii de la Techirghiol, Mangalia, Eforie Nord, profilate pe tratamentul osteocondritei coxofemurale, al malformațiilor congenitale cu pierdere de substanță osoasă, colicistopatiilor cronice, al dermatozelor cronice, al maladiilor alergice, afecțiunilor aparatului locomotor, al tuturor formelor de reumatism, în tratamentul ortopedico-chirurgical al paraliziei spastice cerebrale, în recuperări ale mișcărilor după fracturi și altele.

— Dispunînd de o asemenea bază materială, se naște legitima întrebare. Care sînt rezultatele pe tărîmul științei lui Esculap, precum și valoarea lor ?

www.ziuaconstanta.ro

— În primul rînd, aș menționa studii și lucrări științifice prezentate de dr. Victor Climescu, Emil Crișan, N. Antonescu, Mircea Alexandrescu la sesiuni, congrese naționale și internaționale de thalasoterapie, gerontologie, balneologie, oncologie, din care unele au fost publicate în prestigioasele reviste de profil din străinătate.

O activitate științifică meritorie a desfășurat și dr. Vasiliu Vasile în domeniul poliartritei, spondilozei. El a depistat, pentru prima oară la noi, febra butunoasă și febra aftoasă.

Între modelele și studiile originale, unice în țară, aplicate cu bune rezultate, se remarcă cercetările de imunofluorescență în celula osoasă (dr. Mihai Lupu), în domeniul ortoplastiei, fotoelasticității și fotoelastrometriei (dr. Marian Negrea), cercetări asupra apelor sulfuroase și a turbei terapeutice (dr. Corneliu Stănescu și colectivul), tratamentul antireumatic cu extract și filtrat de nămol (dr. Pavel Belc), cercetările conf. dr. Laurian Sdic.

— În Dobrogea, în decursul vremii s-a remarcat o pleiadă de discipoli ai lui Hipocrat, printre care se cuvin a fi amintiți Hector Sarafidi, Frangopol, Rakovski, Caratzali, Papadatu, Mironescu, Ovidiu Tănăsescu, Negoescu, Gheorghiu, Torosian, Cornățeanu, Calcev Belzoni, Fotica Polihroni. Unii dintre ei au pierit în războiul pentru reîntregirea neamului, făcîndu-și datoria către țară.

Urmînd exemplul înaintașilor, cred că putem menționa și alți medici care, în ultimul pătrar de veac, au pus în apărarea vieții oamenilor întreaga lor pricepere, pasiune, dăruire și devotament.

— Desigur. Despre unii am și amintit mai înainte. Dar, cum excepția nu este regulă, voi încerca, fără a avea pretenție de a-i cuprinde pe toți, să evoc pe cei care au consacrat o viață de om slujirii omului. Aș începe cu Cohn Marcu, Encică Anghel, Haimovici Solomon, Mărgărit Nicolae, Sachelarie Emil, Torosian Chircor, Vasilescu Vasile, Vasiliu Vasile, Weisenberg Moses, Zotta Constantin și mulți, mulți alții.

— În ce măsură dascălii pe care i-ați avut au reușit să transmită elevilor școlilor lor, pe lîngă temeinice cunoștințe tehnico-profesionale, și puternice amprente de etică profesională, dragoste în îngrijirea pacienților ?

— Generația mea a avut norocul de a-i mai prinde în activitate pe marii profesori care au fost Hațieganu, Bur-

www.ziuaconstanta.ro

ghelea, Făgărășanu, Danielopol, V. Papilian, Iacobovici, Crișan, Nicolau, Parhon, Benetato și alții.

Pentru studenții care eram, ei reprezentau, așa cum pe bună dreptate se spunea, „aura unor titani", și azi, după ce s-au scurs atîția ani și după ce mulți dintre foștii lor studenți au devenit ei înșiși profesori, creatori de școli, îmi dau seama de adevărul aprecierii. În activitatea mea am urmat preceptele dascălilor mei. Cît timp am efectuat stagiul de internat, adică cinci ani, am stat, zi și noapte, în spital, la patul bolnavilor, învățînd de timpuriu cele două mari secrete ale medicinii : respectul pentru meserie, respectul pentru durere. Formula aceea continuă s-a dovedit mai eficace decît altele, asigurînd o seriozitate și o continuitate a profesiei deosebite.

Lumea spitalului văzută dinăuntru e alta decît cea de pe stradă ori din sala cinematografului. Aici, în spital, bolnavul rămîne o identitate, optimist sau neîncrezător, cum îi este firea și caracterul, puternic sau slab, luptînd cu sine ori lăsîndu-se pradă deznădejdii. De altfel, se știe, fiecare om este un unicat, deosebindu-se de toți contemporanii săi, de toți cîți au trăit vreodată și toți cei ce vor veni după el în viitor, de unde și înțelegerea că suferința și evoluția bolii se manifestă diferit, fără să țină seama de litera cărții. Medicul tratează bolnavi și nu boli dinainte catalogate, promovînd astfel o medicină a omului sănătos, preventivă și profilactică, în perspectiva recuperării individului pentru muncă și viață, a inserției lui sociale. De aceea, îmi place să cred că actul medical se identifică, în cele mai multe cazuri, cu dragostea pentru om și cu respectul pentru normele deontologiei medicale. În lunga mea carieră de medic și organizator de sănătate publică, am cunoscut personal asemenea oameni cu dragoste de oameni, chirurgi și neurochirurgi, ortopezi și bronhologi, interniști, pediatri și cardiologi, medici de laborator și specialiști de vîrf în disciplinele lor putînd avea aceeași formă cu cei din elita universitară a școli medicale românești. În rîndurile corpului medical constănțean și al celorlalte cadre sanitare — surori și oficianți, biologi și chimiști — sînt numeroși cei cu dragoste de om, devotați profesiei și binelui public.

— Avînd în vedere evoluția spectaculoasă a progresului tehnic, ce sarcini noi se ridică în fața lucrătorilor din domeniul sanitar ?

www.ziuaconstanta.ro

— Pe lîngă numeroasele probleme soluționate pînă acum, noi probleme se pun pentru stabilirea celor mai corespunzătoare măsuri și condiții necesare asigurării ocrotirii sănătății populației. Într-o epocă cum este cea actuală, în care ritmul progresului tehnic este uluitor de rapid, cînd condițiile de viață și de muncă se modifică aproape în același ritm, medicina trebuie să sesizeze fenomenele noi, să sprijine ființa umană în adaptarea la noile condiții create de procesul de urbanizare și industrializare. Pe de altă parte, creșterea duratei medii de viață (în România, de la 42 ani în 1932, la peste 70 de ani în 1982) a pus și la noi pe primul plan bolile zise degenerative sau metabolice : cardiovasculare, de nutriție și altele, care se manifestă în a doua jumătate a vieții, deși instalarea lor, înceată și ascunsă, începe încă de la vîrsta tînără.

Maniera de abordare și rezolvare a unor asemenea probleme de sănătate este tot mai mult preventivă, nu numai prin măsuri de profilaxie primară, de asanare a mediului exterior, dar și prin programe de supraveghere medicală activă a unor grupuri tot mai mari de populație. Medicina actuală tinde să devină astfel din ce în ce mai mult o medicină preventivă.

Ca atare, niciodată educația sanitară nu a apărut mai indispensabilă ca astăzi, pentru a contribui la protecția omului într-un mediu exterior cu variați factori vătămători și de risc pentru sănătate, mai mult sau mai puțin cunoscuți.

— Apropierea de bolnav, înțelegerea lui în cercetarea și descifrarea întregii lui ființe, pătrunderea psihologică, contactul îndelungat și pasionat cu bolnavul conferă o deosebită noblețe profesiunii medicale — medicului.

— Dacă mă duc cu gîndul la cuvintele lui Hipocrate, care, referindu-se la etosul medicinii vremii lui, spunea că, deși soarta medicului este de a fi mai mult criticat decît onorat, medicina rămîne totuși una din cele mai nobile și mai frumoase profesiuni. Medicului îi sînt necesare o educație morală deosebită și o temeinică pregătire științifică.

Ce poate fi mai de preț decît recunoștința din privirea bolnavului către salvatorul lui, către cel care i-a alinat durerea, către cel care i-a oferit un ajutor eficient, l-a întîmpinat cu omenie, i-a oferit o îngrijire frățească, părintească, i-a ușurat suferințele.

www.ziuaconstanta.ro

Personalul din unitățile medico-sanitare — de la cele mai îndepărtate dispensare din mediul rural, puncte sanitare și orașe — și-a dobîndit prețuirea populației pentru munca sa pusă cu dragoste și pasiune, cu competență și umanism în slujba apărării și ocrotirii sănătății. Condițiile în care cadrele medicale își exercită nobila profesiune — fie în spitale, policlinici și circumscripții medicale — sînt mereu mai bune, ca urmare a eforturilor care se fac pentru dezvoltarea bazei materiale a sănătății, semn sigur și plin de semnificații, care atestă situarea grijii față de om în centrul preocupărilor partidului și statului nostru socialist.

Rezultatele obținute în domeniul ocrotirii sănătății se datoresc preocupării permanente a partidului și statului nostru pentru dezvoltarea continuă a asistenței sanitare în scopul ridicării calității acesteia.

— Vreți să ne amintiți debutul dv. profesional ?

— Am absolvit Facultatea de medicină generală în 1953 la București. Primii cinci ani i-am făcut la Cluj, apoi m-am transferat pentru a putea fi repartizat în Dobrogea, fiind născut în Constanța. În acea vreme, ținînd seama de starea economico-socială a Dobrogei, medicii evitau această regiune. După susținerea examenului de stat am fost repartizat ca medic de circumscripție rurală la Basarabi (Murfatlar). Circumscripția era formată din : comuna Basarabi cu satul Siminoc, comuna Valu lui Traian cu satul Valea Seacă, comuna Ciocîrlia de Jos cu satul Ciocîrlia de Sus. Practic aceasta se întindea de la ferma de lîngă cartierul Palas-Constanța și pînă la linia ferată Constanța-Negru Vodă. Eram singurul medic, nu aveam nici medic pediatru, nici stomatolog, trebuind să rezolv toate problemele medico-sanitare din circumscripție.

Populația deservită era de 12 000 de locuitori și muntori ai unităților agricole din teritoriu. Sediul circumscripției era la Basarabi, cu puncte sanitare la Ciocîrlia de Jos și Valu lui Traian. Personalul mediu era : un oficiant sanitar la Basarabi, o moașă la Casa de nașteri Basarabi care avea 10 paturi, o soră de ocrotire la Basarabi. Pentru Valu lui Traian și Valea Seacă aveam un oficiant sanitar și o moașă. La Ciocîrlia de Jos și Ciocîrlia de Sus aveam o soră medicală și o moașă. Am reușit ca toate gravidele din circumscripție să fie aduse pentru naștere la Casa de naștere Basarabi, care se afla în sediul

www.ziuaconstanta.ro

dispensarului, amplasat într-un local vizavi de școala generală, local care înainte fusese cîrciumă. În 1954 am fost ales deputat comunal. Cu sprijinul organizației de femei din comună și al unităților agricole din Basarabi, am dat un bal, la care am strîns 8000 lei. Cu această sumă am introdus lumina electrică și apa curentă în dispensar. Dispensarul era dotat cu o șaretă, fără cal. Am reușit, prin intervenții făcute la secția sanitară raională Medgidia de care aparțineam, să obțin un „cal normand" (cal de tracțiune, cu copitele mari și care mergea numai „la pas" și rareori „la trap"), în felul acesta putîndu-mă deplasa în toată raza deservită. Miercurea mergeam la Valu lui Traian, unde, toamna, iarna și primăvara, mă deplasam în comună călare, pe un cal al C.A.P. Valea Seacă. Consultațiile le dădeam la Stațiunea Experimentală Agricolă Valu lui Traian, la S.M.A. Valu lui Traian, la C.A.P. Valea Seacă. Totodată, mă ocupam și de bolnavi la domiciliu. Vinerea, mergeam la Ciocîrlia de Jos și de Sus și la I.A.S. Ciocîrlia, amplasat în plin cîmp, la circa 5—6 km de la șosea și C.A.P. Ciocîrlia de Jos și de Sus. Sîmbăta, la Siminoc unde dădeam consultații la C.A.P. Am stat la dispersanul Basarabi pînă în 1957, timp în care circumscripția devenise fruntașă pe raion, cînd am dat examen și am ocupat postul de medic consultant la serviciul medico-sanitar Port Constanța unde au fost directori, la început, dr. Farnache Gheorghe, apoi dr. Voinescu Elena. Programul zilnic era 7—11 spitalul S.M.S. Port, la secția boli interne, apoi 11—13 consultații în policlinica Port, mie fiindu-mi repartizați, pentru îngrijire, muncitorii portuari (divizia a 6-a) și muncitorii de la întreprinderea „23 August" Port. O oră pe zi, seara, făceam contravizită în spital. La S.M.S. Port am lucrat 2 ani. Aici am fost primit, în 1957, în partid.

În 1959, am devenit medic secundar boli contagioase la spitalul „dr. I. Sion", unde m-am pregătit în specialitate cu dr. Vasiliu Vasile, medic emerit. În 1959 am fost numit și director al Școlii de surori de Crucea Roșie, iar în 1960, director al Școlii tehnice sanitare Constanța.

In 1962 am devenit medic specialist în boli infecțioase și am primit sarcina din partea Comitetului județean de partid de a prelua Direcția Spitalului unificat Constanța. În această funcție, am muncit pînă în noiembrie 1979, cînd, îmbolnăvindu-mă, am solicitat să fiu

www.ziuaconstanta.ro

înlocuit, rămînînd să-mi continui activitatea ca medic al Cabinetului medical de partid și șeful secției contagioase III.

Din 1965, am devenit medic primar-boli infecțioase iar în prezent sînt medic primar gr. I În timp ce eram director al Spitalului Unificat din 1965 am fost și beneficiar al Spitalului județean de 1 000 de paturi ce începuse să fie construit și care a fost dat în folosință în 1969.

De la acea dată am devenit directorul Spitalului județean, iar din 1973 și director al Direcției Sanitare Județene Constanța, aceasta grefîndu-se pe Spitalul județean. În perioada cît am funcționat ca director al spitalului și apoi al Direcției sanitare, am fost, timp de mai multe legislaturi, deputat municipal, membru al Comitetului Executiv municipal Constanța, membru al Comitetului municipal de partid, apoi deputat județean, membru al Comitetului Executiv județean Constanța, membru al Comitetului județean P.C.R. și membru supleant al Biroului Comitetului județean P.C.R. Am fost distins cu Ordinul Muncii cl. a III-a, Ordinul „Meritul Sanitar cl. a IV-a" și alte medalii. Odată cu înființarea Consiliului Sanitar Superior, am devenit membru al acestuia — 1979.

— O viață de om, consacrată slujirii omului.

În continuarea dialogului privind grija acordată de partid sănătății celor ce muncesc, ne-am adresat conf. univ. dr. Laurian Șdic, șeful Clinicii universitare „Grand" din Eforie Nord, care în acest an a împlinit zece ani de activitate.

— Împlinirea a zece ani de la elaborarea istoricului Program al Partidului Comunist Român din inițiativa și sub gîndirea genială a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, coincide în mod fericit pentru noi cu zece ani de activitate a clinicii pusă în slujba îndeplinirii obiectivului ca în domeniul ocrotirii sanitare să se dezvolte activitățile medicale preventive, ridicarea nivelului de cultură sanitară a întregii populații, precum și asigurarea mijloacelor de apărare și refacere a sănătății oamenilor muncii.

Astăzi medicina românească urmărește din ce în ce mai mult să asigure cunoașterea mai profundă a fenomenelor biologice legate de acomodarea ființei umane la viața modernă, frînarea proceselor degenerative ale organismu-

www.ziuaconstanta.ro

lui uman și prelungirea duratei vieții active a omului, dezvoltarea sănătoasă, echilibrată fizic și psihic a tuturor membrilor societății, a constituit cadrul mobilizator în întreaga noastră activitate.

Datorită grijii deosebite a partidului și statului, pe litoralul maritim ca și în întreaga țară s-au creat condiții optime pentru asigurarea unei asistențe medicale balneofizicale moderne, în unități specializate. Această dezvoltare pe litoralul românesc a impus în mod necesar înființarea la 1 ianuarie 1974 la Eforie Nord a secției clinice „Grand". a Institutului de medicină fizică, balneologică și recuperare din București.

— Care sînt principalele preocupări ale clinicii ?

— Obiectivele principale ale secției clinice „Grand" sînt : formarea și perfecționarea pregătirii specialiștilor prin învățămînt universitar integrat la locul de origine caracteristic factorilor naturali terapeutici ; studierea posibilităților de valorificare superioară a acestora ; organizarea integrată a activităților de cercetare-învățămînt și practică prin tratarea metodică a celor suferinzi în vederea recuperării și observarea fenomenelor pe eșantioane reprezentative de bolnavi, caracteristici, cauze, efecte, pentru desprinderea experimentală a căilor și proceselor de recuperare și redare cît mai rapidă a valențelor capacităților de muncă.

Desfășurată pe linia tradiției școlii românești de balneofizioterapie această activitate complexă conformă cu cele mai noi cuceriri pe plan internațional, împlinește zece ani, prilej de bilanț și de întocmire a noi planuri de viitor pentru binele și prosperitatea asistenței medicale pe litoralul românesc.

— În ampla activitate de specializare a medicilor secundari din întreaga țară, de perfecționare a medicilor specialiști și a medicilor primari de specialitate de pe litoral, ați îndeplinit cerințele didactice de integrare a învățămîntului cu practica și cercetarea medicală. Ați înscris în activitatea acestor importante cadre medicale elemente noi de perfecționare a comportamentului științific și atitudini înaintate de etică medicală, pentru ridicarea nivelului activităților profesionale ?

— Da. În acest scop au fost organizate cursuri cu durată de 6—8 săptămîni pe care le-au absolvit în 16 cicluri 353 de medici. În anii 1974—1975 și 1979--1983 s-au desfășurat cursuri de perfecționare cu durata de

www.ziuaconstanta.ro

1 an fără scoatere din producție pentru 62 medici specialiști și primari de pe litoral. Sub egida Ministerului Sănătății s-au organizat cursuri de reciclare a cadrelor cu nivel mediu de pregătire ș.a.

Activitatea de cercetare a fost dirijată spre perfecționarea metodologiei de tratament în concepția unitară, pe baza studiilor și a experienței proprii, precum și a altor experiențe meritorii de pe litoral, din țară și străinătate. Rezultatele s-au concretizat pentru cercetarea aplicativă în realizarea unor teme de cercetare, care au rezolvat probleme dificile, neexplorate, privind în special ameliorarea unor metodologii de tratament. Pentru cercetarea fundamentală activitatea noastră a fost focalizată spre elucidarea unor mecanisme sanogenetice proprii factorilor naturali de tratament specific litoralului ca studiul modificărilor de reactivitate imunologică și reactivitate cardiovasculară.

— Dacă vreți să ne relatați despre activitatea de cercetare științifică ?

— De la înființarea clinicii și pînă în prezent au fost efectuate 46 lucrări științifice dintre care 15 în cadrul activității de plan a clinicii, celelalte constituind preocupări extraplan prezentate cu ocazia diferitelor manifestări științifice, 5 în cadrul unor manifestări științifice din străinătate, 3 prezentate la manifestările științifice internaționale ținute în țara noastră, mare parte prezentate în cadrul diverselor sesiuni științifice ale U.S.S.M. secția balneologie a litoralului sau cu ocazia diverselor simpozioane interjudețene. Unele din lucrări au fost publicate în reviste de specialitate și revista „Tulcea medicală". Majoritatea studiilor au fost publicate sub formă de rezumat în lucrarea „Terapeutică și recuperare pe litoral" semnată de întregul colectiv al clinicii.

În activitatea de cercetare științifică am antrenat și largi colective medicale din unitățile sanatoriale de pe litoral, menționînd contribuția acestor colective în tema privind eficiența tratamentului cu nămol cald și nămol rece, temă pentru care sînt în curs de studiere 2 000 de fișe-anchetă.

Pentru urmărirea eficienței activității didactice, cît și pentru o unitate de concepție pe litoral, s-au făcut îndrumări metodologice prin deplasări în sanatoriile de pe litoral cît și în unitățile de specialitate din municipiile Constanța și Tulcea, precum și în Medgidia.

www.ziuaconstanta.ro

De la înființarea clinicii au primit asistență și tratament medical un număr de 19 400 bolnavi, în medie 2 200 de bolnavi anual. Menționăm că pentru o terapeutică cît mai diferențiată, prin efortul clinicii s-a construit în incinta clinicii un ansamblu balneokinetoterapeutic, care a dat noi dimensiuni tratamentelor de recuperare.

— Privind preocupările de viitor ce ne puteți spune?

— Cît privește perspectiva și viitorul clinicii, în anii care urmează, se va da un loc tot mai important atît medicinii preventive, cît și celei curative și de recuperare. În acest context, terapeutica naturală în cadrul căreia balneofizioterapia, în speță talasoterapia, la care se adaugă kinetoterapia, repaosul, dietetica, vor juca în perspectivă un rol mai important. În aceste împrejurări este nevoie ca un număr mai mare de cadre medicale să își ridice nivelul de pregătire profesională, adîncind specializarea prin diferite forme și modalități.

Considerăm ca o necesitate continuarea și întărirea coordonării unitare a activității de învățămînt, cercetare și practica medicală pe litoral, prin dezvoltarea și modernizarea clinicii „Grand", dotarea ei cu aparatura necesară unui centru metodologic de specialitate conform particularităților litoralului românesc.

În acest fel se vor crea în continuare condiții pentru folosirea cît mai eficientă a potențialului curativ și științific al medicilor de pe litoral, valorificarea superioară a imensei baze materiale și naturale a grandioaselor amenajări existente pe litoral și implicit o creștere a prestigiului tratamentelor peste granițele țării.

Acum, cînd se împlinesc și zece ani de activitate a clinicii, aducem încă o dată profundul nostru omagiu politicii realiste a partidului și statului, personal secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, fiu din popor pentru popor, om de mare omenie, comunist identificat cu năzuințele poporului și ale patriei.

www.ziuaconstanta.ro

Comori de artă

Despre Dobrogea se spunea că posedă „mai multă cultură sub pămînt“ ; referirea se făcea, evident, la vestigiile unor binecunoscute cetăți aflate în plină înflorire acum peste două milenii, la Histria, Tomis, Callatis. Cu toate acestea, peisajul dobrogean, întinderile albastre ale mării au atras dintotdeauna pictori, sculptori care le-au imortalizat, realizînd, ca o dovadă a forței de creație a poporului nostru, lucrări de artă ce minunează iubitorul de frumos.

Din punct de vedere documentar, interesul creatorilor români pentru peisajul dobrogean poate fi consemnat ca avîndu-și originile în perioada de sfîrșit a secolului trecut, etapă în care pătrund în arta noastră cuceririle de plein-air. Apropierea nu este întîmplătoare, deoarece Dobrogea, prin desfășurările largi ale peisajului ei amplu, prin lumina specifică, putea să medieze cristalizarea formelor, aflarea unui suport care să slujească manifestării unor virtuți coloristice ce vor deveni caracteristice școlii naționale de pictură.

Trei opere, „Canoniera Grivița în portul Constanța“, „Portul Constanța“ și „Corăbii în portul Constanța“, lucrate în verile anilor 1881 și 1882, atestă popasul lui Theodor Aman la Constanța și totodată o anume preocupare a artistului pentru irizarea luminii, pentru prospețimea tonurilor, pentru claritatea atmosferei, toate surprinzătoare atunci pentru convingerile plastice ale acestui pictor academist.

www.ziuaconstanta.ro

Nicolae Grigorescu, oaspete al familiei V. A. Urechia, în casa acesteia din cartierul Viile, o va picta pe Zettina Urechia, într-o manieră inspirată artistului de țărmul românesc, sugestiv intitulată „La malul mării".

Prezența în Dobrogea a pictorului Sava Henția, determinată, desigur, de comanda ce i se ceruse pentru executarea unui tablou care să evoce momentul inaugural al podului de la Cernavodă nu a fost, credem, și singura. Artistul trebuie să fi revenit în documentare, pentru că numai pe baza schițelor și notațiilor însemnate atunci la fața locului nu ar fi putut realiza opera cu caracter festiv solicitată.

Numărul mare de peisaje marine datorate lui Eugeniu Voinescu atestă, de asemenea, popasurile sale periodice în Dobrogea.

— Considerăm important — ne spune criticul de artă Florica Cruceru — să menționăm prezența unor artiști cunoscuți ai plasticii românești în acest ținut, pentru a încheia contracte de pictură murală, laică sau bisericească ; finalizate sau nu, ele sînt mărturie a trecerii lor pe aici.

Se știe că Gheorghe Tattarescu a încheiat un contract pentru pictarea icoanelor tîmplei bisericii din comuna Nicolae Bălcescu ; Nicolae Vermont va executa, după obiceiul timpului, zugrăvirea bisericii din Cernavodă ; Ștefan Luchian și Constantin Artachino se vor fi angajat să picteze una dintre bisericile din Tulcea ; George Demetrescu Mirea primea, în același timp, comanda primăriei pentru decorarea catedralei din Constanța ; Ion Theodorescu Sion încheia cu aceeași primărie, un contract pentru pictarea sălii de recepție a Consiliului comunal din noul palat administrativ, aflat atunci în construcție ; Nicolae Tonitza a executat, împreună cu pictorii Constantin Bacalu și Jean Buiuc, pictura bisericii Sf. Gheorghe Nou, iar Nina Arbore pe aceea a bisericii Sf. Constantin și Elena ș.a. ș.a.

Prezența artiștilor români în Dobrogea, la sfîrșitul veacului trecut și începutul celui de al XX-lea, determinată de călătorii pentru cure balneare și pentru comenzi de pictură laică sau bisericească vor fi totuși sporadice, vremelnice și întîmplătoare.

Marii pictori ai acestui ținut și ai acestei lumini, în formația cărora pictura de aer liber și mai ales sugestiile

www.ziuaconstanta.ro

impresionismului s-au gravat profund, deschizînd opera lor către observarea nemijlocită a naturii, către luminozitatea incandescentă a culorii, către limbajul unificator al acesteia, aparțin generațiilor imediat următoare.

Ținut prin excelență al luminii, Dobrogea, ca motiv pictural, va determina cristalizări de viziuni divers și diferit asimilate ; lumina Dobrogei va pătrunde puternic în alcătuirea plastică a imaginii, determinînd-o.

Caracterul calitativ nou al operelor inspirate de litoral și Dobrogea va putea fi sesizat, purtînd amprenta personală a fiecărui creator, încă de la începutul acestui veac, la Gheorghe Petrașcu în peisajele din Constanța și Mangalia ; la Ștefan Luchian în imaginile inspirate de Constanța, Tuzla și Techirghiol ; la Jean Al. Steriadi în lucrări realizate pe malul Dunării, la Cernavodă și Mangalia, precum și în opera artiștilor care, din ce în ce mai numeroși, vor poposi an de an în Dobrogea : Ion Theodorescu Sion, Nicolae Dărăscu, Ipolit Strîmbulescu, Camil Ressu, Alexandru Satmari ș.a. Însuși Theodor Pallady, ca oaspete al lui Lazăr Munteanu (colecționar, jurist în acea vreme la Constanța), va fi fost întîlnit de către Marius Bunescu instalat cu șevaletul pe malul mării, la Constanța, așa cum mărturisește colegul său mai tînăr în „Însemnările unui pictor". Acestui grup i se vor adăuga, la începutul celui de-al doilea deceniu al veacului, Samuel Mützner, Iosif Iser, Sabin Popp, apoi Ștefan Dimitrescu, Nicolae Tonitza, Francisc Șirato, Cecilia Cuțescu Storck, Vasile Popescu, Dumitru Ghiață, Lucian Grigorescu și numeroși alții, care vor reveni an de an pe litoralul Mării Negre. Astfel, pentru istoria artei românești Dobrogea a reprezentat nu numai un loc al vacanțelor estivale active, ci și un subiect preferențial, ce a conferit în timp calități definitorii, poate chiar o matrice stilistică proprie peisagisticii din perioada interbelică, prin tot ceea ce ea a dat mai valoros.

— Noua epocă istorică deschisă de August 1944, efervescența ei creatoare, materializată în nebănuite realizări în toate domeniile vieții din țara noastră, au determinat dezvoltarea orașelor și odată cu ea pe aceea a artei de for public, gen cultural ce corespunde plenar unor noi exigențe ale memoriei colective a societății, ale educației prin artă. Funcției memorialistice a monumentului, a lucrării de artă monumentală în genere i se va adăuga funcția estetică și educativă. Arta monumentală a lito-

www.ziuaconstanta.ro

ralului, municipiului și județului Constanța a cunoscut o amploare fără precedent în anii socialismului, prezentată în lucrarea pe care dv., tovarășe Florica Cruceru, ați publicat-o în anul 1973 și care se referă la cele peste două sute de opere amplasate aici. Vorbiți-ne despre istoricul de edificare a monumentelor Dobrogei, care consemnează cîteva inițiative demne de semnalat.

— Arta monumentală a Dobrogei și litoralului cunoaște în anii socialismului o evoluție fără precedent, prin număr, varietate tematică și tehnică ; concordantă construcțiilor, ea devine adesea element ambiental creator de desfășurări spațiale. Asociată programului arhitectonic și urbanistic, tinzînd să corespundă impetuoasei dezvoltări a litoralului, caracterului modern al construcțiilor, arta de for public și-a găsit aici locul ideal de amplasare, atestat prin numărul foarte mare al lucrărilor ce-l decorează. Artiști de prestigiu, precum C. Medrea, I. Jalea, I. Irimescu, B. Caragea, Z. Băicoianu, C. Baraschi, Gh. Popescu, I. Bitzan, Ada Medrea, I. Kassargian, C. Storck-Botez, C. Grosu, S. Chintilă, C. Blendea, E. și S. Băiaș, W. Demeter, H. Flămîndu, A. Bolea, S. Radu, M. Cocea, M. Mihai și numeroși alții, vor semna opere de sculptură, mozaic, ceramică, frescă, zgrafitto, care vor înnobila spațiile dintre construcții, sau clădirile însele, în interiorul sau exteriorul lor.

În cadrul acestora, un ansamblu reprezentativ pentru arta monumentală a litoralului îl constituie opera lui Cornel Medrea. Numeroasele sale lucrări existente aici vizează generozitatea cu care artistul însuși a donat Constanței și Mamaiei opere, socotind stațiunile locuri ideale de amplasare.

Pe faleza orașului Constanța, simbol deopotrivă al perenității și eternității noastre, „Arcașul“ lui Ion Jalea este emblema artei individuale și a culturii naționale, ce stă sub semnul umanismului, acut contemporană și totodată intercalată în ritmica firească a unei vaste și îndelungate tradiții.

Monumentul „Victoriei“, datorat lui Boris Caragea, amplasat în parcul Consiliului popular, se integrează sensului celor mai vădite tradiții, prin reprezentarea avîntată, simbolică. Destinată să amintească și să glorifice în material peren o națiune, această lucrare îndeplinește evident un rol educativ și patriotic.

www.ziuaconstanta.ro

Construită în cartierul gării din Constanța, „Fîntîna" lui Constantin Lucaci implinește organic ambianța aleasă, intercalînd, în geometria urbană, varietatea ei cromatică și linia ei savantă.

Un ansamblu ambiental experimental îl oferă stațiunea Costinești, în care lucrări de sculptură, uneori adevărate construcții spațiale, gîndite într-o raportare organică la mediu, sînt încadrate într-un spațiu care le ordonează, anexîndu-l. Stațiunea Olimp oferă sugestii fructuoase pentru realizarea reliefurilor decorative ale fațadelor clădirilor, alcătuite din moduli, integrate arhitecturii, ca și naturii locale.

Patrimoniul de monumente al Dobrogei se completează an de an prin lucrări, dintre care unele realizate în cadrul unor tabere de creație, acțiuni colective menite să implice mai profund artistul în contemporaneitate. Interdependența dintre om și mediul ambiant, în care acesta din urmă devine element modelator, fiind modelat la rîndul său, impune o „plastico-sociologie" caracteristică epocii noastre.

— În anii socialismului artele plastice au cunoscut o amplă dezvoltare în Dobrogea. Muzeele din Constanța, Topalu, Limanu, Medgidia sînt larg deschise îndrăgostiților de frumos, care vin să admire tablourile lui Aman sau Grigorescu, Luchian sau Tonitza...

— Numărul important al muzeelor de artă de pe întregul cuprins al Dobrogei, constituite în ultimii 20 de ani, atestă grija pe care statul socialist o acordă dezvoltării regiunilor țării și sub aspect cultural.

Apărut în mai 1961, ca secție a Muzeului regional de arheologie din Constanța, Muzeul de artă a devenit unitate independentă în luna octombrie a aceluiași an. Alcătuit la începuturile sale ca o amplă expoziție permanentă, muzeul era organizat conform unei concepții cronologic evolutive care își propunea ca domeniu de cuprindere sfîrșitul secolului al XIX-lea, arta modernă și contemporană a veacului nostru. Concentrînd inițial un fond de cinci sute de opere de pictură, sculptură și grafică, provenite din vechea pinacotecă a municipiului Constanța (ce reprezintă donațiile artiștilor participanți la expoziția jubiliară a Semicentenarului Dobrogei din 1928) și din transferuri de la Muzeul de Artă a R. S. România, noua instituție a beneficiat atunci de importante donații ale unor artiști dobrogeni prin origine sau legați,

www.ziuaconstanta.ro

prin activitatea lor anterioară, de acest ținut : Ion Jalea, Boris Caragea, Alexandru Ciucurencu, Marius Bunescu, Cornel și Ada Medrea, Zoe Băicoianu ș.a.

În acești primi ani de existență, organizat într-o clădire datînd din anul 1895, special amenajată, situată în zona peninsulară a orașului, muzeul a desfășurat o activitate sistematică de popularizare, vizînd cele mai diverse categorii de public, pentru a se impune în conștiința maselor. Răspunzînd exigențelor și normelor științifice implicite de existență a acestei categorii de instituții, activitatea muzeului a evoluat pe mai multe direcții ferm corelate. Printre acestea, achiziționarea unor opere de referință ale perioadei de cuprindere propusă — artă modernă și contemporană — a fost una dintre preocupările constante, care a condus către acumularea în timp a unui valoros patrimoniu, evident, ca urmare a deplinei înțelegeri și sprijinului acordat de către forurile locale. Evocînd originile modeste ale colecției de artă constănțene, în faza de debut, dorim să subliniem aportul exclusiv al anilor următori care a determinat creșterea și diversificarea patrimoniului artistic, ce a ajuns de la cinci sute, cît însuma în 1961, la peste șase mii opt sute în prezent, creștere determinată și de operele transferate de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste București și Comitetul județean de cultură și educație socialistă Constanța.

În aceste condiții se impunea repartizarea unui nou spațiu, cu o capacitate expozabilă în măsură să valorifice patrimoniul acumulat, nu numai prin expunerea de bază, ci și prin expoziții tematice : comemorative, omagiale, monografice etc.

Beneficiind de aceeași permanentă atenție din partea forurilor locale de partid și de stat, muzeul din Constanța a putut proceda la reorganizarea sa într-un nou sediu în care prezintă publicului un amplu și valoros compendiu al artei românești moderne și contemporane, structurat cronologic și axat preponderent pe subiectul dobrogean, motiv major de inspirație în arta românească, cunoscut fiind faptul că acest mirific colț de țară a atras de-a lungul timpului pe artiști și a căror întîlnire cu Dobrogea a operat, în creația fiecăruia dintre ei, mutații importante, definind în ansamblu calități distincte ale școlii românești de pictură. Noul muzeu reorganizat în 1982, în acest local cu spații generoase, inundate de lu-

www.ziuaconstanta.ro

mină, grupează opere ale celor mai reprezentative personalități, pictori și sculptori români, de la Th. Aman, I. Andreescu, Șt. Luchian, I. Georgescu, Șt. I. Valbudea, D. Paciurea, Gh. Petrașcu, N. N. Tonitza, Fr. Șirato, Șt. Dimitrescu, N. Dărăscu, C. Ressu, J. Al. Steriadi, V. Popescu ș.a., la L. Grigorescu, Al. Ciucurencu, I. Țuculescu, C. Baba, I. Musceleanu, C. Medrea, I. Jalea, I. Irimescu, Gh. Anghel și numeroși alții. Această enunțare, la care ar trebui adăugate operele de referință din creația fiecărui artist, participante în cadrul marilor expoziții naționale organizate în ultimele două decenii (I. Andreescu, Șt. Luchian, Th. Pallady, N. N. Tonitza, Gh. Petrașcu, N. Dărăscu, L. Grigorescu, Fr. Șirato, D. Paciurea, C. Ressu, M. Bunescu, I. Jalea ș.a.), opere emblematice pentru arta românească în general, nu poate decît sugera ambianța și atmosfera, cît și conținutul acestui muzeu modern, în care săli întregi dedicate marilor noștri creatori trăiesc în lumina naturală atît de specifică acestui ținut, lumină în a cărei căutare au și venit aici, an de an, generații întregi de pictori.

Respectînd criteriile cronologice firești prezentării școlii românești de artă, în perioadele amintite, opera fiecărui artist este eșalonată pe etape de creație, încercîndu-se astfel o expunere stringent logică, a evoluției principalilor noștri pictori, sculptori și graficieni. În cazul tuturor artiștilor care au pictat în Dobrogea și în creația cărora motivul dobrogean a operat mutații majore, s-au inclus pe simeza muzeului, coexistînd cu celelalte genuri abordate de pictori sau graficieni, creații determinante ale artei de inspirație locală. S-a urmărit astfel, prin contactul direct, percutant în opera de artă, evidențierea locului și rolului Dobrogei în evoluția peisagisticii naționale moderne și contemporane. Păstrător, așadar, al unui foarte bogat și valoros tezaur artistic, Muzeul de artă din Constanța este totodată un organism cultural viu, ale cărui legături cu publicul se întrețes, evoluînd pe multiple căi și atrăgînd în variatele forme educative pe care le organizează, deopotrivă adulți, tineri, elevi, turiști din împrejurimi, din întreaga țară și de peste hotare.

Muzeul Dinu și Sevasta Vintilă din comuna Topalu a fost constituit în anul 1960, pe baza donației celor două sute două zeci și opt de opere de artă ale dr. Vintilă D. Gheorghe (1898—1978). Patrimoniul muzeal grupat

www.ziuaconstanta.ro

aici însumează un secol de artă plastică românească, într-o pondere care acordă picturii rolul primordial. Interesat îndeaproape de arta autentică a timpului său (începuturile colecției datează din deceniul al treilea al veacului nostru), admirator și prieten al creatorilor din „grupul celor patru" — Tonitza, Dimitrescu, Șirato, Han — dr. Vintilă va realiza prin colecția sa, în primul rînd, un grupaj sintetic din operele acestora. Astfel, de pildă, Tonitza este reprezentat cu optsprezece uleiuri, multe dintre ele fiind considerate ca reprezentative pentru etapele de evoluție parcurse de acest pictor. Dintre creatorii cărora colecționarul le-a dedicat ansambluri, trebuie amintiți : Th. Pallady, Gh. Petrașcu, N. Dărăscu, C. Ressu, O. Băncilă, St. Popescu, M. Bunescu ș.a. Nu există creator important al artei moderne românești care să fi fost omis din colecție ; și chiar dacă pictori și sculptori de importanța unui Grigorescu, Luchian sau Paciurea nu sînt reprezentați decît printr-o singură operă, aceasta se intitulează : „Ciobănaș cu oi". „Femeie cu copil la marginea orașului", „Himera apei", lucrări dintre cele mai reprezentative și importante în opera artiștilor citați. Acestei colecții i-a fost afectată, în comuna natală a donatorului, casa părinților săi, Dinu și Sevasta Vintilă, învățători ai comunei la sfîrșitul secolului trecut. Prin originalitatea acestui lăcaș de cultură (de fapt ca dată de constituire, primul muzeu de artă al Dobrogei), el este integrat definitiv în circuitul valorilor culturale ale țării. Frecventa participare a unor opere de artă din Muzeul de la Topalu (ca și din acela al Constanței), în cadrul tuturor expozițiilor naționale — retrospective, omagiale, comemorative — organizate în țară sau peste hotare, demonstrează marea putere de circulație a acestora, concordantă valorii lor intrinsece, precum și caracterului dinamic al relațiilor muzeului cu un public larg, variat și divers. Ansamblul constituit la Topalu se valorifică deopotrivă și prin rolul instituției de factor activ de cultură pe care l-a dobîndit în cei peste douăzeci de ani de existență. Extinderea spațiului clădirii muzeului de la Topalu, în 1973, a favorizat contemporaneizarea colecției dăruită de dr. Vintilă D. Gheorghe, prin completarea cu lucrări de pictură realizate în tabăra organizată la Topalu în 1972, în colaborare cu Uniunea Artiștilor Plastici din R. S. România. În acest fel operele donate muzeului au devenit succe-

www.ziuaconstanta.ro

siune cronologică firească, nucleu de artă contemporană, cronică plastică elocventă a unor realități din comuna Topalu.

Pentru a diversifica rețeaua muzeistică dobrogeană, Uniunea Artiștilor Plastici a donat în anul 1961, pentru înființarea unui muzeu în comuna Limanu, nouăzeci și cinci de lucrări de pictură, sculptură și grafică contemporană. Acțiunea era urmarea firească a prezenței în Dobrogea, cu un an înainte, a peste o sută de artiști, care, veniți în documentare timp de două luni, își propuneau să cunoască direct viața satului dobrogean și să semnifice atmosfera și realitățile acestuia, în opere. Marea expoziție „Imagini dobrogene" organizată cu lucrările rezultate a format materialul necesar constituirii muzeului de artă din comuna Limanu. Bazat așadar, pe existența unui lot de opere inițial incluzînd lucrări ale unor artiști de prestigiu din perioada anilor 1959—1960, păstrînd ideea de bază a expunerii — aceea a unui nucleu de artă contemporană — urmărind de preferință evoluția artiștilor care figurau în donație în anul înființării, expozițiile acestui muzeu sînt schimbate ciclic, particularitate organizatorică și totodată posibilitate de valorificare armonioasă a bogatei colecții de artă contemporană a muzeului constănțean.

Muzeu al artei și al artiștilor dobrogeni, ce valorifică această „cale solară a picturii românești", frecventată cu pertinență de generații întregi de pictori (colecția muzeului de artă din Medgidia), deschis publicului în anul 1964 și reorganizat, într-o nouă clădire, în anul 1975, reface traiectul artei moderne românești printr-un singur subiect literar și grupează arta contemporană pe criterii selective zonale. Expoziția permanentă a Muzeului de artă din Medgidia cuprinde așadar o selecție tematică din creația pictorilor Petrașcu, Șirato, Dimitrescu, Tonitza, Dărăscu, Steriadi, V. Popescu, S. Popp, în al căror demers creator Dobrogea a constituit pertinent un spațiu de referință, opere ale artiștilor dobrogeni prin origine, cît și creația Filialelor U.A.P. Constanța și Tulcea. Pictorului Lucian Grigorescu, originar din Medgidia, i-a fost afectat un spațiu amplu, gîndit omagial, care evocă, parțial și prin obiectele expuse, universul de creație al artistului din ultimii ani de viață.

Sînt prezenți prin opere dobrogenii : Al. Ciucurencu, Spiru Chintilă, Vasile Brătulescu, Ion Bitzan, Petre Be-

www.ziuaconstanta.ro

divan, Ion Pacea, Ion Nicodim, Florica și Marcela Cordescu, Wanda Sachelarie, Șerfi Șerbănescu, Gabriela Pătulea Drăguț, Sultana Maitec, Aurel Iacobescu, Lia Szasz, Mihaela Nica ș.a., prin opere care definesc liniile directoare ale artei lor din ultimii ani, informînd despre adecvarea limbajului modern la noile structuri ale societății socialiste. Prezentarea monografică a unui subiect literar atît de definitoriu în peisagistica românească modernă și secțiune tematică în arta contemporană, Muzeul de artă din Medgidia înfățișează, asociate și supuse comparației, două tipuri de a privi și concepe lumea : primul, sinteză a datelor oferite de pictura interbelică, ar fi acela al contemplației, al reveriei în fața spectacolului unei naturi incitante ; secundul, sinteză a operelor datorate conștiinței noi, socialiste, este acela al angajării lucid, revelator, patriotic.

Colecția de sculptură Ion Jalea, secție a Muzeului de artă Constanța, este situată într-una dintre zonele cele mai pitorești ale orașului, peninsula, frecventată pentru perspectiva pe care o oferă asupra mării, falezei și portului, într-unul dintre edificiile cele mai personale pentru confluența care s-a operat în Dobrogea între arhitectura românească de aleasă tradiție și influențele penetrante pe diferite căi de acces, ale stilurilor constructive orientale.

Constituit în urma donației autorului, în anul 1968, ca un omagiu adus Dobrogei natale, muzeul grupează în sălile sale o selecție riguroasă și caracteristică pentru evoluția conceptuală și stilistică a sculptorului, desfășurată pe o perioadă de activitate ce însumează peste șase decenii. Această colecție întrunește armonia unui ansamblu definitoriu pentru arta lui Ion Jalea, dar și pentru sculptura românească contemporană.

Ideea de a prezenta în asemenea ansambluri artiști dobrogeni și artă legată prin subiect de Dobrogea constituie una dintre intenționalitățile fundamentale ale întregii activități muzeistice dobrogene.

Acțiunii de achiziționare a unor opere de artă, preocupare permanentă a colectivului de specialiști din muzeu, i se subsumează și aceea de recuperare a obiectelor etnografice și de artă populară din zona Dobrogei, obiecte de civilizație care pledează pentru permanența poporului român în această zonă, pentru continuitatea unor obiceiuri, datini, tehnici și motive stilistice, pentru spe-

www.ziuaconstanta.ro

cificitatea unui spațiu cultural românesc. Evident, nu au fost ignorate nici producțiile altor populații care au locuit, alături de covîrșitoarea majoritate românească, în acest spațiu : turci, tătari, bulgari, ruși. Pe baza acestui material (care se cifrează la peste trei mii de obiecte), s-a organizat, în anul 1972, în clădirea vechii poște, reamenajată muzeistic, Colecția de artă populară din Dobrogea, care prezintă piese de port, podoabe, textile de interior, obiecte de uz casnic etc.

Muzeul de artă din Constanța a organizat și deținut temporar spre valorificare Expoziția permanentă de artă din Babadag, între anii 1963—1967, al cărei nucleu de opere — pictură și sculptură — transferat județului Tulcea a devenit, prin extindere și amplificare, secție de artă a Muzeului Delta Dunării din Tulcea.

De asemenea, fondarea în 1964 a Casei memoriale „Panait Cerna", în localitatea a cărei denumire poetul a adoptat-o, se datorează tot Muzeului de artă din Constanța, ea depinzînd, în momentul de față, de județul Tulcea, căruia i se integrează geografic.

— Dobrogea se mîndrește cu Alexandru Ciucurencu, a cărui operă a fost expusă în mari orașe ale lumii, cu Ion Nicodim, autorul monumentalei tapiserii inspirate din opera „Cîntare omului", care împodobește sala delegațiilor de la Palatul Națiunilor Unite din New-York, Marius Bunescu, Stavru Tarasov, Lucian Grigorescu, Ion Jalea...

— Participarea artiștilor care au frecventat cu asiduitate Dobrogea, alături de unii creatori locali în expoziții de grup organizate la Constanța, revenirile lor repetate în diferite localități de pe litoral sau din centrul și nordul Dobrogei, la Cernavodă, Hîrșova, Medgidia, Tulcea, Sulina ș.a. unde pictează, pasionați de aspectul și lumina mirifică a acestor locuri, au determinat, desigur, nu numai noi orientări ale propriei creații, ci vor fi operat și oarecari influențe asupra creatorilor stabiliți aici. Atît aceste legături, cît și confruntarea artiștilor locali cu arta românească, prin participările lor la saloane oficiale sau în unele expoziții de grup organizate la București, vor fi vehiculat influențe determinante în evoluția mișcării cultural-artistice dobrogene, cel puțin în sensul dinamizării ei. Este vorba de pictorii mai puțin cunoscuți, de importanță zonală, precum : Enache Cardaș, Stavru Tarasov, Gheorghe Sârbu, George Cardaș

www.ziuaconstanta.ro

și sculptorul Vasile Chiriachide, al căror loc de obîrșie este orașul sau județul Tulcea. Alături de aceștia, numeroși alți profesori de desen din Constanța sau pictori stabiliți vremelnic în Dobrogea au contribuit la efervescența climatului artistic local și, în acest sens, presa vremii și arhiva Dobrogei conservă numeroase documente, mărturii ale activității expoziționale ale acestora.

Spațiu geografic ce a operat de-a lungul timpului mutații calitative în arta tuturor pictorilor poposiți în această regiune, Dobrogea este totodată locul de baștină a numeroși pictori, sculptori și graficieni, a căror apartenență la ierarhia valorică a plasticii naționale s-a stabilit și s-a decantat în timp ca urmare a înaltei ținute a creației lor. Numărul mare al acestora, opera lor cunoscută în țară și peste hotare pun în evidență, deși parțial, contribuția Dobrogei la evoluția școlii românești de artă.

Lucrarea „Artiști dobrogeni", editată în 1977 de către Muzeul de artă din Constanța, inserează toți pictorii, sculptorii și graficienii născuți în zonă, fără operări selective sau valorice. De aceea vom enunța în cele ce urmează cîteva dintre personalitățile cele mai reprezentative, dintre cei 60 cîți grupează publicația menționată : Lucian Grigorescu, Ion Jalea, Boris Caragea, Cristea Grosu, Alexandru Ciucurencu, Victor Rusu Ciobanu, Mihail Gion, Florica Cordescu, Marcela Cordescu, Wanda Sachelarie, Cik Damadian, Spiru Chintilă, Ion Bitzan, Ion Pacea, Lia Szasz, Ion Nicodim, George Leolea.

Aparținînd, așadar, prin origine acestei zone, ei au păstrat permanent legătura cu Dobrogea, manifestînd, dincolo de dragostea constantă pentru ținutul natal, un interes deosebit muzeului din Constanța, căruia i-au oferit generoase donații, fiecare dintre acestea putîndu-se alcătui în ansambluri expoziționale capabile să definească demersul lor creator și îmbogățind patrimoniul muzeului constănțean.

— Prin ce s-au impus expozițiile colective, personale ale artiștilor plastici dobrogeni ? Se poate, după cîte știu, vorbi de unele participări ale acestora, cu opere, în manifestări naționale, cît și în prestigioase expoziții internaționale ?

— Prodigioasa și valoroasa activitate a artiștilor dobrogeni a determinat prezența operelor lor, în țară, ca

www.ziuaconstanta.ro

și peste hotare, în expoziții personale sau de grup, de înaltă ținută, precum și în cadrul unor ansambluri expoziționale internaționale. Înșiruirea acestora ar părea poate aridă și ar depăși mult cadrul acestei discuții. Ne vom limita deci a enunța unele participări de prestigiu ale cîtorva artiști, prin care aceștia au contribuit la impunerea artei românești peste hotare. Vom menționa deci că celor 65 de expoziții personale, organizate în țară, li se adaugă peste 20 de participări în ansambluri de artă românească deschise peste hotare și peste 20 de prezențe în expoziții internaționale ale artistului poporului Ion Jalea ; vom preciza că artistul poporului Boris Caragea a reprezentat țara în 15 expoziții internaționale, iar Spiru Chintilă în 16 asemenea manifestări ; Ion Bitzan a expus opere în 15 expoziții internaționale ; Ion Pacea a organizat expoziții personale în 14 centre ale lumii, participînd la tot atîtea manifestări internaționale ; Ion Nicodim a fost prezent în 20 de ansambluri expoziționale internaționale, primind, între alte distincții, în 1968 premiul UNESCO. De altfel, încă din anul 1954 și pînă în prezent, unii dintre artiștii dobrogeni (B. Caragea, I. Bitzan, I. Nicodim, I. Pacea, A. Poch, L. Szasz, G. Leolea s.a.) au primit importante distincții și premii în cadrul unor festivaluri, concursuri și mari ansambluri artistice internaționale, care au avut loc în diferite țări ale lumii : Polonia, Belgia, Iugoslavia, Portugalia, Cehoslovacia, Franța, Italia, Turcia, Austria, Japonia, Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii, Spania și altele.

În cadrul fiecărei Bienale de la Veneția, artiștii menționați, precum și alții au reprezentat prin operele lor România, cucerind succese importante, consemnate cu consecvență de presa străină și internă de specialitate.

În toate marile manifestări de artă românească organizate în lume, creația noastră s-a impus ca rezultat al unei școli de mari coloriști, la prestigiul ei internațional artiștii dobrogeni avînd una dintre cele mai importante contribuții.

— V-am ruga să ne vorbiți despre Tabăra națională a artiștilor ceramiști de la Medgidia ?

— Fenomenul taberelor și simpozioanelor de creație și-a găsit în Dobrogea un ținut preferențial, atît prin raportarea la tradiție, cît și prin spațiile deschise de impostare.

www.ziuaconstanta.ro

Taberele naționale de ceramică organizate la Medgidia în opt ediții, între anii 1971—1978, au avut ca scop elaborarea unor opere care, amplasate în spațiul orașului, să creeze ambianțe corespunzătoare. Adecvate, în general, acestui scop, lucrările executate și temporar amplasate în punctele urbane nodale (spunem temporar, deoarece odată cu începerea lucrărilor Complexului hidroenergetic și de navigație Dunăre-Marea Neagră, care modifică substanțial orașul, unele lucrări au fost îndepărtate, urmînd să fie reamplasate în noua structură urbanistică, după terminarea lucrărilor Canalului), denotă monumentalitate, precum și o adecvare a viziunii și concepției artistice la spațiul arhitectonic sau natural în care ele există și pe care îl completează sau îl modifică. Devenit un oraș al artelor, datorită acestor tabere, prin reala și activa prezență a Muzeului de artă modernă și contemporană, precum și prin lucrările de artă monumentală executate de studenții Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu" din București, în succesivi ani ai practicii de vară, sau prin lucrări de diplomă ale absolvenților (mozaicuri, zgrafittouri, fresce, obiecte spațiale ș.a.), Medgidia se prezintă ca o cetate deschisă frumosului, experimentului și creativității, ca un real muzeu în aer liber.

Fenomenul taberelor și simpozioanelor de artă s-a diversificat în Dobrogea, printr-o inițiativă colectivă a Uniunii Artiștilor Plastici din R.S. România și a Muzeului de artă Constanța, care au organizat în 1972 la Topalu, în 1973 la Ostrov și din 1974 la Constanța un simpozion anual de pictură și în ultimii trei ani unul de grafică, ambele grupînd 40 de participanți. Intențiile organizatorice au fost certe : documentarea artiștilor în vastele șantiere ale Dobrogei, reluarea motivului local în pictură și raportarea astfel la tradiția majoră a artei moderne, promovarea creației autentice (selecția artiștilar participanți fiind severă și comportînd exclusiv criterii valorice) și educația estetică a unui public larg.

Tematica acestor simpozioane nu a fost restrictivă, după cum nu s-au limitat nici genurile în care artiștii au dorit să lucreze. Și dacă totuși predomină, între sutele de lucrări realizate în cadrul sau prin intermediul acestor simpozioane, peisajul, diversitatea speciilor acestuia privează aportul lor colectiv de monotonie sau unidirecționare.

www.ziuaconstanta.ro

Emulația simpozioanelor de la Constanța (ale căror opere rezultate intră, prin donație, în patrimoniul muzeului constănțean), capacitatea lor formativă, sînt probate și de persistența motivului dobrogean, a luminii incendiare atît de specifice acestui ținut, în creația unor reputați artiști contemporani, prin cicluri de lucrări intitulate : marine, șantier naval, canal în construcție etc.

— Ce întreprinde muzeul pentru popularizarea comorilor de artă de care dispune ?

— Spațiul geografic și cultural în care muzeul este plasat propune o activitate structurată pe multiple planuri, corespunzătoare acestei instituții cu caracter deschis, angajată în dezbaterea artistică și educațională a artelor.

Nucleu de bază, expoziția permanentă oferă unui public divers contactul cu valori ale artei moderne și contemporane care definesc patrimoniul muzeului, particularizîndu-l prin atenția special acordată, în expunere, „spațiului" dobrogean, ponderii sale în cadrul peisagisticii naționale. Prin urmare, etalarea operelor propune de la sine cuprinderea în cadrul unor acțiuni seriale, desfășurate la sediu, a unor categorii largi de public, structurat după vîrste și profesii, urmărind cunoașterea și aprofundarea în conștiințe a tezaurului artistic prezent aici, capabil să contureze evoluția în ansamblu a fenomenului artistic din țara noastră. În această categorie de informare și orientare se încadrează acțiunile de tipul ghidajelor tematice, al lectoratelor și orelor de dirigenție pentru elevi, solicitate.

Familiarizarea publicului cu valorile patrimoniale ale muzeului se continuă și în contextul expozițiilor temporare — omagiale, tematice, aniversare. Expozițiile temporare organizate diversifică viața artistică locală, informînd asupra unor acte culturale prestigioase (în cazul celor organizate cu alte muzee din țară) și valorifică patrimoniul colecției proprii, comemorează aniversări ale istoriei naționale, glorifică prezentul socialist.

De-a lungul anilor săi de existență și activitate muzeul constănțean a organizat numeroase expoziții retrospective și tematice prin care și-a propus să ofere o imagine sintetică și revelatoare asupra unor creatori de origine dobrogeană (Gh. Sârbu, S. Tarasov, J. Poenaru Dușa ș.a.), a unor pictori care s-au stabilit aici contribuind la conturarea unui climat artistic local (D. Hîr-

www.ziuaconstanta.ro

lescu, M. Bunescu ș.a.), a unor creatori a căror operă a îmbogățit, în urma donației, patrimoniul propriu : Lucia Ioanid, Alexandru Ciucurencu, Ana Azvadurova Ciucurencu, Ion Pacea, Cik Damadian, Vasile Brătulescu, Wanda Sachelarie, Gabriela Pătulea Drăguț ș.a., precum și a artiștilor din filialele U.A.P. Constanța și Tulcea. Aportul informațiilor acestor expoziții a avut o arie de răspîndire largă, prin itinerarea lor în diferite centre ale județului și țării. Prezentînd cronologic creația pictorilor respectivi, expozițiile au fost însoțite de cataloage complexe, analitice și explicative. Adresate categoriilor celor mai diferite de vizitatori și profund accesibile, aceste expoziții au întrunit un număr impresionant de vizitatori și au fost alcătuite, în marea lor majoritate, din opere aflate în patrimoniul propriu.

Expozițiile tematice constituie una dintre modalitățile de manifestare cele mai acreditate ale muzeologiei contemporane, operînd sinteze și judecăți de valoare comparative, avînd un deosebit rol informativ și formativ ; ele prezintă o posibilitate instructivă și sistematică de prezentare a artei unei epoci date : „Imagini dobrogene", „Dobrogea în arta plastică românească", „Șantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră — sursă de inspirație pentru artiști", „Peisajul marin", „Culorile mării", „Valori ale picturii românești în Muzeul de artă Constanța" ș.a., — iată doar cîteva dintre temele abordate.

Expozițiile omagiale comemorative dedicate unor personalități ale artelor românești au valorificat colecțiile muzeelor din Dobrogea (Constanța, Topalu, Tulcea), demonstrînd capacitatea acestora de a alcătui ansambluri monografice care și-au propus să demonstreze, în diferitele genuri ale artei, coerența unor universuri plastice personale, profund semnificative ; fără a adopta, cu necesitate, criteriul cronologic ele și-au propus fructificarea plenară a patrimoniului local.

Expozițiile jubiliare, valorificînd cu precădere propriul fond de lucrări, au avut de asemenea în vedere organizarea unor mari retrospective, purtătoare ale unui mesaj profund umanist, ideologic, generos ; ele sînt dedicate evenimentelor importante pe care istoria contemporană sau a trecutului glorios de fapte și jertfe le consemnează. Realizate în mare număr, de-a lungul anilor, ele au fost itinerate în diferite centre ale județului, pro-

www.ziuaconstanta.ro

punîndu-și secțiuni sincrone într-unul sau mai multe genuri ale artei : grafică, pictură, sculptură contemporană. Cunoscînd faptul că „...dezvoltarea personalității umane, formarea omului epocii socialismului și comunismului implică în mod necesar lărgirea continuă a orizontului de cunoștințe profesionale, politice, științifice, de cultură generală", muzeul, ca instituție aflată în slujba societății, care tezaurizează, conservă, expune și comunică ansambluri de valori culturale în scopul educării publicului vizitator, își diversifică, în cadrul procesului educațional, formele de comunicare. Este cazul, de pildă, al serilor muzeale dedicate vieții și operei unor mari personalități creatoare. Structura complexă și atractivă a unor asemenea seri realizează, printr-o participare corelată a artelor — poezie, muzică, balet —, permeabilizarea amatorilor față de opera de artă și semnificația ei, conduce către un interes sporit, către înțelegerea sensului artei și a implicațiilor muzeului în viața spirituală a orașului.

Simpozioanele, conferințele, dezbaterile, mesele rotunde programate în cadrul obiectivelor industriale de pe teritoriul județului, al întreprinderilor, cluburilor muncitorești, instituțiilor și școlilor își propun popularizarea valorilor patrimoniale aflate în muzeu, informînd în același timp despre problematica generală sau specială a artelor vizuale.

Dialogul dintre criticul de artă și public, în prezența operei de artă, prilejuiește un schimb de opinii și informații util clarificării statutului actului creator, al mesajului nou conținut.

Astăzi, într-o perioadă a sintezelor culturale pe care le solicită cu necesitate evoluția multilaterală a României socialiste, arta manifestă cu precădere o apartenență care a însoțit-o încă de la origini și anume determinarea ei socială.

Într-un spațiu geografic în care s-a manifestat de veacuri un popor cu un specific etnic și cultural pregnant, evoluează astăzi artiști contemporani, prezențe necesare ale unor fapte și gînduri ; ei subliniază în opere de artă ferm și valoros elaborate artistic, epopeea națională a socialismului, unică prin multitudinea de semnificații, urmînd îndemnul secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acela „...de a merge

www.ziuaconstanta.ro

în pas cu creatorii bunurilor materiale, punînd la baza operelor lor nu numai talentul și imaginația, ci și concepția noastră științifică despre lume, despre ideologia comunistă".

În acest context, muzeului îi revine permanent sarcina nobilă de mediator între creator și public, operind cu valorile cele mai de preț ale culturii noastre — artele plastice.

www.ziuaconstanta.ro

Riviera românească a Mării Negre

O splendidă salbă de constelații apărute în anii socialismului pe litoralul românesc al Mării Negre rivalizează, prin așezare, arhitectură, calități ale plajei și ale apei mării, cu cele mai cunoscute stațiuni maritime de pe glob. Alberto Moravia, marele scriitor italian, punea în mare măsură atracția exercitată asupra turiștilor de pe litoralul nostru tocmai pe seama întîlnirii aici cu un peisaj nu numai bine „conservat", dar și în permanentă „expansiune". Or, se știe cît de puternică e pentru omul de azi tendința de a se afla, pe perioada vacanței, în mijlocul naturii.

În documentele istorice din vremurile lui Mircea cel Bătrîn, acesta se intitula... „Io mare Voevod și Domn... stăpînind și domnind peste toată țara Ungro-Valahiei și a părților de peste munte... și pînă la Marea cea Mare"...

Și nu degeaba îi spunea principele muntean „cea mare", căci Marea Neagră este una dintre cele mai întinse mări continentale. Este a treia ca suprafață, după Marea Mediterană și Marea Nordului, în Europa, și a doua ca volum, adîncime maximă și adîncime medie după Mediterana.

Marea Neagră a fost cunoscută din antichitatea greco-romană. Aici pulsa o intensă viață economică, țărmurile Pontului Euxin au fost vizitate și cercetate de învățați ai Greciei antice și ai Imperiului Roman, de militari, negustori, patricieni, coloniști, astfel încît ni s-au păstrat numeroase mărturii cu conținut geografic, istoric, social și economic.

www.ziuaconstanta.ro

Litoralul Mării Negre, acest vechi colț de pămînt românesc, cu numeroasele sale vestigii istorice și arheologice, cu vegetația și fauna sa specifică mării, cu relieful său plăcut, cu lagunele sale, cu Delta Dunării, acest adevărat rai acvatic, reprezintă o atracție din ce în ce mai mare, îndeosebi în sezonul de vară, pentru numeroși turiști din țară și străinătate.

— Dacă primele stabilimente balneare — ne spune Gheorghe Zanchi — au fost înființate aici, pe litoralul românesc, încă din secolul trecut, respectiv în 1892 la Techirghiol, sau la începutul secolului nostru, respectiv în 1901 la Eforie Nord, iar în 1906 la Mamaia, în anii construcției socialismului litoralul românesc a cunoscut o puternică dezvoltare, devenind o importantă bază materială, menită să asigure odihna, vacanțele și tratamentele balneare numeroșilor săi oaspeți.

Coasta românească este propice, așa cum ați subliniat și dumneavoastră, petrecerii de către turiștii noștri a unor vacanțe în mijlocul naturii, într-un peisaj bine „conservat", dar în același timp și în plină „expansiune". De la frontiera cu U.R.S.S. (brațul Chilia), în partea de nord, și pînă la frontiera cu R.P. Bulgaria (satul de pescari Vama Veche) în partea de sud, litoralul românesc este deosebit de variat și bogat pe o întindere de 245 km, din care circa 40 km lungime îi reprezintă delta, următorii 100 km îi reprezintă zona nisipurilor joase, iar ultima, 100 km, reprezintă zona golfurilor, plajelor și falezelor sau ceea ce înțeleg îndeosebi turiștii prin „litoral". De fapt, în această parte de sud sînt amenajate și cele mai multe dintre stațiunile balneo-climaterice ale „rivierei românești".

— Dar în ce privește condițiile naturale ?

— Plaja noastră maritimă prezintă un mare avantaj, fiind orientată spre răsărit, ceea ce determină expunerea ei la soare în tot cursul zilei. Din Europa, numai coastele estice ale Italiei se bucură de o orientare similară.

Vegetația deosebit de bogată și variată este întreținută de o climă ce prezintă deosebiri față de alte zone litorale situate pe aceleași paralele, cum ar fi riviera franceză. Astfel, climatul litoralului românesc al Mării Negre este rezultatul interferenței dintre climatul maritim și cel de stepă. Prezența stepei determină o încălzire accentuată a aerului, umiditate scăzută și ploi foarte rare, temperatura medie a sezonului iulie-august fiind de

www.ziuaconstanta.ro

25°C. Numărul zilelor senine este în medie de 140 pe an, iar temperatura medie anuală de 11,3°C.

Puritatea aerului marin permite radiației solare să ajungă întreagă pînă la noi. Presiunea atmosferică ridicată — maxima 764 mm, minima 758 mm — asigură o puternică oxigenare a sîngelui. De asemenea, lipsa poluării aerului și a apei, aerosolii naturali ajută la mineralizarea organismului, iar aerul marin conține ozon în cantități mari, stimulează întreaga nutriție. Briza marină care adie pe litoral face mai ușor suportabilă arșița soarelui.

Vorbind de cadrul natural, nu putem să nu amintim de Delta Dunării. Originalitatea deosebită sub aspectul faunei și florei face din Delta Dunării unul dintre cele mai interesante și atractive complexe turistice de vînătoare și pescuit din țară și chiar din continentul european. Anual, mirifica deltă, mereu nouă, primește sute de mii de turiști, pe evantaiul răsfirat al grindului și pădurii Letea, la Crișan sau Matița, Puiu sau Roșu, zone de inestimabile surse de valori economice, estetice și umane.

Dar, binențeles, acestor minunate condiții naturale de climă și relief, oamenii acestor locuri le-au adăugat comori de artă, cultură, o modernă arhitectură, o minunată și cochetă bază materială destinată în principal turismului de calitate, cu înalte valențe moral-educative.

— Într-adevăr, an de an, spațiilor existente li s-au adăugat noi și variate dotări. De pildă, primele construcții noi la Mamaia au fost ridicate în anii 1956—1960, printre acestea numărîndu-se hotelurile „București“ și „Albatros“, urmate de „Tomis“ și „Modern“. În 1983, hotelurile din Mamaia dispuneau de o capacitate de 21 161 de locuri, față de 1385 locuri existente (în două hoteluri și 30 vile particulare) în 1944.

Stațiunile reunite sub denumirea de Mangalia-Nord, creații de mare modernitate și varietate arhitectonică ale anilor socialismului, sînt astăzi cunoscute în numeroase țări ale lumii.

— Stațiuni-grădină, Mamaia, Eforie Nord și Eforie Sud, Techirghiol Costinești, Olimp, Neptun, Jupiter, Venus, Cap Aurora oferă un cadru optim pentru odihnă și tratament. Capacitatea de cazare a litoralului este în prezent de 131 700 locuri, stațiunile sale fiind vizitate

www.ziuaconstanta.ro

anual de circa 2,6 milioane de turiști. Se poate afirma cu toată convingerea că litoralul românesc, cel de astăzi, este nou născut prin munca contemporanilor și este una din marile realizări economice ale României, care prin turism a contribuit la o mai deplină afirmare a realităților noastre socialiste pe plan internațional.

Într-un interval de timp relativ scurt au apărut în această valoroasă și pitorească zonă sute de hoteluri, restaurante, cluburi, grădini și parcuri, porturi și tot ceea ce turismul modern a creat pentru odihna și destinderea oamenilor.

S-au realizat mari ansambluri arhitecturale și urbanistice din ce în ce mai bine organizate în întreaga salbă de stațiuni și localități marine. Organizarea fiecărei stațiuni în parte a fost desigur influențată de reliefuI și microclimatul specific, de configurația țărmului mării, de dimensiunile plajelor naturale sau a celor nou create. Datorită acestor condiții diverse, structura de ansamblu a fiecărei stațiuni este deosebită ; putem însă desluși unele principii de bază comune tuturor.

Organizarea stațiunilor pe bază de mari ansambluri hoteliere a prezentat mari avantaje de ordin funcțional, dînd rezultate foarte bune din punct de vedere tehnic și economic.

Ansamblurile hoteliere au fost gîndite și realizate într-un spațiu bogat plantat, ce a îmbinat armonios așezarea geografică cu arhitectura spațiilor și volumelor realizate în osatură de oțel, dale de beton și pereți în întregime din sticlă.

Realizarea unui caracter estival, comun tuturor stațiunilor, a unei atmosfere de destindere și recreere, prin evitarea unor mari concentrații de tip urban și folosirea intensivă a condițiilor naturale, este una din caracteristicile turismului contemporan, ce se rezumă prin dorința de schimbare a modului de viață obișnuit, de evadare din marile orașe și de trecere de la o structură urbană la un peisaj natural, de la un program de lucru rigid, la unul liber, de odihnă și distracție.

— Riviera românească, începînd de la Tabăra internațională de copii Năvodari pînă la Mangalia, oferă turiștilor din țară și de peste hotare condiții minunate de odihnă și tratament. Ce are ea specific ?

www.ziuaconstanta.ro

— Specificul stațiunilor de pe riviera românească îl reprezintă, binențeles, în primul rînd marea, soarele și tradiționala ospitalitate românească.

O altă caracteristică specifică litoralului românesc o reprezintă factorii medical-terapeutici. Din acest punct de vedere, sejurul pe litoral are asupra organismului o dublă acțiune : excitantă, datorită radiațiilor ultraviolete puternice, vînturilor frecvente, conținutului crescut de iod și săruri din atmosferă, dar în același timp și calmantă, prin uniformitatea presiunii atmosferice, prin variațiile foarte mici ale temperaturii, prin umezeala constantă.

Îmbinarea armonioasă a acestor două acțiuni dă naștere unui climat stimulator, care determină o creștere a metabolismului, o scădere a frecvenței respirației, o combinare mai ușoară a hemoglobinei din sînge cu oxigenul din aer, o irigare sanguină a plămînilor mult îmbunătățită și o stimulare generală a proceselor biologice.

Sejurul pe litoralul românesc al Mării Negre este indicat pentru tratamentul balnear al catarelor subacute sau cronice ale căilor respiratorii (bronșite, laringite, rinite), scrofulozei, limfatismului, rahitismului infantil, stărilor de pretuberculoză, anemiilor, convalescenței, reumatismelor articulare și musculare, spondilitei, stărilor post-operatorii ortopedice, fracturilor neconsolidate, calusurilor dureroase, osteitelor, mialgiilor, nevralgiilor, polinevritelor, bolilor ginecologice, insuficienței glandulare, tuberculozei osoase, dermatozelor cronice, sechelelor de poliomielită la copii și multe altele.

De asemenea, sejurul pe litoral are și un puternic caracter profilactic pentru întreținerea sănătății, turiștii noștri putînd opta pentru băi de soare, băi în apă de mare, băi cu nămol sapropelic sub formă de împachetări sau ungeri cu nămol din vestitul lac curativ Techirghiol.

Acestor importanți factori naturali de cură și tratament li se adaugă și valoroasele izvoare de apă sulfuroasă mezotermală, care sînt folosite pentru cură internă și externă în zona Mangaliei. În acest sens este semnificativ să amintim că în stațiunile Eforie Nord, Techirghiol, Neptun și Mangalia dispunem de peste 7 000 locuri pe serie în hotelurile și sanatoriile încălzite în timpul sezonului rece. Acestea sînt motivele pentru care porțile litoralului rămîn deschise tot timpul anului.

www.ziuaconstanta.ro

— Evident, litoralul românesc oferă, totodată, și multiple posibilități de petrecere agreabilă a timpului liber.

— Desigur. Dispunem de variate dotări de sport și agrement. Pentru numeroșii amatori de sport au fost amenajate 61 terenuri de volei, baschet, tenis, 41 de piscine, dintre care 6 acoperite, 7 baze nautice, 30 terenuri de minigolf, 5 bowlinguri, iar pentru amatorii de muzică și dans funcționează 16 discoteci, iar în restaurante peste 80 de formații vocal-instrumentale își dau concursul la agrementarea turiștilor și la crearea unei atmosfere de vacanță, de bună dispoziție.

Între atracțiile litoralului românesc se numără și Complexul de științe ale naturii din Piața Soveja, care cuprinde Delfinariul, unde au loc interesante spectacole cu delfini, Planetariul, Microdelta ; în apropiere, pe cei mici îi așteaptă parcul de distracții sau minitrenul ce înconjoară Lacul Tăbăcărie. Sînt puse la dispoziția turiștilor (pentru copii) grădinițe cu bone ce vorbesc mai multe limbi de circulație.

Pe litoral sînt baruri de noapte cu atractive programe de music-hall, restaurante cu specific românesc, ce oferă programe folclorice cu muzică și obiceiuri din mai multe zone folclorice ale României ; posibilități de efectuare a unor interesante excursii locale, în țară și peste hotare ; vizitarea muzeelor sau a expozițiilor sau vizionarea unor interesante spectacole.

Iată deci pe scurt specificul litoralului românesc, care este deosebit de variat și bogat, astfel încît să satisfacă toate gusturile și cerințele turiștilor din țară și de peste hotare.

— Credem că nu vom exagera dacă vom spune că în nici un loc din țară nu poate fi întîlnit un așa de mare număr de turiști străini ca vara pe litoralul nostru. „România este o țară foarte frumoasă, iar românii sînt oameni vrednici de stima tuturor" ; „Plecăm de pe litoralul românesc cu amintirea unor vacanțe de neuitat" ; „Pe malul Mării Negre, românii au creat o civilizație înaintată", — iată numai cîteva din nenumăratele aprecieri ale oaspeților chemați de binefacerile soarelui și mării și de tradiționala ospitalitate românească...

— Desigur că, în fiecare an, vizitează țara noastră un număr mare de turiști străini, dintre care cea mai mare parte sosesc și pe litoral la odihnă, tratament sau în scurte vacanțe. Datorită serviciilor de înaltă calitate ofe-

www.ziuaconstanta.ro

rite de cei 24 000 de lucrători din turism, oaspeții noștri pleacă cu impresii de vacanță dintre cele mai bune. La bunul renume al litoralului românesc se adaugă în primul rînd și tradiționala ospitalitate ce caracterizează poporul nostru.

Noi, gazdele de la Pontul Euxin, ne pregătim an de an să-i primim pe oaspeții noștri cît mai bine și să le oferim vacanțe cît mai agreabile. Și acest lucru este firesc pentru că ne conducem după principiul : „dacă dorești turiști trebuie să știi să-i primești".

Deschidem aici, pentru exemplificare, o paranteză pentru a face loc unor declarații ale oaspeților de peste hotare despre vacanța petrecută pe litoral. Alfred Gehring din Elveția ne spune : „Vin pentru a doua oară în țara dv., pentru a vizita litoralul și-mi petrec sejurul la hotel „Europa", din Eforie Nord. Prima oară am fost în 1981. Ce să vă spun ? Atît eu, cît și soția mea ne simțim foarte bine. Cura s-a dovedit mai bună decît cea făcută la Ischia în Italia, iar stațiunea ne-a încîntat prin bogăția de flori și verdeață. Credeți-mă nu m-am simțit nicăieri mai bine ca aici, iar bucătăria românească este delicioasă, vestitele sărmăluțe cu mămăliguță fiind deosebit de gustoase. Am închiriat o mașină și am vizitat tot litoralul românesc ; am vizitat de asemenea Delta Dunării".

Ilma Kund din Danemarca ne-a declarat : „Ca funcționară la telefoane, am avut posibilitatea să culeg multe informații de la prieteni înainte de a veni aici, la Mamaia. Dar realitatea întrece tot ce mi s-a spus. N-am văzut în viața mea o plajă mai mare, o mare curată și mai bună pentru baie. Personalul hotelului și restaurantului s-a purtat ca la orice local de cinci stele. Vom veni și anul viitor, mai ales că am îndrăgit muzica populară românească".

Dacă adăugăm aici că pe riviera românească oaspeții pot face la cerere, după cele mai moderne prescripții medicale, tratamente cu Pell-Amar, Gerovital, Aslavital, după metoda devenită universal cunoscută a acad. prof. dr. Ana Aslan, înțelegem de ce turiștii de peste hotare pleacă mulțumiți de pe litoralul românesc și se gîndesc cu bucurie la o nouă vacanță aici, pe țărmul însorit, cîntat odinioară de poetul latin Ovidiu.

www.ziuaconstanta.ro

Aș adăuga că faima internațională a litoralului românesc a sporit prin punerea în valoare a calităților sale naturale, printr-un program de construcții executat într-un ritm extraordinar. Constelația Mamaia, Eforie Nord, Olimp, Neptun, Saturn, Jupiter, Venus, Cap Aurora — unele ultramoderne creații ale evului nostru socialist, rivalizează astăzi cu cele mai căutate stațiuni din lume sub raportul orignalității, confortului și accesibilității.

www.ziuaconstanta.ro

Vatra arheologică a perenității noastre

Dobrogea — acest străvechi pămînt românesc dintre Dunăre și Marea Neagră — se circumscrie istoriei naționale din vremuri imemorabile. Mărturie ne stau vestigiile arheologice, complexele muzeistice. V-am ruga, tovarășe dr. Adrian Rădulescu să ne vorbiți despre activitatea din ultimele decenii a Muzeului de istorie națională și arheologie, instituție pe care o conduceți de mai mulți ani.

— Istoriografia românească, cu privire specială asupra Dobrogei, înregistrează producții bibliografice bine încărcate de date și fapte. Deci, să precizăm : mă voi rezuma aici la relatări cît mai exacte fiindcă prin intensitatea înfăptuirilor și prin măreția rezultatelor dobîndite avem indiscutabil în față o perioadă de culme, multe dintre acțiunile care au dus la închegarea unei instituții care poartă azi, pe bună dreptate, splendita titulatură : Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța. Dar pînă aici drumul a fost lung și anevoios. Încerc să-l fac înțeles.

— Aș propune să începem cu o succintă evocare a dascălilor care v-au format și v-au insuflat dragostea pentru disciplina îmbrățișată cu atîta pasiune și primul contact cu pămîntul dobrogean, pe acest sol al patriei mustind la fiecare pas de istorie și arheologie.

— Încheierea studiilor la Universitatea din București, la 10 iulie 1956, coincide și cu repartizarea și deci numirea mea în aceeași zi în post de muzeograf la Constanța. Am fost în orașul de pe malul mării, care mă fas-

www.ziuaconstanta.ro

cina pentru peisajul marin care îmi era deja familiar, dar mai ales prin imensitatea bagajului arheologic pe care-l ascundea și pe care începusem să-l dibui încă din timpul practicilor arheologice efectuate sub conducerea prof. Gheorghe Ştefan și I. Barnea. Dar recomandarea stăruitoare de numire și împlinirea acesteia de către cei în drept de la Ministerul Culturii din vremea aceea, o datorez prof. D. M. Pippidi și prof. I. Nestor. Primul a fost, pe toată durata studiilor universitare, cel mai apropiat dascăl al meu, omul de vastă cultură clasică-umanistică în lumea științifică internațională, fiind consacrat ca un eminent savant. Dacă în decursul anilor am învins nenumărate greutăți, înfăptuind cercetări autentice, apoi acest lucru îl datorez numai prof. D. M. Pippidi. Pe alt plan însă, acela al inițiativelor și operativității în modul de a proceda la dobîndirea unui obiectiv muzeal de excepție, îl datorez unui alt mentor, care-și va face intrarea în arena muzeologică dobrogeană ceva mai tîrziu decît mine. Voi relata la timpul potrivit.

La Constanța, împreună cu un alt coleg de studii, M. Davidescu, — acum directorul Muzeului „Porțile de Fier" din Drobeta-Turnu-Severin — am găsit atunci o stare de lucruri tipic provincială, anodină ; am fost solicitați de către autoritățile regionale, tocmai pentru a înviora și a produce un oarecare reviriment pe plan muzeal-arheologic, în urma inițiativelor de a se demara o viață culturală potrivită cu scopul educativ pe care-l urmăreau forurile de partid și de stat. Un colectiv restrîns activa într-o instituție muzeal-arheologică necorespunzător amplasată.

Satisfacția începuturilor de drum ne-a dat-o atunci participarea la săpăturile arheologice ce se efectuau în Dobrogea, (M. Davidescu la Capidava — sub conducerea prof. Gr. Florescu — eu la Histria, sub conducerea acad. Emil Condurachi, înlocuit, datorită îmbolnăvirii sale, de bunul meu mentor, prof. D. M. Pippidi).

Adaug, pe linia preocupărilor profesionale, un aspect important de ordin științific-practic : atunci a început la Constanța marele efort de salvare a monumentelor arheologice, cu precădere a mormintelor, prin urmărirea asiduă și neîntreruptă a săpăturilor de fundații, a celor edilitare și a amenajărilor urbanistice de tot felul. Patrimoniul muzeal a început să fie permanent îmbogățit grație tocmai acestui proces care avea să se permanen-

www.ziuaconstanta.ro

tizeze și să formeze un timp un adevărat leit-motiv al practicilor noastre arheologice, cu rezultate spectaculoase și oferind infinite posibilități de reprezentări muzeologice. Parcul Teatrului, capetele dinspre mare ale bd-ului Republicii și str. Cuza Vodă, necropola din Cartierul poporului ș.a. însemnau atunci terenul pionieratului nostru în vechea vatră tomitană.

Peisajul arheologic al Constanței, cu cele cîteva resturi ale zidului de incintă dezvelit de V. Pârvan în 1915 și cu cîteva monumente funerare adunate lîngă turnul măcelarilor, nu făcea decît să prefigureze ansamblurile și obiectivele muzeale inestimabile din timpurile noastre. Iar anexa Cazinoului, cu „sarcofagul cu simboluri" ca singură piesă mai impozantă așezată într-una din aripi, oferea spectatorilor — tot mai numeroși de atunci pe litoral — imaginea modestă a unui potențial arheologic care se cerea imperios valorificat sub auspiciile noii politici culturale și într-o optică radical schimbată pe plan expozițional. Partidul avea inițiative, trasa directive, trebuiau însă oamenii... Aceștia n-au întîrziat să apară, pe un cîmp atît de fertil, atît de promițător, ca acela al Constanței în zorii ascensiunii sale amețitoare!

Un mare suflet, un animator cultural de o rară sensibilitate, receptiv la nou și cu o adîncă pasiune pentru arheologie și istorie, omul căruia Dobrogea în general și Constanța în particular avea să-i datoreze totalitatea progreselor înregistrate între anii 1956—1977 se afla în conducerea politico-administrativă a regiunii și mai apoi a județului Constanța : era tovarășul Vasile Vîlcu, prim-secretar și președinte de Consiliu popular.

L-am cunoscut personal mai tîrziu.

Era în toamna anului 1956, deci la puține luni scurse de la instalarea mea la Constanța. Pe ușa expoziției de pe faleza Cazinoului apare într-o după amiază însorită de octombrie, un om. Fără să fie grăbit, vădea multă agilitate în mișcări și-n mers ; de statură medie, cu părul alb ce încadra o frunte lată, ochelarii puternici îi acopereau ochii nu prea siguri întotdeauna ; zîmbetul, derutant-ironic prezumptios (?) făcea să te pierzi.

Atunci, la început, nu dorea nimic direct ; căuta numai să te cunoască, să vadă ce poți, cum te descurci, care-ți este orientarea și, bineînțeles, să-ți măsoare capacitatea profesională.

www.ziuaconstanta.ro

Se zvonea că va fi numit directorul institutului — chiar atunci, imediat, în locul Anetei Catargiu. Dar n-a fost așa. Cea care conducea micul muzeu va fi înlocuită cu N. Harțuche, adus — la propunerea noastră — de la Brăila, și formal, conducerea a fost asigurată în acest chip pînă la 1 septembrie 1957. Spun formal, fiindcă de fapt și în fond întreaga activitate o stăpînea cu admirabilă competență și autoritate Vasile Canarache, în postură de colaborator extern și în virtutea unui contract încheiat cu Sfatul Popular al Regiunii Dobrogea. Conducerea, i se va încredința la 1 septembrie 1957, cînd a acceptat să devină director, dar, după cum se va constata, nu al unui simulacru de muzeu, cum se dovedea a fi cel din anexa Cazinoului, ci al unui adevărat muzeu tematic, așa după cum deja îl făurise în intervalul de timp dintre octombrie 1956 și septembrie 1957.

Noul muzeu ocupa o altă clădire, cea de lîngă Catedrală, de pe strada care se va numi apoi a Muzeelor, la nr. 23. Aici a funcționat una dintre cele mai mari — și mai de pronunțat efect educativ-istoric — instituții de cultură din țară : Muzeul de arheologie Constanța. Prestigiul său avea să se impună repede : colecții nenumărate de antichități au fost adunate, regrupate și determinate în scopul unei expoziții care să cîștige tot mai mult admirația miilor de iubitori ai antichităților dobrogene, care pînă atunci erau risipite prin țară sau, adesea, intrau în colecțiile anonime ale unor amatori sau chiar... negustori de antichități.

Puținii arheologi care eram am lucrat fără măsură, cu entuziasmul caracteristic vîrstei și animați permanent de crezul utilității optime a produsului concret care se vedea de pe urma noastră în sălile Muzeului.

Tematica întocmită atunci de V. Canarache și respectată aproape aidoma timp de aproape două decenii, cît a funcționat muzeul în str. Muzeelor 23, însemna, practic, mai multe compartimente de prezentări practice ale societăților din comuna primitivă, epoca greco-romană și cea a feudalismului timpuriu. Fiindcă trebuie precizat de pe acum, că în cadrul expoziției se reuneau în exclusivitate „colecții" de antichități, ceea ce însemna o reflectare numai a trecutului îndepărtat — restul feudalismului și epoca modernă și contemporană, nefiind atunci posibil de realizat : lipsea și materialul icono-

www.ziuaconstanta.ro

grafic sau de arhivă, și nici nu se rezolvaseră pe plan național atîtea probleme istorice, mult controversate.

O primă expoziție publică — care prefigura marele muzeu — s-a realizat în incinta clădirii destinată să ne adăpostească. A fost improvizată în cinstea unui eveniment cultural internațional : aniversarea a două mii de ani de la nașterea poetului Ovidiu, prilejuind la Constanța serbări publice și mai ales reunirea unor învățați de peste hotare și din țară, implicați prin preocupări științifice, în opera aceluia care-și binemerita aniversarea la 27 septembrie 1957. Este interesant de citit astăzi, în cartea de onoare a muzeului, cum pe prima pagină apar nume ilustre ale unor învățați români și străini, prezenți la Constanța, între care putem distinge : S. M. Francesco, rectorul Universității din Milano ; E. Paolo Lamoni, rectorul Universității din Firenze, Maria Lugli Pisoli, profesor la aceeași universitate ; Valerio Gianfarani, Soprintendente la Chieti : prof. V. Durry, de la Sorbona-Paris vechi prieten al lui Vasile Pârvan, iar între români să notăm pe profesorii : Gh. Ștefan, N. Lascu, Em. Condurachi, la fel ca și pe Maria Rosetti, Aurel Baranga etc.

Întreaga manifestare desfășurată la muzeu, la statuia marelui exilat din piața ce-i poartă numele sau la Cazinou, anunța încă de pe atunci actul înfrățirii celor două orașe la care a început și s-a sfîrșit poetul : Sulmona și Tomis (Constanța). Înfrățirea, tot în cadru festiv s-a făcut în vara anului 1964.

— După cît se cunoaște, paralel cu preocuparea pentru realizarea unui muzeu se desfășura o bogată activitate de cercetare, soldată cu remarcabile descoperiri arheologice.

— Eforturile pentru înfăptuirea unui muzeu au continuat cu febrilitate pe durata întregii toamne a anului 1957 și cu inerentele întreruperi și în tot cursul anului 1958. Important de reținut este că organizarea și pregătirea cadrului muzeal se împleteau strîns cu cercetarea și administrarea fondului patrimonial arheologic. Pretutindeni, construcțiile care începuseră să se înmulțească pe întregul litoral și în toată regiunea — înțelegînd prin regiune unitatea politico-administrativă a întregii Dobroge — dădeau la iveală mărturii arheologice de valoare inestimabilă ; este locul să amintim că în vara anilor 1957—1959 am susținut, împreună cu N. Har-

www.ziuaconstanta.ro

tuche, trei campanii de cercetări în marea necropolă feudală timpurie de la Castelu ; la Murfatlar, muncitorii de la exploatarea minieră, au făcut ca prin lucrările lor de decopertare să dea la iveală marele ansamblu rupestru, unul din unicatele arheologice ale României. Chiar din vara anului 1957, am început primele săpături la Basarabi, conduse de către Institutul de arheologie din București, prin prof. I. Barnea și arhitectul Virgil Bilciurescu, și finanțate de muzeul constănțean, reprezentat în colectivul de cercetări prin subsemnatul — (numai două campanii) ; cercetările, care vor dura mult mai mulți ani, vor avea permanenta asistență din partea Institului de arheologie și Direcției Monumentelor Istorice, Muzeul de arheologie al Constanței retrăgîndu-se la dorința expresă a directorului său, pentru motive care se pot înțelege și din modul cum au fost publicate pînă acum roadele muncii unui colectiv eterogen (la care au mai participat, pentru scurte perioade, Petre Diaconu și Radu Florescu).

Concomitent, în anii 1957 și 1958, V. Canarache, cu o seamă de colaboratori externi, între care se impun numele celor doi frați, arhitecții Paul și I. Bortnovski, graficienii Florica și Marcela Cordescu, pictorul Verona și mulți alții, a pus bazele și a dat în exploatare Acvariul Constanței, în locul fostului Muzeu de arheologie din anexa Cazinoului. De reținut că încă din primele zile ale edificării sale, această instituție, care se impunea cu necesitate într-un mediu dominat de mare și de Dunăre cu delta sa, s-a bucurat de o adevărată aderență la public, copiii în special asigurîndu-i atunci, ca și astăzi, o vizionare constantă.

Modificările ulterioare, de după anul intrării în folosință, 1958, aparțin noii orientări muzeologice, proprie unui colectiv de specialiști, în frunte cu directorul Marcel Stanciu. Am ținut să fac această precizare, fiindcă imediat după ce întregul obiectiv a fost pus în exploatare, organele de conducere ale regiunii i-au dat autonomie juridică, devenind unitate separată de Muzeul de arheologie. Inițial a fost o simplă secție a Muzeului Regional, condusă de un sufletist cărturar autodidact, Emil Havib.

În sfîrșit, în cinstea aniversării de la 30 decembrie 1957, reflectată la aceeași dată în 1958, cînd se împlineau 10 și respectiv 11 ani, de la proclamarea Republicii,

www.ziuaconstanta.ro

ne-am reunit, muzeografi și colaboratori ai muzeului, cu participarea activiștilor de partid și de stat, să inaugurăm muzeul propriu-zis. Era numai începutul ! Am procedat după aceea la numeroase alte organizări și reorganizări, toate cu scopul manifest să îmbunătățim aspectul grafic și conținutul patrimonial, în funcție de tot mai numeroasele descoperiri arheologice care se făceau și-n județ, dar cu precădere în raza orașului Constanța.

Mișcarea muzeală era permanent dublată de posibilitatea cercetărilor impuse de ritmul transformărilor edilitare dar și la dorința expresă a autorităților de partid și de stat, sub dorința arzătoare de a salva vestigiile care abundau în această zonă la tot pasul. Așa se face că în 1958—1959 am reluat cercetările la zidul de incintă al Tomisului din sec. III—IV e.n., cel ale cărui ruini se întind astăzi de-a lungul bulevardului Republicii, din dreptul hotelului Continental, unde, în față, se afla „turnul măcelarilor" și pînă la „serpentină", în dreptul celei de-a doua intrări în port — deci cam pe traiectul pe care l-a sondat și Vasile Pârvan în 1915.

Colectivul cuprindea atunci, pe lîngă tinerii constănțeni A. Rădulescu, A. Popeea și G. Vecerdea, pe vîrstnicii colaboratori, prof. Theofil Sauciuc Săveanu, de al cărui nume se leagă primele și cele mai intense săpături antebelice de la Callatis, prof. Iorgu Stoian, de la Universitatea din București, Theofil Ivanov, de la Institutul de arheologie din Sofia, anume invitat de V. Canarache, și prof. Siekley Zsoltan, directorul muzeului din Sfîntul Gheorghe. Rezultatele au fost spectaculoase, mai ales acelea legate de investigațiile de la porțile de nord și de vest, respectiv aceea care duce către Histria și cealaltă către Axiopolis (Cernavodă) și dacă rapoartele întocmite ulterior n-au văzut lumina tiparului, din pricina unor vicii de procedură, în schimb restaurările practicate în anii următori, mai întîi prin grija Muzeului Regional, apoi preluate de către D.M.I., au dus la restituirea unor porțiuni impozante ale incintei care formează azi o podoabă de preț a parcului arheologic constănțean. Din punct de vedere științific, numărul de date și informații obținute prin săpăturile anilor 1958—1959 au sporit considerabil în anii următori, cînd, elegantele construcții ridicate după 1960 pe b-dul Republicii aveau să ducă la noi descoperiri pe traiectul marelui vestigiu urbanistic din sec. III-IV e.n.

www.ziuaconstanta.ro

Colecțiile muzeului au crescut considerabil, în numai cîțiva ani. Și aceasta, grație amplului program de construcții de imobile. Este meritul îndeosebi al lui Vasile Barbu de a se fi străduit fără preget, între anii 1959—1964, să cerceteze cu migală și acribie necropolele Tomisului. A determinat ariile a 5 necropole elenistice, romane și romano-bizantine, cu recoltarea unor inventare funerare care a făcut să se îmbogățească neînchipuit de mult atît patrimoniul muzeal, cît și exponatele, atît de select înfățișate marelui public. Din nefericire, pînă la această vreme, volumul monografic al acestor fructuoase strădanii n-a văzut nici lumina tiparului și nici n-a format obiectul tezei de doctorat al celui care de mulți ani s-a angajat cu o temă atît de importantă. Să sperăm că vrednicia sa va împodobi haina științei românești, așa cum o așteptăm de mult, și că, cei care au continuat aceeași operă de salvare între anii 1965—1982 vor veni să completeze tezaurul bibliografic tomitan cu un al doilea și chiar al treilea volum, închinat aceleiași teme.

Și dacă necropolele Tomisului, atît de generoase cu muzeul, aveau să onoreze știința românească din ultimele decenii cu apariții surprinzătoare, subsolul tomitan se ve învrednici de tot mai multă laudă, odată cu noile descoperiri prilejuite de șanțurile de canalizări sau săpăturile de fundații și, în mod deosebit, cu un mare și spectaculos obiectiv : edificiul roman cu mozaic.

— Dacă ați vrea să ne vorbiți mai pe larg despre descoperirea acestui obiectiv „Edificiul roman cu mozaic", care a trezit un ecou imens în rîndurile arheologilor din țară și de peste hotare.

— Îmi amintesc cu emoție, dar și cu legitimă satisfacție despre această insolită descoperire : era la începutul lunii august 1959. Supravegheam săpăturile de fundații ale blocurilor din piața Ovidiu de-o parte și de alta a fostei primării, acum sediul Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța. Imobilul care trebuia să acopere intrarea din piața Ovidiu în str. N. Titulescu avea o aripă în curs de fundare, cu fața spre port, se prelungea spre nord-est către „Casa cu lei". Muncitorii au dat peste un zid mare și gros, din straturi de piatră alternînd cu cărămizi de tip roman și începuseră demolarea lui. Am oprit. Am săpat cu prudență pe lîngă el, într-un spațiu foarte îngust, în realitate un unghi dat de două laturi ale șanțurilor ce se uneau. La o adîncime

www.ziuaconstanta.ro

de 6—8 m, într-o masă de mortar și fragmente din plăci de marmură, am găsit primele pietricele dizlocate și mai apoi o primă mică porțiune de mozaic cu chenarul pe care alerga vrejul de iederă cu frunze. Mi-am dat seama imediat de importanța descoperirii și exaltînd de bucurie am plecat la muzeu unde am relatat directorului, în amănunțime, despre ce era vorba.

Într-un entuziasm juvenil, m-am și angajat să fac o comunicare la sesiunea pe care o proiecta muzeul, legată de un alt mare capitol al preocupărilor de conservare — restaurarea Monumentului triumfal de la Adamclisi. V. Canarache a primit știrea cu scepticism.

Dar la scurtă vreme, după ce sondajul la locul descoperirii s-a mai lărgit, iar pardoseala de mozaic a devenit mai clară, lucrurile au luat o întorsătură nebănuită. La citva timp însuși primul-secretar, tovarășul Vasile Vilcu, a vizitat locul descoperirii, a coborît și a privit îndeaproape la tot ceea ce se putea vedea atunci și-mi amintesc pe loc cum a dispus ca aripa blocului care trebuia să acopere marele edificiu descoperit, să se anuleze și să se pornească de îndată un serios șantier arheologic.

Așa a început marea epopee a Edificiului roman cu mozaic din Constanța, pentru a cărui dezafectare, și cu deosebire, pentru construcția halei de protecție, au fost necesari aproape zece ani de zile. Animatorul din umbră, omul căruia îi datorăm atîta pentru valorificarea și prezervarea fondului arheologic dobrogean, a făcut totul ca astăzi să avem un obiectiv turistic-arheologic de cea mai mare importanță, prezentat într-una dintre cele mai elevate construcții anume proiectate. Eposul de la mozaic a prilejuit repetate întîlniri între arheologi, arhitecți și istorici ; s-au emis ipoteze de lucru variate — unele chiar ilare ; s-au făcut numeroase propuneri pentru prezervarea sa și a format obiectul unor entuziaste investiții, de cele mai multe ori cu eforturi materiale considerabile. Mai întotdeauna, dezbaterile între specialiștii aduși din toată țara la Constanța, aveau dublu scop : Mozaicul și Monumentul triumfal. Una, care a rămas în amintire ca fiind foarte aprinsă, s-a desfășurat în sala de ședințe a Sfatului popular orășenesc. Se discuta modul cum trebuie întreprinse săpăturile la Mozaic și, în a doua parte a dezbaterilor, restaurarea Monumentului de la Adamclisi. În ambele situații, au învins vehemența și ambiția lui Vasile Canarache : pentru săpă-

www.ziuaconstanta.ro

turile din Constanța se modifică proiectul de sistematizare a orașului în partea în care s-a făcut descoperirea mozaicului, prin adaptarea unui alt traseu al b-dului Marinarilor, se anulau alte cîteva construcții și se asigura legătura în peninsulă, cu prima poartă a portului, într-o formulă cu totul nouă, aș spune bizară, care a contrariat în special pe arhitecți.

Dar cerbicia lor a fost învinsă. Terenul se elibera în întregime și le asigura un vast cîmp de lucru pentru săpături, cantitățile de pămînt ce ar fi trebuit evacuate erau uriașe.

Timpul a dat dreptate celor care au sprijit și au crezut în importanța descoperirii. Și este locul s-o spunem că un sincer, înfocat și mare arheolog, care prin impetuozitatea și seriozitatea argumentării, prin autoritatea sa de cetățean și om de știință, cel care alături de grupul constănțean a făcut să se dea viață proiectului de săpături, a fost academicianul C. Daicoviciu. Aceasta însă nu scade din importanța adeziunii exprimată atunci — și sărbătorită la o masă festivă la Cazinou de către profesorii Em. Condurachi, D. M. Pippidi, Radu Vulpe, Dumitru Tudor, Ion Nestor, Vl. Dumitrescu ; arhitecții — Virgil Bilciurescu, Horia Teodoru, Gr. Ionescu, R. Bordenache etc.

În scurt timp, am dat la iveală o mare parte a edificiului ascuns de mii de tone de pămînt, prăvălit, în decursul veacurilor de pe promontoriu pe faleza portului, unde, pe trei terase, se construise în sec. IV e.n. — poate sub Constantin cel Mare — această mare Trapeză, dar cu peste 2 000 m.p. de mozaic, în care negustorii, armatorii și bancherii Tomisului își urmăreau interesele economice.

Noul obiectiv a atras imediat atenția presei, a vizitatorilor de pretutindeni, de atunci în tot mai mare număr pe litoralul mirific al Dobrogei.

Cel de-al doilea punct dezbătut la reuniunea din 1959 a fost cel legat de restaurarea Monumentului triumfal de la Adamclisi. De notat că atunci V. Canarache a făcut propunerea, pe care a susținut-o cu ardoare, ca să se redea imaginea din antichitate a Monumentului, folosindu-se la restaurare pietrele originale. Era așa-numita restaurare istorică, susținută și de către Fl. Bobu Florescu care cu un an în urmă scosese ediția I a Monografiei „Monumentul triumfal de la Adamclisi". Din nou

www.ziuaconstanta.ro

oratia directorului constănțean a fost aprinsă și susținută cu folos. Cei prezenți, în acea primă și îndepărtată fază a atîtor altor discuții pe aceeași temă care vor urma, au împărtășit punctul său de vedere, din păcate, numai pentru scurtă vreme fiindcă, într-un fel sau altul, cei mai mulți, reveniți din tumultuoasa și precipitata discuție de la Constanța, își vor revizui punctul de vedere și în împrejurări mai academice, fie vor manifesta rezerve, fie vor exprima opinii contrare. Dar asupra controversatei „probleme" Adamclisi vom mai reveni.

— Anii '70 înregistrează noi succese de prestigiu ?

— Da. Deceniul al 7-lea din veacul nostru, debutează cu și mai mari eforturi pentru organizare și cercetări de valoare. Organizarea muzeului constănțean, cu implicații tot mai mari în turism și în munca educativă — reflex inerent al revoluției culturale socialiste — înseamnă și o punere la punct a depozitelor și o valorificare a potențialului arheologic aflat în cuprinsul provinciei românești transdanubiene.

Eram în permanentă mișcare ; salvările reclamau prezența noastră pretutindeni ; nu trebuia pregetat nimic ; constituia de mult un comandament al grupului nostru. Cei mai mulți ne făcuserăm familii, dar cîți dintre noi gustam cu adevărat tihna propriului cămin ? Casa noastră era muzeul — unde eu am locuit chiar și cu propria-mi familie ; ne întîlneam de dimineața pînă seara ; discutam aprins și deseori în nestăvilite controverse, unii erau mai comozi și se lăsau mai cu greutate antrenați în vîrtejul activității impuse de șantierele de construcții, unde permanent trebuia să intervenim pentru salvarea de la dispariție a atîtor vestigii prețioase.

Începuseră lucrările pentru edificarea unei noi gări moderne, cea veche moștenită din timpul dominației otomane în Dobrogea arăta așa cum o făcuseră în urmă cu un veac, constructorii trustului Trower-Barklay, care din ordinul lui Abdul Azis au realizat linia ferată între Constanța și Cernavodă. Iar pe terasamentul căii ferate, de la fosta gară și pînă aproape de cea nouă, pe faleza de sud-vest a orașului în plină reconstrucție și modernizare, trebuia să se înalțe un șir de blocuri de locuit într-o ambianță urbanistică demnă de toată admirația. Fundațiile atîtor blocuri construite între anii 1960—1964 au prilejuit punerea în lumină a unor monumente arheologice inestimabile. În 1960, am indentificat, apoi am

www.ziuaconstanta.ro

săpat timp de doi ani, cele două mari basilici ale Tomisului — primele din suita celor cinci cunoscute pînă acum în acest mare centru de istorie clasică. Iar în 1962, muncitorii constructori au găsit la fundația viitorului bloc C2 celebrul tezaur de statui, care avea să facă atîta senzație, prin valoarea sa istorică și artistică, cît mai ales prin problematica științifică pe care o ridica. Am întreprins imediat cercetări, cu toată atenția și responsabilitatea, și am ajuns la concluzii incontestabile, publicate în importante lucrări de specialitate. Este adevărat că au apărut și unele afirmații necontrolate și în totală contradicție cu rigoarea științifică, întotdeauna bazată pe argumente și probe exacte, strecurate de unul dintre foștii noștri colegi într-o carte a sa apărută de curînd la editura Sport turism, cum că monumentele din tezaur au fost ascunse la locul descoperit în veacul trecut de către un colecționar de antichități ; afirmația frizează o totală lipsă de probitate (cf. M. Gramatopol, *Artă și arheologie dacică și română*, București, 1982, p. 159).

Dar în ciuda acestei inexactități, care ar părea să umbrească munca și strădaniile științifice ale unor oameni care au dat țării atîtea dovezi minunate de elevată condiție științifică, tezaurul monumentelor de marmură, în frunte cu „Fortuna și Pontos", „Șarpele Glykon", „Isis", „Aedicula cu dubla reprezentare a zeiței Nemesis", „Hecatae", în mai multe exemplare, „Cavalerul Trac" ș.a. au făcut și fac epocă. Ele vin să sporească prestigiul arheologic al țării și să contribuie în mod considerabil la bunul nume al Muzeului de pe malul mării.

Aveau să se descopere în continuare zeci și sute de alte adăposturi sepulcrale : o nouă basilică la poarta nr. 1 a portului și o alta în curtea liceului Mihai Eminescu și una și cealaltă fiind în atenția lui Gh. Poenaru Bordea (cea de-a doua basilică, mai exact cripta sa, a săpat-o împreună cu prof. Romulus Popa-Bran, fostul nostru coleg). Din păcate nici acest important obiectiv n-a fost publicat după toate regulile științei pe care o slujim !

Deși descoperirea s-a făcut mai tîrziu, este bine să amintim încă de pe acum că pe faleza promontoriului constănțean, spre nord-est, către intrarea nr. 1 port, s-au pus în lumină zidurile cu pardoseli de marmură ale termaelor romane, datînd din aceeași epocă și construite în aceeași manieră ca și Edificiul roman cu mozaic. Dacă

www.ziuaconstanta.ro

în vorbirea unor arheologi din Constanța, obiectivul mai este indicat cu termenul de „Lentiarion", aceasta se datorează faptului că pe inscripția aflată deasupra unei intrări care asigură trecerea dintr-o încăpere într-alta apare în context acest cuvînt grecesc, al cărui sens însă nu desemnează construcția în ansamblul său total, ci numai încăperea în care se depuneau cearșafurile și rufăria legată de practica îmbăierii.

Muzeul cu expoziția sa de bază au cîștigat în atractivitate : mobilier nou, adecvat exponatelor ; draperii și lambriuri ; o gamă largă de publicații cu scop educativ-explicativ ; un etichetaj complex în mai multe limbi de circulație internațională ; amenajări de gust în exteriorul clădirii ; varietatea și mulțimea colecțiilor din ce în ce mai bine selectate după criterii estetice și științifice — iată ce a dus la afirmarea treptată a unei instituții care cu numai cîțiva ani mai înainte prinsese viață. Ne străduim din toate puterile să răspundem acelui deziderat al partidului care, în schimbul generoaselor încurajări morale și materiale, stimulează o complexă activitate culturală, în cadrul căreia, componenta majoră a educației patriotice se impunea autoritar. Numărul de vizitatori români și străini era de nebănuit. Avea și temei : noutatea instituției, valoroasele ei colecții de antichități, aranjamentul absolut original, scos din șabloanele unor lăcașuri similare, tributare încă naivităților didactice, ambianța și prezentarea grafică, dublate de un etichetaj foarte accesibil — totul deci, concura la dobîndirea unei perfecte aderențe cu marele public. Iar autoritățile de partid și de stat, care au intuit perfect reușita investiției în arheologie, au coroborat minunat efectul educativ asupra românilor cu acela asupra străinilor. Și-au făcut întotdeauna un titlu de mîndrie îndrumînd și recomandînd cu ardoare ca delegațiile oficiale sosite în diferite scopuri pe litoral să treacă pragul Muzeului de arheologie și al Edificiului roman cu mozaic.

Înfăptuirea de la Constanța se detașa tot mai mult de media bună a unor instituții similare din țară și din străinătate și ascensiunea sa îi era tot mai mult înlesnită de autorități și de elanul acelora care i-au dat viață. Muzeul era nu doar al Dobrogei, această imensă arhivă de piatră, în care antichitățile preistorice clasice și, desigur, cele de la începuturile feudalismului concurau din plin la îndeplinirea unui vast program de valori-

www.ziuaconstanta.ro

ficare, conservare și prezentare a patrimoniului arheologic.

Aș putea spune că anii de după 1963 înseamnă „ieșirea din cetate". Dacă pînă atunci eforturile s-au concentrat în cadrul muzeului propriu-zis, considerat ca obiectiv în sine, de-atunci s-au luat tot mai mult în considerare monumentele din zonă.

— Nu este lipsit de importanță ca vorbind la figurat de „ieșire din cetate" să vă referiți la sudul litoralului și la însemnătatea rezultatelor arhologice făcute în zona Callatis.

— Stațiunea turistică Mangalia și în general sudul litoralului se modernizau. Încă din 1959, au început vaste construcții pe faleza anticei Callatide. Se lucra cu febrilitate. Concomitent cu lucrările de la Constanța, supravegheam îndeaproape săpăturile de fundații de la Mangalia, ritmul acestora depășind cel mai adesea posibilitățile noastre de recuperare a antichităților sau de înregistrare științifică a structurii solului răvășit. Am lucrat mai întîi cu colegul Romulus Popa-Bran și mai apoi cu reprezentantul Institutului de arheologie din București Gheorghe Bichir. N-a fost suficient. La apelul autorităților, s-a format o grupă mai numeroasă de arheologi, care din 1959 pînă mai tîrziu au făcut operă de supraveghere și de investigații directe, în special către nord-estul vechii cetăți. C. Preda, P. Diaconu, Radu Florescu ș.a. au continuat ceea ce am început noi. Meritele unor cercetări sistematice, practicate cu multă competență, cu rezultate remarcabile publicate în cărți monografice sau în periodice de specialitate, revin cercetătorului Constantin Preda, actualul director al Institutului de arheologie din București.

Concomitent însă, V. Caranache a procedat la înjghebarea unui mic muzeu de arheologie, a cărui necesitate devenise stringentă în tot mai aglomerata Mangalie, grație atîtor antichități care-și făceau apariția într-un ritm nebănuit. Afectiv vorbind, V. Caranache era strîns legat de acest calm oraș. Nu numai că lîngă satul „2 Mai" avusese o proprietate dar debutul său de numismat — mai întîi de amator și apoi de consacrat în cercetările și publicațiile sale de numismatică — și-l făcuse aici. Așa se făcea că în anii 1960—63 a reușit ca într-o vilă veche aidoma unor villae rusticae de tip romano-oriental, în partea de nord-est a cetății dezafectate fie de

www.ziuaconstanta.ro

către elevii lui Pârvan, fie mai tîrziu de grupul tinerilor arheologi amintiți, să adune și să rînduiască într-un cadru agreabil, antichitățile cetății dorice. S-au pus bazele unui mic anticvarium, care nu numai că stîrnea interesul turiștilor, dar făcea bunul oficiu de prezervare a antichităților, pe care de-acum le vor îngriji muzeografi consacrați : N. Hartuche, M. Gramatopol, E. Bârlădeanu și în vremea din urmă, N. Cheluță-Georgescu.

— Și la Constanța ?

— Aproape concomitent s-a amenajat parcul arheologic din centrul orașului Constanța, în zona aferentă zidului de incintă, mai exact între poarta de nord și cea de vest a cetății. Aici, într-un cadru care se va înfrumuseța considerabil și va cîștiga în importanță urbană prin construirea sediului politico-administrativ al județului în 1968, au fost orînduite numeroase monumente arheologice de mari dimensiuni, între altele patru fragmente arhitecturale dintr-un atelier de prelucrat marmura, descoperit în cadrul săpăturilor din 1958, la serpentină, pe malul portului, de către Gh. Vecerdea. Cadrul, înfrumusețat de monumente variate, se desăvîrșește prin inspirata realizare, în faianță și marmură, pe un perete al clădirii de lîngă „turnul măcelarilor", a hărții arheologice a Dobrogei și-a peninsulei tomitane. Într-adevăr, pe calcanul parcă anume făcut, s-a încadrat Dobrogea, pe cuprinsul căreia sînt marcate, prin simboluri metaloplastice, cetăți și așezări din diferite epoci, la fel ca și principalele descoperiri făcute pretutindeni dar cu precădere la Constanța, cu explicațiile elementare care să vină în ajutorul turiștilor.

— După ce, succesiv, ați îndeplinit funcțiile de șef de secție, sau aceea de director adjunct, din septembrie 1969 ați devenit directorul acestei prestigioase instituții. Cu ce obiectiv ați plecat, cum se spune, la drum ?

— Muzeul propriu-zis din strada Muzeelor 23, Edificiul roman cu mozaic, Muzeul Callatis, Histria și Adamclisi deveniseră nuclee muzeale, dar asupra lor trebuia încă foarte mult intervenit. Se impunea nu numai aplicarea unor măsuri riguroase de întreținere, dar se simțea nevoia acută a unor retușuri, a unor împliniri complementare sau chiar esențiale, care să întregească o entitate muzeală modernă.

O primă măsură pe care am luat-o a fost aceea de a întări cercetările de teren, să amplific săpăturile ar-

www.ziuaconstanta.ro

heologice, prin aplicarea și a unor măsuri de mai strînsă colaborare cu Institutul de arheologie al Academiei R.S.R. Se trece la conservarea și restaurarea monumentelor istorice arheologice din cuprinsul județului.

A fost nevoie de intervenții energice pe lîngă Consiliul Culturii și Educației Socialiste pentru a impune o mai vie mișcare în activitățile șantierelor și pentru a lichida greșelile din sînul lotului de la Constanța. Oricum, ne-am înțeles, vreau să spun că am realizat o colaborare fructuoasă.

— În această perioadă se inițiază și publicarea binecunoscutelor studii inserate în volumele „Pontica" ?

— Da, am început să publicăm cu regularitate volumul „Pontica" — primele trei includeau studii și ale unor colaboratori externi, în special ale celor care își desfășurau activitatea în Dobrogea. Acest anuar, care va cîștiga mult în prestigiu, apare regulat și-n plus formează un mijloc foarte bun de schimburi cu străinătatea, ceea ce a făcut să adunăm în biblioteca muzeului cărți dintre cele mai bune și mai rare. De altfel, o bibliotecă organizată după criteriile bibliofile curente a constituit un obiectiv pe care l-am îndeplinit imediat. Muzeografii, arheologii erau de-acum mai puțin tributari bilioteciIor de specialitate din țară, în special de la București.

Dat fiind că un număr însemnat de arheologi din Constanța, Tulcea, București și alte centre din țară lucrau pe tot mai numeroase și mai importante șantiere din zonă, cu rezultate uneori de răsunet, dat fiind că la Constanța se crease de mai multă vreme precedentul unor reuniuni științifice ocazionale, am considerat foarte util ca, anual, să se desfășoare la sediul muzeului sesiuni științifice, pe diferite teme și care să întrunească un cît mai mare număr de participanți. Acest lucru a devenit o realitate și chiar, fără să exagerez, pot spune că a devenit o tradiție.

— Aveți în vedere tradiționala manifestare Pontica, în cadrul căreia un loc aparte ocupă sesiunile organizate de muzeu ?

— Da. Întotdeauna, toamna, în octombrie sau în noiembrie, aceste manifestări se desfășoară cu succes și rezultatele sînt excelente : se realizează contacte directe între zeci și zeci de arheologi din toată țara, cu vehiculare de idei și informații, de natură să întărească cerce-

www.ziuaconstanta.ro

tarea. Aș spune, fără modestie, că totul are caracter național. Și dacă adăugăm amănuntul că începînd din 1976, cînd pe lîngă muzeu am creat o secție de istorie modernă și contemporană, care ne-a determinat să amplificăm sesiunile, acordînd un loc larg istoricilor de toate epocile, atunci avem și mai clară imaginea manifestărilor în discuție organizate la Constanța.

Aceasta a fost un exemplu pentru cele mai multe muzee din țară. Dacă pînă în 1970 Constanța inițiase și deținea singură rolul de gazdă a unor astfel de manifestări, după anul amintit, sesiunile vor fi proiectate pretutindeni. Important este de amintit faptul că tot mai mulți învățați și cercetători din țară și străinătate ne vizitează, oficial sau nu. Deseori, eram copleșiți de sosirea atîtor specialiști care aici, la Constanța, nu numai că aveau ce vedea, într-un teren atît de bogat, dar problemele științifice tot mai complicate și mai importante se rezolvau aici. Aceasta a și îndemnat deseori forurile academice din țară să aleagă orașul de pe malul mării drept reședință a unor manifestări științifice internaționale de mare prestigiu. Să amintesc în această direcție Congresul limesului, din 1972, și pe cel de epigrafie din 1977. Și unul și celălalt, ținute sub egida Academiei R.S.R. — cel de-al doilea, mai exact, sub aceea a Academiei de științe sociale și politice — au constituit mari reușite. Spun aceasta, deoarece fără concursul Muzeului de arheologie din Constanța cele două reuniuni internaționale n-ar fi avut parte de o consistență atît de mare.

Conferința internațională „Eirene", ținută în 1960 la Eforie Nord — organizator, muzeul din Constanța, Congresul limesului și acela de epigrafie din 1977 au făcut să vină la Constanța aproape toate celebritățile științifice în materie de arheologie, epigrafie și numismatică din toată lumea. În acest sens, sînt edificatoare cărțile de onoare, în care cei mai mulți dintre ei au scris și și-au lăsat impresiile, așa cum a înțeles fiecare s-o facă, în funcție de modul cum s-au reflectat realitățile muzeale în conștiința unor oameni deprinși cu atmosfera propriilor muzee.

— Ce ne puteți spune privind valorificarea potențialului arheologic al județului ?

— Pe linia cercetărilor arheologice : s-a deschis Șantierul arheologic din curtea Catedralei din Constanța, Mihai Irimia a deschis necropola de la Bugeac din sudul

www.ziuaconstanta.ro

Dobrogei ; la Gîrlița, în aceeași parte a județului, s-au deschis sondajele într-o necropolă feudal-timpurie din sec. VIII—X ; s-au reluat, pe scară înaltă, cercetările la Mangalia, unde N. Cheluță Georgescu și E. Bârlădeanu au înregistrat, de pe atunci, tot ceea ce se descoperea în necropola din nord-estul cetății Callatis și tot ce însemna necropola romană de pe drumul Albeștilor, intens cercetată și în momentul de față. În 1971, am descoperit mormîntul de la Olimp, al unei femei care a murit intoxicată de plumbul din compunerea unor produse cosmetice (astfel de produse erau depuse și în sicriul de lemn, perfect conservat). Acesta avea să formeze obiectul unor frumoase cercetări pe care muzeul nostru le-a întreprins mai apoi cu reprezentanți ai programului arheologic din cadrul C.N.R. (Centrul Național de Cercetări) din Roma, în frunte cu profesorul Giuseppe Donato. Personal am participat la cîteva manifestări științifice de la Roma, cu o comunicare care avea să redea tot ceea ce ținea de această unică descoperire.

Colaborările cu Institutul de arheologie au cunoscut amplificări la Histria, Adamclisi și Păcuiul lui Soare. Capidava este reactivată, prin susținerea cu regularitate a unor campanii de săpături conduse colegial de către Radu Florescu și N. Cheluță Georgescu, iar noutatea a fost că tot pe limesul dunărean, de data aceasta în apropiere de Cernavodă și de Rasova, au fost întreprinse alte ample cercetări.

Înainte de a vorbi de suita înfăptuirilor noastre, aș dori să amintesc că în 1971 tovarășul Vasile Vîlcu revine în funcția de prim secretar al Comitetului județean de partid și președinte al Consiliului popular. Noua situație anunță o conjunctură favorabilă îndeplinirii planurilor noastre muzeistice. Se puteau relua, în climatul de înțelegere și receptivitate, toate problemele care priveau reorganizarea muzeului, restaurarea Monumentului triumfal de la Adamclisi, înfăptuirea unui adevărat Muzeu la Mangalia și a altuia la Histria — ultimul, fiind în realitate, reeditarea, pe alte temeiuri și la alt nivel, a vechiului muzeu construit cîndva de Vasile Pârvan.

— Cînd s-a trecut la restaurarea Monumentului triumfal de la Adamclisi ?

www.ziuaconstanta.ro

— Opera a fost pusă în șantier la scurt timp. S-a pornit simultan, la clădirea muzeului în centrul satului Adamclisi, unde trebuiau montate în totalitate pietrele figurate ale monumentului, alături de altele care proveneau din săpăturile practicate anual în cetatea alăturată. Șantierul de la monument, mai mare și tratat cu atenția cuvenită unei lucrări insolite, avea să demareze sub auspicii bune, conducerea județului la fel, ca și cea a D.M.I.-ului fiind foarte aproape, întotdeauna, de tehnicienii și muncitorii restauratori din cadrul Trustului local de construcții, care înfăptuia ceva cu totul deosebit. Este locul să acordăm în cuprinsul acestei evocări cîteva rînduri pentru cei care au trudit, cu brațele și mintea lor, la această realizare epocală. Elaborate competent, convingător și tratate cu talent, proiectele făcute de I.P.J. Constanța, sub îndrumarea directorului arhitect Gh. Dumitrașcu și semnate de arh. Dan Rusovan, au fost însușite de conducerea de partid cu înțelegere deplină și în toamna anului 1975 punerea lor în șantier a devenit o realitate.

Constructorii trustului local își înscriu numele lor în cronica atît de frămîntată a celebrului vestigiu : ing. I. Tăvală, directorul trustului ; șeful șantierului ing. Ion Hașcă, tehnicianul Marian Drăgan, muncitorii de înaltă calificare Gheorghe Răileanu, Costel Diaconu ș.a. Dar dacă eforturile constructorilor s-au dovedit apoi pe măsura operei, de ce să nu amintim un fapt aparte, care a contribuit substanțial la întregirea șantierului și la reușita operei : DMI — devenită între timp DPCN — a făcut investiții complementare. Să precizăm că lucrările lor au premers pe cele ale trustului. Treptele de la baza monumentului au fost restaurate întocmai, cu aceeași piatră scoasă din cariera de la Deleni, și cel care a condus șantierul între 1972—1975, a fost tehnicianul Alexandru Panait, șeful lotului DPCN din Constanța, unul dintre colaboratorii noștri foarte apropiați. Refacerea treptelor în părțile distruse a constituit numai o parte a șantierului DPCN la Adamclisi, fiindcă în paralel se făceau restaurări importante în cetate. Între 1970—1977, s-a refăcut zidul de incintă pe latura de vest, cu intrarea principală, la fel ca și pe poarta de răsărit, cu intrarea spre monument. În interior, bazilica propriu-zisă, strada principală și unele încăperi aferente acesteia au căpătat o nouă înfățișare, fiind astăzi exemple

www.ziuaconstanta.ro

de punere în valoare a unor vestigii care pentru cei neavizați ar fi mult mai greu de înțeles.

Pe de altă parte, am convins conducerea DPCN — același entuziast director, Vasile Drăguț — să contribuie cu sumele necesare pentru dezafectarea terenului din jurul monumentului care devenise încă din timpul cercetărilor lui Grigore Tocilescu un platou înalt prin depunerea pământului scos din săpăturile sale. S-a făcut și bine și repede, numai că, o putem spune acum, trebuia continuat, spațiul adiacent trebuia terasat pentru a se asigura monumentului vizibilitate perfectă din toate părțile, nu numai dinspre dubla alee care-l leagă de șoseaua națională.

— După aceste precizări care ni se par semnificative pentru mai buna cunoaștere a realităților legate de tot ce a însemnat valorificarea Monumentului triumfal de la Adamclisi, v-am ruga să relatați despre încheierea și punerea în circuitul național a marelui obiectiv.

— Opera se încheie în 1977 — dată de o importanță covîrșitoare pentru istoria României : se împlinea un veac de la Războiul de Independență și cum prea bine se știe dobîndirea neatîrnării și libertății coincidea cu revenirea în hotarele naturale ale țării a singurei noastre provincii transdanubiene, Dobrogea.

Pregătirile erau mari. Organele superioare de partid și de stat elaboraseră un amplu program de întîmpinare a acestui important eveniment național, căruia i se circumscrie și restaurarea Monumentului triumfal de la Adamclisi.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., președintele Republicii, tovarășa academician dr. ing. Elena Ceaușescu, numeroși alți membri din conducerea superioară de partid, au făcut o vizită de lucru la Constanța și în ziua de 27 mai 1977 au inaugurat baza muzeistico-arheologică de la Adamclisi, respectiv Muzeul „Tropaeum Traiani“ și monumentul restaurat.

Într-adevăr, după pregătirile prealabile, o mulțime imensă s-a adunat la monument și în comună, pentru întîmpinarea înalților oaspeți veniți să cinstească și să inaugureze monumentul și muzeul. Îmi este plăcut să redau întocmai, prin pana reporterilor, relatarea fidelă a evenimentului publicată apoi în ziua de 29 mai 1977, în ziarul „Scînteia“. „Vizita în județul Constanța a luat

www.ziuaconstanta.ro

sfîrșit la Adamclisi — străveche vatră de civilizație românească. În proiectele și schițele specialiștilor ea se conturează de pe acum ca o veritabilă așezare urbană, care, în viitorul cincinal, va căpăta dimensiunile unui oraș agroindustrial. Dar ceea ce a creat faima comunei și a făcut ca numele ei să aibă o puternică rezonanță în conștiința noastră este Monumentul triumfal „Tropaeum Traiani", ridicat aici între anii 106 și 109 din ordinul împăratului Traian, în semn de comemorare a victoriilor repurtate de oștile romane împotriva dacilor, simbol al latinității, al prezenței și continuității neîntrerupte a neamului românesc pe aceste meleaguri.

...Elicopterul prezidențial aterizează pe terenul sportiv al comunei, unde se află adunați mii de cetățeni din Adamclisi și din comune învecinate.

La coborîrea din elicopter, tovarășul Nicolae Ceaușescu tovarășa Elena Ceaușescu, ceilalți tovarăși din conducerea de partid și de stat sînt aclamați cu urale și ovații. Se scandează minute în șir „Ceaușescu—P.C.R. !" Coloana oficială de mașini se îndreaptă apoi spre noul muzeu „Tropaeum Traiani". Secretarul general al partidului este rugat să taie panglica inaugurală.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu apreciază inițiativa constituirii muzeului, modul în care a fost realizat, priceperea cu care specialiștii au reușit să pună în valoare aceste comori neprețuite ale istoriei noastre.

La ieșirea din muzeu, oaspeții sînt întîmpinați de un grup de șoimi ai patriei și pionieri care oferă flori tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarășei Elena Ceaușescu, ca semn al mulțumirii și dragostei fără margini cu care răspund partidului, secretarului său general pentru copilăria fericită pe care o trăiesc.

Coloana oficială părăsește apoi comuna, îndreptîndu-se spre locul în care se înalță maiestuos monumentul. Miile de cetățeni ovaționează îndelung, salutînd acest moment memorabil. Pe placa de marmoră sînt înscrise în bronz cuvintele „În prezența președintelui Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, Monumentul „Tropaeum Traiani", reconstruit pe temelia edificiului ridicat de romani în 109 e.n., a fost redat patrimoniului cultural național ca mărturie peste milenii a istoriei glorioase a poporului român. Mai 1977". Tovarășul Nicolae

www.ziuaconstanta.ro

Ceaușescu adresează cuvinte de laudă tuturor celor care au contribuit la restaurarea monumentului".

În ciuda timpului capricios, solemnitatea a fost emoționantă, înălțătoare, răsplata binemeritată a unor eforturi cu împliniri concretizate într-un obiectiv restaurat și dat circuitului turistic, așa cum puține popoare ale lumii se pot mîndri.

— Stimate tovarășe Rădulescu, inaugurarea, în mai 1977, a Monumentului triumfal constituia în realitate numai o parte — e adevărat, deosebit de însemnată — a unui vast program de valorificare a marelui potențial spiritual și material pe care-l alcătuia patrimoniul istoric și arheologic dobrogean și mai cu seamă a acelui muzeistic în curs de transformare radicală. Și fiindcă afirmația se bizuie pe fapte și argumente, v-am ruga să trecem la un alt capitol al marilor noastre izbînzi din deceniul al optulea: Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța.

— Cum am avut prilejul s-o spun mai sus, marea instituție muzeală din vatra milenarei Constanțe este rezultatul unor îndelungate discuții și puneri la punct, mai întîi în vizitele pe teren și apoi în cabinetele de lucru, atît cu tovarășul Vasile Vîlcu, cît și cu alți reprezentanți ai conducerii centrale și locale de partid și de stat.

Am arătat în repetate ocazii necesitatea unui „Muzeu" la Constanța, care să se bizuie pe o reprezentare fidelă și totală a întregii istorii dobrogene, integrată bineînțeles contextului național, atît de larg. Am cîștigat și aderența și convingerea despre această necesitate a tuturor celor în măsură să judece acest lucru. De aceea, în urma propunerilor făcute de la Constanța, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., în planul de măsuri, în 1975, privind aniversarea unui secol de la proclamarea independenței de stat a țării noastre, a aprobat organizarea unui Muzeu de istorie națională și arheologică la Constanța.

Lucrările noilor amenajări au început imediat. Prin decret prezidențial, clădirea impozantă a primăriei a fost cedată pentru organizarea noului muzeu, care să reflecte istoria românească, cu privire specială asupra Dobrogei.

Timp de doi ani și jumătate, munca fără răgaz, încurajată mult de către organele de partid și de stat, avea să fie încununată de un binemeritat succes, la sfîrșitul

www.ziuaconstanta.ro

anului 1977. Într-adevăr, respectîndu-ne angajamentul ferm, să dăm în folosință muzeul în anul în care întregul popor aniversa centenarul independenței românești, la 25 decembrie a avut loc inaugurarea, într-o atmosferă festivă, însuflețitoare.

Amenajat într-un spațiu adecvat întru totul exigențelor științifice și muzeografice moderne, Muzeul de istorie națională și arheologică Constanța ilustrează sintetic evoluția istorică a poporului român din cele mai vechi timpuri pînă azi.

Se încheia astfel un adevărat epos muzeistic. Desigur, aceasta însemna un muzeu mare, cu desfășurarea tematică a întregii istorii românești, tenta aparte i-o dădea însă materialul arheologic bogat și divers.

— Anul următor avea să vă aducă bucuria unui alt obiectiv : Colecția muzeală Callatis ?

— Într-adevăr, legată de replica în beton a tumulului care s-a văzut în 1959 și a dat la iveală cunoscutul mormînt cu papirus de la Callatis, o nouă construcție, mică dar potrivită pentru o expunere arheologică, avea să împlinească năzuințele atîtor cercetători care săpaseră în pămîntul Mangaliei, în decursul ultimelor decenii, și doreau fierbinte un muzeu. Oreste Tafrali, Theofil Sauciuc Săveanu și, mai recent, Constantin Preda, aveau să contribuie indirect prin lucrări științifice și de un mare interes pentru generațiile actuale de arheologi, între care se cuvine să amintesc pe cei doi slujitori plini de rîvnă și pasiune profesională, Nicolae Georgescu Cheluță și Elena Bârlădeanu. Ei sînt cei doi care supraveghează, cercetează și adună cu migală vestigiile care apar pretutindeni la Mangalia, făcînd din „Colecția“ orașului o adevărată comoară.

Paralel cu organizarea muzeului Mangaliei, în vechea vilă de pe malul mării, la nordul complexului in aer liber — cu zidul de incintă — am adus de la Constanța colecția de „pipe“ și obiecte de artă (unele orientale), pe care le-am orînduit după criterii artistice, tipologice și cronologice, dînd în circuitul expozițional „Colecția de curiozități Mercurius“. Într-adevăr, cele peste 500 de pipe, achiziționate de Muzeul de istorie națională și arheologie-Constanța de la membrii familiei Vasile Canarache, constituie azi un obiectiv de atracție insolit, poate una dintre cele mai rare din lume, care în partea

www.ziuaconstanta.ro

de sud-est a litoralului românesc al Mării Negre îndeplinește una dintre cele mai deosebite funcții muzeologic

— Pe linia preocupărilor dv. indirecte, în cursul anului 1982, primăvara, ați ajuns la unul dintre cele mai dorite scopuri și anume : Complexul arheologic Histria.

— Da. În cetatea de pe malul lacului Sinoe, un muzeu care adăpostea piesele rămase la Cetate exista mai de mult. Cum aminteam, însuși Vasile Pârvan construise un muzeu relativ frumos, a cărui arhitectură încearcă să se apropie de cea a templelor grecești, dar din cauza economiilor prea mari, precum și a lipsei unor calcule de specialitate în asemenea lucrări, clădirea s-a șubrezit, trebuind să fie demolată. O construcție anume, pe aleea care ducea către cetate, spre poarta mică, a constituit apoi mulți ani „Muzeul". Cum Histria constituie pentru Constanța unul dintre cele mai căutate centre turistice — aceasta din cauza interesantelor vestigii, dar și datorită peisajului specific, acvatic, s-a discutat în repetate ocazii despre necesitatea construirii unui muzeu adecvat. Exista și mult material arheologic, de la Cetate și din zonă, dar se cuvenea punerea în evidență a săpăturilor de aici, deoarece este cel mai vechi obiectiv cercetat în țară și cu precădere în Dobrogea.

Trecînd peste discuțiile mai vechi, cu rezultatele care s-au concretizat în unele amenajări făcute între anii 1962—1965, se cade să amintim că în ședința din 16 octombrie 1973, odată cu acceptarea soluției de restaurare a monumentului de la Adamclisi, s-a hotărît și construirea muzeului de la Histria.

Fondurile existau, la fel ca și pentru Adamclisi. Construcția era prevăzută pentru cincinalul 1970—1975. Lucrările au început către sfîrșitul cincinalului, dar cum într-un timp atît de scurt era imposibil de isprăvit o clădire mare, totul s-a reportat pentru următorul. Din motive obiective, lucrarea s-a amînat pînă către sfîrșitul anului 1979, ca să putem intra în ea, în 1981, spre mijlocul verii. Amenajările expoziționale firești în asemenea situații ne-au angajat restul anului 1982, astfel că obiectivul a putut fi inaugurat la 1 mai 1982. S-a muncit mult și din greu, cu piese mari și cu mașini grele. S-au transportat din cetate uriașele piese de marmură din sectorul „sacru", care proveneau de la templul „Marelui zeu".

Am reușit, într-un interval de timp destul de lung, ca prin mijloace proprii — așa după cum procedasem și

www.ziuaconstanta.ro

la Callatis — să realizăm „Complexul arheologic Histria", într-o ținută științifică și muzeistică pe care o credem atractivă și cu aderență la public. S-a dovedit lucrul acesta cu prisosință în perioada imediat următoare, cînd am înregistrat un mare număr de vizitatori.

— Ce rol acordați istoriei în educarea maselor ?

— Istoria multimilenară a poporului român reprezintă unul dintre cele mai importante și eficace mijloace de cunoaștere umană, de educare patriotică, revoluționară a oamenilor muncii, acea realitate educativă care avînd funcție pregnant activă și constructivă deține un loc prioritar în ansamblul activității generale de educație a maselor. „Stabilirea locului în istorie, a asigurării și continuității în bazinul Carpato-dunărean a poporului român — a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 — constituie fundamentul oricărei activități ideologice și politico-educative. Nu se poate vorbi de educație patriotică, socialistă fără cunoașterea și cinstirea trecutului, a muncii și luptei înaintașilor noștri".

Fără îndoială rolul istoriei ca știință a reconstituirii trecutului, de cunoaștere și înțelegere a prezentului și a prefigurării viitorului este unul deosebit. Și pentru această idee, pledează în modul cel mai convingător de-a lungul secolelor, rolul deosebit pe care l-a avut poporul român în această parte a lumii, eroismul și dăruirea, probate în lupta pentru dreptate, unitate și independență.

Înțelegerea datelor devenirii poporului român a constituit întotdeauna un factor important al cunoașterii de sine. Valorificarea a ceea ce a fost înaintat în trecutul său, desprinderea necesarelor învățăminte din ceea ce a fost retrograd și a trebuit combătut au înlesnit pătrunderea și însușirea acelor adevăruri izvorîte din experiența de veacuri, formînd astfel banca de date și semnificații care a asigurat omului, fiecărei perioade istorice, înțelegerea deplină a menirii sale.

Istoria este deci cea care înlesnește înțelegerea legităților generale ale dezvoltării societății umane, contribuind astfel la aprecierea mersului obiectiv al evenimentelor, la păstrarea unor convingeri ferme în legătură cu locul poporului român în devenirea socială, despre societatea nouă, superioară pe care o edificăm.

Desprinzînd permanențele devenirii, forțele ce o însoțesc și impulsionează, istoria oferă concluzii extrem de

www.ziuaconstanta.ro

utile celor care fac eforturi să cunoască rezultatele demersului său științific, îndeosebi cu privire la problemele dezvoltării societății omenești.

Rolul educativ al istoriei a fost în repetate rînduri subliniat de tovarășul Nicolae Ceaușescu. În lumina acestor orientări, istoria trebuie să devină, în școala românească, factorul principal de educație a tineretului. Moștenirea noastră constituie nu numai temeiul unei admirații firești față de opera tenace și generoasă a înaintașilor, ci și cadrul în care se dezvoltă sentimentul de răspundere față de soarta națiunii noastre socialiste și se asumă conștient obligația de a păstra și a spori patrimoniul moștenit. Ea poate și trebuie să participe la formarea hotărîrii ferme a tuturor tinerilor de a-și dedica întreaga energie, elanul, puterea de muncă și chiar viața, dacă va fi nevoie, pentru a sluji cu credință interesele fundamentale ale poporului român, pentru continua înflorire a patriei, păstrarea independenței și suveranității sale, a marilor cuceriri ale anilor socialismului și perspectivelor luminoase izvorîte din documentele de partid.

Desigur, nu trebuie uitat faptul că apropierea prin intermediul istoriei de conținutul noțiunilor de patrie și patriotism trebuie să se facă în strînsă legătură cu dezvoltarea spiritului de prietenie cu alte popoare, de conlucrare și conviețuire a oamenilor muncii români cu cei aparținînd naționalităților conlucuitoare.

Istoria pe care Bălcescu o numea „cea dintîi carte a unei nații" prin clasificarea semnificațiilor fiecărui eveniment, prin întreaga sa tematică și încărcătură, poate sluji în modul cel mai firesc și trainic scopul educațional. Pentru tînăra generație, pentru interesul ei, însă, este obiectiv necesar ca cel ce instituie actul educațional să știe că va realiza scopul dorit, dacă adevărurile și concretitudinea pe care le încorporează aceste lecții se vor ridica la nivelul cunoștințelor și sensibilității acestei generații.

www.ziuaconstanta.ro

Cuprins

Cuvînt înainte 5

Pe drumul prefacerilor revoluționare . . . 9

Transformări revoluționare pe meleagurile tulcene 46

Începutul unei epopei 75

Purtătorii ștafetei unei glorioase tradiții muncitorești 88

Constructorii giganților cărăuși ai mărilor . . 97

Citadela petrochimiei românești 104

Prima poartă a țării spre lume 109

Pe magistrala albastră Dunăre-Marea Neagră . 117

O meserie a temerarilor și a temerității . . 124

Orașul își deschide aripile 132

Cercetările marine în raport cu interesele economiei naționale 138

Preocupări constante pentru nou, pentru eficient 149

La Palas, pe urmele căutătorilor „Lînii de aur“ . 162

Verticala urbanității 176

Pe noi coordonate revoluționare ale cunoașterii active, creatoare 199

www.ziuaconstanta.ro

Activistul cultural — propagandist înflăcărat al înaltelor idealuri ale socialismului 220

În slujba omului, a sănătății sale 248

Comori de artă 261

Riviera românească a Mării Negre 279
Vatra arheologică a perenității noastre . . . 287

www.ziuaconstanta.ro

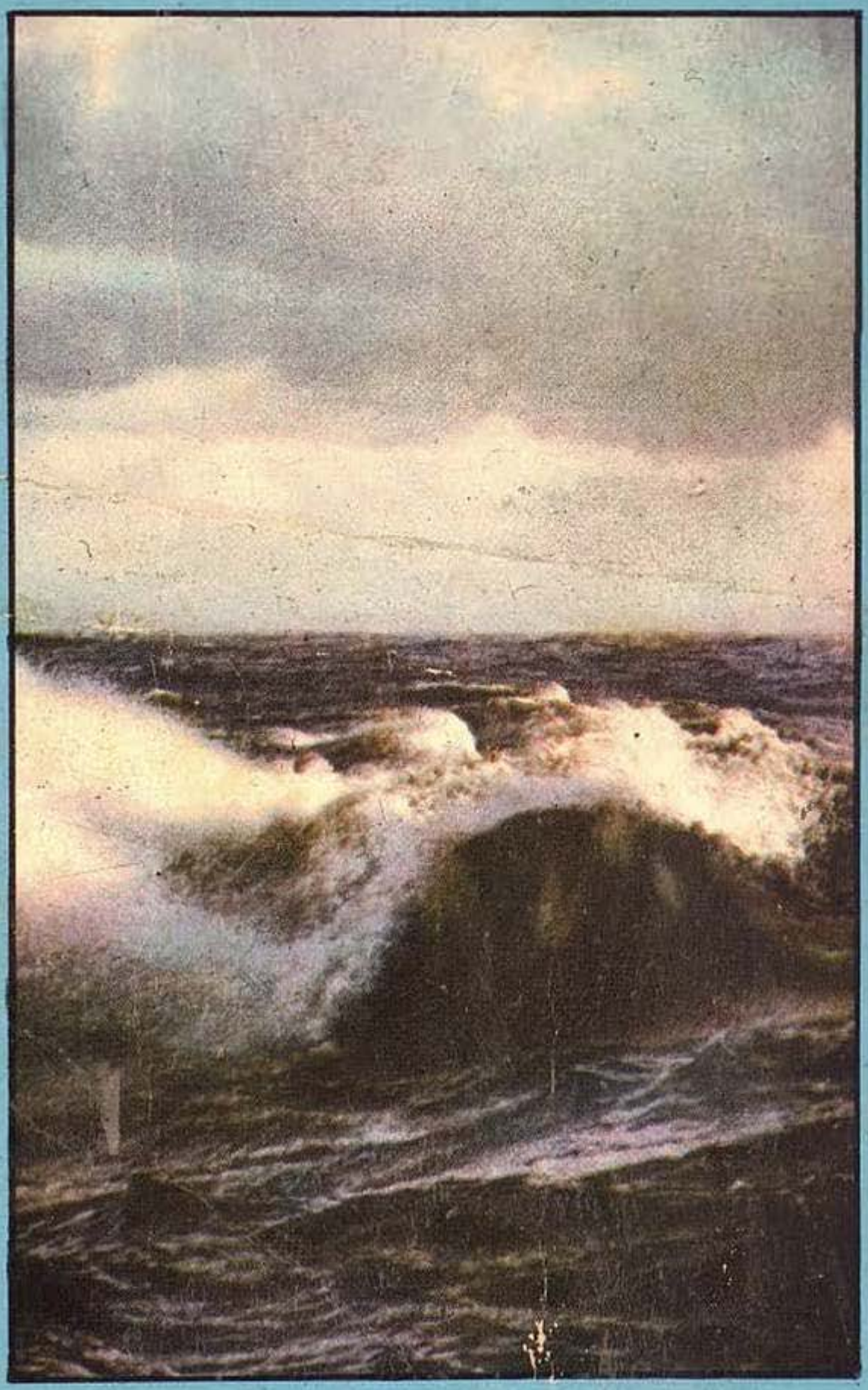
Tehnoredactor : FLORIAN SĂPUNĂRESCU

Format 16/54 × 84. Coli tipar 19,75. Planșe 16 p.
Bun de tipar 25 iulie 1984. Apărut — august 1984.

Comanda nr. 10229/1143
Întreprinderea poligrafică „13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, București,
Republica Socialistă România

www.ziuaconstanta.ro

Lei 19,50

EDITURA POLITIK

www.ziuaconstanta.ro